L. T. Burra.
Univ. Coll. Oxford.
Rebound. May 1902.
by Morley - Oxford.

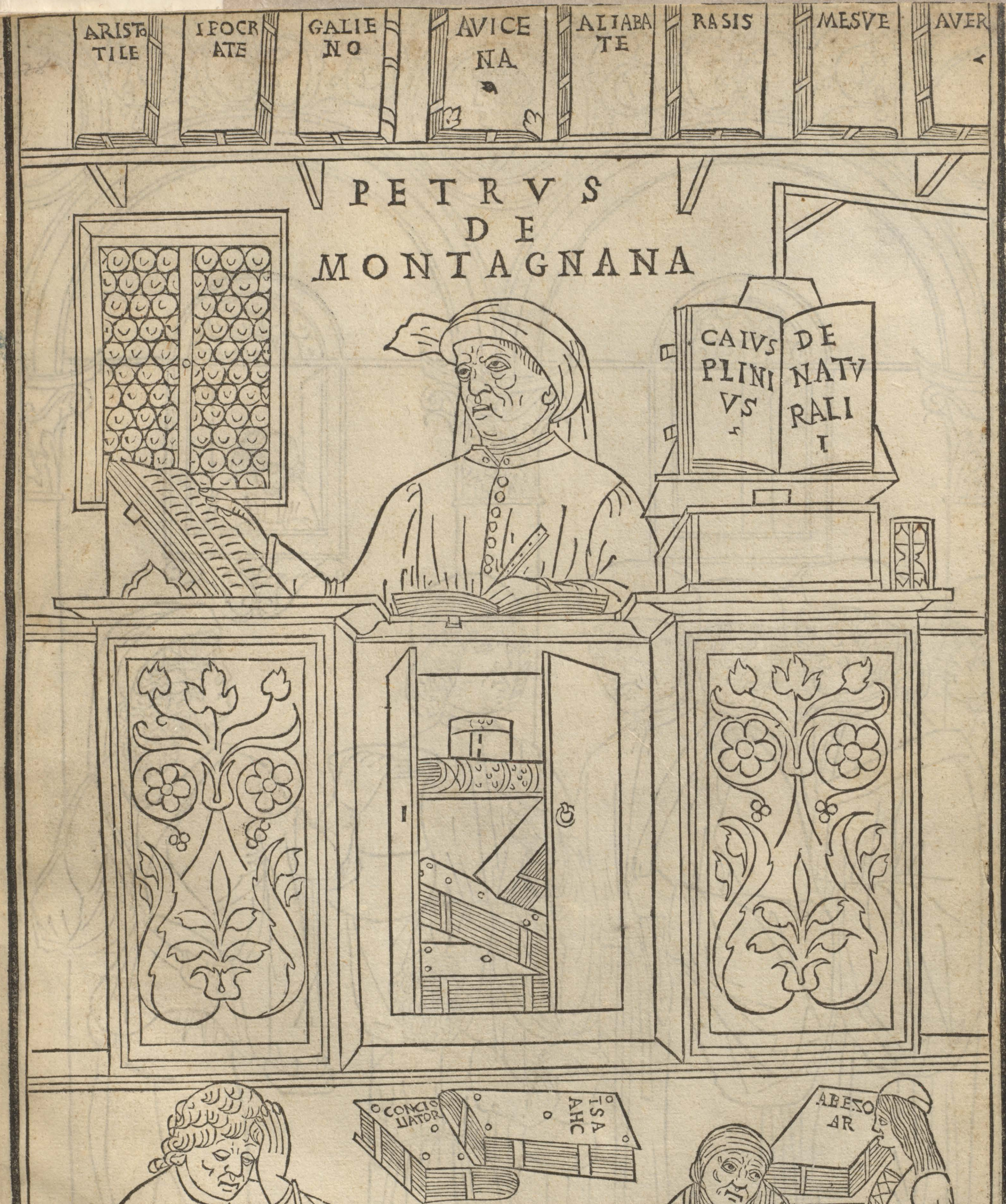
KETHAM (JOHANNES DE).
7448. Fasciculus medicinae.
Johannes and Gregorius de Gregoriis. Venice. 28 Mar., 1500.

Sm. folio; sigs. a–e⁶ f⁴; 34 leaves; 2 co s.; 64 lines; gothic characters (with some roman); {Venezia, press xlv}; woodcut illustrations, figures and capitals.

$1^{a, b}$; [Woodcuts; see below.] 2^{a}; Fasciculus medicine. [Figures; see below.] 2^{b}, col. 1; ℭ Incipit fasciculus medicine compositus p̄ excel-||lentissimuꝫ artium ac medicine doctorem: dominuꝫ || Ioannem de Ketham Alamanum: tractans de ano||thomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis huma||ni: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos || excellentissimos doctores compositi. Necnon ano-||thomia Mundini. || . . . 17^{b}, col. 1; ℭ Consilium clarissimi doctoris domini Petri de || tausignano pro peste euitanda. || . . . 22^{a}, col. 1; ℭ Incipit anothomia Mundini. 33^{b}, col. 1; ℭ Incipit tractatus Rasis de egritudinibus pue-||rorum ⁊ earum cura qui appellāt pratica pueroꝝ. || . . . 34^{b}, col 2 [Colophon]; ℭ Explicit fasciculus medicine in quo ꝯtinent̄: vz. || Primo iudicia vrinarum cum suis accidentijs. || Secundo tractatus de flobotomia. || Tertio de cyrogia. || Quarto de matrice mulierū ⁊ impregnatione. || Quinto consilia vtilissima contra epidimiam. || Sexto de anothomia mūdini totiꝰ corp̄is humāi. || Septimo de egritudinibus puerorum. || ℭ Impressum Venetijs per Ioannem ⁊ Gregoriū || de Gregorijs fratres. Anno domini. M. ccccc. die || xxviij. Martij.

Hain *9776. Proctor 4562. B. M.
On 1^{a} is a full-page woodcut illustration of a master teaching, with his books of Aristotle, Pliny &c. around him, and with the superscription 'PETRVS DE MONTAGNANA'; there are (on 1^{b} &c.) nine other full-page woodcut illustrations, including (2^{a}) circular figures; the centre one shows the 'Modus iudicandi urinas per colores earundem' and those in the four corners describe the 'Similitudo complexionum & elementorum'. Ornamented capitals of varying forms.
Given by Dr. L. T. Burra, 20 May, 1919.

In 'The Fasciculus Medicinae of Johannes de Ketham Alemanus—Facsimile of the first (Venetian) edition of 1491, with introduction by K. Sudhoff translated by C. Singer' (Milan, 1924), Ketham is identified with Johan von Kirchheim, a Swabian physician who was a professor at Vienna about 1460 and died before 1491. The 'Fasciculus' is there stated to be "the first work in which a series of didactic medical woodcuts appears."

ARISTO TILE
IPOCR ATE
GALIE NO
AVICE NA
ALIABA TE
RASIS
MESVE
AVER
PETRVS DE MONTAGNANA
CAIVS PLINIVS
DE NATVRALI
CONCI LIATOR
ISA AHC
ABEZO AR

Fasciculus medicine.

Similitudo complexionum & elementorum.

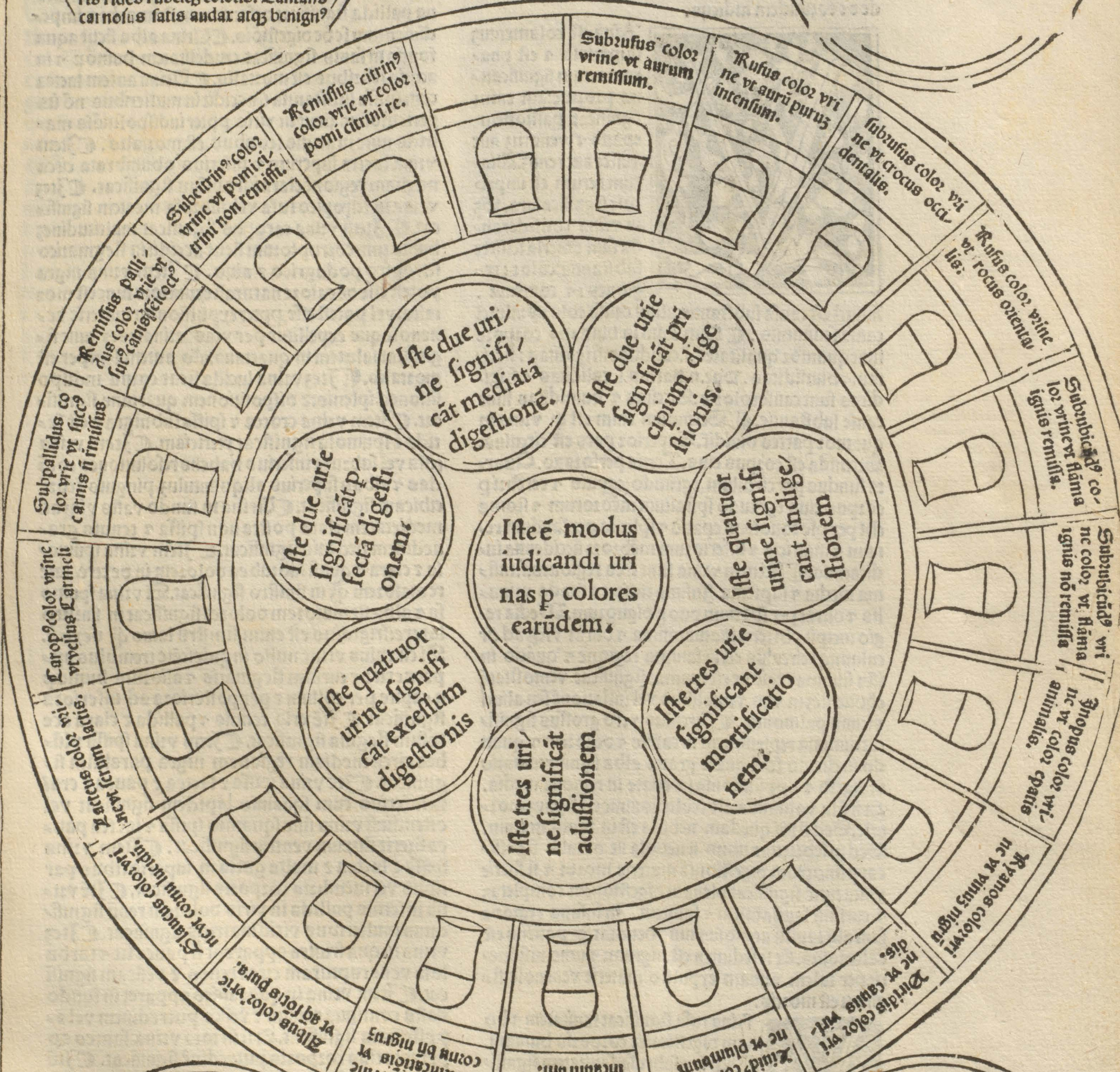
Humidus est sanguis color est vis aeris illi.
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa.
Melancolia friget ac exiccat quasi terram.

Sanguineus

Natura pingues isti sunt atq3 iocātes. Nouos rumores cupiūt audire frequēter. Hoc venꝰ ꝛ bacchꝰ delectāt fercula risus. Et facit hos ylares ꝛ dulcia verba loquentes. Omibus hi studijs abiles sunt ꝛ magis apti. Qualibet ex cā nec hos leuiter mouet ira. Largus amās ylaris ridēs rubeiq3 coloris. Cantans carnosus satis audax atq3 benignꝰ

Colericus.

Est humor colere que cōuenit ipetuosis. Hoc genus est hoīum cupiens precellere cūctos. Hcu leuiter discunt necnon multum cito crescunt; Inde magnanimi sunt necnon largi summa petentes. Irsutus fallax irascens prodigus audax. Astutus gracilis siccus croceiq3 coloris.

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit latasq3 breuesq3. Flegma facit pingues sanguis reddit mediocres: Ocia non studio tradunt sed corpora somno. Sensus ebes tardus motus pigricia somnus; Hic somnolentus piger in sputamine multus.

Melancolicus.

Restat adhuc tristis color substantie nigre: Que reddit paruos tristes semper alta loquentes. Hi vigilant studio nec mens est dedita somno. Seruant ꝓpositum sibi nil reputant ore gratuz. Non expers fraudis timidus luteiq3 coloris. Inuidus ꝛ tristis cupidus dextreq3 tenacis.

¶ Incipit fasciculus medicine compositus ꝑ excellentissimū artium ac medicine doctorem: dominū Joannem de Ketham Alamanum: tractans de anothomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos excellentissimos doctores compositi. Necnon anothomia Mundini.

¶ Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eorundem iudicijs.

VRina est colamentū sanguinis ⁊ est duarum rerum significatiua proprie: aut enim significat passionem epatis ⁊ venarū aut vesice aut renū. Aliarum rerum est improprie significatura. Sȝ in vrina consideranda sunt diuersa scilicet substantia: color: regiones: ⁊ contenta. Aliud est causa substantie: aliud causa coloris: aliud causa sediminis. ¶ Cum enim in humano corpore sunt quatuor qualitates. s. caliditas: frigiditas: siccitas: ⁊ humiditas. Due. n. harum. s. caliditas ⁊ frigiditas sunt cause coloris. Siccitas ⁊ humiditas sunt cause substantie. ¶ Sciendum enim est ꝙ vrina in quatuor partes diuidit. Superior pars est circulus. Secunda est corpus eius. Tertia perforatio. Quarta fundus per circulum egritudo capitis ⁊ cerebri ꝑ corpus eius egritudo spūalium mēbrorum ⁊ stomachi per pforationem epatis ⁊ splenis per fundum renum ⁊ matricis ⁊ inferiorum mēbroꝝ accidentia iudicamus. ¶ Item in vrina sunt tres regiones. s. infima media ⁊ suprema. Infima incipit a fundo vrinalis ⁊ durat per spacium duoꝝ digitorum. Media regio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vsq; ad circulum: qr circulus est in summa regione ⁊ quādo in ista summa regione est spuma: significat ventositatē ebulientē in vijs vrinalibus vel inflationē seu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vero grossus significat nimiam repletionem in capite ⁊ dolorem ⁊ quando in circulo sunt quasi grana alba signū reumatis indigesti ⁊ oppilationis in epate in regione media. Et si fila volitantia albi coloris: tunc est signū mortale. Sed si ibi quedam nebula est in sanis malum. Sed in febricitantibus si nebula sit diuulsa significat principium digestionis materie morbi ⁊ si fuerit vnita tunc significat plenam digestionem completā ⁊ cursum laudabilem ⁊ salutem. In infima regione sunt alīq lapilli arenosi: ⁊ tunc denotat ꝙ patiens est calculosus. Et si sedimen est nigrum: ⁊ tunc nisi fuerit per talem vrinam expulsio materie venenose signum est mortis.

VRina rufa significat sanitatem ⁊ bonam digestionē corporis humani. ¶ Urina subrufa sanitatem significat: sed non ita perfectam sicut omnino rufa. ¶ Urina citrina quando circulus eiusdem coloris est laudabilis est ⁊ etiam subcitrina licet non ita perfecte sicut omnino citrina. ¶ Urina rubea sicut rosa effimeram febrem significat: ⁊ si continue mingatur significat febrem quotidianam. ¶ Urina sicut sanguis in vitro significat febrem ex nimio sanguine: ⁊ tunc statī debet fieri minutio nisi fuerit luna in medio geminoꝝ. ¶ Urina viridis quando mingitur post rubeā significat adustionem ⁊ est mortalis. ¶ Urina rubea claritate remota omnino declinationē morbi significat. ¶ Urina rubea permixta aliquantulum nigredini vicia epatis ⁊ calefactionem significat. ¶ Urina pallida significat defectionem stomachi ⁊ impedimentum scđe digestiōis. ¶ Urina alba sicut aqua fontis in sanis significat crudelitatem humoꝝ ⁊ in acutis febribus est mortalis. ¶ Urina autem lactea cum spissa substantia si accidit in mulieribus nō ita periculosum sicut in viris ꝓpter indispositiōis matricis tunc in acutis febribus est mortalis. ¶ Item vrina lactea superius ⁊ inferius obumbrata circa mediam regionē clara idropisim significat. ¶ Itē vrina in idropico rufa vel subrufa mortem significat. ¶ Item vrina caropus significat multitudinē humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico idropico podagrico ⁊ alijs. ¶ Item vrina nigra potest esse de calore naturali extincto: ⁊ tunc est mortalis: vel potest esse ꝓpter expulsionem materie venenose que expellitur per vias vrinales: ⁊ tunc significat salutem in quartana. al's autem semper est mortalis. ¶ Itē vrina lucida sicut cornu indispositiones splenis: ⁊ dispositionem quartane significat. ¶ Item vrina crocea ⁊ spissa subnigra ⁊ est fetida ⁊ spumosa significat ytericiam. ¶ Item vrina rufa vel subrufa inferius habens resolutiones rotūdas ⁊ albas superius aliquantulū pinguis febrē ethicam significat. ¶ Urina in fundo vasis vsq; ad medietatem clara postea non spissa ⁊ tenuis grauedinem pectoris significat. ¶ Item vrina spumosa ⁊ clara ⁊ quasi subrubea dolorem in dextro latere maiorem q̄ȝ in sinistro significat. Si vrina spumosa ⁊ alba sit maiorem dolorē significat in sinistro latere: frigidius est enim sinistrū latus q̄ȝ dextrū. Si circulus vrine nullo in quiescēte tremulus apparuerit de cursum flegmatis ⁊ aliorum humoꝝ a capite per collum ⁊ per posteriora ad inferiora significat. ¶ Itē vria tenuis ⁊ pallida ⁊ clara acetosum flegma significat. ¶ Item vrina spissa plūbea circa mediam regionem nigra paralisim significat. ¶ Itē vrina spissa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ crassa inferius cum squamis lapidem significat vel ostendit: si vrina sine squamis spissa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris significat. ¶ Item vrina spissa ⁊ lactea ⁊ multa guttā in superioribus partibus vel membris corporis significat. ¶ Itē vrina inferius pallida in viris dolorem renū significat: in mulieribus vitiū matricis significat. ¶ Itē vrina in qua frustra apparent si pauca sit ⁊ turbulosa vene rupturam circa renes ⁊ vesicam significat. ¶ Item vrina in qua sanies apparet in fundo vasis contigua renum ⁊ vesice putredinem vel apostemata significat. Et si in tota vrina sanies apparet totius corporis putredinē significat. ¶ Itē vrina in qua frustra apparent parua ⁊ lata vesice excoriationem significat. ¶ Item vrina atomosa per multum tempus lapidem in renibus significat. ¶ Item vrina alba sine febre in viris ⁊ mulieribus aliquando dolorem renū aliquando impregnationem significat mulieris. ¶ Item vrina

pregnantium si vnum mensem duos vel tres habuerit debet multum clara ⁊ alba esse ⁊ ypostasim debet habere in fundo. Si vero quatuor habuerit menses: vrina tūc debet esse serena ⁊ ypostasis alba ⁊ grossa in fundo.

Solet imago in vase vrinalis tanq̄ꝫ in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudicātis apparuerit in vrina patientis febres ĩterpellatas vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi significat. ¶ Item vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab vmbilico vsqꝫ guttur ⁊ sitim significat. ¶ Item vrina virginis quasi subcitria debet esse. vnde vrina liuida ⁊ nimis serena virginem declarat esse constantem.

¶ Urina turbida in qua semen apparuerit in fundo vasis mulierem iacentem cum viro significat

¶ Urina mulieris densa eam esse corruptam tūc declarat: predicta vrina saltem turbida in qua semem apparet in fundo vasis. Si vero vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tunc declarat. Si vrina turbida velut subiugarium habuerit vulue matricis dolorem significat.

¶ Urina multum nigra mulieribus superueniēs: si mota aliquantulum ruborem habuerit solutionem menstruorum significat.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas est. Consideratis omnibus que a medico debent considerari sic procedēdum est. ¶ Primo videndum est de coloribus. ¶ Secundo de substantia. ¶ Tertio de contentis ⁊ sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia dominatur.

Si vero apparuerit alba ⁊ spissa significat flegma dominari.

Si aūt apparuerit spissa ⁊ rubea sanguis dñatur

Si vͦo rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota ꝙ sanguis in anteriori pte capitis dñat̄.

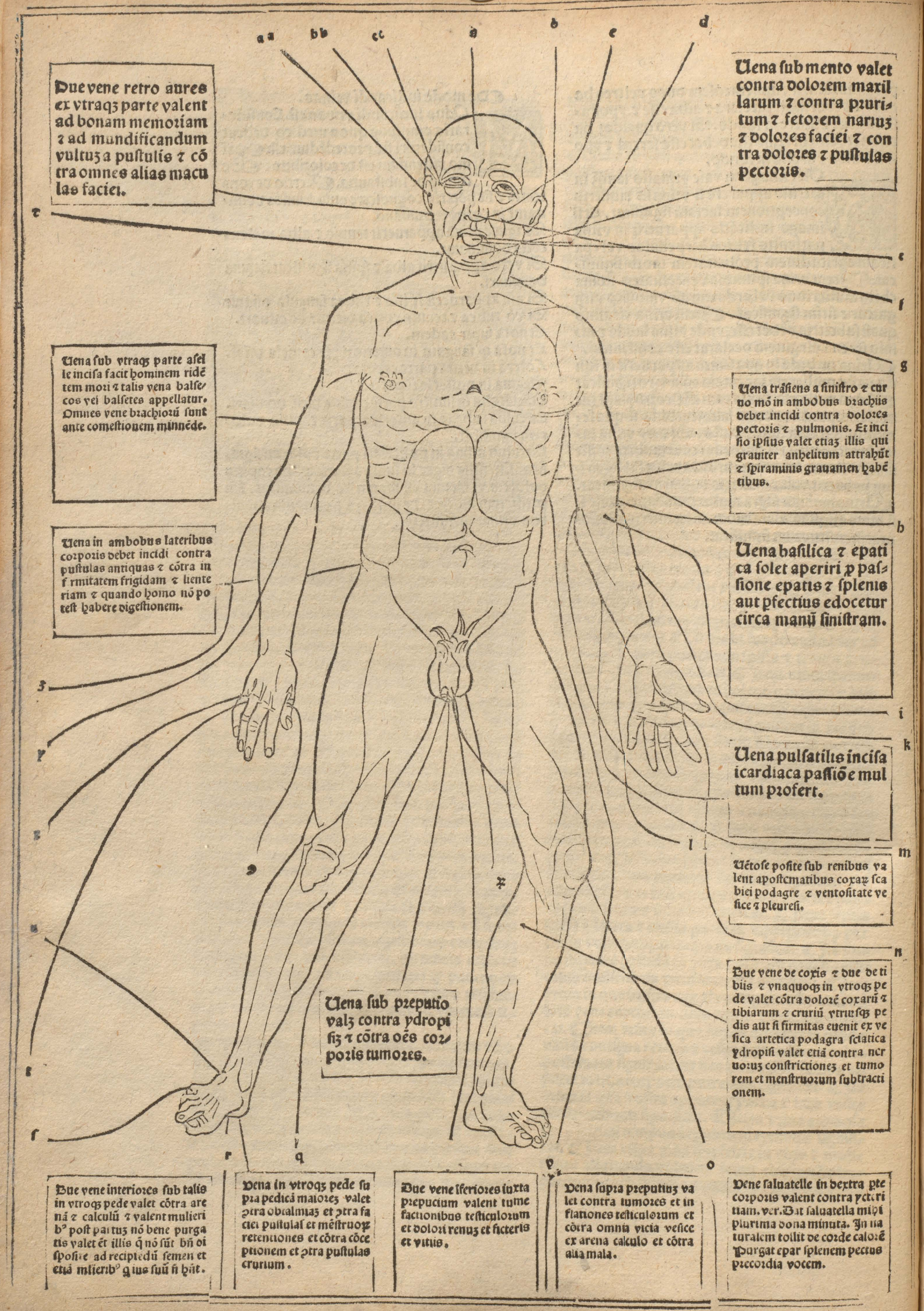
Colera in dextra parte capitis.

Flegma in posteriori parte.

Melācolia in sinistra parte capitis dicit̄ domiari.

Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.

Circulus albus in posteriori parte dolorem significat. Circulus niger in sinistra parte ipsius capitis dolorem vt factum est manifeste demonstrat. Fm predictum modum de iudicijs ⁊ demonstrationibus vrinarum sufficiat.

Due vene retro aures ex vtraqz parte valent ad bonam memoriam z ad mundificandum vultuz a pustulis z cō tra omnes alias macu las faciei.
Uena sub mento valet contra dolorem maxil larum z contra pruri- tum z fetorem nariuz z dolores faciei z con tra dolores z pustulas pectoris.
Uena sub vtraqz parte asel le incisa facit hominem ridē tem mori z talis vena balse- cos vel balsetes appellatur. Omnes vene brachiorū sunt ante comestionem minnēde.
Uena trāsiens a sinistro z cur no mō in ambobus brachiis debet incidi contra dolores pectoris z pulmonis. Et inci sio ipsius valet etiaz illis qui grauiter anhelitum attrahūt z spiraminis grauamen habē tibus.
Uena in ambobus lateribus corporis debet incidi contra pustulas antiquas z cōtra in f rmitatem frigidam z liente riam z quando homo nō po test habere digestionem.
Uena basilica z epati ca solet aperiri p pas- sione epatis z splenis aut pfectius edocetur circa manū sinistram.
Uena pulsatilis incisa icardiaca passiōe mul tum profert.
Uētose posite sub renibus va lent apostematibus coxaz sca biei podagre z ventositate ve sice z pleuresi.
Uena sub preputio valz contra ydropi siz z cōtra oēs cor- poris tumores.
Due vene de coxis z due de ti biis z vnaquoqz in vtroqz pe de valet cōtra dolorē coxarū z tibiarum z cruriū vtriusqz pe dis aut si firmitas euenit ex ve sica artetica podagra sciatica ydropisi valet etiā contra ner uoruz constrictionez et tumo rem et menstruorum subtracti onem.
Due vene interiores sub talis in vtroqz pede valet cōtra are nā z calculū z valent mulieri b9 post partuz nō bene purga tis valet ēt illis q̄ nō sūt bn̄ di sposite ad recipiēdū semen et etiā mlierib9 q ius suū n̄ hūt.
Vena in vtroqz pede su pra pedicā maiorez valet ɔtra obtalmiaz et ɔtra fa ciei pustulas et mēstruoꝝ retentiones et cōtra cōce ptionem et ɔtra pustulas crurium.
Due vene īferiores iuxta preputium valent tume factionibus testiculorum et dolori renuz et ficteris et vitiis.
Vena supra preputiuz va let contra tumores et in flationes testiculorum et cōtra omnia vicia vesice ex arena calculo et cōtra alia mala.
Vene saluatelle in dextra pte corporis valent contra ycteri tiam. ver. Dat saluatella mihi plurima dona minuta. In na turalem tollit de corde calorē Purgat epar splenem pectus precordia vocem.

a Uena in medio frontis ꝑcussa valet contra apostemata oculoꝛum ⁊ contra emigraneam: ⁊ contra doloꝛes capitis grauissimos: ⁊ cōtra mentis alienationem: ⁊ ꝯtra frenesim ⁊ cōtra nouā lepꝛam.

b Due vene in collo inciduntur pꝛopter humores ⁊ reuma capitis. Nota oīes vene capitis post comestionem sunt minuēde excepta vena sub mēto.

c Uena iuxta nares incisa purgat caput ⁊ iuuat auditum.

d Due vene in faucibus oꝛis quelibet valet contra pustulas faciei: ⁊ cōtra scabiem capitis: ⁊ contra doloꝛem dentium ⁊ mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis ⁊ oꝛis.

e Uena labioꝛum contra apostemata in oꝛe existētia ⁊ etiam in gingiuis ⁊ etiam in carne qua radicātur dentes.

f Uena in summitate nasi valet contra grauedinem capitis: ⁊ nimium fluxum oculoꝛum.

g Due vene sub lingua valēt ambe contra doloꝛes dentium ⁊ gingiuarum: ⁊ cōtra reuma capitis: ⁊ cōtra apostemata gutturis: ⁊ cōtra squinantiam: ⁊ cōtra omnia vitia oꝛis.

h Uena cephalica capitis percussionibus inciditur: ipsius capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in pꝛincipio. Item omnes vene manuū sunt post comestionem minuēde.

i Uena coꝛdiaca coꝛdis seu coꝛalis hoc est vena mediana inciditur pꝛo passionibus spirituum ⁊ plenius in manu sinistra valoꝛ eius declaratur.

k Uena purpurea contra passiones minuitur interioꝛum.

l Uena iliaca ⁊ titillaris aperitur pꝛo passionibus inferioꝛum.

m Saluatella in dextra manu minuēda est quādo peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel ī vtroqꝫ: quia epar est in dextro latere. matrix autem splen ⁊ renes ad sinistrum latus declinant.

n Uena in poplicibus incisa facit hominem incessanter incedere. Item omnes vene cruriū ac pedum post cōmestionem sunt minuende.

o Uena sub vtroqꝫ genu valet contra apostemata ⁊ doloꝛes renum ⁊ lumboꝛum coxarum ⁊ vesice: ⁊ arteticas pꝛecisiones mirabiliter curat.

p Uena gibbo incisa purgat melancoliam ⁊ cōfoꝛtat renes.

q Uenas veniens ad pollicem incisa valet idropisis ⁊ inflatis: ⁊ etiam contra ventositatem.

r Due vene secte in vtraqꝫ parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendoꝝ: strangurie ⁊ lienterie passiones: ⁊ vesice ⁊ testiculoꝛum doloꝛes.

s Uena in vtroqꝫ pede supꝛa pedicam maioꝛē valet contra obtalmiam: ⁊ cōtra faciei pustulas: ⁊ menstruoꝛum retentiones: ⁊ contra conceptionem: ⁊ contra pustulas crurium.

t Uena super minimam pedicam incisa valet in vtroqꝫ pede ad coleram.

u Uena inter pollicem ⁊ indicem in vtraqꝫ manu valet contra doloꝛem capitis: ⁊ cōtra doloꝛē oculoꝛum: contra febꝛes: ⁊ contra fellis effusionem: contra obtalmiam: ⁊ contra ruboꝛem ⁊ fluxum oculoꝛum.

x Due vene exterioꝛes saphene sub tales ī vtroqꝫ pede fleubotomia contra doloꝛes Auchaium: ⁊ contra inflationes ⁊ apostemata testiculoꝛum.

y Uena in vtraqꝫ manu supꝛa minimū digitum valet contra icteritiam: ⁊ cōtra omnia vicia splenis. Et contra frenesim ⁊ quācūqꝫ febꝛem.

z Uena epatica habet initium a stomacho: a coꝛde: a iecoꝛe: ⁊ est posita vel locata ad extremā partem bꝛachij: ⁊ si nō bene incidunt pꝛedictum locū facit tumescere. Et etiā ex hoc generantur apostemata ⁊ spasmus in bꝛachijs ⁊ digitis: ⁊ etiam stomachi ⁊ splenis: ⁊ etiam cōtra fluxum sanguinis de naribus: ⁊ etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius pꝛecipue ⁊ pꝛincipaliter debet fieri ī nonis maij: hoc est sequēti die post festum sancti Joannis crisostomi.

⁊ Uena mediana capit initium suum a pulmone. Et est in medio bꝛachij posita vbi nō est mus. Et si nō bene incisa fuerit dat spissum sanguinē. Et si bene inciditur valet contra omnes doloꝛes membꝛorum coꝛdis stomachi costarū ⁊ laterum. Et etiam si nō bene incisa fuerit saniem plurimam ⁊ pessimā mitteret: ⁊ vulnera famosa: ⁊ ad perniciē hominē deducit: ⁊ pꝛecipue: ⁊ ꝑncipaliter incisio vene pꝛedicte debet fieri nonis septembꝛis: hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

ꝯ Uena Cephalica a capite habet pꝛincipium ⁊ per illam venā transit alia vena que mus nuncupatur que aliquādo inciditur loco cephalice per negligētiam: ⁊ talis incisio impoꝛtat tumositatem ⁊ pꝛopinquam moꝛtē. Sed incisio vene cephalice valet cōtra fluxum oculoꝛum: ⁊ contra omnes doloꝛes capitis: ⁊ etiā incisio vene pꝛedicte valet contra caducū moꝛbum: ⁊ incisio ipsius bona est sequēti die post festum sancti Ambꝛosij seu in nonis Apꝛilis.

ꝝ Due vene in occipite ex vtraqꝫ parte valent cōtra querelā capitis inani: ⁊ stupoꝛē mētis: ⁊ amissionem rationis.

aa Uena in concauitate aurium ex vtraqꝫ parte valet contra tremoꝛem capitis: ⁊ contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam surditatem.

bb Due vene in timpoꝛibus valent contra doloꝛem aurium: nimiam effusionem lachꝛymarum de oculis: ⁊ contra emigraneam: ⁊ ꝫm Auicēnam nō debent minui in quibus requiritur potentia generādi: quia per istas venas euacuatur spiritus: qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

cc Uena in angulis oculoꝛum in quelibet parte valet ad clarificandū visum: ⁊ contra omnes fluxus ⁊ maculas oculoꝛū: ⁊ maxime albulam ⁊ nebulam: ⁊ palpebꝛe inuersionem.

¶ Ista tabula tractat de iudicijs venaruꝫ ⁊ de minutionibus earundem vna cum cautelis.

Minutio alia per metatesiꝫ: alia per antifrasim. ⁊ si sit inueterata passio fiat minutō per metatesiꝫ. Si ỽo recēs per antifrasiꝫ. per metatesim debet fieri quando ex eadē parte in qua est egritudo extrahitur sanguis per antifrasim fit quando ex cōtraria parte fit minutio seu fleubotomia quod est idē. Considerandum enim est an materia fuerit furiosa vt in antrace per metatesim: tunc debet fieri minutio. Similiter si quis punctus fuerit ab animali venenoso per metatesiꝫ minuatur. Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus: in horum calidorum humoꝝ causa debent fleubotomari. Cū igitur sanguis humidet ante tertiā ⁊ colera inter tertiam ⁊ nonā ⁊ ipsi iuuenes in his horis debēt fleubotomari. Si.n. humides frigidis humorib⁹ ⁊ maxime melancolia in hora melancolie.i. post nonam. preterea vt ait Galienus in tegni. Si quis habet stomachum debilem cauere debet fleubotomiaꝫ ⁊ maxime de venis que sunt implicatiuis brachiorum. Et nota ꝙ luna non sit in medio geminorum quādo minuitur de ipsis venis implicatis ipsoruꝫ brachiorum neqꝫ etiam super spatulas vētose debent apponi. Et si sanguis exierit niger tollatur vsqꝫ sit rubicūdus. Si spissus vsqꝫ sit rubicūdus: ⁊ vsqꝫ ad tenuitatē. si aquosus vsqꝫ ad grossiciem. Et si sanguis non pōt exire: clauso.n. fleubotomie vulnere cū digito postea subito cum maiore ipetu exit sanguis ⁊ fumosus.

Cautela alia.

In fleubotomia quatuor pōt attendi scilicet: tempus consuetudo: etas ⁊ virtus. in tpe calidissimo nō dꝫ fieri fleubotomia: qꝛ humores sunt pturbati: ⁊ sic exirēt ita cito boni sicut mali. nec in tpe frigidissimo qꝛ humores sunt compacti in corpe ⁊ difficiles ad educēdū ⁊ citius exirent boni qꝫ mali. In noua vero luna non dꝫ fieri fleubotomia: qꝛ corpora sunt ab humorib⁹ euacuata sed p fleubotomiā magis euacuarent̄. Cōsuetudo dꝫ attēdi. si senex nō consueuit fleubotomari nō minuat pp consuetudinē ⁊ debilitatem. Etas etiā est attēdenda quoniam ante duodecim ānos nullus dꝫ fleubotomari neqꝫ senex senio cōstitutus. Tamen sunt qdam fortes ⁊ vigorosi ⁊ tales pn̄t magis minui: virtus.n. cōsiderat̄ maxime: fortes enim minui debēt: debiles ỽo nō: vn̄ virtus ⁊ etas magis attēduntur qꝫ tempus ⁊ consuetudo.

¶ Ista conueniunt fleubotomiato.

Fleubotomiato ista cōueniūt. panis fermentatus bene coctus triticus vinū leue qd̄ stomachū nō grauat oua sorbilia pisces asp̄ratiles ⁊ carnes porcine ouine arietine pulline. Iuuenū bestiaꝝ parua poma q̄ tūc reperiūtur: caules nō comedātur: qꝛ generant venenū in stomacho neqꝫ caseū nec aliqua q̄ de eo cocta sūt. Ait nāqꝫ Galienus Ipocra. ampho. lxiiij. pticule gnte. lac dare febricitantibus vel caput dolētibus pessimū est: ipsa die somnū vitetur. Nam p somnū solet q̄dam parua accensio febriū accēdi ⁊ lippothemiā incurrere.i. defectū cordis vel tenebrositatem oculoꝝ vt quibusdam extasim pariat.

¶ Utilitas fleubotomie.

Fleubotomia.n. mentem sincerat: prebet memoriā: sensum subtiliat: vocē subtiliādo clarificat: lumē acuit: auditū tēperat: digestionē ꝓuocat: stomachū adiuuat: sanguinē malū expellit: naturā cōfortat. Et cū ipsa malos humores extirpat. Et lōgius vite sanitateꝫ āministrat. vnde ait Auicenna quarta primi. capi. xx. in principio. Fleubotomia est vniuersalis euacuatio oīum humorum: laborans ex sinotho.i. ex nimio sanguine vel ex sinothio.i. ex sanguine putrefacto statim minuatur omni tpe cōi nisi ꝙ luna fuerit in medio signo geminorum. Dicitur autem a sinos qd̄ est febris ⁊ nocha qd̄ est sanguis versus.

Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborans effimera contra sinotham inflatam minuat de vena madiana ⁊ de vena cordiaca dextri brachy in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Effimera eniꝫ est febris que durat per vnum diem vel parum plus vel parum minus. ¶ Laborans effimera ex causa calida vel ieiunio minuatur de vena capitis vtriusqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex ieiunio ⁊ frigiditate caueat minutionem. ¶ Laborans ex frenesi minuatur de vena capitis vel de vena in medio frontis. ¶ Laborans effimera ex debilitate minuat cum setis porcinis de naribus suis. ¶ Laborās effimera ex litargia minuat inter medium ⁊ auriculare. ¶ Laborans ex squinantia minuat de cephalica vtriusqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex apostemate minuat de vena veniēte ad auricularem digitum. ¶ Laborans effimera ex pleuresi minuat de vena cordis per metatesim hoc est si pleuresis sit in sinistro latere fiat minutio in sinistro brachio. Et si pleuresis in dextro fuerit brachio seu latere: tūc fiat minutio in dextro latere vel brachio. ¶ Laborans ex quotidiana interpellata minuat de vena mediana id est d̄ vena cordis. ¶ Laborans ex quotidiana ex vtroqꝫ flegmate minuat de vena dextri brachij in estate. sinistri vero in hyeme. ¶ Laborans ex flegmate salso cum pruritu fiat scarificatio in tibijs. ¶ Laborans ex tertiana minuat de basilica id est de vena epatis dextri brachij in estate. sinistri autem in hyeme. ¶ Laborans ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter mediū ⁊ auricularem. ¶ Laborans ex quacūqꝫ acuta minuat de basilica vsqꝫ ad quartum diem. ¶ Laborans ex febre ethica minuat de mediana.i. de cordiaca. ¶ Laborans ex ydropisi quacūqꝫ minuat de vena epatis dextri brachy in estate. sinistri auteꝫ in hyeme. ¶ Laborans ex ictericia de basilica vtriusqꝫ brachij in estate ⁊ in hyeme. ¶ Laborās ex melancolia ínania ⁊ frenesi minuat de vena que est ī medio frōtis. ¶ Laborans ex epatis calefactione minuat de basilica dextri brachii. ¶ Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre manus. ¶ Laborans ex vitio renum matricis ⁊ vesice minuat

de saphena interiori idest de vena que est sub talo interiori vtriusq; pedis. ¶Laborans ex ventositate ⁊ inflatione incidatur vena que dirigitur ad pollicem vtriusq; pedis. ¶Laborans ex partibus inferioribus minuat de saphena interiori ⁊ exteriori pedis. ¶Laborans ex sciatica minuat de saphena exteriori pedis partis dolētis. ¶Laborans ex podagra minuat de saphena ⁊ de basilica interiori ⁊ exteriori vtriusq; pedis.

¶Remedium.

¶Contra inflationem venarũ post minutionem. Recipe rutam absinthium ⁊ ordeum hoc totũ cōtunde: ⁊ in patella calida cōfice ex illis ad modũ emplastri ⁊ liga super tumorem ⁊ sanabitur.

¶Aliud remedium.

¶Contra debilitatem venaꝝ cum homo senserit ꝙ est piger ⁊ grauis in toto corpore ⁊ plenus doloribus ante ⁊ retro ĩ capite suo talis minuat sanguinē de vena epatica qr mirabiliter ꝑ hoc curabitur. Super isto dicit Galienus qr generat humores pessimos in sanguine illo: intrinsecus sanies ⁊ vlcera magna generātur ⁊ oriuntur si cito minutio nō occurrat ꝑ venas naturales. Et quasi eedeʒ vene naturales nō recuperātur qr sunt debilitate per naturaʒ ĩmundam hominis sine imminutiōe qr sunt obstructe sanguine malo. Ideo aperiri debent al's destruerētur: sicut auꝝ q̃ʒdiu sepelitur ⁊ calidatur in igne. Taliter etiam homo destruitur si sibi minutione mediāte non succurratur vel aliis medicinis. Itē dicit Ipocras ampho. prima ꝙ homo nimis languoribus debilitatus per minutionem sanabitur ⁊ dissoluitur.

S Igitur tempus bonum fleubotominandi ꝭm electionem ⁊ nō necessitatem quātum ad locum lune ⁊ nō aliarum planetaruʒ quod tamē est necessariuʒ pro tempore multo bono ⁊ laudabili optas scire. Nota primo regulas generales. Prima in tempore nouilunii et plenilunii nō valet fleubotomia. Et si luna nō fuerit in bono signo. item incidere mēbrũ cum ferro luna existente in signo illud mēbrũ respiciente horrēdũ est. item luna existēte in signis aeris vel igneis plus valet operatio vene q̃ʒ ipsa existēte in signis terrenis vel aquaticis. Quapropter iuuenes vel viri in augmēto lune sunt fleubotomādi. senes vero in defectu versus. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit. item tpe veris ⁊ estatis fleubotomia fieri debēt de parte dextra. Tēpore autem autũni et hyemis de pte sinistra. versus. Uer estas dextras autũni hyemis quoq; sinistras. Incidũt venas morboso sanguine plenas. In se vel iuuene si sint vene sanguine plene. Omni mense bene confert incisio vene.

C Um igitur quātum ad signũ lune tēpus minutiōis scire volueris tũc predicta videas quādo luna fuerit in signo bono ⁊ valente pro minutiōe tũc ipso die minutio erit bona. Stante illo ꝙ eodē die nec sit nouilunium nec plenilunium: ⁊ sic de aliis regulis ꝓut dictum est obseruatis. Et si potes aspectum lune ad alios planetas ⁊ ascendētia cōseruare bonũ erit. Nam stat ꝙ luna sit in bono signo. sed forte coniuncta vel aspecta aspectu malo a saturno vel a marte. Et si quidem ex parte signi lune valet apertio vene. tamē ꝓpter coniũctionem vel aspectum nō valet. Si tamē hec oĩa haberi nō possunt: habeatur tamē luna in signo bono ⁊ satis ad presens erit: pro tpe electionis: ⁊ iste sunt regule astronomicales.

¶Medicinales vero sunt alie multũ necessarie que alibi videri debēt: obseruentur tamē iste. Primo ꝙ aer filius diei sit clarus temperatus: nō multum frigidus: aut calidus: nō turbidus: aut pluuiosus: aut corruptus. versus. Jan. feb. april. maij nouē. sep. atq; decēber. versus. His minue venam lunam dum videris aptā. In his festis cōmuniter celebrat̃ fleubotomia.

¶Item aliј versus. Martini Blasii Philippi Bartholomei. Uenas precidāt vt longo tempore viuāt. In his metris continentur festa circa que festa ꝓprie cōtingit fieri cōiter fleubotomia. Non ꝙ semper valeat in illis festis sed proprie illa festa.

¶De iudicio cruoris.

A D iudicandum cruorem de vena āmissuʒ. Primo si est spissus male se habet circa pectus. Si flaueus male circa splen. Si glaucus male habens circa iecur. Si aũt durus ⁊ niger nimis timuisti. Si est rufus habēs nigrum circulum est causa debilitatis capitis. Si autē est rufus niger durus ⁊ coagulatus time paralisim. Si autem est niger ⁊ aquosus nimis time febres q̃rtanas. Quādo enim est aqua inferius ⁊ aqua superius tũc ydropisim. Cum aũt est cruor valde rufus ⁊ parum aque habens superius. hilarem vultum facit: ⁊ est signum sanitatis.

Uersiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emissi de venis ordine tali.
Si cruor est albus hominis quasi spuma repertus.
Tussim designat: pulmoni doloriq; paratur.
Et si ceruleus sanguis fuerit speculatus:
Est de feruore: tunc dolor in iecore.
Sanguis preterea ⁊ nare videtur in vnda:
Fisicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si siccus sanguis fuerit variјq; coloris:
Et velut collum columbi sit rubensq;:
Talem paralisis vexat vbiq; satis.
Si sanguis pure pellis dinoscitur esse:
Inter cutanea pestis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera causam.
Si rufus pulcher sit ⁊ vnda parumper.
Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

¶Debet autem minutus sibi cauere maxime in primis tribꝰ diebꝰ a sup̃fluo cibo ⁊ potu aut forti exercitio. i. labore ⁊ sup̃fluo sōno maxime in prima die: tristitiaq;: ⁊ sollicitudĩe: hec. n. sanguinē corrũpũt ⁊ in genus melācolie cōuertũt. Quartoq; die vel q̃nto postq̃ vultꝰ solidatũ fuerit. balneuʒ ĩtrare ⁊ tpate ibidē manere iuuatiuũ est: fiat autē ipso die existēte ĩ balneo moderata ⁊ suauis fricatio circa corpus: exiens autem a balneo caueat sibi a frigore: immo oportet vt inuolutus sudario ⁊ sufficientibus operimentis vestitus maneat in domo temperati aeris. Uersus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Postq; dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincq; dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.
Precipit octaua ludere cum domina cara.

¶Sequitur de .xii. signis zodaici: ⁊ pͥmo de ariete.

¶Luna existente in ariete bonū ē sanguinē minuere de brachiis. balneū ītrare. scribere īcipere. Fenū falcare. Ad mercādū ire. sorramē cemēti incēder. Et oīa quecūq; igne fiūt bonū ē opari: malū ē medicari. Turriz ⁊ castrū vel domū edificare incipe: nō ē bonū sanguinē de manibꝰ minuere nec vētosas ponere debes.

Taurus.

¶Luna existēte in tauro bonū est sanguinē minuere: hortos facere: seminare vineas. ⁊ arbores plātare. Nam cito crescūt ⁊ multuz durabūt: bonū est mansiones edificare: vxorē ducer: ⁊ oīa lignea opa incipere: bonū ē terras emere sicut agros ⁊ hmōi: ⁊ arare incipere: malum est medicare collū: oculos: guttur: ⁊ vngulas.

Gemini.

¶Luna existente in geminibus bonū est incipere ea que ptinēt ad duo .s. ad matrimoniū: ad societatem: de amicitia tractare: bonū stabilia facere. Incipere plantare. Ire ante iudices: malū est medicare in humeris: scapulis: brachijs: vlnis ⁊ manibꝰ: seu vngues de manibus incidere. Item īcipere minuere de brachiis: bonum tamē potionem sumere.

Cancer.

¶Luna existente in cācro bonū est sanguinem minuere ⁊ medicinā sumere: ⁊ facere ea que cuz aqua fiunt vt sunt: molēdina: piscine: ⁊ aqueductus: ītrare nauē: iter accipere: nouā domū intrare: ⁊ mutare de vna domo in aliaz: ⁊ vxorē ducere: ⁊ bestias minatas emere: vt porcos: oues: capras: ⁊ cōsimilia. Malum ē medicari pectus: pulmonē: ⁊ splenē: ⁊ domū edificare.

Leo.

¶Luna existēte in leone bonū est īcipere ea q̄ cum igne fiunt: fundare castra: domū intrare: loq potestatibus seu principibus: cōfirmare matrimoniū. malum est medicari stomachum: Cor: ⁊ pectus: latera potionem ⁊ medicinā sumere. Malū est etiaz medicari Epar ⁊ omnia interiora iter longū incipere nouā vestē induere.

Uirgo.

¶Luna existente in virgine bonū seminare: ⁊ colere terram: ⁊ plātare vineas: ⁊ arbores: ⁊ hortos facere: scribere incipere: ⁊ oīa operari que vis geminari: tractare pacē: induere nouā vestē. malū est medicari ventrē ⁊ omnia īteriora vētris. malum etiam est vxorem ducere q: sterilis erit aut paucos filios generabit: locū mutare: ⁊ facere ea que cum igne fiūt. sed medicinam sumere multum laudabile est.

Libra.

¶Luna existente in libra bonum est sanguinem minuere: rōnez ponere. Emere vendere pōderare oīa que sunt ponderabilia. malū est medicari interiora ventris. Renes ⁊ vesicam ⁊ ea que sunt vsq; ad pudibunda: ⁊ oīa incipere facere que cum terra fiunt.

Scorpius.

¶Luna existēte in scorpione non video q̄ sit aliqđ bonū facere: q: tūc est in suo casu ⁊ īfortunio. Ideo ipsa debilitatur ⁊ impeditur in bonis opationibus tn̄ bonū est balneari ⁊ ea facere q̄ cū aqua ⁊ de aqua fiunt. Maluz est medicari mēbra virilia vt preputium: anū: vel aliquē vulneratū: arborem ⁊ montem ascēdere. Iter facere ⁊ pͨipue per terram vel per nauim.

Sagittarius.

¶Luna existente in sagittario bonuz est sanguinem minuere: balnea intrare: caput radere: capillos precingere: discordes reconciliare: copulationem inter amicos facere: societatem firmare: puerum ad artem applicare: matrimoniuz intrare seu ordinare: sed nō pficere q: sterilis erit vxor in pueris ⁊ superba. bonum est facere omnia que pertinēt ad cōstructionez domoꝝ: terram colere: ⁊ hortos facere: maluz est facere medicari coxas: femora additiōes mēbrorum.

Capricornus.

¶Luna existente in capricorno. bonum est facere ea que cum terra ⁊ de terra fiunt vt seminare ⁊ vineas plantare venari aucupari: ⁊ omnia instabilia exercere. Iter incipere versus meridiem. malum est vxorem ducere: ⁊ facere ea que cū igne fiunt. Non est bonum minuere nec potionez sumere: nec in genubus nec in neruis facere medicinam: nec in aqua laborare.

Aquarius.

¶Luna existente in aquario bonū est vxorē ducere intrare domū. Iter incipere ad oriētem loqui platꝰ ⁊ oībus aliis dignitatem habentibus. maluz est medicare tibias ⁊ cetera vsq; ad cauillas pedum. Iter longū incipere.

Piscis.

¶Luna existente in piscibus bonuz est sumere medicinam ⁊ potionem. Et quicquid pertinet ad geminationem vt amicitias tractare: rōnem ponere: vxorem ducere. Et ea facere que ad aquam ptinēt vt molendina ⁊ aqueductus. Iter per aquas īcipere: ⁊ fundare ecclesias ⁊ alia edificia. malum est pedes medicari ⁊ omnes partes eorum.

Taurus Uirgo Capricornus.	frigida ⁊ sicca
Cancer Scorpio Pisces	frigida ⁊ humida
Aries Leo Sagittarius	calida ⁊ sicca
Gemini Libra Aquarius	calida ⁊ humida

¶ Et nota ea q̄ dicta sunt đ fleubotomia de .xii. signis zodaici debent intelligi solum ꝭm motū lune: ⁊ non alioꝝ planetaꝝ quo ad tempus electionis pro sanitate conseruanda: nō aūt ad tempus necessitatis igitur nec signū nec horum considerare: q: indigenti nulla lex est imposita. Indigēs igitur aut expectare oz: sed minuere in nomīe domini nostri Iesu xpi duz necesse est: ⁊ oz. versus.

Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.
Can ca pis vir media cetera dico mala.

FLeubotominandū est omni tempore si necessitas vrget: ⁊ maxie luna .iij. viii. xi. xiii. xvi. xvii. xxii. xxiii. xxvi. Quia tūc minutio melior est q̄z alijs diebꝰ. Item sanguinem minuere vtilissimum est ab .viii. kal. Julii vsq; ad .xv. kal. Augusti: q: tūc crescit ⁊ augmētatur sanguis. Dies caniculares ītitulatur a .xv. kal. Augusti vsq; ad nonas septembris in qbus nō est fleubotominādū: nec potio est accipiēda. fleubotomia nō est vtilis ab

viij. kal. octobris vsqꝫ ad. viij. kal. decēbris vt nocivos humores quos estiuū tempus cōtraherat: Autūnus deperdat ⁊ sicca colera vsqꝫ ad scōm autumnum securus eris.

SAnguinem non minuas nec de ansere comedas: neqꝫ potionem sumas. viij. ⁊. ix. die April. ⁊ kal. Augusti: ⁊ vltima die Decembris presertim ⁊ vltima die Junij: quia tunc vene nimis plene sunt Ideo in hominibus ⁊ pecudibus fleubotomie incisis vel alijs animalibus vulneratis periculosum est: homo etiam qui in istis diebus natus est vel fuerit: aut morte mala: aut maximo labore peribit.

¶ Item die Januarij vltimo ⁊ Februarij vult primo: homo qui natus fuerit post mortem suā nūqꝫ putredine soluetur. Et nota ꝙ homies sani de mane habent vrinam albam. Ante prandium rubeā. Post prandium candidaꝫ. Et ante cenam calidā. Cauendum est etiam summe ne aliquis in subnotatis diebus minuat: quia pericula ex hoc eueniūt infrascripta. Si sexto kalendas Januarij aliquis sanguinem trahit: aut moritur infra annum: aut visus: aut alius sensus ei minuetur: aut febre capiet. Si octauo kalendas Februarij: aut morteꝫ aut spasmuꝫ cordis: aut paralisim patietur. Si pridie kalendas Martij: aut moritur: aut spasmum: aut paralisim: aut febrem sucurrit: etiam si quis quocūqꝫ die alio in predicto in Martio minuetur ille in Augusto febricitabit. Si tertio idus Aprilis: aut statiꝫ aut quarto die morietur: aut patietur febrem: aut spasmum. Si tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur aut febres incurrit: aut dissolutionem mentis habebit. Et si primo nonas Maij: aut moritur: aut emigraneaꝫ patietur. Si tertio idus Junij: aut epilensiam: aut elephantiam incurrit. Si Octauo kalendas Julij: aut moritur: aut in extasiꝫ vertitur: aut in iecore dolebit. Et si quinto nonaruꝫ Julij: aut moritur: aut obliuiosus erit: aut viscera in frigora sustinebit. Si nono kalendis Augusti: aut statim: aut quinto die moritur. Et si eodem die potionem sumpsit ante trigesimam diem morietur. Si tertio kalēdas Septembris: aut infra annum morietur: aut frenesim patietur: aut visus oculorum eius extinguetur: aut scabiem: aut pruriginem: aut sudorem fetidum sustinebit. Et si tertio nonas ipsius Septembris: aut moritur: aut spasmum habebit. Si duodecim kalendas Octobris aut moritur: aut ebetudo sibi occurrit: aut icteritius erit.

¶ Sequitur de duodecim mensibus.

¶ De Januario.

IAniano claris calidis cibis potiaris.
Ne tibi languores sint aptos sumere liquores.
Nec minui cogita: ꝯtraria fercula vita.
Balnea sint grata hec potio sit moderata.

¶ Februarius.

Signitur occulta februo febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio sumatur: in pollice tunc minuatur.
Frigida vitentur sed balnea sana videntur:

¶ Marcius.

Marcius reserat humores: gignitqꝫ dolores.
Sume cibum pure coctana si placet vre
Balnea sint assa nec dulcia sint tibi cassa
Vena nec habenda nec potio sit minuenda.

¶ Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Cuncta renascuntur pori tunc aperiuntur.
Hincqꝫ scalpescit corpus sanguis quoqꝫ crescit.
Ergo soluatur venter cruor at minuatur.

¶ Maius.

Maio secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea dentur amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus.
Potibus astricta sit saliua cum benedicta.

¶ Junius.

Qui vult solamen iulio ꝓbet hoc medicamen.
Vena non cedat: nec ventrem potio ledat.
Somnum compescat: ⁊ balnea cuncta pauescat.
At venerem vita sit anetum saluia tuta.

¶ Augustus.

Quisqꝫ sub augusto viuat moderamine iusto.
Rare dormitet: frigus coitum quoqꝫ vitet.
Nec minui cogita: contraria fercula vita.
Potio vitatur: ac lotio nulla paratur.

¶ September.

Fructus maturi septembre sunt valituri.
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino.
Atqꝫ diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas species cum semine mundas.

¶ October.

October vina prestat: valetqꝫ ferina
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina.
Quantum vis comede: sed non precordia lede.
Quāuis sit sana tamen est repletio vana.

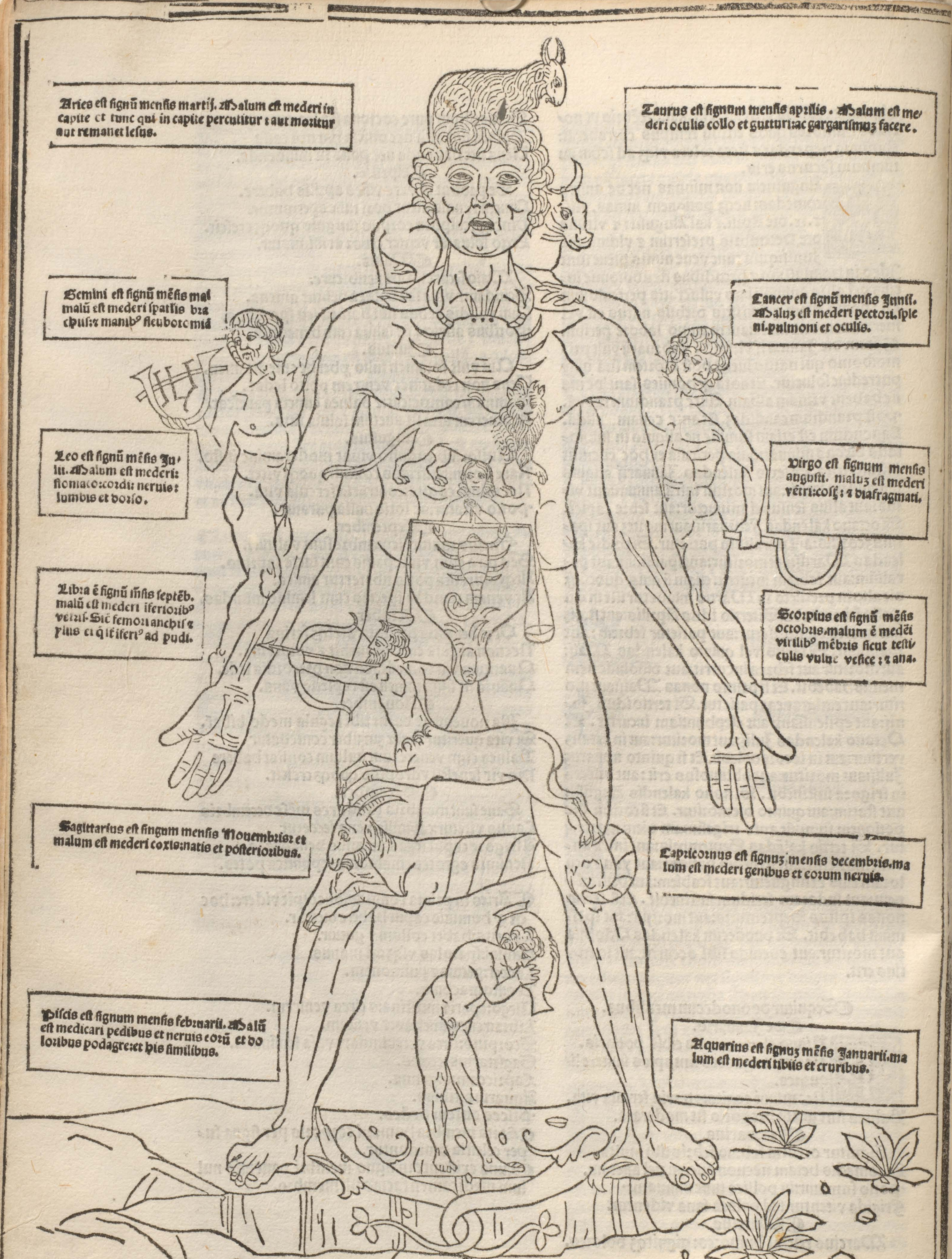
¶ Nouember.

Ista nouembre datur tibi regula medo bibat.
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur
Balnea cum venere tunc nullum constat habere
His vir senescit ydropisis quoqꝫ crescit.

¶ December.

Sane sunt membris calide res mēse decembris
Caulis vitetur: capitalis vena seccetur
A frigore caput tegas vt sanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repūtica potes.

¶ Aries in prima constitutione cepit videre: hoc est ꝙ hominis caput habere dicitur.
Taurus: habet collum ⁊ guttur.
Gemini: spatulas vsqꝫ ad manus.
Cancer: pectus ⁊ pulmonem.
Leo: stomachum.
Virgo: epar: ⁊ intestina: ⁊ circa ventrem.
Libra: renes. anchas: ⁊ vesicam.
Scorpius: circa verebunda: ⁊ vasa seminaria.
Sagittarius: coxas.
Capricornus: genua.
Aquarius: tibias.
Pisces autem pedes.
¶ Et ita membra humani corporis per signa super celestia diuiduntur.
¶ Luna existente in signo membri patientis nullum medicamen facias illi membro.

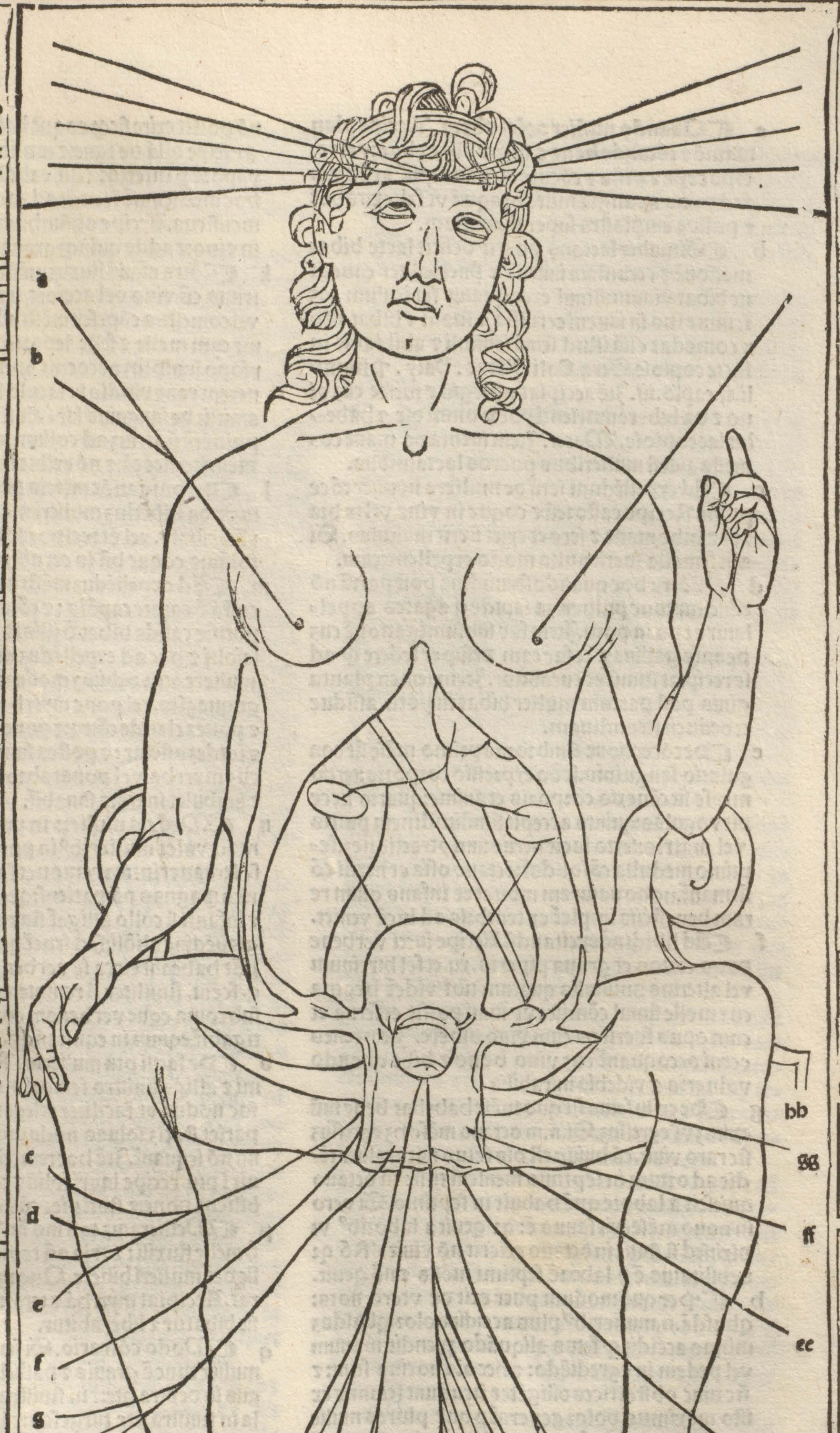

Aries est signũ mensis martij. Malum est mederi in capite et tunc qui in capite percutitur : aut moritur aut remanet lesus.
Taurus est signum mensis aprilis. Malum est mederi oculis collo et gutturi: ac gargarismuz facere.
Gemini est signũ mẽsis mai malũ est mederi spatulis brachiis: ꝛ manibꝰ flebotomiã
Cancer est signũ mensis Junij. Maluz est mederi pectori. spleni. pulmoni et oculis.
Leo est signũ mẽsis Julii. Malum est mederi: stomaco: cordi: neruis: lumbis et dorso.
Virgo est signum mensis augusti. maluz est mederi vẽtri: costꝫ : ꝛ diafragmati.
Libra ẽ signũ mẽsis septẽb. malũ est mederi iferioribꝰ vetris. Sic femori anchis ꝛ ylius ei q̃ itiferiꝰ ad pudi.
Scorpius est signũ mẽsis octobris. malum ẽ medẽi virilibꝰ mẽbris sicut testiculis vulue vesice : ꝛ ana.
Sagittarius est singum mensis Nouembris: et malum est mederi coxis: natis et posterioribus.
Capricornus est signuz mensis decembris. malum est mederi genibus et eorum neruis.
Piscis est signum mensis februarii. Malũ est medicari pedibus et neruis eorũ et doloribus podagre: et his similibus.
Aquarius est signuz mẽsis Januarii. malum est mederi tibiis et cruribus.

Litargia
Cephalica
Casus capillorum
Camphilargia.
Totū i frōte añ ⁊ retro
Omnis calor de humore de ambulatorio ⁊ de ventositate que vagantur de loco ad locum.

Vngues mali

Secundina est quedaȝ membrana in qua iacet puer in matrice.

Ictericia. siccitas humor lepra morphea paralesis ex frigida causa vel calida frigus cōstrictio pororum.

Melancolia
Mania
Frenesis
Menopeȝa
In fronte ante et retro
Emptoica.
Empima
Pleuresis
Ptisis
Fluxus reumatis
Fluxus oculorū

Vngues mali ⁊

Sequit̄ ordiarie in īfrascriptis circulis de cōceptiōe quō mulier volens cōcipe se hēre dbeat mulier cōcipe volētes videat ne matrix sit hūorosa nimis nec nimis sicca nec feruida nec nimis frigida seruato ordine mēstruali pregnationis nec habūdās varijs liquoribus vł albis sȝ sanguineis ⁊ nec plurimis ⁊ nec paucis sitqȝ mulier facilis digestionis et ꝯseruetur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula diuidens nutritiua a spiritualibus

Ictericia siccitas humor lepra morphea palesis ex frigida cā vel calida frigus ꝯstrictio pororū

Notanda sunt aliqua signa cōceptionis ipsius mulieris. Primuȝ.n. signū ē q̄ ex ꝑte coitus cognoscit̄. Si.n. mulier qñ fuit in coitu cū viro post coitum frigus sentit ⁊ dolores in renibus signum est cōceptionis. Itē si color faciei vltra modū ⁊ ſm moreȝ solitum est mutatus signū est cōceptionis. Itē si aliqua cibaria cōcupiscit sicut terrā vel carbones; signum ē conceptionis. Iteȝ si vis scire vtrū masculus vel femina ē cōcepta si color faciei ē rubeꝰ leuis ⁊ venter in dextra ꝑte tūc scit ⁊ rotūdat̄ ⁊ lac de mamillis spissum ⁊ bene coctum ⁊ digestuȝ exierit: ⁊ si ponatur sup aliqđ corpus bene pollituȝ ⁊ tersuȝ ⁊ non diuiditur secundum partē; sed constabit tunc est masculus.

a ¶Quando mulier dolet vbera. Recipe plantaginē z cōtunde bene z super vbera liga: vel recipe cepe z pista z cōcute cum antiqua axungia: sed prius axungiā mitte in aquā vt sal extrahat z postea emplastra super mamillam.

b ¶Si mulier lactans puerū deficit lacte bibat medonē z ceruisiam iuuenē z pncipaliter caueat ne bibat vinum: simul excoquatur feniculum cuz semine suo in iuueni ceruisia z suaui z bibat illō z comedat etiā illud semē feniculi z abūdabit in lacte copiose. Sera. Coli. Ysaac. Haly. Plinius li. ij. caplo. iij. Itē accipiat pulegiū z misce cuz vino z da bibere nutrienti pueꝝ omni die z habebit lac copiose. Macer. Item menta de mane comesta pdest mulieribus pueros lactantibus.

c ¶Ad expellēdum fetū de muliere nouiter cōceptum. Recipe castoreū z coque in vino vel in braxis z bibe mane z sero et exiet si erit masculus. Si aūt femella fuerit nullo modo expellens eam.

d ¶Cōtra hoc quando secundina post partū nō educitur tunc pulueriza lapidē q agates appellatur et da in potu. Item fac subfumigationē cuz pennis gallinaꝝ et fac eam desuper sedere ꝙ ad se recipiat fumū et curabitur. Item semen plantaginis post partum mulier bibat in potu assidue et deducit secundinam.

e ¶De cōceptione Embrionis primo mēse fit coagulatio sanguinis: scdo expressio corporis: tertio mense fit cōnexio corporis et anime: quarto accepit vngulas: quinto accepit similitudinem patris vel matris: sexto facit neruorum ꝯtractiones: septimo medulla cōsolidat: octauo ossa et nerui cōfirmant: nono naturam mouet et infans oīum rerum beneficijs implet ex tenebris ad lucē veniet.

f ¶Ad libidinē excitandū. Accipe succi verbene duos ciatos et grana piperis. xij. et fel hircinum vel alterius animalis quātum tibi videt hec tria cuz melle simul cōmisce vt sumi possit et serua et cum opus fuerit da cum vino bibere. Item renes cerui decoquant cuz vino bono z bibe quando volueris z videbis mirabilia.

g ¶De exitu fetus in quo mēse habebat bene suū exituz vl egressuz. Si. n. in octauo mēse hz egressuz sic raro viuit. cā huius est ois fetus naturaliter tēdit ad ortum in septimo mense: si tunc in octauo quiescit a labore quē habuit in septimo. Si vero in nono mēse exit sanus ē: qꝛ quieuit a laborib⁹ vt dixi: sed si statiz in octauo exierit nō viuit. Rō qꝛ debilitatus ē p labore septimi mēsis z nō quieuit.

h ¶Per quē modum puer exit de vtero nota: qbusdā. n. mulierib⁹ plus accidit dolor: qbusdaz minus accidit ꝙ fetus aliquādo ptendit manum vel pedem in egrediēdo: z hec oia nociua sunt: z sic tunc obstetrices diligēter itrudunt fetum: z ex isto maximus dolor generat p quē plures mulieres nisi sint valde fortes debilitant vsqꝫ ad mortē sic tunc mulieres bene z experte in hoc ope debent haberi: qꝛ quedam obstetrices vtunt quodā vnguento quo vngunt vuluā mulieris: z tunc fetus exit liber. z scias: qꝛ fetus naturaliter caput protēdit in exitu z hoc valet.

i ¶Ad mēstrua puocanda viola cuz myrrha ponat in vno vase z repletuz vas aqua pluuiali ponat ad buliendum: sed vas ita obstrue ꝙ fumus nō possit exire sicqꝫ coquat cōtinue p septē horas z excipe ollā de igne: z mulier recipiat fumuz seu vaporē p inferiora qn calidius sustinere potest hoc medicamē facit ēt ad eas q̄ nunqꝫ habuerūt menstrua. Accipe absinthium z rutam z decoque in vino: z adde quinqꝫ grana piperis z bibat.

k ¶Cōtra nimiū fluxuz mēstrui. Cortex Juniperi tritus cū vino vel aceto: z fructus ei⁹ appositus vel comestus cōpescit mēstruū. Itē lac asine sumatur cum melle z felle leporis vel ēt lac asine cum ysopo sumptuz decoctuz ꝯpescit mēstruuz. Itē cinerem rane viridis in saculo secuz portet: z nihil amittit de sanguine kir. Et si volueris pbare liga puluerē pdictuz ad collum galline: z post vnum diem iterfice eā: z nō exibit sanguis de ea.

l ¶De purgatiōe mrīcis petrosiliuz potui iposituz: z da bibēduz mulieri matricē ei⁹ bene purgat ysaac. haly. vel ēt recipe radicē violaꝝ vna cum folijs: z coque bn̄ in ceruisia: z da mulieri mane.

m ¶Ad expellēduz mēstruuz post ptuz. Recipe costā d capite capōis: z cōtere i puluerē z bibati potu: z calide bibat d illis radicib⁹ videlicet Millefolij z hec ad expellēduz mēstruum qn̄ fluit de muliere ꝯtra debituz moduz: videlicet post ānos qnquagita. vel pone myrrhaz ad pomuz scissum: z postea claude cōtra: z pone sup ipm qn̄ coquit: z ibidez assetur: z postea sumas z da ei comedere cuz myrrha: vel ponat abrotanuz ad sotbulares z ambulet in eis: z sanabit.

n ¶Medela mulieꝝ in puerperio verbena illa radix valet mulierib⁹ in puerperio si ipsaz circa se seruauerint: qꝛ remouet fantasmata: z vexationes magnas nō patient: qetem bonā habebunt: z infanti si collo alligat siue manib⁹ nō fatigabit grauedine aliqli: sed fruet qete. q ēt dormire nō pn̄t habeant circa se verbenā: z dormient bene z qescent. similiter si remote egtare volueris liga sub coma eque verbenam cuz artemisia: z non fatigabit equus in equitando.

o ¶De facili ptu mulieris. Recipe radicē Jusgami z alliga sinistro femori mulieris: z dum facis fac noduz vt faciliter relegari possit: vt mox duz pariet statiz soluas noduz: iō vt vitalia seu itestina nō sequant. Itē hoc remedium multas liberauit i ptu. recipe lauri foliū z cōmasticatuz sup vmbilicuz pone: z stati piet cū admiratōe exptum ē.

p ¶Mellicratuz tali mō fit. Recipe vnuz coclear d melle fluxili: z tria aq̄ tepide z misceant isimul sic det mulieri bibere. Que mulier in partu laborat. Accipiat myrrhā z terat: z in vinum mittat z sic bibatur z liberabitur.

q ¶Modo cōtrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc ē grauis z pallida: z vēter est oblongus in dextra pte: z in sinistra rotundus: z mamilla in sinistra pte turgescit: z lac magis idigestuz liuidum z aqum: z fusuz sup corpus polituz diuidit pars ei⁹ aperte sicut aq̄: z si lac sup vrinaz eiusdez mulieris fuerit fusuz natet: z sic de alijs. Itē experimētum scio: veꝝ est: z exptum. Si concepit vel nō det ei mellicratum bibere: si tunc circa vmbilicum corrosiones habuerit concepit: si vero nō minime. Jpoc. ampho. lx. particule quinte.

r ¶De tpe apto ad ipregnāduz maxime adueniente vel determināte pgnationē cum corpus nō

est plenum cibo: neq̀ꝫ deficiens ē cibo: ⁊ vino nō vltra modū sumpto. Incipiēte igitur purgatione minus apta est conceptio: sed cum minuitur in viro: ⁊ muliere: corporis. n. temperantia adiuuat. Galie. iij. teg. tex. commenti. xxxvj.

s ¶ Pigues mulieres minꝰ apte sunt ad ꝑgnādū seu concipiendum: eo ꝙ pudenda non cōueniūt: ⁊ parꝝ locū relinquūt: nec valde tenues apte sunt. Si igitur alique impregnant̄ a malis humoribꝰ expurgent̄: ⁊ ad hoc nil melius q̄ Theodoricon. Nicolai ⁊ ierapig. ⁊ dyamargariton hoc est cum cognoueris in proximo menstrua venire.

t ¶ Si ex nimio calore fit sterilitas quod signat paucitas mēstruoꝝ cū dolore existēs: ⁊ vlcera pudendoꝝ: ⁊ calor totius corporis dabisq̀ꝫ ei q̄ mediocriter infrigidant ⁊ humectāt: vt lactucas: maluas: butiꝝ: portulacas: atriplicē. Si aūt os mr̄icis sit aptū dicta stipita: fomēta: ⁊ medicamēta: sicut carnes granatoꝝ lētisci: radix rubi mirtus ⁊ galla. Si tunc torqueat̄ matrix curat̄ cū mollificatiuis.

u ¶ Ad cōcipiendū: viscū qđ in quercu nascit̄ tere cū vino: ⁊ da ei bibere: ⁊ hec deficiēte mēstruo: ⁊ concipiet. Plinius lib. xvi. capi. vltimo. in fine. Item vulua leporis comedat̄ in cibo. Item aqua decoctōis lactuce mane da mulieri infecūde: ⁊ eadem die ad cōceptionē cōuertit̄: ⁊ quando ē ipregnata euomet: ⁊ retinere non pōt. Similiter si lac montanū datū apris vel alijs animalibus ad mā ducandum quando coire voluerint: ⁊ statim concipient post coitum: ⁊ puluis testiculoꝝ verris datus mulieri post menstrua.

x ¶ Si ex pinguibus humoribus nō fit cōceptio purget̄ cū theodoricon ⁊ ierapigra: dabit̄ quoq̀ꝫ superius ꝯriū antidotum in quo mittit̄ euforbiū: piper: ⁊ thus. Cū aūt emēdatio facta fuerit menstruis bene exeuntibꝰ cōmisceant̄ cessante ꝑgnatione ꝙ si ventositas cōceptionē ꝓhiberet his signis scitur in fractiōe hꝫ matricē. his igitur cibis educat̄: primo minuat̄ dabisq̀ꝫ ei anisum: ciminuꝫ: rutaꝫ: anetum: semē feniculi: fenugreci: ⁊ similia.

y ¶ Si v̄o exclusione matricis ꝯtingit ipediri cōceptio q̀ꝫ. Aperiat̄ cū calida. i. cū apozimate i quo decocta est malua ⁊ semē lini: fenu greci: butyrū: oleū: ⁊ mel: cū fortioribꝰ ⁊ camomillā: in vuluam mitte terbentinā: vitrū: ficus: cassiaꝫ: ⁊ sic de alijs.

z ¶ Alia bona đ cōceptiōe si mulier vel vir bibat spumā quā lepus hꝫ circa os qn̄ rodit herbaꝫ statim concipiet. Item testiculus dexter mustele teratur cum vnguento ypericon: ⁊ cuꝫ lana pessarizet̄ ⁊ coeāt: ⁊ statim cōcipiet̄ kir. Itē da ei bibere de lacte eque: ⁊ illa hora cōmiscere cuꝫ ea: ⁊ concipiet Albertus magnus lib. xxij. cap̄. Equi. in fine.

⁊ ¶ Ad duꝝ partum da dragmas. ij. diptami cuꝫ aqua fenu greci dias. Plinius li. xxvj. cap̄. xv. Et nidus yrundinis in aqua lotus: collocatus: ⁊ bibitus: ⁊ fenū grecū appositum cū melle ꝓdest vel diamargariton bibitū multuꝫ ꝓdest. Plinius. xxiiij. cap̄. xix. Serapio cuꝫ aqua ciceris vel fastelis bibitum ⁊ muscelino ꝓbatum est. Iteꝫ lac alteriꝰ mulieris bibat ⁊ artemisia ad eius vmbilicum ligetur aut ponatur: ⁊ statim ꝑtus exitum habebit.

? ¶ De facili partu hec est qn̄ fetus est mortuus folia iuniperi cum aqua ⁊ melle decocta: ⁊ bibita fetum mortuū educunt: ⁊ secundinam sanguineaꝫ post partum ejiciunt Daly. Item lac alterius mulieris cum oleo bibitum fetum mortuum educit. Item iaspis hꝫ bonā virtutē ad fetū educēdū. Itē lac caninū cuꝫ vino ⁊ melle bibitū statim expellit fetum. Iteꝫ myrrā cū vino bene tritā ⁊ calefactaꝫ: bibat multum ꝓdest. Auicēna Serapio.

ꝝ ¶ Ad ꝓbandum virginitatē. Recipe semē portulace: ⁊ sparge sup carbones: ita vt illa fumum ad se recipiat: ⁊ si est corrupta videbis mirabilia. vel recipe apium cum radice sua: ⁊ appone capiti ea nesciente.

aa ¶ Nota si ꝓpter humiditatē cōceptio fieri nō potest signa sunt hec: quoniā humectantur in coitu: menstrua sunt tenuiora: ⁊ si multū his sicca fiant dicta supiora membra laborant: ⁊ fricentur vomitum sumant: siccis cibis vtantur os matricis cum stipticis confortet̄: scꝫ cuꝫ apozimate lentisci myrre rosee: balaustie: cimaꝝ rubi: ⁊ gallaꝝ: matrice sicca: tamen existente cōtraria humida fiāt: sicut balnea vnguenta: ⁊ huiusmodi cibi humidi vinum temperatum ⁊ paucum.

bb ¶ Ad purgationē mulieꝝ q̄ post partuꝫ purgari non possunt. Recipe semen lini: ⁊ contūde ꝑ optime: ⁊ hec decoque cū iuueni axungia: ⁊ da ei ad bibendū. Si vulua mulieris ex coitu inflat̄ sedeat in aqua i q̄ malua ē decocta ⁊ liberabit̄. Item si mulier nimis luxuriosa fuerit betonicam ⁊ solsequium cum aceto bibat ⁊ cessabit.

cc ¶ Ad restringendū menstrua seu compssionē eorūdem experimentū verum tres rubus de plātagine hoc est tres radices cum folijs decoque in aqua fluuiali: ⁊ da potare mulieri patienti fluxuꝫ ⁊ statim stringit absq̀ꝫ dubio. Ad idem aqua rosea potata de sero ⁊ mane stringit supfluum fluxum matricis: ⁊ hoc faciat mulier que nimiuꝫ fluxum patitur ꝑ ebdomadam integram.

dd ¶ De coitu. Nota ꝙ inordinatꝰ coitus impedit fetum conceptū: hoc est quando femella cum viro est in coitu: ⁊ si ipse masculus inordinate iacet similiter ⁊ femella: vt si i latere iacuerit sup femellā: ⁊ vnum pueꝝ generauerit in vno latere curuum: ⁊ in vno pede claudum ⁊ tortuosum ⁊ cā huius est: qꝛ inordinate ꝓcessit coitus ab eis.

ee ¶ Ut mulier abortiuū non patiat̄. Recipe cācrū fluuialē contere eundeꝫ: ⁊ da mulieri in vino veteri bibere. Plinius. xxxij. cap. vj. Nota abortiuum dr̄ qđ adhuc non est ꝑfecte ꝓductum in natura hominis: sed aliquo modo in massam carneam vel materiam lacteam: illud auteꝫ accidit eis q̄ꝫ plurimū: vel qꝛ materia menstruoꝝ corrupta ē vel ꝑ prauum motum per quē matrix rumpit̄ vel per alia mala: ⁊ talia: vel ꝙ frequenter exire laborat in septimo mense.

ff ¶ Quomodo fetus nutriat̄ in matrice. Ipocras dicit māmillas habere quandā colligantiaꝫ cū mr̄ice ꝑ q̄sdā venulas q̄s abscindunt obstetrices: ⁊ ꝑ illas lac fluit ad vmbilicū pueroꝝ: vnde falsum est ꝙ dicūt qdam ꝙ puer nutriatur per os qꝛ sic stercorizaret quod falsum est.

gg ¶ Ad cognoscendū si fetus in muliere est sanus vel non si mulieri impregnāte lac fluit đ māmilla significat debilitatem fetus: qꝛ lac ꝫm Aristo. ⁊ Ipo. ampho. lij. ꝑticule qnte: est ꝓpriū fetus sic qn̄ fluit de māmilla signū est ꝙ fetus ex eo nō

nutrit: sic fetus debilitat. Sꝫ si mām̄illa est idura-
ta: tūc puer est sanus: ⁊ rō ē qꝛ mēstruū cōuertit in
lac: ⁊ tale lac vlterius sufficienter nutrit pueruꝫ: ⁊
non fluit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

bb ¶Ad ꝓbandum sterilitatem videlicet vtrum
mulier sit sterilis vel vir. Recipe vrinas ambo-
rū in duo vasa separatim: ⁊ in illis furfures fer-
menteos: ⁊ in cui⁹ vrina vermes fiūt ille vel illa
sterilis est. Ad expimentū sterilitatis. Recipe se
ptem grana ordei: ⁊ septē grana fabaꝝ: ⁊ septeꝫ
grana tritici: ⁊ pone in ollam: ⁊ mingat super ea:
⁊ si creuerint infra septeꝫ dies non est sterilis. si
aūt non creuerint est sterilis. Albertus magn⁹
lib. x. tractatus. ij. capi. i. prope finem.

ii ¶Ut mām̄ille non crescant. Recipe herbaꝫ
que vocat vuildinaltem: ⁊ contunde bene: ⁊ sup
mām̄illas pone. Itē recipe papauer: ⁊ decoquas
in aqua pluuiali: ⁊ intingas lineū pannū ⁊ sup-
pone mām̄illas p tres dies: ⁊ hoc quanto calidi-
us sustinere potest.

¶Sequuntur probleumata de membris genera-
tionis de matrice: ⁊ testiculis seu de secretis mu-
lierum.

Quare aialia coeāt. Rn̄. ꝫm Arist. ij. d
aia sup illa littera naturalissimū ope-
rū. ⁊c. ꝙ pp obser-
uationeꝫ spēi: qꝛ si
coitus nō esset oēs
sensus dudū defe-
cissent. ¶Quid sit
coit⁹. Rn̄. ꝫꝫ Auer-
royꝫ ꝙ coitus ē ine
ctatio maris ⁊ fe-
mine p instr̄a depu
tata a nā ad esse specificatū ⁊ ꝯseruādū: ergo dicūt
theologi ꝙ qn̄ coitus fit pp gnationē sibi similis:
tūc nō est maxime peccatū. ¶Quare coitus tpat⁹
sit valde conueniēs. Rn̄. ꝫm Auicē. tertio canonis
⁊ cōstantinū in suo libro de coitu: qꝛ primo coitus
alleuiat corpus aiam exhilarat: irā remouet: caput
⁊ sensus ꝯfortat: ⁊ aufert multas egritudines me
lancolicas: qꝛ expellit fumū spermatis a cerebro
⁊ expellit materiam apostemosam: ⁊ ergo ꝫm Aui-
cennam vbi supra ex dimissione coitus est tenebro
sitas oculoꝝ ⁊ vertigo capitis: vnde sperma viri
vltra debitū tps retētū cōuertit in venenū. ¶Qua
re distēperatus coitus ⁊ nimis assiduus sit valde
nociuus. Rn̄ p ꝑdictos: qꝛ destruit visum: corpus
exiccat. qꝛ dicit Arist. in lib. de generatiōe animaliū.
Luxuria est emissio pura humiditatis ⁊ cerebrum
consumit vt expτuꝫ est: inducit ēt febres acutas ꝫꝫ
Auicennā ⁊ maxime abbreuiat vitam. ꝫm Aristo.
de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ Albertus idem
declarat de passere q ꝓpter nimium coitū viuit tm̄
tres annos. ¶Quare vt pꝫ per sensum mulieres p
coitum fiunt fortes ⁊ multum formose. Rn̄. p Ari-
sto. qꝛ calor spmatis qui expellit a viris p coitum
in eis recipit q calor hꝫ ista opari. ¶Quare melā-
colicis ⁊ colericis vltra alias cōplexiones vniuer-
saliter magis noceat. Rn̄ qꝛ eos multū exiccat cuꝫ
per se sint sicca: ergo eis ethicam inducit. ¶Qua-
re flegmaticis ⁊ sanguineis: vt dicit Auicenna va-
let coitus qꝛ in eis est multum de tali materia quia
necessario expellitur a natura. ¶Cum aristoteles di
cit ꝙ omne animal pingue sit pauci spmatis ⁊ se-
minis qꝛ nutrimētū transit in pinguedinē: ⁊ ergo di
ctuꝫ aristotelis itelligit de ericio qđ modicū hꝫ sp-
matis: qꝛ totū vadit in spissitudinem. ¶Quare fe-
melle oīum brutoꝝ non appetunt coitū post ipre-
gnationē. Rn̄. ꝫm albertū qꝛ tunc matrix est firma
clausa ⁊ menstrua tūc sunt retēta: ergo ēt tūc reti-
net appetitus. ¶Quare tūc mulieres ⁊ eque post
impgnationē appetant. vt dicit aristo. vij. de aia-
libus. Rn̄. de mulieribus. ꝫm Galienū recordabā
tur ⁊ armabant ad coitum: ⁊ qꝛ mulieres recordā
tur ad delectationē in coitu ꝑcedente post impre-
gnationeꝫ appetūt. Sed de equa rn̄detur qꝛ ē aial
valde multū comedēs ⁊ digerens: ⁊ ergo multū se-
minis habet ⁊ menstrui i ea generant: ⁊ calefaciēs
vuluam appetitum ⁊ libidinē ducit. ¶Quare re-
pleto corpore non ē coeundum. Rn̄ ꝫm aristo. qꝛ
ꝓhibet digestio. ¶Quare non sit bonū ventre fa
melito ⁊ manico. Rn̄. qꝛ tunc nutrimētuꝫ debilitat
⁊ raro factū ꝓcreat mēbrū. ¶Quare non sit bonū
post balneū imediate. Rn̄. qꝛ tunc pori adhuc sūt
apti: ⁊ calor p totū corpus dispsus: ⁊ ergo coitus
sequēs balneū multū frigescit. ¶Quare post vo-
mitum ⁊ solutionē ventris minime valeat coitus.
Rn̄. qꝛ valde periculosum ē habere duas purga-
tiones. ¶Querit qđ sit tempus aptissimā ad coi
tū. Rn̄. digestionib⁹ celebratis: scꝫ spaciū mediū
inter mediā noctē ⁊ aurorā: qꝛ ꝫm Constantinū val
de sanū ē dormire post coitū. ¶Quare aialia agre
stia sunt valde furibunda ante coituꝫ vt bruta: vt
pꝫ de coruis: qꝛ tunc maxime crocitāt: ⁊ de asinis
qꝛ tūc maxime solēt insanire ⁊ discernere. Et dicit
etiam Constantin⁹ auctoritate Ipocratis. Rn̄ qa
tūc oīa mēbra sunt accensa ex appetitu venereo: ⁊
natura laborat ad expellendū supfluū que incēsio
disponit ad iram: ⁊ ad furorē: vt pꝫ p aristo. in ꝓ-
emio libri de aia: ⁊ ergo post coitū statim fiunt mā
sueta ⁊ mitigata sicut agnelli. ¶Quare homines
tpe coitus ēt non fremant. Rn̄. qꝛ verecūdia q̄ ꝫm
aristo. est prima sensus rōnis non dimittit: sed ta-
mē vt pꝫ sensibili oīs vir tpe libidinis: ⁊ coitus ma
gis dispositus ē ad iram q̄ꝫ alio tpe. ¶Quare in
coitu fit tanta delectatio. Rn̄. qꝛ coitus est opus
despectū in se in tantū malū ita ꝙ oīa aialia abhor
rent ipm̄: ⁊ si non esset tanta delectatio in eo: ergo
natura in tali delectatione ingeniose egit. ¶Qua
re decisio seminis tpe coitus facit delectationem.
Rn̄. ꝫm aristo. ij. de aialib⁹. delectatio causat ex-
cōicatione cōuenietis cū cōueniēte q̄ bene ē i cō-
iunctione seminū pp eoꝝ dispositionē adinuiceꝫ.
Aliter rn̄. ⁊ melius: ⁊ naturaliter: ⁊ qꝛ semē qđ de-
ciditur ē talis sic sua caliditate facit titilationem in
virga virili: ⁊ qꝛ talis virga est venosa: ergo ex hoc
magna delectatio recipit. ¶Quare frequenter co-
euntes non habēt tantā delectationē: sicut raro co
euntes pp tres causas. rn̄. Primo ꝙ seminis mea-
tus ē bene largus ⁊ amplus: ergo semen ibi facit
meatū cuius meatus facit delectationē. Scđa cā
ē qꝛ in talibus loco seminis aliqn̄ emittit sanguis
crudus ⁊ idigestus vel alia materia aquosa: ⁊ hec
non ē calida: ergo non facit taleꝫ delectationem.

¶ Utrum in viris vel in mulierib⁹ sit maior dele-ctatio in coitu. R̄n. ƀʒ dictū medicoꝝ. qr maior est in viris intensiue generaliter semē eorum est cali-dū. Sed maior est in mulierib⁹ extensiue: qr ꝑpriū semen emittunt ⁊ aliud recipiūt: ⁊ ergo delectatio coitus est minor: vt dicit Aristo. vij. ethicoꝝ. in ꝓn cipio de aialibus. ¶ Quare pisces ēt nō coeūt cū nullus piscatoꝝ vidit eos coire: vt dicit Aristo. in ij. de generatiōe aialium. R̄n. ƀm Aristo. ibidē ꝙ imo vere coeunt: sed qr eoꝝ coitus velox est: ergo nō ꝑcipit per visum. ¶ Utrum coitus possit fieri ꝑ os: vt dicūt qdam de cornicibus ꝙ rostris suis de osculando coeūt ⁊ cōcipiūt: vt dicūt qdā de mu stela ꝙ cōcipiat ⁊ pariat ꝑ os. vnde Aristo. arguit ita. qcqd intrat ꝑ os hoc intrat in stomachū ⁊ di-geritur. sed si coitus fieret ꝑ os: tunc digerēdo cō sumeret nec ad matricē ꝑueniret. Sed beata virgo cōcepit ꝑ aurē hec non fuit naturaliter: sed mira-culose. ¶ Queritur vnde generetur semē viri ⁊ ꝙ sint hic opiniones opposite medicoꝝ ⁊ philoso-phoꝝ: sed dicendū est ꝙ humor superfluus conue-niens digestionibus viri ⁊ mulieris assimilatus: ⁊ ab aia sigillando fusus diuersis formis ⁊ figuris. sed alij dicunt ꝙ sperma fit ex cerebro fusum: ⁊ de-coctione dealbatum: ⁊ ergo scđo de generatiōe aia liū debet concipi qđ est superfluū humidi multi qđ vt sanguis ꝑ totū corp⁹ distribuitur. ¶ Quare semē viri sit albuʒ cū tamē semē mulieris sit rubeū. R̄n. qr melius decoctū est: ⁊ qr in testiculis dealbatur quorum caro est alba vt in mămillis. ¶ Quare flu xus spermatis non sit mensurabilis tempore sicut menstruum. R̄n. quia ipsum non est venenosuʒ vt menstruū: ergo natura ipsum non reijcit: sed ad ge nerationeʒ seruat: aliter respondeo quia non gene ratur in tantam quantitatem in viris: vt menstru-um in mulieribus: ergo menstruali ipulsione non indiget. ¶ Utrum sperma decidatur a membris vel ab humoribus. Respondeo ꝙ aliqui dicunt ꝙ a membris ⁊ probant: quia videmus ꝙ pater claudus generat claudum filium: ⁊ pater trunca-tus generat trūcatum filiū pater habens cicatricē generat filiū cicatrizatum. vt dicit Arist. de partu aialium: ⁊ hoc non fieret nisi decisio fieret a mem-bro. scđo r̄n. ƀm veritatem ꝙ decisio fit ab humo ribus: qr fit ab vltimo nutrimento: mō nutrimētū nō est mēbrū vel mēbroꝝ: sed est humor: sed quid ipsi de patre trūcato ⁊ filio. R̄n. ƀm Aristo. in. ij. đ generatiōe aialium. ꝙ fit ꝑpter imaginationē ma-tris đ claudo patre existēte in coitu q generet clau dū filiū: vt pʒ. ¶ Quare imagiatio matris đ clau do generat claudum filiū: vt dicitur ꝙ vna mulier imaginabatur vnū ethiopē depictū in lecto suo ⁊ concepit ethiopē. R̄n. ƀm Aristo. ꝙ imaginatio đ claudo facit hominē claudū: ⁊ de lepra facit hoieʒ leprosum sic in proposito virtus imaginatiua ē su perior formatiue fetus: ergo ꝑcepit sibi fore talem filiū qualē fuit imaginata. ¶ Utrū semē viri ingre diatur in naturā vel in matricem fetus. R̄n. ꝓmo ƀm medicos ꝙ sic: qr tam semen patris q̄ matris intrat substātiam embrionis fetus ⁊ ꝓbat̄ qr aliter materia ⁊ efficiēs coincidēt qđ est cōtra Aristo. ij. phisicoꝝ. cōsequētia pʒ: qr semē viri est principium effectus illius: puta vt domificator domus. Item ex alio eadē est materia nutrimēti ⁊ generationis vt pʒ scđo de anima. ꝑ Aristo. quia eisdem sumus ⁊ nutrimur. Sed sperma non dicitur esse materia nutrimenti. ƀm auerroym in libro Colliget: ergo nec generationis: vnde ⁊ ƀm veritatem est sciendū quando semina ambo clauduntur in matrice: tunc semen viri disponit semen mulieris ad receptionē anime quo facto conuertitur in fumum: ⁊ exhalat per poros matricis: ⁊ sic patet ꝙ soluʒ materia mē strui est materia fetus. ¶ Utruʒ semen viri vel mu lieris sit animatum. r̄n. phisice ⁊ medicinaliter ꝙ non formatur animatum: sed virtualiter: quia me-diante spiritu sibi intrinsecus qui est datus opera-tur vitam. ¶ Quare matrix ita auide trahit semē viri: vt dicit auerroys in lib. Colliget: ꝙ vna puel-la sedens in balneo: vbi vir ꝑus spmatizauit cōce pit ⁊ impregnata fuit ex contractione seminis. Re spondeo ƀʒ auerroym ꝙ ibi matrix a tota materia: ⁊ forma specifica attrahit ipsum ad propriaʒ per-fectionem. ¶ Quare mulieres habent semē rube um: scilicet menstruum. Respondeo ꝙ est superfluū scđe digestionis quia celebratur in epate ⁊ epar ē membrum rubeum: ⁊ ergo ipsum similiter est rube um. Aliter respondetur quod menstruuʒ ē sanguis corruptus ⁊ indigestus: ergo habet colorem san-guinis. ¶ Quare menstruū quarundam mulierū sit liuidū vt cinis. R̄n. aliqñ ꝑp infirmitatē aliqñ ꝑp nimiā frigiditatē ⁊ terrestreitatem: aliquando propter sui adustionem. ¶ Quare in mulieribus generantur menstrua. Respondeo per omnes me dicos ⁊ philosophos: quia frigide respectu viroꝝ: ergo totū non possunt conuertere in sanguinem: ⁊ ergo multa pars transit in menstruum: ⁊ dicitur a mense qr omni mense a muliere debite etatis ⁊ sa-na expellitur: ⁊ dico debite etatis: qr ante. xiij. an-nos non fluunt. ⁊ dico sana: quia alique mulieres infirme non patiuntur menstruum. ¶ Quare men strua fluant ⁊ expellantur a mulieribus. Respon-deo qr ē materia venenosa: qr dicit Aristo. primo de generatione animaliū. si menstruū cum fluit tā-git arborem vel ramū crescentem arescit. Item ari sto. dicit si canis gustauerit de menstruo tertia die rabidus efficeretur: ⁊ ergo natura omni mense ex-pellit a mulieribus: ergo retentum in mulieribus vltra tempus debitum facit molā. ƀm Aristo. ⁊ in-ducit sincopes ⁊ extases passiones ⁊ infirmitates. ¶ Quare ante tredecimū annum non fluuant mē strua. Respondeo qr iuuencule sunt: ⁊ adhuc val-de calide sunt ita quod bene digerunt totum cibū: ⁊ ergo menstra non generantur ante illud temp⁹ ⁊ per consequens non expelluntur: ⁊ hoc est veruʒ nisi malicia vel bonitas complexionis impediat. ¶ Quare mulieres vetule post quinquaginta an-nos non patiantur menstrua. Respondeo qr tunc fiunt steriles. Aliter ⁊ melius. Respondeo qr tūc natura debilitata ē: ⁊ non potest ipsum expellere: ⁊ ergo congregant in se materiaʒ malam: ita ꝙ ef-ficiuntur imunde ꝙ suo anhelitu inficiunt pueros: ⁊ ergo catarrus ⁊ tussis in eis humidat ⁊ alia multa mala: ⁊ ergo ƀm consilium medicoꝝ summe absti-nendum est a vetulis. ¶ Quare mulieres sunt ita venenose ⁊ non inficiunt seipsas. Respondeo quia venenum non agit in seipsum sed in aliud obiectū. Aliud r̄n. ⁊ melius quia mulieres consuete sunt in tali materia: ergo eis nō nocet: qr dicit Albertus:

ꝙ quedam puella que ad eum ducebatur in Co-
lonia comedebat omnes araneas: ⁊ fuit ei cibus
aptissimus: ⁊ Aristotiles de regimine principum
ad Alexandrum de puella que nutrita fuit vene-
no ⁊ a regimine indie Alexandro missa fuit. ¶ Qua
re mulieres impregnate non patiuntur menstrua.
Respondeo quia tunc menstruum transit in lac:
vnde nutriatur puer: ⁊ ergo si mulier impregnata
patitur menstruum: hoc est signum abortionis.
¶ Quare mulieres lactantes pueros: non patiun-
tur menstrua. Respondeo vt iam quia menstruum
transit in lac: ⁊ dicunt medici ꝙ mulier impregna-
ta lactans alium destruit puerum in vtero ⁊ illum
extoxicat quia nutrimentum quod vni deberet nō
potest sufficere duobus: ⁊ maxime si ex alio viro
sit impregnata. Plinius libro septimo capitulo de-
cimosexto in principio. ¶ Quare quedam mulie-
res non lactantes: nec impregnate non patiuntur
menstrua. Respondeo ex grandi infirmitate: scili-
cet ex defectu virtutis expulsiue. vnde s̄m medicos
in tali casu bene habet minuere de saphena idest
vena apud collum: quia hec vena incisa menstrua
nimia influentia constringit ⁊ ipsa retenta ad flu-
xum perducit. ¶ Quare in primis tribus mensi-
bus menstrua adhuc mulieribus fluunt. respondeo
quia pp paruitatē ⁊ nouitatē adhuc nō p̄munt: q̄r
adhuc possunt sumere tantā māꝫ. ¶ Quare ocu-
lus mulieris menstruose inficit speculum: vt dicit
Aristotel. de somno ⁊ vigilia. ꝙ nubes sanguinee
generantur in speculo. respondeo valde naturali-
ter ꝙ propter talem modū quando menstrua flu-
unt in muliere: tunc fumus venenosus resoluitur
ab ea qui ascendit caput mulieris petens ibi exi-
tū: ⁊ ergo tunc mulier dolet caput cooperiens ip̄m
multis velis ⁊ peplis: ⁊ quia oculi sunt porosi: er-
go ibi petit exituꝫ ille fumus ⁊ inficit oculos. ita ꝙ
vene sanguinee apparent in eis: ⁊ oculi sunt guttu
losi ⁊ lachrymosi: ⁊ sit aer contiguus oculis ab ocu
lis inficitur: ⁊ ille aer iterum alium vsqꝫ ad specu-
lum obiectum: ⁊ quia tale mundum est ⁊ politum.
ideo faciliter inficitur: ⁊ ergo dicit Auicēna ꝙ ocu-
lus mulieris menstruose proijcit camelum ad fo-
ueam. ¶ Quare femelle brutorum: scilicet pisciū
⁊ volucrum non patiuntur menstrua. respondeo
per Aristote. ⁊ Albertum ꝙ in grossibilibus men-
struum transit ad pilos: ⁊ piscibus ad squamas ⁊
auibus ad pennas: ⁊ quicunqꝫ vult considerare
bene potest cognoscere ꝙ inter bruta animalia fe-
melle frequentius sunt hirsute q̄ꝫ masculi ⁊ pisci-
um femelle magis squamose ⁊ auicularum femel-
le magis plumose. ¶ Quare menstruum recipiat
nomen a mense. Respondeo ꝙ mensibus spaciū
temporis mensuratur: ⁊ motus lune: ⁊ quia luna
motum suum perficit in. xxix. diebus ⁊ octo horis
modo luna habet dominium super humida in se-
cundo metheororum. per aristote. ⁊ in posterio-
ribus: vbi dicit nulla crescit in fine lune: ⁊ q̄r men-
struum est humidum: ergo a mense facit denomi-
nationem vel capit. Dicunt enim rustici ꝙ omne
humidum crescit in luna crescente ⁊ ipsa decrescē-
te decrescit. ¶ Quare quedam mulieres patiun-
tur diutius fluxum ⁊ quedam breuius vt in sex die-
bus ⁊ quedam in septem diebus: continue autem
per tres vt frequenter in iuuenibus. Respondeo
ꝙ sunt frigidiores: ⁊ ergo in eis plus generatur de
menstruo: ergo longiori tempore expellitur: sed
alie sunt calidiores: ergo in eis pauca generan-
tur. ¶ Queritur vbi reseruantur mēstrua ante flu-
xum. Dicunt aliqui ꝙ in matrice: sed illud auerro-
ys in libro Colliget: reprobat ⁊ dicit matrix ē tan-
tum locus generationis: sed tale menstruum nihil
facit ad generationem: ergo respondeo sicut dice-
batur de fluxu emorroydarum ⁊ est quedam vena
circa spinam dorsi ⁊ reseruat ipsa menstrua: ⁊ hu-
ius signum est ꝙ mulieres habent isto tempore
maximas punctiones in dorso propter expulsio-
nem eius a natura. ¶ Utrum menstruum de quo
generatur fetus ⁊ ꝙ omni mense expellitur si idē.
Respondeo ꝙ non q̄r ipsum est impuruꝫ ⁊ indi-
spositum ad generationes: sed primū est valde pu-
rum: ⁊ dispositū ad generationes sicut sanguis est
valde clarus ⁊ aptus generationi. ¶ Quare mu-
lieres tempore mēstruorum impregnate generant
pueros leprosos ⁊ imbecilles. Respondeo quia
vt patuit ꝙ hec materia est venenosa modo p̄ phi
losophum in libro de causis similitudo cause relu-
cet in effectuꝫ. ¶ Quare mulieres vniformiter in
eodem tēpore mensis non patiuntur menstrua: q̄r
quedam in nouilunio quedaꝫ in plenilunio ⁊ que-
dam in defectu. Respondeo ꝙ hoc est propter di-
uersas complexiones mulieruꝫ: vnde licet omnes
mulieres respectu virorum sunt flegmatice: tamen
inter se est vna magis sanguinea: ⁊ sic de alijs. Mo
do lunatio quelibet habet quatuor quadras: ⁊ ille
habent quatuor complexiones. Prima est sangui-
nea. Secunda colerica. Tertia melācolica. Quar-
ta flegmatica. ¶ Quare mulieres sanguinee patiū
tur in prima quadra sanguinea. Respondeo s̄m
Galienum in libro amphorismo. ⁊ s̄m Gilbertum
in sex principia tale additum tale facit ipsum ma-
gis tale talis: ergo quadra lune sanguinea augmē
tat sanguinem: ergo tunc sic expellitur. Quia no-
ua luna requirit iuuenes mulieres que sunt ma-
gis sanguinee iuxta versum. Luna vetus veteres:
iuuenes noua luna requirit. ¶ Quare vt frequen-
ter omnes patiuntur in fine mensis seu lune men-
strua. Respondeo ꝙ est propter defectum lune: er
go eius frigiditas operatur frigiditatem mulierū:
⁊ sic patet vt breuiter ista questio. ¶ Quare mulie
ribus ille fluxus magis sit in hyeme q̄ꝫ in estate: vt
ipse sciunt. respondeo ꝙ in hyeme operatur ad mē
brorum augmentum: sed in estate per sudoreꝫ mul
tum de tali consumitur: ergo tunc minus fluunt.
¶ Quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolorē.
respondeo quia ē consimilis dolori sanguinee pro
iectionis vrine guttatiꝫ ⁊ paulatiꝫ: quia sicut stran
guria fit ex potu indigesto vias vrinales multum
subtiles ledeñ. vt fit post balneuꝫ. Sic materia mē
strualis que ē terrestris ⁊ indigesta multum vias
per quas transit offendit. ¶ Quare post fluxuꝫ mē
strui faciliter mulier concipit. Sed hoc est verum
quando ē coiens cum viro. respondeo quia tunc ē
melius disposita ad concipienduꝫ: quia tunc ē mū
dificata a menstruis ad generationem non requisi-
tis: ⁊ ergo pauce inueniuntur steriles ⁊ infecunde
sed sunt multum prolificatiue: vt legitur in Exodo.
Cum iudei essent in Babilonia ꝙ in breui tempo-
re augmentabatur super babiloneꝫ. Non fuit alia

ratio quia veri iudei non coeunt cum eis niſi pri⸗
us ſint purificate ⁊ mūdate a mēſtruo:⁊ tunc ſunt
apte ad concipiendum. ¶ Quare colores mulie⸗
rum menſtruoſarum mutantur in palliditatem. re
ſpondeo quia tali tēpore recedet calor ab omnibꝰ
mēbris ⁊ vadit iuuando naturam ad expellenduꝫ
menſtrua. ¶ Quare priuatio caloris in facie facit
palliditatem. reſpondeo ꝙ menſtrua ſunt crudi hu
moris:ergo ipſis fluentibus habet diſcolorare fa⸗
ciem ⁊ pallidare. ¶ Quare mēſtruantes abhorrēt
capere cibum. reſpondeo quia natura plus labo⸗
rat ad expulſionem qꝫ ad indigeſtionē : ergo ſi ca
peret cibū crudum remaneret crudus . Et crudum
abhorreret crudū. ¶ Quare viri coeuntes cuꝫ mu
lieribus menſtruoſis efficiunt̃ rauci. reſpondeo qꝛ
vir ille ꝑ anhelitum ad membra ſpecialia ⁊ inſtru⸗
menta vocis attrahit aerem a muliere infectum:qui
aer attractus facit raucitatem. ¶ Quare alique mu
lieres ſunt ſteriles:⁊ non concipiunt. reſpondeo
ſm medicos ꝙ propter multas cauſas. aliquādo
ex parte viri: primo ita ꝙ frigide nature ē vir tunc
ſuum ſemē eſt ineptum generationi . Secundo qꝛ
ſemen eius aquoſum ⁊ ſtatim a matrice fluit non fa
ciens ibi moram. Tertio propter breuitatem virge
virilis vel ineptitudinē:quia tunc ſemē non proÿci
tur ad locum debitum. Quarto quia ſemen viri ⁊
mulieris ſunt indiſpoſita: ac ſi vir melancolicus
eſſet:⁊ mulier flegmatica. Ariſtote. in primo de ge⸗
neratione animalium. ⁊ ſcdo de aīa. ſicut agens ⁊
patiens debet eſſe proportionata. alias actio im⸗
pediretur. ¶ Quare mulieres pingues raro con⸗
cipiunt. Reſpondeo quia habent matricem lubri⸗
cam a qua ſemē receptum elabitur nec retinetur.
Aliter reſpondeo ⁊ melius quia mulieres pingues
habent orificium matricum valde ſtrictum quod
ſemē impedit intrare:⁊ cū intrat tūc tarde ītrat : ita
ꝙ ſemē in tp̄e eodē infrigidatur:⁊ ineptū fit gene
rationi. ¶ Quare mulieres valde calide raro con
cipiunt. rñ. qꝛ ſemē extinguit̃ in eis ⁊ conſumit̃ : ac
ſi pauca aqua ad magnū ignē funderet̃:⁊ ergo vi⸗
demus ꝙ mulieres maxime colētes appetitū laſci⸗
uie ⁊ libidinis maxime concipiunt. ¶ Quare mere
trices ēt nō concipiant. rñ. qꝛ ꝑ diuerſa ſemina eaꝝ
inſtrumēta concipiēdi obfuſcant̃:⁊ lubricant̃:ꝙ ſe
men eaꝝ non retinet̃. ¶ Quare vt dicit experientia
Alberti:mulier bibens ſaluiā coctam cum vino al
bo anno illo non cōcipit. rñ. qꝛ ſaluia eſt multum
frigida ⁊ frigiditas vt patuit impedit conceptionē.
¶ Quare mulus ſit ſterilis ꝙ non concipiat illud
ꝓbleuma multū laborat ariſto. in de generatione
aīalium improbando Empedocleꝫ ⁊ Democrituꝫ
⁊ tunc ponit poſitionem ipſam dicens ꝙ generatur
mulus ab equo ⁊ aſina modo equus ⁊ aſinus ſunt
aīalia ſterilia:ergo generatū ex ipſis efficit̃ totali⸗
ter ſterile. Aliā ponit Ariſto. rōnem qꝛ ſemē equi ē
valde calidum vt probar pulchre:ſed ſemen aſine
magis ē frigidū : ergo qñ iſta ſemina admiſcentur
ex eis generatur mulus bene:hec ſunt monſtra di
uerſa generatiua in animalibus diuerſaꝝ ſpecierū
mulus ex aſino ⁊ equa:⁊ ecōtrario burdo ex equo
⁊ aſina:yris ex capris ⁊ porcis : thitirus ex oue ⁊
hyrco:muſtiria ex capra ⁊ ariete. Sed que ficta cē⸗
taurus ex homine ⁊ equa. Monicentaurus ex ho
mine ⁊ aſina. Iteꝝ ypocētaurus ex homīe ⁊ equa.

¶ Quare quedā mulieres concipiant maſculos.
rñ. ſm Conſtātinū ⁊ Ariſto. quando ſemen cadit a
dextro teſticulo adꝰ dextram particulam matricis:
tunc generatur maſculus:qꝛ hec eſt pars calida:⁊
ergo ſm Albertū calor operatur ad maſculinitatē:
⁊ ergo ſm Albertū. Dextra pars vētris magis tu
mens eſt ſignum maſculi in vtero. Sed alÿ reſpon
dent cum ſemē patris vincit ſemē matris:tunc ge
neratur maſculus. Sed cū ſemē matris vincit ſemē
patris tūc generat̃ filia. ¶ Quare quedam mulie⸗
res concipiāt femellas. rñ. qꝛ ſemē cadit ad ſiniſtꝝ
latus matricis qđ eſt frigidū rōne ſplenis adiacen⸗
tis qui ſplen operat̃ feminitatem. ¶ Quare vt exp
tus eſt Albertus mulier iacēs in dextro latere poſt
coitum concipit maſculum. in ſiniſtro femellam. rñ.
ſm eum:qꝛ menſtrua recluſa fluūt ad illā ptē ma⸗
tricis in qua iacet mulier:⁊ talis fetus formatur .
¶ Quare mulier habeat matricē. rñ ſꝫ Auerroyꝫ
in libro de Colliget:qꝛ eſt locus ꝓprius generatio
nis:⁊ eſt ſituata in medium mulieris ſicut cloaca ī
medio ciuitatis:⁊ ſicut ad cloacam fluunt immun⸗
dicia ita ad matricem confluit ſanguis menſtruo⸗
ſus ⁊ imundus. ¶ Quare alique mulieres pariunt
filios graciles:alie breues ⁊ ſpiſſos. Reſpondeo
ſm Auerroym vbi ſupra:⁊ ēt ſm Galienuꝫ ꝙ puer
format̃ ſm quātitateꝫ matricis:⁊ que habēt matri
cē longā ⁊ ſtrictā ēt pueri erūt longi ⁊ ſtricti ⁊ gra
ciles:ſed alique ꝑ oppoſitū:ergo ⁊ pueri per oppo
ſituꝫ generantur . ¶ Quare aliquando mulier plu
res concipiat pueros:aliquando ſcꝫ gemellos. re
ſpon. ſm Ariſtoteleꝫ in libro de humana natura
in matrice ſunt ſeptem cellule ⁊ receptacula ſemi
nis : ⁊ tot generaliter poſſunt generari pueri in
quot cellulas peruenerit ſemen:⁊ ſi diuiſum fue⸗
rit:ſed tamen tres ſunt in dextro latere in illis poſ
ſunt generari . Similiter tres alie ſunt in ſiniſtro
latere in quibus poſſunt generari tres filie ſeu fe⸗
melle:ſed ⁊ alia eſt in medio eorum vbi autentici
dicunt generari hermofroditum ideſt hominem
habentem vtrūqꝫ ſexum:ſcꝫ vuluam ⁊ virgam:⁊
ergo ſi pariet vltra ſeptem pueros hoc potius mi
raculoſuꝫ ē qꝫ naturaliter. ¶ Quare gemelli ſunt
homines ſemi non ita fortes ſicut aliÿ . vt dicunt
leges ipſos in duello reputando pro medio ho⸗
mine. Reſpon. naturaliter quia ſemen ⁊ materia
que deberet tranſire in vnū puerum tamē hoc trā
ſit in duos:ergo ex hoc debilitatur : ⁊ aliquando
non diu viuit vel frequenter moritur . ¶ Quare
vt dicit Ariſto. impoſſibile eſt gemellos eſſe diuer
ſi ſexus:⁊ ita ꝙ vnus ſit maſculus ⁊ altera femella
ſꝫ ſēper due vel tres maſculi:due vel tres femelle .
Rñ naturaliter non eſt poſſibile ꝙ vna ꝑs ſemis
cadit ad dextram partem matricis:⁊ alia in ſini⸗
ſtram partem:ſed ſemper cadunt ad vnam parteꝫ
dextram vel ſiniſtram . ¶ Quomodo generatur
hermofroditus. Reſpondeo per talem modum
qꝛ in matrice ſunt tres cellule principales vna in
dextro:alia in ſiniſtro : tertia in medio in qua di⸗
cunt ſemen clauſum generari hermofroditū per
talem modum quia natura ſemper intendit gene
rare maſculum:⁊ nūqꝫ femellam : quia femella ē
vir occaſionatus ⁊ monſtrū in natura:vt patet in
libro de animalibus:ergo quādoqꝫ formatur ma
ſculus quo ad omnia membra pricipalia:ſed tan⸗

dem propter indispositionem materie: ⁊ inobe-
dientiam qualitatum seminis non possunt perfi-
cere masculum: tunc generat femellam: ⁊ ergo di-
cunt ꝙ hermofroditus sit impotens ⁊ membro
virili: ⁊ de hoc patebit. ¶Quare natura non ge-
nerat duo membra virilia vel duo feminea: sed
vnum virile ⁊ aliud muliebre. Respondeo qr in
natura poneretur frustratio: quod est contra Aristo-
telem primo celi ⁊ quarto metaphisice. quia deus
⁊ natura non facit frustra. ¶Utrum iste sit haben-
dus pro viro vel muliere videtur ꝙ consideran-
da est quantitas vnius membri super alterum: ⁊ di-
cit considerare ſm ꝙ membrum sit potens in actu
venereo: ⁊ sic ſm muliebre: tunc est mulier: si ſm vi-
rile tunc est vir. ¶Utrum talis debet baptizari in
nomine viri vel mulieris. Respondeo ꝙ nomine
viri ratio nomina imponuntur ad placitum: ergo
ſm dignius debet imponi: modo vir dignior ē mu-
liere: quia omne agens prestantius est suo passo: vt
patet per aristotelem. tertio de anima. ¶Utrum
ipse debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. re-
spondeo ſm viam iuris ꝙ primo debet iurare an-
teq̄ꝫ mittatur ad iudicium quo membro possit vti:
⁊ ſm hec est admittendum ⁊ si vteretur ambobus
membris: ſm tamen occasionem ipse esset cremā-
dus ⁊ sic semper queritur probleuma. vtrum pos-
sit procedere ad sacros ordines. Respondeo ſm
iam dicta. (¶Quare natura facit monstrum: vt
patet per aristotelem ſcd̄o phisicorum). quod sic:
nam priuatur suo fine monstrum: vt patet per ari-
stotelem ex indispositione materie vel effectu sit
constellationis specialis: vt temporibus Alberti in
Colonia generabatur puer ex applicatione late-
ris dextri omnes fere aperiebantur: ⁊ applicatio-
ne lateris sinistre econuerso claudebantur. Item
albertus dicit ꝙ in quadam villa vacca peperit fi-
lium semihominis: tunc rustici suspicabantur de
pastore coysse cum vacca volebant eum cremare.
Sed astrono. dicit veritatem non fuisse. Item ver-
ba alberti nos vidimus equum habentem mensi-
pedes anteriores: posteriores portabat circa col-
lum: ⁊ os non terxit super terram. Item hec verba
asserere albertum nos vidimus bicorporum ⁊ cor-
pora in nullo iuncta erant nisi in dorso ⁊ habe-
bāt duo capita quatuor brachia: alias ⁊ quatuor
pedes ⁊ ibant ad quācunqꝫ partem vertebantur.
¶Item verba alberti narrauerunt nobis quedaꝫ
sincere digne ꝙ viderunt talem hominem in quo
erant duos homines coniuncti in dorso: ⁊ vnus
fuit iracundus: ⁊ alter mansuetus ⁊ vixerunt duos
annos vnus prius moriebatur: alter tandiu vixit
donec ex fetore fratris moriebatur. ¶Queritur
quomodo hoc fit. Respondetur per talem moduꝫ
cum semen funditur ad cellulas per generationeꝫ
duorum gemellorum: tunc contingit ꝙ intersticiuꝫ
⁊ pellis medianas inter illa duas cellulas rumpa-
tur ⁊ sic semina confluunt: ⁊ ita in dorso ramifican-
tur: ⁊ coniunguntur habentes dua capita distin-
cta. ¶Utrum hec sit vnus homo vel duo. Respon
detur ſm aristotelem ꝙ respiciendum est ad cor.
vnde qui duo habent corda duo sunt homines.
¶Quare aliquando generatur puer cum magno
capite vel cuꝫ sex digitis in vna manu vel quatuor
tantum. Respondetur ſm albertum super secun-
do phisicorum ꝙ propter superfluitatem vel de-
fectum materie. Unde quando materia superfluit:
tunc generatur caput aliquando magnum vel sex
digiti in manu vel in pede. Sed quando materia
deficit: tunc aliquando generatur membrum mi-
nus q̄ꝫ deberet esse. Aliquando generantur mem-
bra pauciora q̄ꝫ deberent esse: ⁊ hec Albertus ⁊
Auerroys distinguunt in ſcd̄o phisicorum. de quā
titate continua ⁊ discreta. ¶Quare ex inordina-
to coitu: scilicet laterali vel stationario sepius ge-
nerantur pueri indispositi ⁊ menstruosi. Respon-
detur: quia tunc semen inordinate locatur in ma-
trice. ergo inordinate formantur: vnde aliquando
generantur gibbosi pueri ⁊ q̄ꝫplures defectus ha-
bentes. ¶Quare mulier sit monstrum: ⁊ dicitur
ꝙ non sit homo. Respondetur ex secundo phi-
sicorum: omne occasionatum est monstruꝫ: sed mu
lier est vir occasionatus: ergo est monstrum: pro-
batur minor: quia natura nunq̄ꝫ intendit genera-
re femellam: sed semper masculum. Sed quia na-
tura femellam generat hoc est causaliter propter
materie dispositionem: ⁊ inobedientiam. vt di-
ctum est. ¶Quare quidam puer totaliter assimi-
latur patri: ⁊ quidam totaliter matri. respondetur
ꝙ quando semē matris vincit semen patris: tunc
puer totaliter assimilatur matri. Si autem semen
patris vincit semen matris: tunc totaliter assimila-
tur puer patri. Sed si semen in parte vincit: ⁊ in
parte non: tunc in parte puer assimilatur patri: ⁊
in parte matri: sed si menstruum ⁊ materia fetus
trahit ad se semen operationis spermatis: tunc
erit similitudo ad matrem: ⁊ potest esse tempo-
raliter: aut in membro principali: ⁊ non in secun-
daryis: tunc puer erit similis in complexione cor-
di ⁊ sexui. Sed in aliꝭs membris patri: aut econuer
so etiam puer erit similis in complexione: ⁊ corde
patri: ⁊ in aliꝭs membris similis matri. Et sic vide-
mus pueros aliquos fratres multum assimilare
patri: ⁊ alios etiam videmus pueros totaliter ma-
tri assimilari: ⁊ alios totaliter patri: ⁊ alios partiꝫ
matri: ⁊ partim patri. ¶Quare pueri vt frequen-
ter assimilantur magis patri q̄ꝫ matri. Responde-
tur ꝙ hoc est propter imaginationem matris ⁊ di-
spositione patris in coitu. ¶Quare pueri vt fre-
quenter assimilantur auis ⁊ atauis q̄ꝫ propinquis
parentibus. Respondetur per Aristotelem quia
virtus auorum est impotentia in cordibus paren-
tum generantium. aliquando propter similitudi-
nem nutrimenti: ⁊ tunc fetus formatur in simili-
tudinem aliquorum auorum. ¶Quare vt dicit
Aristoteles similitudo puerorum ad auos non ex-
tendit se vltra quatuor generationes. Responde-
tur ſm Albertum quia omnis virtus quatuor gra-
dibus mensuratur: ergo generatiua. Sed Aristote-
les dicit ꝙ aliquando puer assimilatur auo cuius a
populo ⁊ seculo non est recordatio. ¶Quare pue
ri sunt de diuersa dispositione: quadam magis du
ra ⁊ quadam magis molli. Respondetur ꝙ pro-
pter dominium diuersorum elementorum: ⁊ quia
ossa fiunt ex parte menstrui magis terrestri: ergo
semper dominatur: sed medulla ⁊ cerebrum de par
te eius magis aquea: sed spiritus vitalis natura-
lis ⁊ animalis ex parte magis aerea: ⁊ calor natu-
ralis ex parte magis ignita. ¶Quare fetus succes-

siue sit fortior. respondeo quia in primis sex dieb⁹
semina habent colorem lactis: sed in nouem sequē
tibus ab illis sex diebus: tunc semina habent co-
lorem rubeum: quia tunc transmutantur in natu-
rani sanguinis spissi ⁊ coagulati non fluentis. si-
cut massa carnea: quia ex propinqua dispositione
ad carnem: sed in. xij. diebus post illos. ix. sequen-
tibus illa materia condensatur ⁊ solidatur vt pos-
sit recipere organizationem ⁊ formationem: quia
res nuda non tenet impressionem: vt patet per
Aristotelem. ij. de anima. ⁊ sic singulis diebus vsq̧
ad partum aliter disponitur: sed quomodo p sin-
gulos menses regatur a planetis hoc est in libro
Boetij.. ¶ Unde nota ſm Salienū in primo men
se fetus sit purgatio sanguinis. in secundo mense
expressio sanguinei corporis. in tertio formantur
vngule ⁊ capilli. in quarto mouetur fetus: ⁊ ergo
tunc mulieres nauseant. in quinto tunc recipit simi
litudinem patris ⁊ matris. in sexto neruorum con
strictiones. in septimo ossa formantur. in octauo
natura incipit mouere ad exitum ⁊ fetus dei bene-
ficio completur. in nono ipsum a'tenebris in lucē
producit ſm communem cursum. ¶ Utrum puer
in vtero stercorizat vel non. respondetur ſm inten
tionem medicorum ⁊ philosophorum q̧ non: ⁊
ratio est quia non habet primam digestionem que
est in stomacho: quia cibus nō venit ei per os: sed
per vmbilicum: ⁊ ergo non vrinat sed sudat quod
videtur esse parue quantitatis ⁊ reseruatur in pā-
niculis matricis ⁊ secundina: ⁊ in alijs: ⁊ in partu
pueri exeunt in magna quantitate. ¶ Quare ſm
communem vsum ⁊ cursum pueri exeant in nono
mense respondetur: quia tūc est totaliter perfectus
vel quia tūc regat planeta beniuolus: scilicet Jup-
piter qui est amicus nature. Nam ſm aristo. est hu
midus ⁊ calidus: ⁊ ergo temperat malitiā satur-
ni frigidi ⁊ sicci: ⁊ ergo oēs pueri nati in hoc men-
se vt frequenter sunt sani. ¶ Quare pueri exeun-
tes octauo mense omnes moriuntur. respon. quia
illo mense super puerum saturnus habet dominiū
qui est contrarius ⁊ planeta maliuolus: quia frigi-
dus ⁊ siccus: ⁊ vtraq̧ pars contrariatur vite: di-
citur etiam saturnus quasi satur annus per con-
trarium: quia per eum esurimus. ¶ Quare pueri
exeuntes septimo mense vt frequenter moriuntur
⁊ dicuntur illi pueri exeuntes septimo mense vt fe
tus lune. respondetur quia luna est frigida: ⁊ ha-
bet dominium super puerum: ⁊ ergo habet ipsum
necare. ¶ Quare puer exiens statim flet. respon-
detur q̧ propter subitam mutationem aeris ⁊ in-
frigidationem que frigiditas maxime ledit suam
teneritatem. ¶ Quare vt dicit aristoti. fetus post
septimum mensem laborat ad exitū. respondetur
quia tunc ligamenta quibus matrici alligatur il-
la incipiunt debilitari: quia propter sui magnitu-
dinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamen
torum. ¶ Quare puer cum exit ponit digitum suū
ad os. respondetur naturaliter: quia puer exit de
matre: vt de calido lauacro. ergo intrans aerem
frigidum ponit digitum ad os propter caliditatē
oris. ¶ Quare vt sciunt mulieres puer exiens ⁊
clamans in vtero sit signum malum. respondetur
quia est signum q̧ non viuens exibit: ⁊ ergo dicūt
Theologi: quia tunc cognoscit se priuari intuitu di
uino propter carentiam baptismi: ergo clamat.
Sed aliter respondetur: nam si non maxime pate-
retur nec clamaret: ergo clamor est signum passio-
nis ⁊ mali. ¶ Quomodo puer exeat. respondetur
q̧ primo capite premisso: ⁊ si aliter exit per crura
vel per brachia interficit matrē: ⁊ seipsum. ¶ Qua
re mulieres comedentes infecta cibaria abortiunt
respondetur q̧ ex illis generatur semen infectum
quod anima abhorret: ⁊ proycit ab agro nature
scilicet matrice quia non est apta q̧ ei forma no-
bilissima infundatur scilicet humana. ¶ Quare co
rea ⁊ lactatio ⁊ saltus vt alique pessime bene sciunt
abortiuum faciunt. respondetur quia per talē mo
tum ligamenta embrionis soluuntur ⁊ laxantur: ⁊
per consequens abortiuus sequitur: quia materia
diutius retineri non potest. ¶ Quare iactus fulmi-
nis ⁊ tonitrui faciunt abortiuū. respondetur quia
vapor ibi adustiuus qui faciliter ledit matricē in-
fantium per omnia tenella intrans per poros ipm
occidit. immo Albertus dicit q̧ si puer actualiter
viuit in vtero materno per fulmina tonitruum in-
terficitur. ¶ Quare mulieres iuuenes: ⁊ non anti-
que abortiuum faciant. respondetur quia corpora
iuuenum mulierum sunt magis porosa ⁊ rara: er-
go vapor fulminis citius intrat faciendo aborsū.
Sed mulieres vetule sunt compacte: ergo non se-
quitur occasio in eis. ¶ Quare vt dicit Aristo. ni-
mium gaudium facit aborsum. respondetur q̧ tē-
pore gaudij calor vadit ad exteriora: ⁊ sic matrix
propter paucitatem caloris facit aborsum. Eadem
ratione timor facit aborsū. quia tunc calor vadit
ad cor relinquens matricem.

Vnguentum album ad oc'los qui oculi sunt ságuinolenti et fluentes. Recipe pulueres tucie quartá partez et de butiro ꝗ in maio mense ē laboratum partez tres ⁊ de oleo oliue duas ꝑtes et liquefac ⁊ cōmisce simul ⁊ illos pulueres sperge in illum cōfectū ⁊ cōmisce bene donec īfrigidabitur.

Cōtra casuz de alto vt si aliquis de alto ceciderit ⁊ sanguis ex lesione in ipso coagulatus fuerit ⁊ vt tunc sanguis ille spergatur ⁊ dissoluatur in homine Recipe tres carbōes viuos q̄rcinos ⁊ extingue eos i vino bono albo ⁊ mane calidum hoc sepe bibatur.

Nota si aliquando mēbrum mutilat̄ seu amputatur tunc debet bene curare cum dialtea. tale vnguentum sic factum. Recipe fenū grecum ⁊ semen lini ⁊ contunde in puluerez ⁊ sꝑge illum puluerem i butiruz ⁊ permitte ꝑ vnū vel tres dies. postea recipe fenum grecuz ⁊ semen lini. Require residuum in littera. B

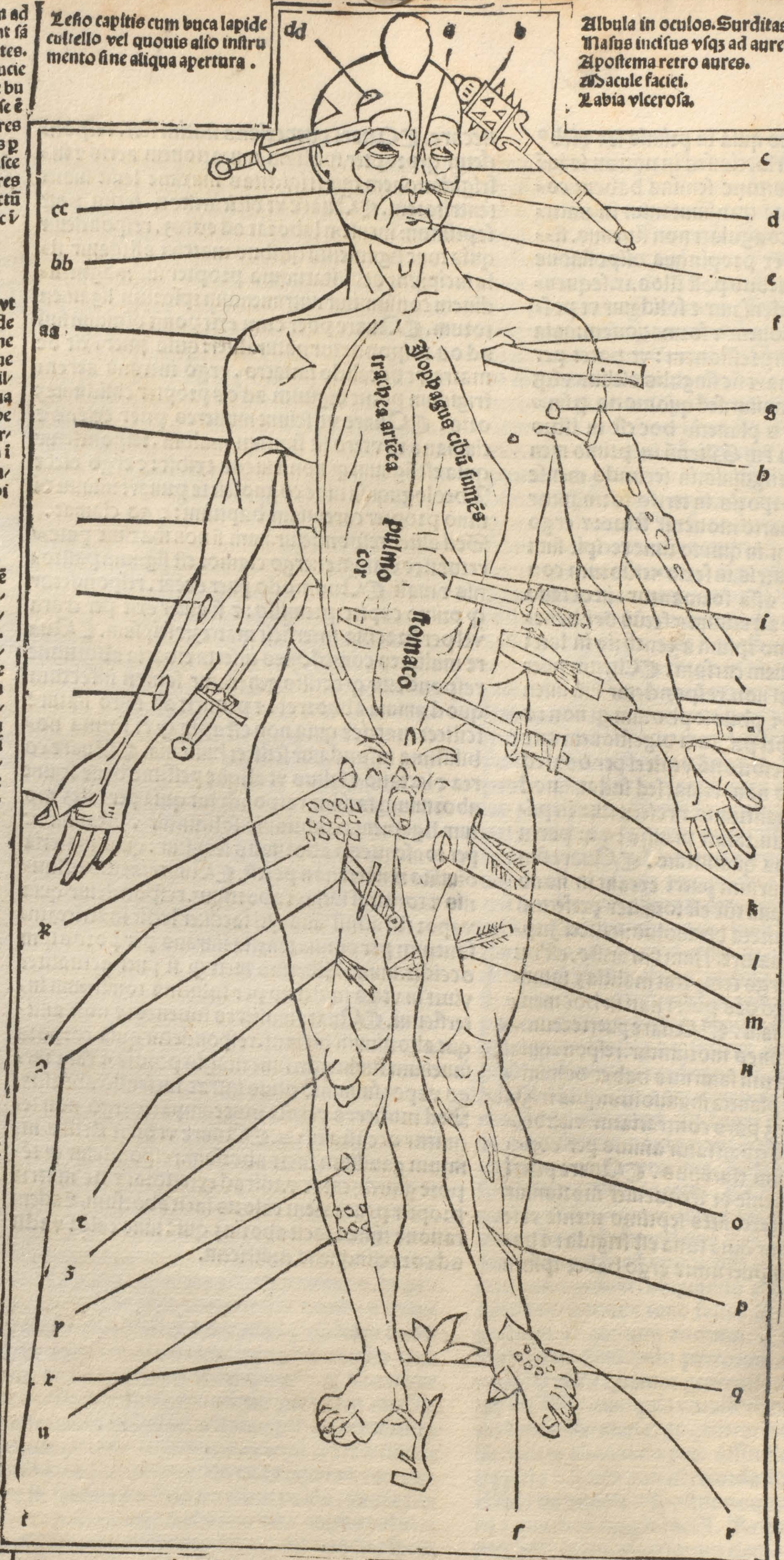
Contra incisionē vene magne in collo ita ꝗ sāguis cessare non potest tunc cōsumat̄ illa vena pulchre ad inuicem vt sanguis nō possit exire hoc pacto sperge ⁊ cōcute pulueres rubeos sup illud vulnus ⁊ pone sup eo emplastruz ⁊ permittat̄ iacere ad diē quartuz illud debet fieri ex claro oui ⁊ thur cum stupis mixtuz post hoc medet̄ sicut alia.

Ad vlcus m aturādi decoque semen lini cū butiro ⁊ suppone tandiu donec sufficiet.
Nobile vnguentuz cōtra apostema ⁊ vlcera ⁊ consequenter antiqua vulnera ruptoria.
Recipe sepum bouinū ⁊ liquefac in patella ⁊ ō haych ⁊ cola ad aliqō vas ⁊ moue tā diu donec fiet odoriferuz ⁊ ꝗ̄to plus mouebis tanto melius erit ad oīa vul.

De variolis ⁊ variole vocat̄ vesice sicut pueri solent habere frequentius ⁊ quādoqz antiqui habent ⁊ fiunt duobus modis. vno modo sūt albe alio modo sunt rubee. si albe fuerint inuoluatur totuz corpus in pānum lineum. Require residuū in lr̄a. C

Lesio capitis cum buca lapide cultello vel quouis alio instrumento sine aliqua apertura.

Albula in oculos. Surditas.
Nasus incisus vsqz ad aures
Apostema retro aures.
Macule faciei.
Labia vlcerosa.

Recipe furfures tritici ⁊ excoquant̄. deinde addatur axūgia et fiat pulmentum cū pinguedine et hec ponat̄ ad loca tumorosa et inflaturam si aūt hec non ꝓderint sibi tūc precidat̄ cutis in capite ⁊ videat̄ si aliqua ossa fuerint cōfracta i capite. Require i littera. A

Apostema solet i trib⁹ locis euenire in corpore humano retro aures vt in collo hoc est in regione animata et tūc fiat fleubotomia ō cephalica vtriusqz brachij pl⁹ tamen de parte sana iuxta virtutez tenoris vt si nō est antiqu⁹ plus minuatur.

Versus.
Hec sunt pensanda medico curare volenti.
Ars etas regio virtus complexio forma.
Mors et sinthomia cōmixtio tempus et aer.

Incisio vene vbi sāguis cessare non vult.

Contra fixum aut ꝓfūdum vulnus. si huiusmodi vulnus multum cruentauerit tūc debet cōburri lodex in puluerem et spergi super tale vulnus. Etiā recipe substantiā quā pergamenisti de pergameno excoriant et pone super tale vulnus et etiam claruz oui cū canapeis stupis mixtū et emplastruz ex eo factum.

Si aliquod vulnus fixum fuerit ꝓfūde et sāguis nō exiuit cū tamē instrumentū sit iaz exceptū tūc debet iacere sup ipm vulnus vt sanguis et imundicies exierint ante et cū adhuc putredo et imūdicie nō exierint debet tantū sufflare in vulnus et tūc tali anhelitu exibit totum Residuuz require in littera. E

Cōtra vulnera que sūt telo sagittata tūc lignū de ipso telo non debet extrahi alias ferruz ne sciretur inueniri. sed si lignum fuerit extractū ⁊ ferrum interius retinetur tunc debet queri spatula sine acutie eius

Si vero fuerit apostema in inguibus circa pubes tunc minuatur de vena virginali hoc est de vena que est sub talo ⁊ dicitur vena mēstruosa mulierum. seu vena virginalis.

Contra tumorem ⁊ inflaturam vulnerum. Recipe thus contūde in succo lolij ⁊ cardōis cū farina ordeacca tūc tumores ⁊ inflature ꝑ eū inungat̄ seu emplastretur in circuitu vulneris et breuiter curabuntur.

Remedium de paralesi et vnguentum. Accipe artemisiam cum semine suo et millefolium cum semine suo et semē vrtice et iusquiami cuz radice et semine et accipe ceram et axungiam. Require in littera. D

Cōtra verucas. Accipe stercus caninuz et terrā in qua vrinauit et decoque i vrina ꝓpria et emplastretur sup verucas semper renouādo et delet. Item hec idez curat payrn vagit verbon bohemice noua kosth.

a ¶Cum nasus inciditur ad ipsas aures: tũc dꝫ
consui filo tenui ⁊ subtili adinuicē: ⁊ post hoc de-
bet conficere sibi emplastrum ex claro oui cum al-
bo liquore mixtũ bene cũ stupis: ⁊ hoc emplastrũ
ponatᷣ sup vulnus eius: ⁊ tãdiu ꝑmittatur in vul-
nere donec patiens estimabit ꝙ sit vulnus cura-
tum in toto: attamen cãna debet intrudi ad nasuꝫ
ideo vt foramina non succrescēt: ⁊ vt patiens pos
sit suspirare. Aliud est verum recipiat illud empla
strũ de vulnere: tũc nasus ꝑmatur bene manibus
adinuicem: ⁊ tũc ex nouo tale emplastruꝫ vt prius
iacere nõ ꝑmittatur donec fiet durum: deinde de-
tur talis potus. Acc. zembi benedictam globosaꝫ
spēs tiriace ⁊ vueycrauth cuꝫ floribus: hec oia ex-
coque simul in vino aut ceruisia: ⁊ hoc si fuerint
herbe sicce. Sed cũ fuerint virides: tunc debet cõ
tundi: ⁊ dare patienti ad bibendum: ⁊ sanabitur.

b Contra fluxum vulneris in capite suetur vulnꝰ
⁊ tergatᷣ imundicies siue putredo cũ aliquo pãni-
culo subtili de vulnere eius: eo ꝙ cerebrũ putrefie
ret in capite hoc facto debes conficere pulueres
rubeos: q2 illi sanant omnia vulnera: ⁊ fistulam:
sed ita ꝙ prius debet mundari a putredine cor-
poris etiam istum puluerem secure potes semi-
nare super vulnus ipsius capitis.

c ¶Contra offensionē capitis cum baculo cultel
lo lapide vel quocũqꝫ alio: ita ꝙ multuꝫ dolet: ⁊
sensum aliquãdo ꝑdere machinatᷣ: ⁊ totaliter ꝑdi-
dit: sed tamē caput eius non est incisum: sed solum
infractum per verbera hũc ita curabis: minuatur
sanguinem de vena cephalica: donec sanguis sa-
nus exeat: ⁊ conficiatur super loca dolorosa istud
emplastrum vt inferiori circulo docetur.

d ¶Etiam sũme considerandũ est aliquis efficitᷣ
vulneratus: ⁊ principaliter ad caput: tunc maxi-
me deberet precauere: vt non bibat vinum forte:
⁊ non sumat carnes non bene coctas: ⁊ non acce-
dat mulierem neqꝫ intueatur. Similiter non loqͣ-
tur multa ne rõnem perdat. Sed si nimiũ fuerit
infirmus: ita ꝙ comedere non poterit: tũc detur si-
bi persusio tenuis cũ caseo decocta ad bibendũ.
Etiam potest sumere pulmentũ cũ ceruisia coctuꝫ
post tres aut quatuor vel qnqꝫ dies dentur ei fer-
cula delicata ⁊ hoc si fuerit calidus in seipso: ⁊ fer
cula debent ei dari que ipse appetit.

e ¶Contra surditatem remediũ probatũ. Capia
tur sal pro vno denario: ⁊ ponatᷣ ad mũdam ollã:
⁊ cooperiatᷣ bene vt nullus vapor exeat ponatur
super ignem: ⁊ suffletur ignis recenter sub olla: ita
ꝙ per calorem magnũ sal liquefiat: ⁊ confluatur
in globũ. Et tunc remoueatᷣ ⁊ infrigidetᷣ: postea
bene cõcute in mortario: post hec perfora rapha-
num: aut rapam. aut maguderim: ⁊ repleatur illo
sale: post hoc cooperiatᷣ bene illud foramen cũ il
la particula quam prius extraxisti de rafano vel
de rapa: post hoc fode in terram in mũdo cella-
rio si terra fuerit humida multũ ⁊ fortis: ⁊ coope
riatur viceuersa ꝙ taliter maneat per triduum: ⁊
tũc recipe per tres dies: ⁊ serua istud in vitro: ⁊ sic
fundatur in aures.

f ¶Contra tumorem ⁊ vlcerosa labia vnguen-
tum. Recipe sepũ hyrcinũ cũ pice noua: ⁊ axun-
gia aucarum: ⁊ cũ sepo ceruino conterantᷣ simul in
q̃ꝫtitate equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignē:
⁊ vnge labia: ⁊ sanabuntur in breui: ⁊ si fuerint la
bia tumorosa fiat minutio de ipsa lingua: ⁊ cessat
tumor labiorum.

g ¶Unguentum ad maculas faciei probatum.
Qui vult priuari maculis in facie existentibus.
Recipe limacem cũ sua concha: ⁊ concham rana
rũ: ⁊ alumen: ⁊ alestem: ⁊ gyantku: ⁊ contũde illa
simul: ⁊ scute ad nouam testam: ⁊ combure bene:
⁊ illos cineres commisce cũ lixiuio de vitibus fa
cto: ⁊ ex illo faciem mane ⁊ sero laua.

h ¶Pulueres corrosiuos q carnem superfluam
de vulnere crescentem bohemice ꝺ vuiemaso ap
pellatᷣ sic fac. Recipe vitriolum viride: ⁊ impone
in ollam nouaꝫ: ⁊ obstrue cũ luto sapientie: ⁊ im-
pone ignem forte combure bene: ⁊ postea effun-
de parum de aceto vini: ⁊ statim post hoc contũ-
de ⁊ habebis puluerem corrosiuũ: ⁊ illũ sup car-
nes predictas sparge: ⁊ corrodet eas.

i ¶Si aũt apostema generatur sub brachys fiat
fleubotomia de mediana: aut pulmatica: aut ꝓ-
pe paruum digitum in parte opposita: ⁊ ꝭm simi-
lem modum de eodem brachio.

k ¶Quando aliquis esset trãsfixus gladio vel
hasta da ei bibere ceruisiam tepidam cũ pingue-
dine serpentis.

l ¶Si intestinũ magnũ incidetᷣ: aut stomachus
hunc debes consuere filo sericeo: ⁊ subtili ⁊ sper-
gantur super illa vulnera pulueres rubei.

m ¶Unguentũ cõtra vulnera tumētia: sed non
fluentia q̃ fiũt percussione sicut plage: vtputa fu-
stibus ⁊ baculis: vel qbuscũqꝫ instrumētis. Re-
cipe duas libras plantaginis: ⁊ duas libras gar-
bei: ⁊ millefoliũ: vitriolum albũ. i. quartale: Sali-
uam: ⁊ vitergiõ: quatuor libras contũde bene cũ
iiij. lib. axungie: ⁊ cuꝫ. ij. lib. zuchari: ista oia simul
bene decoque ⁊ misce bene cum spatula interius
vt bene cũ aruina temperentᷣ: postea exprime to-
tum simul ꝑ pannum ⁊ tere herbas que manse-
runt post expressionem: ⁊ illa contũde cum axũ-
gia ⁊ serua.

n ¶Oleũ ad vulnera q̃ in pedibus fiunt quasi
incurabilia q̃ hoies cõiter habent: ⁊ illa vulnera
habent foramina profunda illud oleũ sic fac. Re
cipe lignũ iuniperi: ⁊ incide in partes minutas:
⁊ recipe ollam vnã ⁊ fode in terrã: ⁊ pone sup eaꝫ
aliã ollã multis foraminibꝰ ꝑforatam in fundo:
⁊ loca eã sup illam in terra sepultã loco cacabi: ⁊
ipone in eam partes de iunipero incisas: ⁊ sic tũc
circũlinias ollas cum luto sapie: ⁊ pone ignē for
tē i circuitu ollaꝝ: ⁊ sic stillabit oleũ qꝺ valet auꝝ
et argētũ: et ꝓcipue ad vulnera ꝓdicta sanãda.

o ¶Si alicui clauus ferreus vel ligneus vł qꝺ-
cũqꝫ aliud acutuꝫ ad pedē intrauerit hoc sic cura
bis. Recipe saxifragã: et cõtunde: et pone sup lo-
cum in quo sit talis clauus. Idē faciunt flores fa
be supposite aut stercora murilegi: et exibit cla-
uus ferreus vel quodcunqꝫ instrumentum fuerit
in ipsa carne.

p ¶Cõtra pruritũ magnuꝫ cuꝫ lixiuio ex vitibꝰ
paruis vnge loca fricãdo: et sanaberis sine dubio
vel vrtice decocte cum vino et collate per pãni-
culum in balneum corpus tali brodio illinitũ
fricando cessat. Sed prius liniatur quãdo suda-
ri incipiat.

q Si teluꝫ vel sagitta fuerit in pede:⁊ lignū nō
est excerptū excipiat̄ ꝑ te:⁊ si ad vtrāqꝫ partem
vulnus penetratū fuerit:tunc debes laborare ꝑ
illud foramen tentā extrahere sicut in vulnerib⁹
vsus est:ita vt attigat vna tenta : aliam ⁊ sanetur
sicut ⁊ alia vulnera.

r Si v̄o tam ꝓfunde fuerit intrinsecus ꝙ excipi
nō valeat:tūc recipiat̄ genziana:⁊ dꝫ poni ad fo-
ramē vt fiat vulnus amplū:⁊ foramen magnum
vt sagitta eo facilius exire possit ad hoc capiat̄
apostolicon magnū dimergans. Steinvuorcꝫ.⁊
polipodiū ⁊ contūde bene adinuicē:et ex illo fac
emplastrū ⁊ pone sup vulnus ⁊ extrahet̄ sagitta.

¶ Aliud emplastrum.

s Et si tale vulnus fixū aut ꝓfundam multū cruē
tauerit. Accipe thus albū sanguinē draconis vi-
nuꝫ nigruꝫ fel vnd plutstein.i. lapidis ematitis:
hec omnia contunde in simul:⁊ fac emplastrum
cum claro oui: ⁊ illud confectum super stupas
ponatur ⁊ vulneri applicetur.

t Contra vulnera fluētia ⁊ dolorosa. Recipe an-
guillam ⁊ excoque ⁊ accipe pinguedinem ⁊ con-
serua in mūdo vasculo:⁊ excoque gallinam non
intingēdo cū aqua pinguedinē ⁊ congrega ipsi⁹
pinguedinē ⁊ accipe sucū saluie:rute:absinthiȷ̄:⁊
marubiȷ̄:⁊ mente siluestris:⁊ tempera insimul : ⁊
vnge quando vis cicatricem ⁊ sanabitur.

u Unguentū bonū ad sanguinē retinēdum:vbi
fuerit vena incisa. Cōfice thus:⁊ aloe: adinuicē ⁊
admisce clarū oui hanc tēperationē optime com
misce:⁊ ex illa fac emplastrū donec vene ⁊ vuln⁹
adinuicē claudent̄:⁊ hoc fiat donec vulnus sana
bitur in toto semꝑ emplastra noua preparādo.

x Cōtra putridas carnes ⁊ mortiferas. Recipe
argillā de fornace bene cōcrematā:⁊ tēpera cum
aceto ⁊ appone cucumeres equaliter sumēdo:⁊
sine vt buliant:⁊ tūc cola ꝑ panniculū hoc facto
recipe tertiā partē illius cocti ⁊ ꝑmisce cuꝫ oleo:
⁊ fauo mellis ⁊ vtere bis vel ter ⁊ sanaberis.

y Contra inflaturam faciei vel alias vbicunqꝫ.
Recipe scabiosam ⁊ decoque eam vsqꝫ ad consu
mationē modice aque:⁊ cū hac aqua madida be
ne inflaturam pannum intinctum superpone in-
flature predicte quo siccato iterum madida ⁊ fac
sicut prius ⁊ in triduo sanaberis.

ꝫ Contra struma que in collo generatur. Acci-
pe sucū raphani:sal:vinū:acetū:⁊ confice totuꝫ in
smigmate in aliquo vase ⁊ mittas ita per noctē
stare illo vnge apostema seu strumam ⁊ decidet
peribit illa struma si sepius hoc feceris.

⁊ Contra panaritium hoc est quando quedam
pustule albe i circuitu vulneris generant̄ botho
nice:pizymiet. Recipe axūgiā antiquā nō salsam
⁊ vermes quosdā ꝗ mnltos pedes habent ⁊ sunt
oblongi ⁊ parui ⁊ ab aliqbus cētipedes vocant̄
seu appellantur hos vermes contūde valde be-
ne cū aruina antiqua ⁊ emplastra sup dolorem.

ꝯ Ad solidandum ossa confracta. Accipe lumbri
cos ventris ⁊ contere in puluerem ⁊ cōmisce pul
uerem de lumbricis factum cuꝫ oximelle: ⁊ em-
plastrum inde fac ⁊ ossibus fractis superpone
⁊ mirabiliter consolidat ossa confracta.

℞ Unguentum contra omnia vulnera quod ci-
to generat carnes ⁊ replet. Recipe ʒ oleo oliue
quatuor lotb faui mellis.iiȷ̄.loth.gūmi arabicū
⁊ thus verum de quolibet.j.loth.⁊ molle sicut fa
rinam:⁊ misce simul totum:⁊ liquefac super ignē
modicum:⁊ moue continue in olla ne combure-
tur ⁊ operare illo vnguento quando vis.

aa Contra incisionē cerebri vel iecoris vel visce-
ris:hec.n.oia sunt mortifera ⁊ insanabilia. Si v̄o
intestinū magnum aut stomachus incisus fuerit
hūc debes cōsuere filo sericeo ⁊ subtili:⁊ seminē-
tur sup talia vulnera pulueres rubei de qbus pa
tet alibi hoc facto curant̄ vulnera huiusmodi her-
ba sanguinaria cū saluia:⁊ si nollēt curari:tūc ce-
rebrū est incisum hoc taliter cōsiderare debes ꝙ
vulneratus rōnem ꝑdet:⁊ oculi eius rubei erunt
oia quecūqꝫ comedet nō valebit retinere. Et non
poterit sedeꝫ habere lingua eius magna efficit̄:⁊
palpat sup caput ⁊ lamabit empl̄m ꝺ capite suo.

bb Cōtra offēsionē capitis q̄ fit multipliciter. Ali
quādo.n.cerebrū penetrat:⁊ aliquādo solum cu
tis offendit̄ ⁊ inflatur cerebrū vulneratū:⁊ inficit̄
modo si cerebrū vulneratum erit:tūc videri bene
debet ne ossa essent in vulnere:hoc facto excipiā-
tur ⁊ imponatur ad vulnus ei⁹ sericeus pānicu-
lus. Si vero sericū nō habet̄:tūc panniculus ali⁹
subtilis ⁊ paruus. Et idē pāniculus illiniri debꝫ
prius mūdo lardone pro eo vt tertio die facilius
de vulnere excipiat̄:post hoc videri dꝫ vtruꝫ cere-
brum fuerit incisum ⁊ vulneratum:qꝛ si cum cla-
ro oui supponeretur:tūc siccaret̄ in vulnere ⁊ assu
meret cerebrū secuꝫ:⁊ ex illo homo mortem itra-
ret. Ideo debet panniculus illiniri quin facit ipa
putrefieri ⁊ immundiciam effluere ab eisdem.

cc Nota ꝙ prius vulnera singulis dieb⁹ bina vi-
ce debent ligari: ⁊ hoc cito facere nō ꝓlongando
⁊ primitus lesus non debet spaciari nec deam-
bulari:⁊ cum tam ipsa vulnera saniem ceperint :
tunc semꝑ mundus panniculus dꝫ imponi ipsis
vulneribus qꝛ per hoc subito curant̄ ⁊ succrescēt.

dd Si aliqs homo ceciderit super caput: ita ꝙ
collū ei incuruatur:⁊ post hoc loqui non pōt. Illi
statim os aperiatur ⁊ ponatur ligunꝫ inter dentes
eius ne claudere possit:⁊ debet calcare super hume
rum eius ⁊ trahere caput eius fortiter vt ad locum
priorem caput ⁊ collum situetur : post hoc vnga-
tur dialtea ⁊ sanabitur a timore.

¶ Ista residua deficiunt in aliquibus marginibus
figure precedentis vbi consimiles littere alphabe
ti comprehenduntur.

A Tūc excipiatur:⁊ post hoc curari debent sicut ꝑ̄
scriptū est de sanatione vulnerum ⁊ conficiat̄ em-
plastrū de apostolicon ⁊ ponatur sup vulnus: qꝛ
istud exhibit totā imūdiciā de vulnere ⁊ cito curabit.

B Et ipone i aquā ⁊ ꝑmitte per quatuor dies sta
re ⁊ si vis potes calamētum apponere modicū : ⁊
sic infunde in saccū ⁊ exprime sucū illum:⁊ accipe
maluam campestrē:⁊ coque simul cum omnibus
supradictis herbis in butyro ⁊ cola per sacculum:
⁊ tunc recipe ceram ⁊ resinā:⁊ galbanū:⁊ liquefac
oia insimul:⁊ tūc cōmisce cū omnib⁹ supradictis.

C Aqua intinctū ⁊ decoctū in lentibus ita calidū
vt cū lingua canis expertū est:qꝛ attrabit stati ma
teriā. Si fuerint rubee inuoluant̄ in pannū rubeuꝫ
circa oculos tm̄ vtere repcussiuis seu recuperatiuis
ne exeant ꝑ oculos:⁊ circa gulā cū gargarismis.

D vetere ꝛ resinā:seu picē albā castoreū nouū recēs:ꝛ oleū oliue:ꝛ accipe medullā cerui vel equi iuuenis ꝛ vinū vel acetū coctana si hr̄e poterit:ꝛ hec oia simul cōtūde valde bn̄:ꝛ post h̄ pone i mūdā ollā:ꝛ cū aceto vel vino bene decoq̄s ad bonā horā:ꝛ tūc p pānū exp̄me:ꝛ in pixidē pone:ꝛ ex h̄ mane ꝛ vespere locum dolorosum vnge bene.

E qđ in vulnere continetur mali:ꝛ post hoc infunde sed modicū vinum ad vulnus:qꝛ illud mūdat vulnera ꝛ putrefieri non permittit.

¶ Unguentum contra siccitatē membrorū. Qn̄ aliquod mēbrum exiccatur in homie sic cōficiat.

Recipe. Cattum integrum ꝛ impone ad vnaȝ aucā ꝛ assa aucam vna cum catto ꝛ pinguedinem que in destillauerit collige ꝛ serua:ꝛ cum eodeȝ membra que exiccari incipiunt perunge. Si vero totus homo exiccatur seu omnia membra hominis:tunc recipe cattulos iuuenes ꝛ excoque eos in caldari ꝛ sic ille humectetur in caldari illo seu in brodio in quo cattuli sunt decocti ꝛ sanabitur deo iuuante.

¶ Confectio vnguenti attractiui.

Recipe sepum ceruinū seu arietis castrati vel hyrcinum ꝛ liquefac in patella ꝛ appone parum de creta munda:ꝛ modicū de resina:hoc est quārtaȝ partem resine respectu sepi:ꝛ oleum oliue ꝛ contunde totum bene in mortario.

¶ Unguentum fuscum contra vulnera fetida vbi no sunt crescere carnes.

Recipe oleum oliue:ꝛ lardū sub vno pōdere:ꝛ pone ad patellam vt simul buliant paulatim: postea pone tertiaȝ partē de resina:ꝛ tūc recipe pulueres thuris:ꝛ myrre nigre:ꝛ sit de myrra plus ꝙ đ thure:ꝛ coque hoc totū simul:ꝛ sic postea appone paꝝ de galbano:ꝛ indurare debes cū cera modica.

¶ Unguentum dyaquilon ꝛ vnguentum prutenicum pruskmaȝth.

Recipe litargiriū ꝛ cōtere simul. Cenobriū ꝛ inspargein oleū oliue:ꝛ pone in patellam eream ꝛ mitte bulire semper mouendo cum spatula: ꝛ quando videbis ꝙ incipiet rubescere:tunc appone modicū de cera plus qȝ de galbano ꝛ effunde super aquaȝ mundā:ꝛ si vis habere pulchrum tunc appone serapinum ꝛ erit multum delectabile.

¶ Unguentum album sic fit.

Recipe cerusam:ꝛ thus album:ꝛ appone de galbano modicū:ꝛ lapillos albos:q in cancro reperiunt:ꝛ contere omnia in puluerem ꝛ liquefac cuȝ aqua rosacea ꝛ contere bene vsq ad cōsumptionē aque:ꝛ cōmisce cū oleo oliue:ꝛ fac bulire.

¶ Unguētū retentiuū ad vulnera fetida.

Recipe mel ꝛ liquefac in igne: ꝛ aquā rute cōmisce illis simul ꝛ habebis.

¶ Unguentū populeon qn̄ vulnera inflant.

Recipe nodulos de populo de tali arbore: ꝛ contunde illos cū noua axungia que tunc temporis haberi potest:ꝛ serua ꝛ cooperi bene in pixide vel in olla vitreata: postea recipe foliū iusquiami:ꝛ acrimonie:plantaginis:ꝛ millefolīj: trifolium: ꝛ marrubium:balsamum: mentam: ꝛ mentam equinam ȝembs:feniculum:ꝛ omnia illa simul equali pondere accipe ꝛ contunde ꝛ pone in vinum ꝛ mitte stare per aliquos dies:ꝛ tunc excipere herbas predictas quando tibi videbitur conueniens ꝛ appone confectum quod prius feceras de modulis populi:ꝛ aruina noua:ꝛ cōmisce simul:ꝛ pone ad caldarium paruum:ꝛ buliat simul totum: ꝛ postea in sacculum funde seu cola.

¶ Syrupus vulneratorum.

Recipe tormentillam:agrimoniam:diptamū illaȝ herbam:ꝛ myrram rubeam:ꝛ coque bene in ceruisia antiqua:ꝛ cola per panniculum lineum:ꝛ quando infrigidabit da infirmo sero ꝛ mane ad bibēdū

¶ Unguentum ad paralisim sic laboratur siue sit in capite siue in alio membro.

Recipe iuniperium:ꝛ aruinam galline: ꝛ contunde bene simul ꝛ pone ad patellam vt liquefiat ꝛ cola ꝛ sint ambo sub pondere equali.

¶ Ad paralisim ꝛ fiat ignis bon⁹ ꝛ sic vngat.

Recipe medullam de ossibus equi:ꝛ liquefac i patela ꝛ vnge locum dolentem vbi regnat paralisis. Et nota ꝙ viris debet esse ex ossibus equi: mulieribus vero de ossibus eque.

¶ Contra paralisim cui stat in oculis.

Recipe vinum bonum:ꝛ fauū mellis: in eadeȝ mēsura:ꝛ radices celidonie:ꝛ feniculi:si vis cum herbis:ꝛ concute illa bene:ꝛ postea calefac circa ignē ꝛ cola ꝛ emplastretur super oculos.

¶ Unguētū vt quasi vno die vulnus sanet.

Recipe lanceolam illam herbam:ꝛ illa est consimilis plātagini:sed planiora habet folia ꝛ longiora ꝛ contūde eam cū noua aruina:ꝛ postea in patella dissolue ꝛ fac emplastrum:ꝛ pone sup vuln⁹ sed pulueres sentias faciēs de eis:ꝛ cū eadē herba potes humectare iflatiōes in circuitu vulneris

¶ Unguentum rufum ꝛ valebit maxime quādo aliquis leuans graue pondus offendit se vel inflat ab intus vel hȝ spatulas ab intra.

Recipe herbas quasdam rubeas. Rubea tinctoruȝ vel vngulo sa maior:bethonice: Eseruene:korȝ venpe:ꝛ ablue bene:postea vero post ablutionem depone corticem superiorem:ꝛ pone ad butyrum: quod in Maio mense est laboratum si habere potes ꝛ coque simul valde bene:sic tamē fac ꝙ herba butyrum preualeat:ꝛ appone radicem vnam vel duas đ acrimonia. Et si nō potes habere butyꝝ May:tunc recipe illud butyrum quod est laboratum in vna septimana ante natiuitatem beate virginis Marie vel quod est paratum ante festuȝ sanctorum Philippi ꝛ Jacobi apostolorum: tertia die vel prima.

¶ Contra combustionē ignis vel aque.

Recipe furfures siliginis:ꝛ combure in noua testa hoc contere bene ꝛ contritum da in circuitu manui vel pedi ꝛ sanaberis.

¶ Remedium bonum ad paralisim.

Unge locum vbi turbaris in calida stupha vel circa ignem vino cremato vel etiam si pes vel man⁹ incurrat a paralisi taliter fac ꝛ sanaberis.

¶ Unguentum sanatiuū:ꝛ quod facit crescere carnes.

Recipe sepum ceruinum:ꝛ plantaginem cū semine ꝛ radice. Si autem semē plantago non habuerit sic ꝙ esset in mense Maio:tunc recipe radicem cum folījs contunde simul cum oleo oliue:ꝛ decoque super lento igne:sic vt buliat per integram horam primitus:postea appone resinam:ꝛ commisce hoc totum simul vt buliat ita diu donec illa resina liquefiat:sed non amplius:postea cola p pā-

num ad nouam patellam: post hoc recipe tria vel quatuor coclearia de vino bono: ꝛ infunde in illud confectuʒ: sic iterũ tere ad bonam horam ꝛ postq̄ꝫ illud vinum consumetur: tunc iterũ funde tantuʒ ꝺ vino vt prius: ꝛ sic semper extere ꝛ effunde modo predicto: ꝛ hoc fac ita diu donec non erit vnguentum album sic abiectum: ꝛ donec adherebit mortariolo: sicut bitumen: ꝛ postea appone ceruse dimidium alterum loth: ꝛ hoc si fuerit vnum quartale: tunc de cerusa appones: ꝛ hoc illuc insparge ꝛ contere bene: ꝛ serua in pixide: ꝛ vtere eo quãdo oportunum fuerit.

¶ Unguentũ dialtee contra siccitatem.

Recipe medullam de ossibus caninis: ꝛ medullaꝫ de ossibus equinis: ꝛ antiquam aruinam: ꝛ herbã que crescit in segetibus ꝛ vocatur Ermodactilus: ꝛ est hec herba precise sicut cepe: ꝛ omnia illa simul bene decoque: ꝛ contunde: ꝛ liquefac in patella: ꝛ cola ad pixidẽ: ꝛ membra que exiccantur sepe iungantur.

¶ Contra calculum.

Recipe zinziber: balsamum: ꝛ zeduariam: ꝛ flores muscati: ꝛ longum piper: ꝛ lapillos cãcri: de quolibet vnũ loth onẽ: ꝛ contere hoc simul valde bene ꝛ da ĩfirmo ad bibẽdũ in vino: ꝛ ꝑcipue in balneo.

¶ Ad idem.

Hec est quedam breuis medicina que a solo deo venit. Accipe sucum feniculi: petrosilĩ: apij: ꝛ in suco istarum pone micam panis: ꝛ pone super renes: ꝛ super vesicam: ꝛ non tantum vrinam prouocat verum etiam lapidem frangit.

¶ Ad idem.

Idem facit paritaria comesta vel bibita cum vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

¶ De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima ꝛ perfecta ad frãgendum lapidem medicina. recipe radicem feniculi: ꝛ saxifragie: petrosilij: equaliter ꝺ omnibus. Itẽ radicem bardane siue lappe ad quantitatem omnium istarum rerum: ꝛ hec in partes minimas diuidantur ꝛ ponantur in tanta aqua quantuʒ videbitur sufficere buliaturq; vsq; ad consũmationem tertie partis aque: ꝛ post hoc sumat patiens mane ꝛ sero ad quantitatem mediocris ciati: ꝛ si aqua ꝑdicta nimis amara fuerit buliatur de liquiritia cũ aqua predicta quantum videbitur. ꝛ si malum patientis recens est curabit ad octo dies. si vero antiquum fuerit ad quindecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura supradicta est seruãda nisi q̄ loco saxifragie due vel tres partes plantaginis apponantur ꝛ operandum est in praxi predicta.

¶ Unguentũ contra combustionẽ.

Recipe olei rosarũ. ℥. j. cere. ʒ. ij. cerusam. ʒ. s. clarum oui vnius: hoc totuʒ optime verberetur ꝛ incorporetur: ꝛ fac vnguentum: ꝛ vngatur ex eo locus combustionis quotidie ꝛ mirabiliter prodest.

¶ Unguentum ad scabiem.

Recipe aloepaticum: oleum laurinum: argentum viuum: ꝛ saluiam: ꝛ fiat vnguentum: ꝛ cuʒ illo scabies perungatur.

¶ Aliud experimentum probatum.

Recipe auri pigmenti. ʒ. ij. argenti viui. ʒ. i. plũbi vsti. ʒ. j. ꝛ ducantur fortiter: ꝛ misceantur cuʒ oleo ꝛ aceto vini: ꝛ ex illo scabies perungatur.

¶ Experimentum magistri Petri hispani contra omnẽ maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: rosar: eufragie sileris montani: bethonice: celidonie: capillorum veneris: ana quassa bene: ꝛ impone in albo vino per diem naturalem. Secundo die distilla per alembicum: ꝛ quod primo stillauerit quasi argentum: secundo quasi aurum: tertio quasi balsamus habetur: ꝛ hoc seruetur in tribus ampullis: ꝛ cum opus est detur nobilibus ꝛ delicatis pro balsamo. alijs vero pro auro ꝛ argento.

¶ Isti sunt pulueres optimi sup omnia vulnera que sequuntur.

Recipe vinũ nigrum: hoc est rubeum nimis ꝛ plutstein cuiuslibet. j. loth: gũmi arabici. iij. loth: muscatum: ꝛ thus album cuiuslibet. j. loth sanguinẽ draconis: ꝛ mumiã. j. loth. ista oĩa contunde adinuicem: ꝛ fac puluerem ex ipsis: ꝛ illos serua ad necessitatem quando indigueris.

¶ Apostolicon tale vnguentũ sic fit.

Recipe nigram picẽ arabicam cuiuslibet. i. libraʒ. Recipe etiam galbani: ꝛ serapini: armoniaci: oppoponacis: colofonie cuiuslibet. j. loth: ꝛ ceram vj. loth. Escra mediã librã: hec omnia misce adinuicem: ꝛ coque modicum: ꝛ postea accipe masticẽ: ꝛ albeã: siue olibanum: ꝛ contere bene in puluerẽ: ꝛ terbentinam cuiuslibet. i. loth: hec omnia misce adinuicem: ꝛ pmitte liquefieri valde bene: ꝛ exprime per panniculum super aquam frigidam: post hoc excipe de aqua: ꝛ volue illud bene in manib⁹ ad ignem cum oleo: vt sit modicuʒ molle: hoc em plastrum sanat vulnera fistulam apostema: ꝛ oẽm fluxum imundum in carne cessare facit ꝛ sanat.

¶ Unguentũ bonũ ad vulnera sananda.

Accipe picem arabicam. i. picẽ non temperatam: ceram simplicem oppoponacum flores iris cuiuslibet mediũ loth ꝛ holuuorcʒ. Aristologia rotũda: thus albũ cuiuslibet mediũ loth: litargirij. ij. loth. Ista omnia excoquãtur in vino quartali aceti fortis valde ita bene vt molle fiant. Et postea ista videlicet: cerã: picem: ꝛ picem arabicam: ꝛ. ij. libras olei: ꝛ illa omnia permitte successiue liquefieri inuicem: ꝛ sic excoque vides bene ne comburantur ĩ aliqua parte: ideo debes interius continue miscere ꝛ mouere: post h̃ resinas abiice ꝛ refrigera modicum pone ad pixidem: ꝛ isto vnguento vngatur pãniculus: ꝛ ponatur super vulnera: ꝛ hoc contrahit: ꝛ curat sanguinem malum de ipsis vulnerib⁹.

¶ Unguẽtum ad vulnera quod cito generat carnes.

Accipe de oleo oliue q̃tuor loth: faui mellis tres loth: gumi arabicum: thus verum de quolibet medium loth: ꝛ mole sicut farinam: ꝛ misce simul totum: ꝛ liquefac super ignem modicum: ꝛ misce cõtinue siue moue in olla ne comburantur: ꝛ operare illo vnguento quando vis.

¶ Unguentum quod dicitur gratia dei.

Recipe terbentine. libras. iii. resine: lib. i. olibani: masticis ana. ʒ. i. myrre. ʒ. ii. cere virginee. ʒ. iiii. bdelii. ʒ. i. verbene: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recentes existunt: ana manipulum. i. ꝛ decoquant̃ in vino albo vsq; ad consumptionem tertie partis: postea coletur ꝛ colatura sup ignem ponatur

ad buliendum. Et impone ceram resinā: ⁊ masticē: olibanū: myrrā: bdelium: quousq̧ bene cōmisceā-
tur semꝑ agitando cum spatula: post hoc impone
terbentinam: ⁊ aliquantulum de oleo oliue: ⁊ iteꝝ
agitetur cū spatula: donec infrigidetur: ⁊ q̄d notat
colliget: residuū vero valet podagricis.

¶ Uel ēt ꝑdictum taliter pōt laborari.

Recipe succi verbene: pimpinelle: bethonice: brune
te .i. consolide plantaginis lanceole: ana lib. ß. suci
api. quar. iij. resine. lib. i. terbētine lib. v. masticis:
olibani ana. ʒ. i. myrre. ʒ. i. cere virginee. ʒ. iiij. ⁊ in
vino odorifero buliant suci: ⁊ valet ꝯtra cācrū: ⁊ ꝯ̄
morsum venenosum: ⁊ puncturā: valet ēt ad omne
vulnus recēs ⁊ ēt sanat apostemata in costis: ⁊ in
epate: ⁊ in splene: ⁊ in ꝑncipio foris emplastretur.

¶ Unguētū bonum ad gingiuas.

Recipe aluminis vnum loth: ⁊ mellis. ij. loth: ⁊ illa
duo simul cōmisceant: ⁊ cū illa dentes ⁊ gingiue
iungant ⁊ curabit putredo eoꝝ.

¶ Ad vulnus sanandum.

Recipe myrrā: thus: attramētū cuiuslibet. i. loth: ⁊
ad ampliādū vulnus appone medullā sambuci ēt
vnū loth: ⁊ illa oīa simul cōfice in puluerē: ⁊ sparge
modicū ad vulnus: post hoc calefac bene ⁊ suppo
ne vulneri: ⁊ trāsiet adinuicē sub illo ⁊ sanabit: sed
debes cōprimere vulnus bene duobus digitis ad-
inuicem: ⁊ sic postea quarta die eligetur multum
pulchre: post hoc sanetur velut alia vulnera.

Ad idem puluis bonus.

Puluerisa piper cum puluere carbonis quercini
⁊ suppone die vno vel duobus ⁊ sanabitur.

¶ Aliud antidotum ad vulnera sananda.

Recipe mel: ⁊ vermes longos q̄ infimo crescunt:
hec duo cōfice in puluerē: ⁊ sparge ad vulnꝰ ⁊ sa-
nabit: ⁊ hoc vtriusq̧ ana: ⁊ cōburi dꝫ in testa noua:
⁊ vulnus sanabit sine oīum fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

Recipe thus: myrrā: piper: saluiam: acetum: oleū:
⁊ illa oīa simul cōmisce ⁊ decoquas bene: ⁊ tunc cū
illo caput perunge ⁊ liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus q̄d dr̄ lupus.

Recipe albū thus: ⁊ tere modicū ad modū pulmē
ti ⁊ cōmisce optime cum claro oui adinuicem: ⁊ tūc
line supra pāniculum canapeum: ⁊ si istud habere
non potes: tunc recipe barbā iouis: ⁊ forma ex ea
emplastrum: ⁊ tali dolori superpone.

¶ Antidotū emplī boni ⁊ optimi suꝑ vulnera.

Recipe thus: ⁊ aloe: ⁊ cōtundant adinuicē cū cla-
ro oui: ⁊ istud ponat suꝑ vulnera vbi vene fuerint
incise ⁊ cruentāt multū. Istud tādiu ꝑmittat super
vulnera donec vene ⁊ sanguis adinuicem creuerit
si tñ magis indigeret: tūc laboret huiusmodi medi
cina ⁊ emplm̄ ex nouo ⁊ supponat vulneri totiens
donec crescet adinuicē pamphili ⁊ malue simul cō
trite ⁊ suꝑ vulnera posite curant vulnera sangui-
nolenta ⁊ fluentia: ⁊ fortius: ⁊ melius q̄ȝ aliud em-
plastrum. Si aūt cum axungia cōtunditur: ⁊ super
vulnera ponitur sanat summe bene vulnera.

¶ Aliud emplastrum super vulnera.

Serpilliū romanū. i. romischkol cōtū dat cū vino
⁊ suꝑ vulnꝰ ponat sanat multum bene. Item absin-
thium concussū ⁊ recēter super vulnus positum
sanat ipsa vulnera.

¶ Unguentum bonū ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis: ⁊ aruinā porci nō castrati
siue apri: ⁊ h̄ totū simul cōfice q̄d densum fiat: ⁊ ca-
ua illud ⁊ post hoc in melle decoque: deinde reci-
pe absinthium: vel succū absinthij ⁊ tempera cum
predictis ad horam vnius diei: ⁊ hoc vnguentum
seruabis q̄ȝdiu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

Recipe cōsolidā maiorē talē herbā ⁊ depone su-
periorē corticē: medietatēq̧ eius abijce: residuū
vero cōtunde: ⁊ misce cū aqua: ⁊ pone suꝑ folium
nigri oleris. Suuarczkol ⁊ superpone vulneri ⁊ sa-
nabitur in octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

Recipe oleū oliue. iiij. loth. faui mellis. iii. loth gū
mū arabicū: ⁊ thus vetus: de quolibet mediū loth
⁊ molle sicut farina: ⁊ misce simul totum ⁊ dimitte
vt liquefiat suꝑ ignē modicū: ⁊ cōmisce continue in
olla vt nō cōburat ⁊ oꝑare illo vnguēto qñ vis.

¶ Contra scabiem seu pruritum.

Recipe aquā in q̄ porcus vel sus mūdatus ē a car
nifice post interfectionē illam cū dormire volueris
calefac ⁊ laua pedes ex ea ⁊ pone ad aquam eādē
vsq̧ genua ⁊ inuolue pedes in pannū ⁊ de mane
cū surgis dyalteā ⁊ populeon: ⁊ illa duo vnguēta
simul cōmisceant: ⁊ vnge pedes scabiosos: ⁊ etiā
tere seu frica bene pedes cum pilis qui sunt in scro-
pha depositi in aqua ꝑdicta: ⁊ sic cū vnguento ꝑ-
dicto perunge ⁊ sanaberis.

¶ De emplastris.

Emplastra bona fiunt ex rosis ⁊ violis: cera: picce:
melle: ⁊ oleo oliue: illa fac bulire simul: ⁊ exprime
ꝑ pannum ⁊ intinge pannos: ⁊ pone ad pixidem
⁊ serua ad placitum tuū quando indigueris.

¶ Unguentum Ipocratis.

Recipe anguillā ⁊ decoque in aqua: ⁊ suꝑnatantē
pinguedinē collige ⁊ cōgrega. post h̄ recipe aquā
pīguē ⁊ gallinā ⁊ decoque sine sale: ⁊ simili modo
piguedinē suꝑnatantē collige: ⁊ tūc recipe succū sal-
uie: rute: ⁊ absinthii: ⁊ elebori: q̄d iacet ī terra: ⁊ her
bā q̄ vocat lingua canis. Ista oīa simul cōmisce: ⁊
quodcūq̧ vulnus fuerit vnctū nō īdiget emplo.

¶ Unguentū fuscū laboratur sic.

Recipe masticis: galbani terbētine: ana. ʒ. i. ⁊ cōfi-
ciant sic oleū oliue ī caldari suꝑ ignē mittat ⁊ ad-
dat cera: ⁊ liq̄facta ponat colofonia: deinde gūmi
serapini: ⁊ terbētine: deinde masticis: ⁊ olibani: ⁊
hoc cum spatula semꝑ agitet donec coctum fuerit:
deinde infrigidatum vsui serua.

¶ Unguentum album.

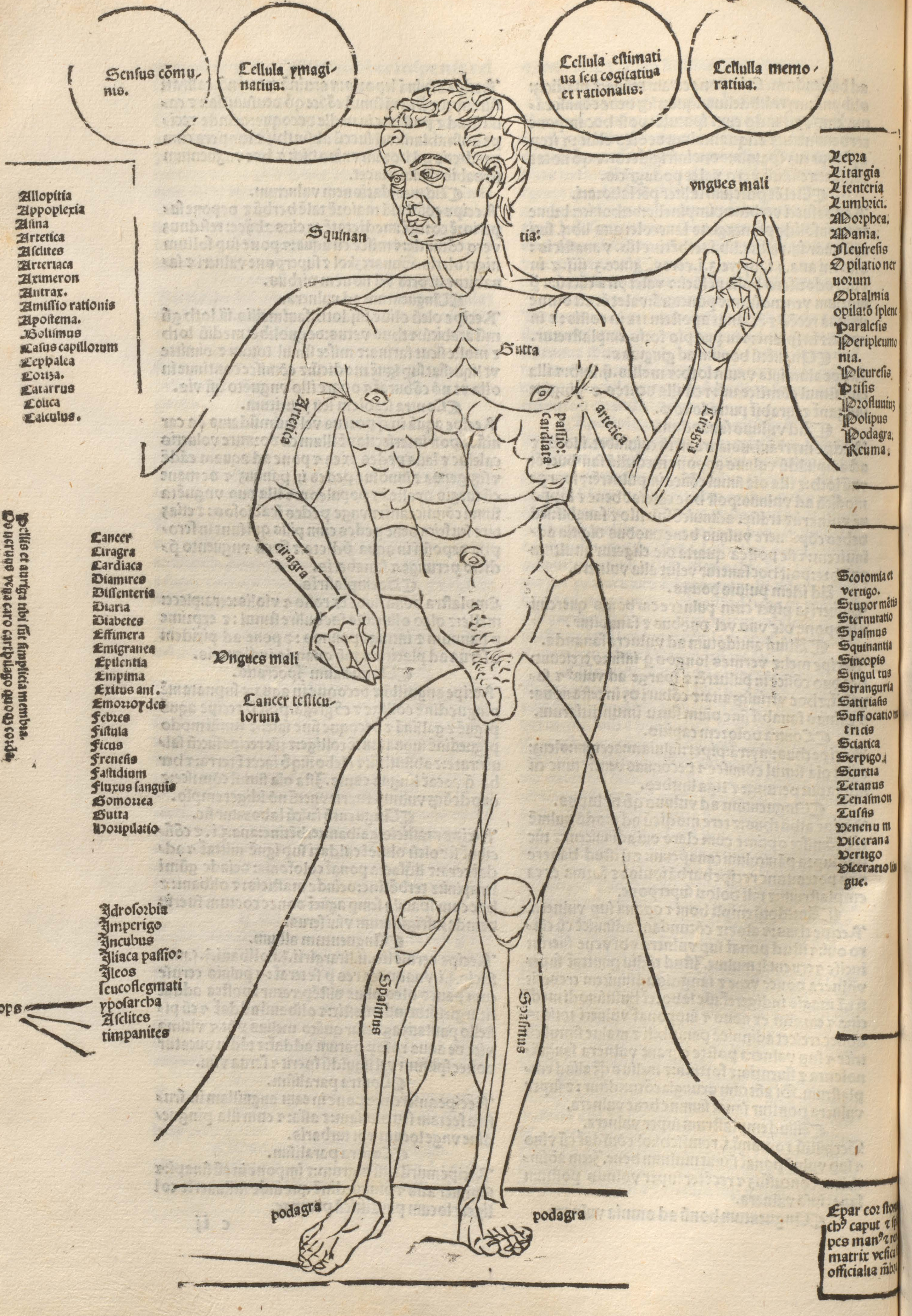
Recipe ceruse lib. ii. litargirii. ℥. i. olibani. ℥. ß. ma-
sticis. ℥. i. vnaqueq̧ res ꝑ se terat: ⁊ puluis ceruse
cum pauco oleo oliue distēperetur: postea addat
litargiriū: deinde mastix: ⁊ olibanū addat ⁊ cū pi-
stello paulatī agitetur quāto melius pōt ⁊ vltima
vice de aqua rosaꝝ parum addat: ⁊ tādiu ducatur
donec spissum vel liquidū fuerit ⁊ serua vsui.

¶ Contra paralisim.

Recipe anserem: ⁊ pone in eam anguillam in fru-
stra sectam seu diuisam: ⁊ assa: ⁊ cum illa pingue-
dine vnge locum vbi turbaris.

¶ Contra paralisim.

Recipe murilegū nigrum: ⁊ impone in eū sinapi: ⁊
similiter assa ⁊ pinguedinē que inde stillauerit col
lige: ⁊ locum paraliticū perunge.

Sensus cōmu nis.
Cellula ymagi natiua.
Cellula estimati ua seu cogitatiua et rationalis:
Cellulla memo ratiua.
Allopitia
Appoplexia
Asina
Artetica
Asclites
Arteriaca
Aximeron
Antrax.
Amissio rationis
Apostema.
Bolismus
Casus capillorum
Cephalea
Coriza.
Catarrus
Colica
Calculus.
Squinan tia:
Gutta
Artetica
passio: cardiaca
artetica
Ciragra
vngues mali
Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbrici.
Morphea.
Mania.
Neufresis
Opilatio ner uorum
Obtalmia
opilatō splene
Paralesis
Peripleumo nia.
Pleuresis
Prisis
Profluuiū
Polipus
Podagra.
Reuma.
Pellis et auriga tibi sunt simplicia membra.
Os neruus vena caro carthilago quoque corda.
Cancer
Ciragra
Cardiaca
Diamires
Dissenteria
Diaria
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empima
Exitus ani.
Emorroydes
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fastidium
Fluxus sanguis
Gomorrea
Gutta
Houpilatio
ciragra
Vngues mali
Cancer testicu lorum
Scotomia et vertigo.
Stupor mētis
Sternutatio
Spasmus
Squinantia
Sincopis
Singul tus
Strangu ria
Satiriasis
Suffocatio ma tricis
Sciatica
Serpigo
Scurtia
Tetanus
Tenasmon
Tussis
Venenu m
Vlcerana
Vertigo
Vlceratio lin gue.
Ydrosorbia
Ymperigo
Yncubus
Yliaca passio:
Yleos
leucoflegmati
yposarcha
Asclites
timpanites
Ydrops
Spasmus
Spasmus
podagra
podagra
Epar cor stom chus caput et sp pes manus et ren matrix vesica officialia mēbra

Allopicia est casus capillorum cum ulceribus. Cura: vngule capre vste: ⁊ cuz pice liquida trite ⁊ illinite: allopiciam sanant. Auicen. Serap. kir. Alber. lib. xxy. ¶ Appoplexia ē passio cerebri officialis aufe rens sensum: ⁊ erectionem toti corpori repente ⁊ subito magna voce precedente ꝓpter oppillationez in meatibus ⁊ ventriculis cerebri tam principalibus q̄z non principalibus. Cura: vtaris tiriaca cū vino. Auicē. prima quinti. ⁊ genitalibus cunctis q̄ sint cocta cū ruta. ¶ Asma ē difficultas anhelandi sine sonitu. Cura: decoquantur malue in olla: ⁊ ex illa lauetur calide infirmus ⁊ etiaz sumatur scutella plena furfuribus illa coquantur cum butyro: ⁊ condiantur modicum: ⁊ hoc imponatur sacculo: ⁊ cōsuat̄: ⁊ sup sacculū illum locetur infirmus: ⁊ resanabitur: ⁊ oz in balneo esse: ⁊ sedere sup istas coctas herbas: ⁊ istud sepius facere tenet̄ ⁊ sanabit̄: ⁊ post hoc vngat dyaltea cū isto butyro hoc facto minuat de pede inferius sub talo. ¶ Artetica ē passio ab articulo dicta: ⁊ ē species gutte. Cura: accipe rantarides: ⁊ puluerem piperis: ⁊ sparge sup cerā calidā: ⁊ sic pone sup locū dolentē p vnam noctez: ⁊ mane inuenies vnam vesicam: tūc impones ceraz extrahens aquā ⁊ sanabit̄. ¶ Asclites ē spēs ydropisis ex grossa ventositate effecta. Et dicit̄ ab ascli grece qđ est venter latine. Cura: vide de ydropisi. ¶ Arteriaca passio ex asperitate fit trachee artarie cum voce mansueta: ⁊ raucedine: ⁊ excreatione cum difficultate. Cura: tapsus barbatus cū vino rubeo ⁊ forti decoctus ⁊ loco frequēter cataplasmatus multum valet. ¶ Aximeron ē genitalium partiuz oppilatio. ¶ Antrax est quedam pustula pessima que quando fit in homine comburit carnem circūquaqꝫ: ⁊ facit foramē antrum: ⁊ putrescit caro vsqꝫ ad ossa. ¶ Amissio rōnis fit qn̄ homo freneśiz patitur: qm̄ tūc solet fatuizare veluti fatuꝰ vel amēs. Cura. recipe crocum ⁊ vrinam ꝓpriam: ⁊ de mane bibat ⁊ curabitur. ¶ Apostema patet đ se quid sit. Cura. Recipe bolū armenicum ⁊ terram sigillataz: ⁊ incide ⁊ vtrūqꝫ ad calidum vinum pone: ⁊ de mane bibe ⁊ scito quia non permittit ad cor ascendere ipsum apostema.

Bolismus ē immoderatus vel caninus appetitus vel irrationalis: ⁊ ē passio stomachi ex frigida causa. Cura alibi videatur de passionibus stomachi.

Casus capilloꝝ est quādo crines descēdunt de capite: ⁊ hoc maxime fit post infirmitatē. Cura: adeps vrsi capiti illinitus multum prodest. Sextus ⁊ Plinius lib. viij. capitulo. xxxvi. ⁊ lib. xxviij. cap. x. ¶ Cephalea est dolor totius capitis. Cura: thus myrram piper saluiā acetum alleū commisce ⁊ decoquas: ⁊ vnge caput ⁊ liga lintheo. ¶ Coriza est cōstrictio nariū a poro cerebri decurrens ad nares. ¶ Catarrus est fluxus a capite versus pectus: ⁊ causatur multipliciter: aliquando ex frigore magno: aliquando ex crapula: aliquando ex calore supfluo. Si fuerit ex calore superfluo: tūc minuatur de vena cephalica: ⁊ vngatur frōs vnguēto ⁊ oleo rosarum: similiter ⁊ caput: oleo baccharum lauri vel cū dyaltea. Si aūt ex crapula: tūc sūme ꝓcauere oz ne nimis comedat aut bibat: sz moderate. ¶ Colica est passio intestinoruz grauis q̄ fit iuxta vmbilicū. Haly. Cura: stercus caprinum loco dolenti illinitum curat. Sextus. stercus canis. ¶ Calculus dicit̄ esse lapis in vesica vel in renibus generatus. Cura: grana iuniperi mixta cū medone simulqꝫ concussa ⁊ expressa p pāniculum: ⁊ iterum de nouo succus per pannū colet̄ ⁊ detur patiēti ī balneo sedēti. Cir oleū ex tigno eius. ¶ Cancer est quedam vulneris spēs carnes corrodēs ⁊ quasdā habens venulas circūquaqꝫ distentas ad modum criniū cancri. Cura: stercus anserinū fixatum bene cum butyro īterficit cancrū: ⁊ oz prius p pānuz colari: ⁊ sic illiniri vulnus in circuitu. ¶ Ciragra est paralisis manuū. Cura. Recipe succū mellis ⁊ misce cū farina ordeacea: ⁊ decoque quasi pulmentū ⁊ fac ex eo emplm̄ ⁊ suppone dolori calide. ¶ Cardiaca est infirmitas ex qua cor trepidat ⁊ euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno ⁊ ex sanguine supabundanti. Cura: ⁊ tunc debet minuere de manu sinistra: ⁊ vnge cum vnguento populeon. ⁊ oleo violaꝝ: ⁊ vtat̄ electuario isto. recipe violarum rosarum nouellaꝝ vel titiradys Juli. similiter vtatur carnibꝰ nouelloꝝ pulloꝝ ⁊ iuuenuz ⁊ aliaꝝ carniū: post hec facies sibi emplastrum. accipe rosas violas linū recens: hec oīa coque ⁊ pone sup stomachū ⁊ priusq̄z coquat̄ oz contundi: ⁊ sic decoque. Si vero infirmitas illa euenit ex frigore tunc assumāt diamargariton. Nicolaus ⁊ hāc medicinam recipiat. Cinamomū gariophilos cubebe lignum aloes: ⁊ os de corde cerui cuiuslibet coniunctim: ⁊ contunde bene inuicem ⁊ appone. Recipe violarum vnum fertonem anisum vnam librā: quia illud confectum fortiter fortificat omnes artus in homine. Si aūt illa infirmitas fit ex sudore nimio: tunc repurgetur: vt nō sudet magis: al's corpus corrumperetur: vel cardiaca passio est qn̄ totū corpus resoluitur in sudorez continuum ⁊ dicitur diaforetica. i. apertio pororum.

Dyamires ē inuoluntaria vrine emissio ī somnis. Dissuria ē difficultas mingēdi. Cura: oleo petroleon corpus vngatur circa partes dolētes. Cir. ¶ Dissenteria est fluxus ventris sanguineus cū corrosione ⁊ vlceratione intestinorum. Cura: lac asine bibatur stomacho ieiuno. Haly. ⁊ Plinius libro vigesimooctauo. capi. nono. ¶ Diarria est fluxus ventris simplex quando fluunt humores diuersi de ventre. Cura: stercus canis sola ossa comedētis constringit ventrem fortiter ⁊ hec magister auicenna docet. ¶ Diabetes est immoderata renū attractio vel est immoderatus fluxus vrine hoc est quando totiens mingitur quotiens bibitur. Cura: pone agrimoniam ad saccum ⁊ excoque cum vino antiquo donec tertia pars ebulierit. ⁊ adhuc appōe modicū salis cocti ⁊ bibe illđ ⁊ sanaberis.

Effimera est febris ex distēperantia spirituum procedens vltra diem tertium ꝺm sui naturam non se extendens. Cura: contra effimerā diuersam vene aperiantur vt in tabula de minutionibus.

¶ Emigranea est dolor medie partis capitis siue interioris. siue exterioris. Cura: contra emigraneam sciaticam colicam ⁊ iliaticam. recipe calcem viuam ciminum tartarum olibanum baccaz lau-

ri sinapi: ⁊ mel crudum ⁊ fac confectionem emplastri ⁊ superpone dolenti loco. ¶ Epilensia est morbus cerebri officialis auferens sensum ⁊ erectionē toti corpori cum perturbatione motus maxime propter opilationē in ventriculis cerebri non principalibus. Cura: detur fimus ciconie i aqua ⁊ melle mixtus ad bibendum infirmo curat: Auctor pādectarum. ¶ Empima est sputum saniosum in cōcauitate pectoris existens aut pulmonis vel empima est passio quando sanies excreatur. inde empima. i. saniem expuentes quia empima grece sanies latine dicitur. ¶ Exitus ani est quando quoddam intestinum homines egreditur per anum. dum vadit ad secessum. Cura. Recipe aloes epaticum ⁊ liquefac postmodum infrigidato inunge intestinum ⁊ trude viceuersa ⁊ si amplius exierit iterum inunge quousqꝫ manebit Sera. ⁊ Auicen. ¶ Emorroides sunt quinqꝫ venule existentes in ano per quas solet fluxus fieri vel emorrois est apertio vene inferioris que cum ano exit. emachim. n. grece sanguis dicitur latine. inde emorrois. i. sanguinis fluxus p inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex sanguine superfluo. Cura: contra hanc infirmitatē minuatur sub talo. si autem talis passio fuerit recens ⁊ primo orta tunc. Recipe oleum oliue serenissimum ⁊ madidetur in eodem panniculus ⁊ ponatur super dolorem eundem.

Febris est calor innaturalis mutatus in igneum ⁊ est multiplex vt superius circa imaginē videri pōt. Febris continua est que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe solsequiū cum radice sua ⁊ in partes incide minutas ⁊ cum aceto bene decoque ⁊ da patienti de mane ⁊ de vespere. Febris tertiana est que fit de colera putrefacta similiter in corpore. cura: recipe pimpinellam ⁊ benedictam albam ⁊ has herbas decoque pariter cum aceto ad bonam horam diei ⁊ tunc cola per pannū ⁊ da bibere paciēti de mane ⁊ vespere. cura cōtra quartanā. Recipe petrosilium ⁊ cū radicibus decoque pariter cū aceto ad bonā horam diei: ⁊ tunc cola p pannum ⁊ in vitrum infunde ⁊ cooperias per noctem mittens sic stare ⁊ mane iterum per pannum debet colari ⁊ da patienti bibere ieiuno stomacho ⁊ intinge pannū in eadem aqua ⁊ caput eius circunliga. ¶ Febris effimera patuit de se. Cura: sucus cubebe mixtus cum oleo rosarum ⁊ inunctus pulsibus ⁊ super cor illinitus omnem calorem febrium mitigat. ¶ Febris ethica idem est qꝫ ptisis plantarius habuit quendam patientem viribus defectū ⁊ posuit ipm in balneum aqueū in quo fuerūt resoluta cornicis oua ⁊ post balneū fortificatus exiuit. Item cibus optimus ethicis: terantur pupille alarum gallinarum ⁊ trite distemperentur cum lacte ouino ⁊ addantur vitellam ouorū ⁊ parum polente frumenti ⁊ buliat ad spissitudinem ⁊ adde parum de zucharo. ¶ Febris acuta idem est qd febris occulta. ¶ Febris autem cōtinua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruorem in febre cōtinua. Cura: Folia caulis coquantur cum aceto veteri ⁊ terantur cum oleo rosa. ⁊ emplastretur super stomachū multum prodest. Et idem potest fieri cum folijs salicis: ⁊ folijs albarum vitium rosarū ⁊ similibus.

¶ Fistula dicitur esse quoddam vlcus qd non plenarie reseruatur ⁊ ante reseruationē cicatrix illius vulneris clauditur ⁊ sic illa sanies que prius d vulnere plenarie non exiuit facit sub cute latum locum. in superficie vero vulneris valde strictum habet foramen. Cura: excoquatur anisum in aceto ⁊ illud bibat patiens ⁊ fistula cessabit in eo. Item fistula multa foramina habet ⁊ non recta sed obliqua qꝫ medicina intrare non possit etiam nil melius est qꝫ stercus caprinum temperatum cum melle ⁊ tepide suppone: quia omnem tumorem soluit putredinem extrahit. ⁊ iniciatos vermes occidit: ⁊ purgat ⁊ sanat fistulam ⁊ cancrum: ⁊ dolorem mitigat. ¶ Ficus est quoddam vulcus quod solet crescere in ano vel in virga vel in naso vel in oculo. cura: contra ficum in oculo. Recipe medullam de ossibus bouinis ⁊ vitellum oui ⁊ oleum: hec omnia in patella coquas ⁊ exprime per panniculum ⁊ vnge morbum ⁊ super pannum pone ⁊ superpone dolori donec sanetur. Alia contra ficum vbicunqꝫ sit. Recipe plantaginis manipulos tres ⁊ millefolij ⁊ mētastri ana manipulos quatuor. hec omnia cōtundantur ⁊ sucus exprimatur. ⁊ addantur quatuor grana piperis triti: ⁊. vij. grana mastico ieiune patiens bibat hanc potionem nouem diebus ⁊ continue renoua medicinam. ¶ Frenesis est apostema natum in miringa cerebri de ebulitiōe sanguinis vel calore vel vtriusqꝫ: miringa vero pellicula circundans cerebrum ⁊ est in aure que si rumperetur perpetue surdus efficeretur. Cura: Vena in medio frontis aperiatur. ¶ Fastidium est infirmitas repugnans comestioni ⁊ appetitum destruēs bonum. hec infirmitas sepius generatur ex languore nimio ipsius stomachi ⁊ omnium membrorum. Aliquando ex nimia sede peruenit ⁊ superflua sumptione potus. ⁊ interdum peruenit similiter ex frigore magno. Tunc ille sumat zucharum rosaceū: ⁊ etiam iuuat illum qui habet superfluam: ⁊ stomachum confortat vel etiam sibi detur diaaradon abbatis. Si vero euenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten Galie. Auicen. aut zinziber conditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem ⁊ faciunt appetitum bonum. ¶ Fluxus sanguinis ē multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: ⁊ sm illa omnia diuersas sortitur medicinas. cura: contra fluxum sanguinis per anum. Recipe semē plantaginis ⁊ concute in liquefactum butyrum tepidum: ⁊ statim super hoc incute oua ⁊ appone modicum de croco: ⁊ hoc non contrito: ⁊ da ei comedere.

¶ Contra fluxum sanguinis de naribus. cura: vena cephalica incidatur.

Gomorea est inuoluntaria spermatis emissio. ¶ Gutta est quedam passio in scapula quando homo brachium leuare non potest: ⁊ si leuat tunc cum magno dolore. cura. Recipe absinthium ⁊ coque in melle siue malaxetur ⁊ cōtundatur ⁊ fiat emplastrum ex illo ⁊ dolori superponatur.

Horripilatio est erectio crinium pre timore vel dispositio in qua inuenit corpus diuersitatem in frigore ⁊ punctionem in cute ⁊ lateribus: ⁊ antecedit eam pigritia ⁊ fractio est quasi maneries eius.

Ydroforbia dicitur passio melancolica in qua homines abhorrent aquam mũdam: ⁊ etiam sonum eius. ¶ Impetigo ⁊ serpigo sunt infectiones cutis de colera subtili mixta cum humore grosso.

¶ Incubus est fantasma in somno comprimens corpus ⁊ aggrauans motum ⁊ loquelam perturbans. ¶ Iliaca est passio intestinorum gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu ⁊ dolore vehementi tanq̃ si intestina terebello perforarentur. Ileos est idem. Et notandum ꝙ interdum iliaca fit ex siccitate nimia: tũc vrina fit rubea ⁊ tenuis ⁊ tunc magnum calorem patitur infirmus. Ille curatur sic. Ungatur oleo violarum ⁊ vnguento populeon: post hoc detur ei exisatra. j. lib. illud sumatur mane ⁊ sero semper iria coclearia cuꝫ aqua calida: post hoc sumat sucum rosarum ⁊ scamonee mixtum cũ vino calido valet sibi contra idem: hoc facto minuat sub talo in pede exterius. ¶ Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequẽs mutationem virtutis digestiue in epate. Et sunt eiꝰ quatuor species scilicet yposarcha. Asclites: timpanides: ⁊ lentoflegma. In timpaniti ⁊ asclit solum venter inflatur ⁊ pes sicut posteriora macerãtur. In alijs autem speciebus totum corpus inflatur. cura: contra idropisim. Recipe enulã campanam ⁊ contunde ⁊ sucum eius exprime per pannum ⁊ colligatur in testam oui ⁊ distemperetur cum fauo mellis: ⁊ da infirmo omni die plenam testã de succo: hoc fac vndeciꝫ diebus luna decrescente vel deficiente quia etiaꝫ homo in ventre decrescit. ¶ Impetigo est sicca scabies in cute vel in corpore. cura: due vene in faucibus oris incidantur.

Lepra est morbus corrumpens formaꝫ ⁊ compositionem membrorum ⁊ finaliter soluens contiuuum: proueniens de materia melancolica sparsa per totum corpꝰ. cura: Recipe oleuꝫ de ligno fraxini frustratim inciso: ⁊ fac ad modum aque rosacee ⁊ vngatur corpus sepius multum prodest.

¶ Litargia est apostema in posteriori parte cerebri subtus carnem: vel litargia est apostema fleumaticum cum febre impupi cerebri natum: ⁊ cũ mẽtis obliuione: ⁊ litargia alia vera: alia non vera. vera litargia est quando homo semper dormit. Non vera inest qua homo non potest dormire. cura: capilli propriꝫ vsti conficiantur cum aceto. ⁊ modica pice: ⁊ naribus apponatur: potenter excitat litargicos. ¶ Lienteria est fluxus ventris: in quo comesta ⁊ bibita egrediuntur in eisdem qualitatibus ⁊ quantitatibus in quibus intromissa sunt propter debilitatem contentiue stomachi ⁊ intestinoruꝫ superiorum. cura: recipe sepum hyrcinum ceruisiam litargirum corticem glandium: emethich: sanguinem draconis cuiuslibet vnum loth. misce adinuicem: ⁊ hoc mixtũ trudas super lien: ⁊ sparge desuper modicum puluerem concrematum: ⁊ sic trudas ad corpus viceuersa ⁊ sanabitur eger. Si autem homo fuerit inflatus multum: ita ꝙ lien subintrare non potest: tunc accipe allei vnam libram ⁊ decoque illud in medio quartale aque: ⁊ tunc super vapores illos ponatur eger: ita vt possit humectare corpus eius siue posteriora: q: potest hoc corpus demollitur: ⁊ sic lien poterit bene imponi viceuersa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinuꝫ digito: ⁊ hoc facto. Recipe pulueres crematos de cornu cerui thus ⁊ masticem isti pulueres superseminentur lieni ⁊ posterioribus ⁊ sanabitur. Et isti pulueres etiam reformant matricem mulieris si super scuciantur secretis ipsarum. Deinde accipe thus ⁊ colofoniam. Isti duo sparge super carbones ignis locans infirmum super illum fumum ꝙ intret corpus ipsius ⁊ sanabitur lien.

¶ Lumbrici sunt vermes qui nascuntur in intestinis hominis seu alterius animalis. cura: comede zeduariam ieiunus attamen prius tene ad vnam horam in ore. ⁊ post hoc glutire debes: ⁊ tunc incõtinenti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedium contra lienteriam passioneꝫ quando quis magnas sedes patitur ⁊ homo estimat vt viscera eiꝰ exirent hec infirmitas interdum fit ex comestione nimia ⁊ ferculis malis: ⁊ talis egritudo mortificat hominem sepius. Et sic interduꝫ detur ei zucharum rosaceum diaaradon abbatis vel rosatam nouellam. Et adhuc vngatur oleo rosarum ⁊ emplastrum conficiatur ex rosis: ⁊ ex pomis quercinis mastice ⁊ margaritis: hec omnia condiantur ⁊ excoquantur in aceto: ⁊ fiat positio super corpus eiꝰ. Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tũc sibi vnguentum ex menta: ⁊ balneum ipsius aque in qua cocte sunt rose vue grich que cum costo: ⁊ scias ꝙ hec medela multum prodest.

Morphea est defedatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus criniuꝫ ⁊ barbe: ⁊ est differentia inter Allopiciam ⁊ morpheam: q: allopicia est casus capillorum ⁊ crinium capitis. cura. Recipe oua formicarum ⁊ ebulum. j. atib contunde: ⁊ succum: ⁊ acetum bonum: ⁊ aurum purissimum pulverizetur: ⁊ cum eo vexura: idest locus perungatur. Item fel caprinum ⁊ sanguis vespertilionis perunctum caput aut barbam curat. ¶ Mania est insania vel alienatio mentis. vel sic: Mania est corruptio anime sine febre. cura: fercula eius sint leuia sicut caro capria: ⁊ pulli ⁊ noua oua assature molles ⁊ bibat vinum limphatum: ⁊ cum aqua permixtum balneetur ⁊ commisceatur cum mulieribus: quia per hoc ira sedatur ⁊ vesania mitigatur ⁊ inciditur ei vena circa pedicam paruam: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio communis. Melancolia vero a nigro felle est dicta.

Neruorum oppilatio dicitur esse passio quando nerui oppilantur. cura: nerui adipe seu pinguedine accipitris sepius inungi debent. ¶ Neufresis dicit esse dolor lumborum.

Obtalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. cura: vena in vtroqꝫ pede supra pedicam maiorem incidatur ⁊ multum prodest. ¶ Oppilatio splenis vel epatis est quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur ⁊ non perficit opera digestiõis. cura. Recipe stercus vacce ficcuum ⁊ sucum vrtice tria oua olei optimi sulphuris confice hec ⁊ fac emplastrum ⁊ ẽ optimum: spleneticis: epaticis: ydropicis: ⁊ hoc absconde q: donum dei ẽ pensare volenti.

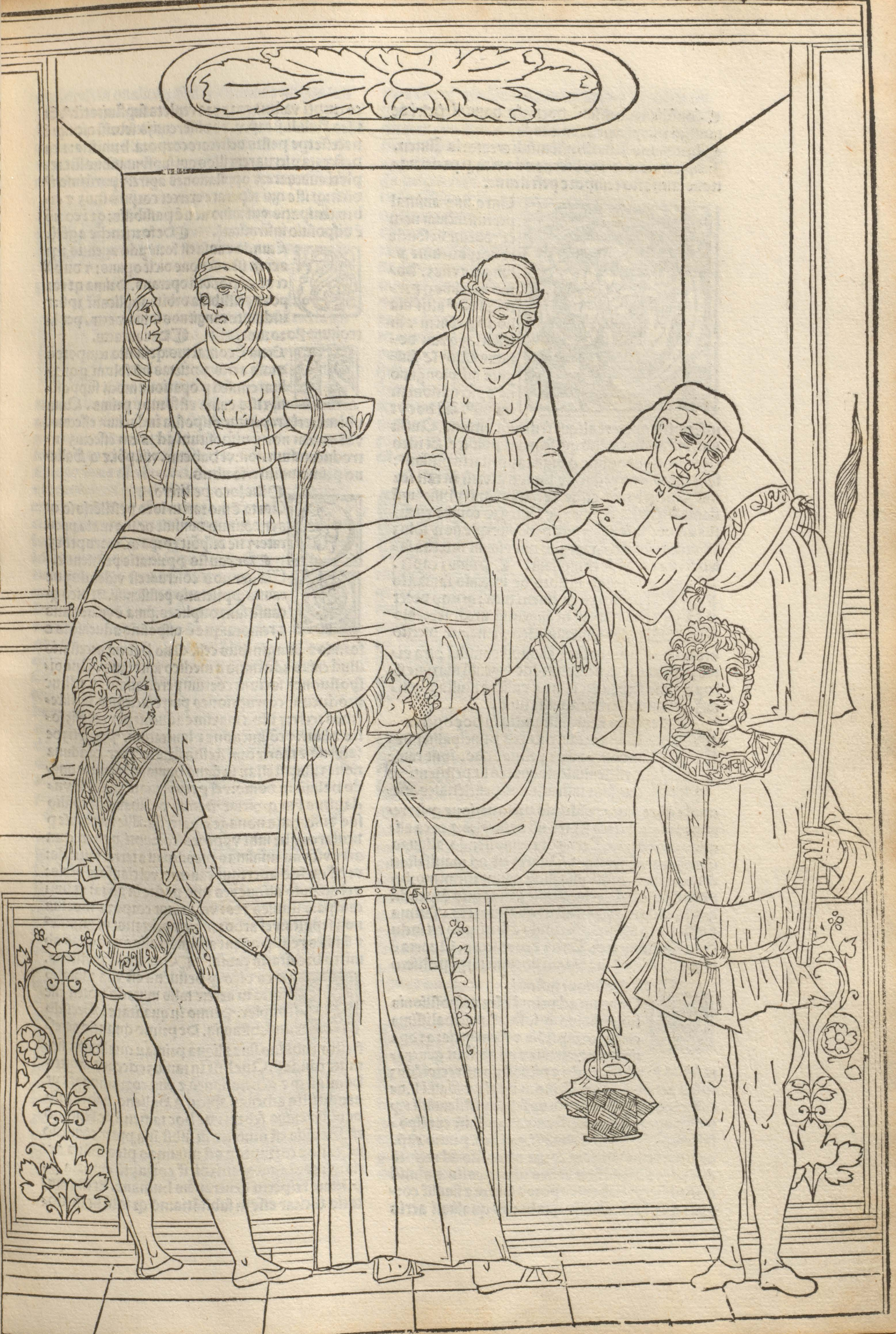
Paralesis est neruorum mollificatio cū
ablatione sensus ⁊ motus. Cura:reci-
pe stercora pullorum.ciconie cum ad
huc fiunt in nido contunde ⁊ cribra p
pannum subtile: postea recipe axun-
giam porci ⁊ liquefac:⁊ impone puluerem ⁊ fiat
vnguentum cum quo vnge locū dolentem. ¶ Pa
ralesis viscerum est que causatur in visceribus.Cu
ra:recipe hyrundines iuuenes: deinde excoria ⁊
viscera eorū bene mundentur:⁊ imponantur vice-
uersa:⁊ hoc assari debet:⁊ mundare ⁊ comedere
per tres dies.Aliud recipe ter quantum ad manuꝫ
potes capere de bacchis lauri viridibus ⁊ tantum
de saluia:⁊ decoquas bene in bona ceruisia triti-
ciali:⁊ bibe ieiuno stomacho. ¶ Peripleumonia ē
apostema canalium pulmonis vel peripleumonia
est collectio circa pulmonem:fit autem de humo-
re collectio in partibꝰ pulmonis. ¶ Pleuresis est
apostema calidum lacertorum seu panniculorum
seu velaminum costarum. Et pleuresis a pleura
costa dicitur:⁊ inde tunc fiunt punctiones laterū.
Cura:contra laterum punctiones excoquatur mel
cum lacte caprino ⁊ madefac i illo pāniculū:⁊ hoc
superpone lateri languenti ⁊ cessabunt punctio-
nes. ¶ Ptisis est humiditatis consumptio quādo
consumitur corpus ⁊ exiccatur:⁊ ita quilibet exic-
catus potest dici ptiscus:⁊ febris ethica idem est.
Cura:recipe rosam ⁊ polipodium ⁊ coque cum vi
no bene:⁊ bibe sero ⁊ mane. ¶ Profluuium ē im-
moderata menstruorum emissio.Cura:stercus gat
ti cum resina ⁊ rosa suppositum profluuium mu-
lieris reprimit ⁊ cessare facit. ¶ Polipus est super
flua in naribus caro ex grossis ⁊ viscosis humori-
bus facta. ¶ Bolismus est infirmitas per quam
homo semper continue comedere appetit ⁊ tamē
saturari aliquo cibo non potest.Si vero saturatur
statim euomit more canino:⁊ post hoc statim esu-
rit vt prius ⁊ talis infirmitas interdum prouenit
ex frigore magno:⁊ tunc parum sitit. Si vero pro-
uenit ex frigore nimio tūc semper lingua siccatur:
⁊ multum bibere potest. ¶ Podagra ē passio pe
dum cum dolore calcanei ⁊ pollicis.Cura:fricetur
dolor sepe cum testiculis vulpinis:⁊ adeps vulpiꝭ
idem facit ⁊ cum pelle eius inuoluatur.

Reuma est fluxus humoris a capite ad
partes subiectas.Cura: ysopꝰ torrefa
ctus ⁊ calue capiti appositus multum
valet. Ad idem due vene sub lingua
aperiantur.

Scothomia ⁊ vertigo sunt visiones ven
tositates ⁊ sunt ꝓprie passiones sensus
cōis.Cura sume radicem ebuli:⁊ prius
desicca:⁊ inde fac lixiuiū ⁊ frequenter ca
put laua. ¶ Stupor est diminutio sensus ⁊ men-
tis.Cura:venā in occipite tangat. ¶ Sternutatio ē
motus naturalis cerebri fortis ⁊ validus ꝓpter
expulsionem nociuorum. ¶ Spasmus est egritu-
do neruoꝝ contrahens neruū contra suam origi-
nem. ¶ Squinantia est apostema gutturis viam
anhelitus impediēs ⁊ cibi.Cura:due vene sub lin
gua minuantur. ¶ Sincopis est defectus caloris
naturalis vel est ablatio sensus in toto corpore ꝫ
maiorem partem:ꝓpter debilitatē cordis. ¶ Sin-
gultus est quasi spasmus stomachi repleti aut ina
niti ab humore aliquo viciati ꝓpter expulsionem
nociuoꝝ.Cura aliquid inopinosum ⁊ anxium ino
pinate ⁊ subito patienti nūciandum est ⁊ cessabit.
¶ Stranguria interpretatur guttatiꝫ vrine emissio.
Cura:thus cuꝫ pulegio coquatur in vino ⁊ bibat
in balneo. ¶ Satiriasis est continua erectio virge
cum appetitu ad coitum.Cura:super renes vento
sas pone ⁊ extrahe sanguinem. ¶ Suffocatio ma-
tricis est ascensus matricis ad superiora propter
humores corruptos.Cura:testiculi vulpis in oleo
veteri cocti ⁊ possarium mulieribus impositum cu
rat matriceꝫ suffocataꝫ. ¶ Sciatica ē passio scie.i.
anche vnde homines cogūtur claudicare. ¶ Ser
pigo est quedam species scabiei. ¶ Scurria ē quā
do vrina ex se insensibiliter emittitur.

Tetanus est maior contractio neruorū
a ceruice vsqꝫ ad dorsuꝫ. ¶ Thenasmō
est appetitus ⁊ voluntas nimia egeren
di cū modico aut nullo effectu. ¶ Tus
sis est violenta cōmotio spiritualis vir
tutis ad expellendum superfluitatem in spiritua-
libus. ¶ Tumor testiculorum est quando testicu-
li tumescunt. ¶ Tortiōes ventris causantur ex vē
tositate.

Venenum est materia subtilis aquosa
horribilissime qualitatis a tota substan
tia premens corpus humanum. ¶ Vi
scerana est infirmitas per quaꝫ homo
cruorem emittit per posteriora. ¶ Ulce
ratio lingue fit quando vlcera seu pustule in lin-
gua generantur. ¶ Vertigo est ifirmitas capitis.
Cura:omni hora dum vadis dormitū recipe tres
guttas vrine ⁊ pone ad nares ꝓbatū est: qꝛ multū
valet. ¶ Fetor oris fit multipliciter aliquādo eue-
nit ex putrefactione dentium.Aliquando ex putre-
factione intestinorum:⁊ alio modo fetidus anheli
tus appellatur.Cura:si fit ex putrefactione dentiuꝫ
vel oris:tunc debes lauare os quanto melius po-
tes ⁊ cessabit fetor oris. Post hoc recipe hanc me
dicinā videlicet duos lothones vitrioli albi:⁊ mel
lis quatuor lothones primitus contunde vitriolū
bene:post hoc cōmisce cum melle ⁊ vnge cum eodē
gingiuas bene vna cum dentibus. Si autem fue-
rit fetor ex stomacho:recipe pillulas aureas vnuꝫ
quent:⁊ da patienti:⁊ similiter detur ei esula cuꝫ vi
no calido:⁊ post hoc dentur ei isti pulueres: cina-
momū:gariofilus:piper:ciminum:agreste:⁊ cro-
cum:cuiuslibet vnum loth.hec omnia simul contū-
de:⁊ da ei manducare ⁊ sanabitur a fetore.

¶ Consilium clarissimi doctoris domini Petri de tausignano pro peste euitanda.

¶ In nomine Jesu Christi mūdi creatoris Amen. Incipit tractatus de obseruanda vita ꝑ preseruatione sanitatis tempore pestilentie.

Cum omne animal per instinctum nature conetur defendere corpus suū: ⁊ ꝓlongare vitaꝫ. Homo maxime q̄ preualet oīb⁹ alijs aīalibus ꝑ rōnem ⁊ intellectuꝫ q̄bus dotatus est: dꝫ se fatigare ad ꝓlongationē ⁊ ꝯseruationem suiipsi⁹. Ad hoc vt ipse possit operari aliquē fructum virtutis. Qui sit nutrimētuꝫ sibi ⁊ illis qui sequunt̄ politice. Et ideo clementissime domie q̄ digne appellaris pijssim⁹: sum dispositus reducere hunc tractatū in tali forma. Quem ego Petrus de tausignano phisic⁹ mādante serenissimo principe Galeazo comite virtutuꝫ ad hec vt fiat ꝯseruatio tue vite que non soluꝫ est vtilis tibi: sed etiam illis qui viuunt sub tua saluberrima fronde compilaui. ¶ Primuꝫ capl'ꝫ.

Galienus in libro de ingenio sanitatis primo circa finem dicit: ꝙ nos decet nō habere negligentiā in cōplemento ipsius sanitatis: ideo est magne ꝑfectionis in isto tēpore habere aliquod consiliū ꝯtra vires pestilentiales demonstrādo ingeniū maxime illoꝝ a q̄bus dependet salus ⁊ vtilitas multaꝝ gentiuꝫ que virtuose recte ab illis sunt.

¶ De rebus demonstrandis in hoc opere.

Quattuor sunt eniꝫ res principaliter demonstrande: ⁊ prima ē quot sunt cause pestilentiales: ⁊ que res sit pestilentia: ⁊ que sunt infirmitates pestilētiales. Secunda est regimen ꝓuidendo preseruatione ꝙ scꝫ regimen reꝑitur circa sex res nō naturales: ⁊ circa aliquas medicinas. Tertia ē in remouendo aliquas q̄ōnes que cōiter fiunt. Quarta est ad manifestandum regimē curationis illoꝝ q̄ sunt īfirmi morbo pestilentiali. Ad declarationē prime ꝑtis ē sciendū ꝙ ad pestilentiaꝫ concurrūt quattuor res. Prima ē dispositio infirmi. Secunda ē fortitudo rei inducentis infirmitateꝫ. Tertia ē contactus. Quarta ē mora q̄ ē inductiua magni nocumēti t̄pe pestifero

¶ De dispositione infirmi.

Quantum ad primā cām dispositionis infirmi: dico ꝙ ipsa est ꝑicipalissima causa corruptiōis ⁊ īfirmitatis: q2 oꝑationes reꝝ actiuaꝝ nō possunt generare se nisi in rebus aptis ⁊ dispositis ad recipiēduꝫ ipsaꝝ actionē: vt dicit Aristo. ij. de aīa. ⁊ Gali. i li. de differentijs febriuꝫ: capl'o de febre pestilentiali: ꝙ nulluꝫ agens inducit effectuꝫ aliquē nisi ex dispositione passi. ⁊ Auicenna. iiij. cañ. fen. primo cap. quarti tractat⁹: dicit ꝙ corpa disposita ad recipiēduꝫ taleꝫ actionē sunt vtētes nimio coitu ⁊ nimiū comedētes: ⁊ habentes poros latos: ⁊ similit̄ corpora que sunt ꝯsimilis qualitatis qualitati aeris corrupti vt sunt corpora repleta suꝑfluitatib⁹. Et ideo Gali. li. j. cap. v. de differentijs febriū dicit: ꝙ ē necesse t̄pe pestis desiccare corpora humida: ⁊ ea desiccata ꝯseruare: ⁊ illos qui suꝑfluitatibus sūt repleti euacuare: ⁊ oppilationes aꝑire: ⁊ parū inferi⁹ dicit: ꝙ ille qui tēperate exercet corpus suuꝫ ⁊ cibis teꝑatis vtit̄: oīno non ē passibilis: q2 ī eo nō ē dispositio infirmitatꝫ. ¶ De fortitudīe agētꝫ.

Secunda causa est fortitudo agentis: q2 aer in ista actione dicit̄ oꝑans: ⁊ duplici de cā pōt dici operans. Prima q2 corpora passibilia debite applicant̄ ipsi: ⁊ indebite tangit nos intus: ⁊ extra per introitum pororum. ¶ De contactu.

Tertia ē contactus: q2 in isto tempore ē mala aeris ꝓprietas nō solum ꝑ qualitatem: sed ꝑ oꝑationē modi suppositi: ⁊ ista causa est fortior prima. Quia vbi materia reperitur disposita inducitur effectus. vbi autem non ē dispositum ad talem effectuꝫ introducendum non: vt habetur. viii. phi. ⁊ a Galieno primo de interioribus.

¶ De loco pestifero.

Quarta ē morari in loco pestilētioso q2 aer cōtinuo dimittit de sua mala ꝓprietate: ⁊ sic dispōit corpa ad corruptōeꝫ.

¶ De causis ꝓprietatis pestilentie.

Quia aer nos cōseruat est videnduꝫ de causis ꝓprietatis pestilentie. Et dico ꝙ cause sunt duplices. ꝑ̄ma ē vniuersalis ⁊ remota: que ē dispositio adueniens a formis ⁊ imaginibus celi. Quo habent necessario illud cuius aduentus a medico ignoratur. Que dispositiones faciunt corrumpere aquam: ⁊ adhuc producunt corruptiones putrefacientes in visceribus terre: ⁊ istud maxime aduenit per eclipsiꝫ solis ⁊ lune: ⁊ cōiunctione planetarum. Presertiꝫ de saturno ⁊ marte cum stellis fixis: vel per coadunationeꝫ illaꝝ stellaꝝ in signo humano: ⁊ ꝓprie quādo habuit in domo: vel ꝑ reuolutioneꝫ anni in vndanitys ꝯm ꝙ dictat Petrus de Abano in cōsilio suo differentia nonagesimatertia. Alie sunt cause ꝑticulares que sunt vapores corrupti ꝓmixti cum aere vsq3 ad minimas ꝑtes: leuati a terra putrida: vt est quādo aperiunt̄ cauerne vel clausure aeris: vel quando alique res sunt posite in aqua: vt linū canēpa: ⁊ similes res: vel vt sunt corpora mortua non sepulta: vel arbor male ꝓprietatis: vt nux: fic⁹ ⁊ similes res. Possent assignari alie cause quas obmitto breuitatis causa. ¶ Que res sit pestilētia.

Ideo dico ꝙ pestilētia est vna mutatio facta in aere: ⁊ talis mutatio potest esse duplex. Primo in qualitate. Secūdo in substantia. De primo quando aer efficitur rabidus sine aliqua primaꝝ qualitatuꝫ firmiter cāndaꝝ. Que hn̄t in tantuꝫ exiccare mentes hominū ꝙ ⁊ generationes ⁊ vita corrumpunt̄: vt accidit illis athenaꝝ. Sicut a Galieno habet̄ p̄rio de differentys febriuꝫ: de hoc tamen hic ꝯmo nō est. Secūda est mutatio in substātia ꝓpter cōmixtionē vapoꝝ corruptoꝝ ad minimas ꝑtes ipsius aeris: vn̄ totū aggregatuꝫ dicit̄ corruptū ex mala ꝓprietate respectu generatiōis humane. Et ista mutatio dicitur esse in substātia: nō q2 solū sit in sub-

stantia:sz in qualitate:stat ꝙ aliquādo aliqua mu
tatio fit in qualitate:⁊ sit parua:tamē ē͠t est in sub-
stantia:qꝛ ista mala ꝓꝓꝛietas sequit̃ odio substan-
tiaȝ accidētis illius aeris:⁊ ista ē de qua loquit̃. Et
vt pōt cōpꝛehendi ꝑ supꝛadictas auctoꝛitates:et
mō isto pōt diffiniri. ¶ Diffinitio ꝓpꝛie pestilētie.

PEstilentia est putrefactio que aduenit
aeri similis putredini aque que balne-
at putridū. Certe aer sic ingrossatur:⁊
coꝛrūpit̃ ex puluere istoꝝ vapoꝝ malo
ruȝ ꝑmixtoꝝ:sicut coꝛrūpit̃ aqua ꝑ ap-
positionem lini vel eius simile.

¶ Que sint infirmitates pestilentiales.

DIco ergo ꝙ infirmitates pestilentiales
sunt duplices.s.ꝑticulares:⁊ cōmuneȝ.
Particulares sunt que non vnomet tē
poꝛe aduenīūt multis. Et tales adue-
niunt ꝑ administrationē sex reꝝ nō na-
turaliuȝ in qbus homies indifferenter peccāt:vel
adueniunt plus q̄z alteri. Et istud est quādo adue-
nit carbūculus vel quādo affligunt vnū:⁊ nō mul
tos stantes in bona dispositione. Cōis est duplex.
Et ideo vnus est vsus:vel cognoscit̃ in vna regiōe
vel ciuitate:vl' appellat̃ Endymiacus quasi veniē
ex latere dextro:⁊ est maxime ꝓpter aquā illius lo-
ci vel ventuȝ vt apparet in aliqbus ciuitatibus vl'
locis in quibus generant̃ Botia sub mēto ⁊ i alijs
locis timefiunt crura. Quā ponit Galienuȝ i.viij.
de interioꝛibus ꝙ nunq̄z vidit talem īfirmitateȝ si-
cut ꝯtinet̃ in libꝛo de aere ⁊ aqua. Sȝ de pꝛedictis
hic non loquit̃. Alia ē infirmitas pestilētialis cōiȝ:
⁊ ꝓpꝛie dicit̃ epidimialis ab epi qđ est supꝛa:⁊ alia
quod ē supꝛa alias. Que sic diffinit̃ infirmitas epi
dimialis est facta subito ⁊ i vno momēto tēpoꝛis.
Cōis multitudine hominū:qꝛ ni tali epidimia egri
tudines apparent diuerse. Naȝ aliqbus insunt car
bumculi cū febꝛe:aliqbus disinterie:aliqbus glā-
dule:vel apostomata:aliquando variole:aliquā-
do moꝛbili:⁊ appellatur subita ad differentiaȝ vn
dimial' q̄ venit paulati. Oīs alie sunt posite ꝓpꝛie
ad differētiā febꝛis pestilētialis:⁊ illud sufficiat ꝓ
pꝛimo capitulo pꝛesentis tractatus.

¶ Secūdū capl'z in quo ꝯtinet̃ regimē curatiuū.

DIcto de pꝛimo restat dicere de secundo
vȝ de regimine. Et istud debet fieri cir-
ca sex res non naturales:⁊ aliquas me
dicinales. Regulariter operando ꝓ i
quisitione istaꝝ reꝝ est sciendū ꝙ meo
visu homies deficiunt tribus modis. Primo mo
do ꝑ viam olfationis venenose que aggredit̃ mē-
bꝛa pꝛincipalia.s.coꝛ:cerebꝛum:⁊ epar. Et isti mo-
riunt̃ cū signo pestilentiali. vȝ ꝑ inflationē:glandu
lam in emunctoꝛijs illoꝝ mēbꝛoꝝ pꝛincipalium.
Et tamen quādo coꝛ offendit̃ signū apparet sub
assellis. Et quando cerebꝛū post aures. Et quādo
epar in inguibus.s.dextro. Et quādo in splene in i
guie sinistro. Et adhuc aduenīūt carbūculi in alijs
ꝑtibus coꝛpoꝛis. Et istud ꝯuenit quādo est maioꝛ
putrefactio ⁊ adustio humoꝝ ad ītra coꝛpuȝ quoȝ
natura in quātum pōt conat̃ expellere. Ideo quan
do apparent carbūculi iuxta membꝛa pꝛincipalia:
vt est in pectoꝛe indicāt peius:qꝛ est signū ꝙ tales
humoꝛes sunt adusti ⁊ putrefacti circa regiones
coꝛdis. Secundario est ꝑ viam suffocationis na-
turalis caloꝛis facte a causa humida ⁊ aquosa pu
trefactibili. Et certe nos videmus ⁊ vidimus humi
ditates coadunari in nostris coꝛpoꝛibus pꝛeser-
tim in capite ꝑ quas fiunt apostemata in gula:que
appellantur squinantie:⁊ ex illis moꝛiunt̃. Aliquā
do descendunt multi catarri qui subito suffocant
hoies. Aliquando generant̃ multe surditates:⁊ gra
uedines capitis. Et colligatiōes oculoꝝ:generant̃
etiam multe pigritie. Multas palexes':⁊ aposte-
xes:⁊ epsīlēsie:que in p̄senti Floꝛentie regnat. Ter-
tia qꝛ vermes generati ex malis humoꝛibus ꝑ pu-
tredinē illoꝝ veniunt ad partes supioꝛes coꝛpis:
⁊ ibi faciunt lesionē moꝛdendo intantū ꝙ coꝛpo-
ra sincopizant:nihilominus recuperat̃:⁊ si nō subi
to auxiliant̃ moꝛiunt̃:ita ꝑ doloꝛem sicut ꝑ fumos
venenosos eleuatos ab illis q coꝛrūpūt ⁊ resoluūt
spūs:istis talib⁹ modis ⁊ alijs q reducunt̃ ad istos
ē ꝯtra operandū ꝑ actus ꝓuisiuos:q continent̃ in
sex rebus nō naturalibus.que sunt aer:cibus:po-
tus:somnus:⁊ vigilia:motus:⁊ qes:inanitio ⁊ re-
pletio. Et accidentia anime de qbus particulatim
est videndum:⁊ pꝛimo de aere.

¶ De signis quando aer est pestilentiatus.

TUnc aer efficit̃ pestilētialis qn̄ vermes
⁊ reptilia apparēt vel variole q̄ res cōi
ter p̄cedūt sine moꝛbo pestilētiali. Tūc
qlibet dȝ rectificare aerē vel ire in loco
in quo nō apparent signa ista. Et secu-
rius est ire vbi nō sint:nec in p̄terito fuerint. Cā est
qꝛ reliquie q̄ remanserūt pōst epidimiā habēt coꝛ
rumpere illos q se transferunt ad illū locū:sicut fer
mentū qđ circūdat̃ a farina:hȝ disponere farinam
ad fermētationē:ita ⁊ aer iam pestilētiatus habȝ
disponere coꝛpa:ideo nō ē reuertendū ad loca in
qbus fuerūt epidimia. vel pestilētie. imo ē insisten
dū in omnibus locis circa rectificationem aeris.

¶ De rectificatione aeris.

CIrca rectificationem aeris. Primo in
quātū possumus ē exiccādus ipse aer
in domib⁹ q̄ inhabitant̃:scȝ cū igne fa
cto ex lignis quercus:vel fermētoꝛuȝ
bn̄ siccoꝝ lauri:myrtilli:iunipis:⁊ alio
rū odoꝛifeꝝ lignoꝝ. Suffumiget̃ camera mane ⁊
sero cū mastice:ture:⁊ myrra:terbētina:sandara-
ca:cipsso:squināto:sauina:acoꝛo:⁊ similib⁹. Asper
gatur dom⁹:⁊ maxime camera cū aceto vini odo-
riferi:⁊ aqua rosata. Et cū multis citris suspēsis ꝑ
camera:⁊ ferre in manu:⁊ olfacere pomū laudani:
cuius hec permixtio. recipe laudani.ℨ.i. been albi
⁊ rubei. ro. ru. ana.ʒ.ij. stoꝛacis liquide.ʒ.iij. mire
folioꝝ mente. Gariofoloꝛum:ana.ʒ.i. camphoꝛe.
ʒ.i. misceantur ⁊ incoꝛpoꝛentur cum aqua rosata:
⁊ succo buglosse ⁊ mellisse ⁊ fiat pomum.

¶ De regimine cibi ⁊ potus.

CIbus dȝ esse talis substātie. Panis re-
cens vnius vel duoꝛuȝ dierum ⁊ bene
fermentatus:vel d spelta munda a coꝛ
tice. Confectus cum puluere anisoꝛum
⁊ sale bene coctus. Potus vinum al-
bum clarum:⁊ polituȝ ex medio sapoꝛe:nec rubeū:
nec fumosum:vt spūs ⁊ humoꝛes nō calefiant:nec
nimis paruū. Sȝ si possibile est vinū vetus:qꝛ ma-
gis depuratū ē:magis desiccat ⁊ minus recedit ab
aquositate. Et dȝ vinum inaquari cum aqua cocta

⁊ plus in estate q̄ȝ in hyeme ē bibendū. Et nota ꝙ potare aliquantulum vini maluatici anteq̄ȝ homo domuȝ exeat: vel alterius vini potētis est vtile: qꝛ multi fumi exiccantur: ⁊ spūs ꝯfortant̄ ⁊ corrobo-rātur. Et aqua que decoquit̄ debet esse cursiua: ex loco petroso: vel bene arenoso: vel ex fonte claro. Et sapor debet intendere ad dulcedineȝ.

De regimine saporum.

DEt sciendum ꝙ oēs sapores debēt esse ex limonibꝰ vel ex arancijs vel granatis acetosis ꝑmixti cuȝ istis aromatibꝰ: quarum hec est descriptio. Recipe cinamomi boni ⁊ electi: zimziberis gariofiloꝝ ana. ʒ. ſ. Been albi ⁊ rubei. ʒ. ſ. corralloꝝ alboꝝ ⁊ rubeoruȝ ana. ʒ. j. cardamomi. ʒ. ij. croci. ʒ. ſ. zuchari albi ad pondus oium. Et fiat puluis subtilissimus cribelatus ꝑ siricuȝ. Et minor q̄ꝫtitas sumatur in hyeme q̄ȝ in estate. Si non est aliqͦd impediens: vt est frigiditas stomachi. Cōiter est vti arancijs: granatis ⁊ citris. Et de semīe illoꝝ qui hn̄t singularē ꝓprietatem in isto oimode recipiant̄: vel in forma trazee vel in decoctione carniū: vel aliquo alio modo: nisi pateretur lesionem calculi. Ubi cōtinue est necessitas ꝙ vie sint late ⁊ aperte.

De aceto.

SEmp est bonū vti aceto nisi sit ipediens: ⁊ ꝯficere cū eo sapores. Preter q̄ȝ in strictura pectoris: alias frigiditate stomachi. Sed acetuȝ debet eē boni vini albi: vt esset maluatici vel rubole ⁊c.

De quo debet esse ferculum.

FErculū dȝ esse ex spelta: mileo: riso lentibus remota prima aqua: panicū panis elixatus: brodiuȝ ciceris rubei cum cortice. Radices feniculi: apij: ferculuȝ cōfectū ex ouo est bonū. Paste maluȝ est. Et omnia alia fercula cōia: exceptis istis. Ferculum spinaciioruȝ petrosilioꝝ boraginis scolopēdrie: ⁊ habētia singularē virtuteȝ. s. ruta: marubiū: ysopus: ⁊ scabiosa ⁊c.

De capparibus ⁊ fructibus vtēdis.

CApparis conditi cum aceto maxime in principio cene. Supponendo aliquid ex aromatibus predictis maxīe ī hyeme. Sepe comedendo cuȝ aceto ī modica q̄ꝫtitate est vtile. Nam generat humorem corrodentē venenum: ꝫ Auicennā. ij. cañ. oia alia agrumina sunt euitanda. Oua cocta ī prunis: vel in aqua remoto albumīe sunt valde vtilia. Pisces omnes sunt euitandi ꝓpter humiditatem suam: ⁊ presertiȝ illoꝝ qui hn̄t squamas magnas. Et ita anguille pōt vti aliquibus vicibus: paruis piscibus fluminis vel lacualis vel maris. Sed est bene squamandus: ⁊ eijciēdo interiora: postea abluere ⁊ fricare cū anisis: ⁊ aceto: ⁊ assari: ⁊ nō frixari cū oleo: ⁊ comedant̄ cū aromatibus supradictis. Et in hyeme in maiori quantitate q̄ȝ in alijs tēporibus. Post comestionē piscium vinum poteṫ potens. Et simul cum comestione comedere aliquas nuces auelanas: vel amigdalas. Lac euitare opȝ ꝓpter suam citā corruptionē. Sȝ post assumptiōeȝ omniū ciboꝝ ⁊ potuū pōt sumi aliquantuluȝ casei qꝛ ꝯfortat virtutem digestiuā. fructus oēs sunt mali: q̄ꝫuis loco fructuū est bonū sumere post cibum corriandros confectos: ⁊ est multū vtile vt cōtinet̄ ij. cañ. Nota ꝙ in principio prandij ē bonū comedere tria folia rute: duos ficcus siccos: ⁊ vnaȝ nucē insimul: ⁊ est medicina specialis cōtra pestilentiā: ⁊ contra quolibet venenum. Intantū ꝙ illi qui timent toxicari deberent valde vti.

De repletiōe ⁊ ībandisionum diuersitatibus.

DIco. n. ꝙ q̄libet caueat sibi a nimia comestione ⁊ potu. Sed dȝ vti pauco cibo respectu soliti: ⁊ sic ēt potu: qꝛ superfluitates multiplicant̄ ꝑꝑ nimiā comestioneȝ ⁊ potū. Diuersitates ībandisionum sunt male: ideo q̄libet hȝ cōtentari de vna imbandisione. Et si plures ꝑparant̄ comedat de illa sufficienter que melius potest digeri. Euacuatio ē ꝓuocāda: ⁊ beneficiū vētris: si natura ꝑ se nō opat̄ vȝ cū suppositorio: cristerijs: vel pillulis: cuius descriptionē īferius dicā vie vrinales teneant̄ apte cū diureticis: ⁊ pori cū fricatiōibus factis stomacho ieiuno: purgatiōes cerebri debent ꝓcurari per nares: vel per palatum: ⁊ est euacuanduȝ corpus ab omni superfluitate quantum possibile est.

De fleubotomia.

SI sanguis in corpore fuerit vincēs erit flobotomandus vt declinet ab oimoda cōplexione. Et vniuersaliter vsus diminuēdi istis tēporibus est vtilis: si semel in mense ⁊ paꝝ in vice. Et vbi autē alij humores sint vicētes: scȝ melācolia ꝑ viaȝ adustiones: vel colera admixta sanguini est intēdendū circa ipsoꝝ exiccationem. i. circa euacuationē: ⁊ si esset corpus nō sanū non esset intendēdū cuȝ euacuationibꝰ. Sed abstineat se a rebus supradictis.

De somno ⁊ vigilia.

CAuendum est a nimia dormitione maxime de die: nec etiam post cibum imediate: si non est completa vel mediata prima digestio: nec est bonū dormire supinus. Sed in ꝑmo somno supra latus dextrum: per duas horas: deinde supra sinistrum: postea reuertere supra dextrum. Ultimo sōnus sit cū capite bene eleuato: ⁊ sit bene cooꝑtus: bonum est vigilare ꝑ duas aut tres horas post cibum.

De motu ⁊ quiete.

CAuendum est qñ actualis est epidimia a forti exercitio ⁊ maxime in aere detecto. Sed si fiat aliquod exercitiū fiat in aere non apto stomacho ieiuno. Et anteq̄ȝ veniat actualis epidimia: fatiget corpꝰ suū: qꝛ tūc magis laudat̄ exercitiū q̄ȝ quies.

De accidentibus anime.

ABira: tristitia: ⁊ timore: sollicitudīe cogitatione cauēdū est: sed cōgaudēdum est: ⁊ delectandum: cum somno: cantu: historijs: ⁊ his similibus.

De coitu carnali.

ABstinendum est ab actu coitus: ⁊ si nō in totuȝ pro maiori parte. Et ideo tūc non est bonum vxorem ducere: nec nouum matrimonium procurare. Similiter ⁊ politice conuersationes: ⁊ maxime illi qui sunt corrupti: vel magis apti corruptioni.

De medicinis istis temporibus ꝑparandis.

S Ex sunt medicine preparande. Prima ē administratio pillularū positarum ab Auicenna.iiij.cañ. capitulo de preseruatione a pestilentia cuiꝰ descriptio hec ē. Recipe aloes epatici.ʒ.ij.myrre croci ana.ʒ.i.conficiantur cuꝫ suco mente ⁊ fiant in forma ciceris. Et assumatur omni die vna in mane ante cibum: ⁊ habent resoluere ⁊ desiccare prohibendo putredinem. Ea si ille qui assumit esset aptus inflãmationi tempore estiuo addatur.ʒ.i. terre sigillate ⁊ reformentur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fiat vt dictum est.

¶ De tyriaca.

S Ecunda est assumptio tyriace bene fermentate ex deceꝫ ãnis in hac regiõe de qua babet sumi in omni ebdomada.ʒ.i.in estate cum aqua rosacea. In hyeme cuꝫ bono vino odorifero: vel sumatur cum suco ro.vel aqua citri: ⁊ ante cibum per sex horas stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto.

¶ De metridato.

T Ertia medicina est metridatũ: ⁊ in quolibet casu plus q̃ʒ tyriaca ⁊ in qualibet septimana sumatur.ʒ.i. ⁊ quinqꝫ hore ieiunare. Et debet sumi stomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto: ⁊ sit fermentatuꝫ ad minus per vnum annum.

¶ De coriandris.

Q Uarta medicina est assumptio coriandrorum confectorum de mane. Ex quibꝰ sumatur coclear vnum. Deinde sumatur tertia pars vnius ciati vini odoriferi. Similiter assumptio zucbari rosati tẽpore ⁊ bora magni esus.

Contra vermes.

Q Uinta medicina est contra vermes: ⁊ dico ꝙ illi qui sunt dispositi ad generationem vermium: sumant omni mane vnum ciatuꝫ vini in quo bulitum sit absinthium vsqꝫ ad consummationẽ tertie partis decoctionis.

¶ Sexta medicina preparatoria videlicet syrupus auctorum.

S Exta medicina ⁊ vltima est syrupus hic descriptus ab auctoribus vicibus sum expertus eo: quia reddit corpus mundum a superfluitatibus: ⁊ ꝑ consequẽs desiccat: confortando cor: cerebrum: ⁊ epar: ⁊ omnia alia membra. Et quantitas que hꝫ sumi in vice ē.℥.i.ʒ. Cui hec descriptio. Recipe corticum citri: radices capparis: berberis: sandalorū vtriusqꝫ spodij: ana.ʒ.ij. gariofilate: buglose: mellis se: boraginis: cicoree: ana.℥.i. acetose epatice: marubij.ana.℥.ʒ. lactuce siluestris. ʒ.ij. seminum cõium: violarū ana.℥.i. tinij: epitunij: sene: polipodij: añ. ʒ.i. suci absinthij: suci fumi terre: suci chebulorum: ana.℥.i. diagredij.ʒ.ij. zuchari albi libras duas. ⁊ fiat syrupus ⁊ acetosetur: cuꝫ aceto suci ciconiorū quod sufficit ⁊ vtere eo ⁊c.

¶ De modo sumẽdi has sex medicinas.

m Odus administrationis harum sex medicinarum est talis. In prima die sumatur syrupus: in pulsu aue marie.i.in aurora ⁊ supra dormiat per vnam vel duas horas. Secundo die capiat.ʒ.i.tyriace.tertia die capiat coclear vnũ coriandrorum. Quarta die decoctionem contra vermes. Quĩta die.ʒ.i.pillularum supradictaꝝ. Sexta die quiescat. Septima die capiat aliquod ꝑ dictorum. Et nõ est malum si omni ebdomada capiatur.ʒ.i.illarum pillularum. Et illa die quo capiuntur pillule non capiatur aliquod ꝑdictorum.

¶ Capitulum tertium in quo mouentur quedam dubia.

P Rimum dubium est. Cum omnia inferiora regantur ⁊ gubernentur per superiora maxime per solẽ ⁊ lunam: vt patet primo metheororum. Et cum necessario iste mundus inferior sit continue subiectus impressionibus supioris mundi: vt ois virtus inferioris gubernetur per superiorẽ. Qualiter hec cause superiores possunt eẽ cause inferiorum causarum. Ad quod respondetur. Nam res superiores semper intendunt conseruationem inferiorꝝ: vt habetur a philosopho primo metheororꝝ. Sed per accidens aliquando sunt cause corruptionis ⁊ mortis: quia mouentur in suis circuitibus ꝑ varios ⁊ diuersos motus ⁊ ꝑpter hoc habent diuersas coniunctiones ⁊ aspectus. Qua de cã ipsarum influentie super causas inferiores faciũt simul alterationem: ⁊ hoc contingit quia illud quod debet conseruari ab influentijs non conseruatur. Sꝫ disponitur ad corruptionem per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris.

s Ecundum dubium est. Cum aer sit simplex ⁊ putredo sit quoddã mixtum: nec aliud q̃ʒ indebita mixtio humidi cum sicco. Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris est: quia aer est plenus ignis vt Aristo. quinta particula ꝑbleumatum: ꝑbleumate.xviij. Cui respondetur ꝙ aer simplex nõ corrumpitur in se. Sed ꝑ admixtionem vaporum terrenorum vel aquosorum corrumpitur. Et quia ignis non habet cõmixtionem alterius elementi non corrumpitur. Sed omnia alia sic vt pꝫ quarto metheororum. Omne elementum corrumpitur preter ignis. Ergo cũ aer qui nos circũdat non sit purus neqꝫ simplex vt ait Auic. primo cañ. fen.ij. capitulo de aere. Nos dicimus ꝙ aer est quasi vna aqua maris vel lacune q̃uis non sit purus neqꝫ simplex tamen potest corrumpi. Et de isto non loquitur philosophus in preallegato probleumate sed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore causatur pestis q̃ʒ alio.

T Ertium dubium est propter quid est ꝙ epidimia plus aduenit tempore estiuo ⁊ autũnali q̃ʒ alys temporibus. Cum aer tunc sit calidus ⁊ siccus: ⁊ per consequens remotus a putrefactione. Ad quod sic respondetur: ꝙ quinqꝫ sunt cause propter quas citius accidit in estate ⁊ in autũno. Prima ē quia aere existente subtiliato a caliditate precedẽti est magis aptus recipere omnem impressionem vaporum ⁊ fumorum mixtorum ⁊ congregationem ipsorum. Quare sequitur ꝙ citius ⁊ leuius

causatur putredo. Secūda causa est quia caliditas precedens que ꝓpter suam siccitatem prohibebit putredinem est nimis eleuata ⁊ adducta vsq; ad finem. Tertia causa est ꝙ cum venti multiplicantur asportant secum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere causa corruptionis pestilentie. Quarta causa est qꝛ corpora pluribus superfluitatibus multiplicantur: ⁊ virtutes naturales sunt debilitate ꝓpter diuersitatem tempoꝝ resoluentium calorem naturalē p motum intrinsecum ⁊ extrinsecum. vt apparet in cōmento primo tertij ꝓnosticoꝝ. Quinta causa est: qꝛ tunc multi fructus sunt qui habent disponere corpora ad putrefactionem propter nimium vsum eorum.

¶ De aliquibus auibus que tempore pestis non habitant in aere epidimiato.

Quartū dubiū est ꝓpter quid est ꝙ tempore epidimie alique aues consuete habitare montes ⁊ volare in altū: habitant planiciē: ⁊ volant iuxta terrā: ⁊ sic ecōuerso. De habitantib⁹ planiciē: tūc temporis. Similiter aliqui serpētes: mures ⁊ similia. Respondetur ꝙ qñ aer prius corrūpit q̄ aqua ꝓpter formā celorū vel imaginū que habent ħ hoc facere necessario. Aduentus quaꝝ ignoraꝛ a medico in quantū medicus: aues que volendo aufugire corruptionē habitant montes ⁊ volant in altuȝ ⁊ veniūt ad planiciē ⁊ volant ꝓpe terram. Sed qñ in terra generaꝛ corruptio: ⁊ putredo prius q̄ in aere: tunc aues ⁊ serpētes asueti habitare illaȝ planiciē fugiunt putrefactionē ⁊ corruptionē terre: ⁊ vadunt ad montes ⁊ ibi habitant: ⁊ volant in altū q̄tuȝ possunt. Et aliquādo apparent aues que recedūt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et post aliquot tempus reuertūtur ad montes ⁊ dimittūt planiciē. Cā est qꝛ primo corruptio aduenit montibus. Deinde p tractum temporis accidit in visceribus terre: qꝛ aer est subtilioris substātie ⁊ leuioris alterationis q̄ terra. Deinde p continuationeȝ corruptionis ⁊ alterationis: etiaȝ fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere subtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius agrediꝛ q̄ in grossiori ⁊ debiliori.

Que corpa citius offendunꝛ tpe epidimie.

Quintū dubiū est. Que corpora citi⁹ offenduntur tpe epidimie. An corpa que habēt poros latos. An q̄ habēt strictos vel frigida: seu calida: sicca: vel humida. Ad euidentiā quīti: sexti octaui. Est sciendum ꝙ aliqua sunt corpora q̄ habent poros latos naturalr̄: vt sunt calida ⁊ humida. Et aliqui habent poros strictos: vt sunt frigida ⁊ sicca. Adhuc aliqua sunt que habent repletionē: ⁊ oppilationē que reddūt poros strictos. Et aliqua nō habēt oppilationē aliquam. Et circa hec dico ꝙ quattuor sunt notāda. ¶ Primū est ꝙ corpora que habēt poros strictos naturaliter que non sunt oppilata vt sunt melancolici: vt alique vetule: minus ledunꝛ tūc temporis alijs corporibus. Quia remissa caliditas cordis ⁊ paucus aer per poros attrahiꝛ: qꝛ pori sunt stricti ⁊ ēt qꝛ ille paucus aer pauco tempore retinetur: qꝛ nō sunt oppilati nec repleti. Etiam illi q̄ habent qualitates conditionales ꝓhibentes corruptionem: ac putredinē: vt est frigiditas ⁊ siccitas. ¶ Secundo dico ꝙ corpa que habent naturaliter poros latos ⁊ efficiunꝛ stricti p oppilationes: vt sunt corpa repleta q̄uis sint robusta: nihilominus plus offenduntur in aer pestilentiali alijs corporibus. Ratio ē qꝛ multū aer ē attractus ad intra sic ꝓpter inspirationem ⁊ expirationē: ⁊ sic qꝛ oppilata sunt lungo tempore retinenꝛ: ⁊ nō fit depressio illoꝝ ab aere. Et adhuc fumi capinosi non purganꝛ. Et qꝛ habēt qualitates cōditionales ꝯformes huic corruptioni: videlicet caliditatem ⁊ humiditatem: ⁊ prohibetur debita transpiratio q̄ est cā corruptiōis. ¶ Tertio dico ꝙ illi q̄ habent poros naturalr̄ strictos ⁊ oppilatos minus offenduntur q̄ȝ corpora prius dicta ⁊ omnib⁹ alijs ab his magis ledunꝛ. Prima pars est manifesta p rōnem primi dicti: ⁊ p rōnes que dicenꝛ in quarto dicto. ¶ Quarto dico ꝙ corpora que habēt poros latos naturaliter ⁊ sunt oppilata magis offendunꝛ q̄ȝ corpora dicta in pmo dicto. Sed minus q̄ȝ corpora dicta in secūdo. ⁊ tertio dicto. Ideo prime partes sunt manifeste p rōnes primi dicti ⁊ est manifesta rō secundi dicti: sed tertia pars sic ꝓbatur qꝛ corpora tertij dicti habēt oppilationes p quas prohibetur transpiratio: ergo fit corruptio ꝓprij calidi: ⁊ interceptio caliditatis medie est epidimialis: ⁊ ideo leuiter intrarent epidimias. ¶ Quinta rō est in corpe tertij dicti. Aer est attractus ⁊ retētus longo tempore ⁊ spatio ⁊ virtus que hȝ cōtra operari est debilis: ergo generatur putrefactio in talibus corporib⁹: sufficiāt ergo iste rōnes cōtra aliquos. ¶ Quibus de causis est manifestum ꝙ corpora calida ⁊ humida q̄ hñt poros naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offendunꝛ. Postea ista q̄ habēt naturalr̄ strictos: ⁊ adhuc oppilatos sunt magis offensi. Ultimo illa que habent strictos ⁊ nō oppilatos sunt offensi.

¶ Qualiter aliqua corpora in epidimia moriuntur: ⁊ aliqua non.

Sextum dubiū est ꝓpter q̄d est ꝙ aliqua corpa in epidimia moriunꝛ ⁊ aliqua nō. Cum cāe sint vniuersales. Et quare vn⁹ moriꝛ in vna familia: alij vero non. Et aliqñ moriūtur in vna domo: ⁊ vicini non. Aliqñ in vna cōtrata: ⁊ in alia non. ¶ Respondetur ꝙ ꝓpter diuersitatem infirmoꝝ cōplexionuȝ ⁊ compositionū naturaliū ⁊ actualiū reptarum in illis. ⁊ ēt ꝓpter diuersitatem causaꝝ agentiuȝ que adueniunt p diuersitates ⁊ aspectus. Residuū inuenies in rōnibus none questionis.

¶ Quare in pñti hoies ⁊ nō boues moriunꝛ.

Septimū dubiū est: quare in pñti hoies ⁊ nō boues moriunꝛ: ⁊ in anno preterito moriebanꝛ boues ⁊ non homines. ¶ Rñdetur ꝙ istud accidit p rōnes ꝓprietatis singularis q̄ tunc adheret aeri ꝓpter quam ꝓprietatem generaꝛ putredo in corporibus hoium: ⁊ nō bouum. Et ita anno p̄terito poterat esse vna ꝓprietas singularis in aere que habebat respectum supra boues ⁊ non homines.

¶ Quaꝛ iuuenes robusti ⁊ fortes moriūꝛ atiq; vo ñ.

Octauum dubium est ꝓpter quid robusti ac fortes moriuntur. Antiq; vero nō. Est dicendum ꝙ antiq; sunt sine oppilatione siue possunt esse cum suis poris strictis nālr̄ ⁊ ñ oppilatis. Juuenes.

fortes ⁊ robusti habebunt poros naturaliter latos ⁊ oppilatos. Ideo citius corrũpunť ⁊ moriunť ex ista pestilentia: q̃ꝛ in iuuenculis plus de humiditatibus ⁊ sufluitatibus abundãt que diminutio calore naturali habent causare oppilationes. Et in pueris abundat humiditas: ⁊ regimẽ inordinatuꝫ que res faciũt oppilationes.

¶ Quare moniales ⁊ ĩcarcerati nõ moriunť.

NOnũ dubiũ est ꝓpter q̃d moniales ⁊ incarcerati nõ moriunť. Et aliquando oẽs moriũtur: ⁊ aliq̃n non. ¶ R̃ndeť sic ꝙ illi q̃ habitant aerem coopertum: ⁊ nõ fatigant se in aere detecto: nec habitant cũ aliquo q̃ habeat ipsum corrumpere magis conseruantur. Sed aliq̃s vel aliqua ipsarũ corrumpať cõiter oẽs se corrũpunt q̃ꝛ oẽs insimul cohabitant: ⁊ viuunt ⁊ anhelant ⁊ vnomet regimine ⁊ aere particulari: ẽt ꝑ rõnem participationũ aspectus vnius loci q̃ꝛ monasterium potest esse edificatum sub tali ascendẽte ꝙ in vno tempore aer illi⁹ loci est magis corruptus q̃ꝫ aer alterius loci. Ideo quãdo vnus moritur in vna habitatione: alij debent recedere tanto citius quãto sunt generati ex vno patre. Quia sepe filij sapiunt naturã patris. Ideo si vnus infirmatur alij sunt dispositi ad infirmitatem. Nihilominus aliquando contingit ꝙ vn⁹ moritur in vna familia: ⁊ nõ oẽs ꝓpter dispositiones participationũ repertaꝝ in illo: ⁊ non in alijs: istud sepe aduenit in vna contrata: nõ in alijs: ista dico de ciuitatibus.

¶ Quare patiẽtes podagras nõ moriunť.

DEciuũ dubiũ est: ꝓpter q̃d est ꝙ patientes podagras nõ moriunť istis tẽporibus. ¶ Cui respõdetur ꝙ in podagris sunt pauci humores ac oppilationes: ob quã cãm humores praui descẽdũt ad extrema: ⁊ extrinseca ⁊ ibi generat podagras. ideo non sunt dispositi ad se infirmandum.

¶ Quare epidimia venit vt plurimũ post guerras.

VNdecimũ dubiũ est propter quid est ꝙ epidimia vt plurimũ venit post guerras: ⁊ post famẽ ⁊c̃. ¶ Responde ꝙ tẽpore guerraꝝ regimẽ ẽ inordinatum. Ob quam cãm generanť praui humores in corporib⁹ dispositis ad corruptionem. Ac etiam ꝓpter superiora que disponunt sepe guerras ⁊ sepe disponunt ad pestilentiam: necnõ post caritudinem veniunt pestilentie: q̃ꝛ tempore fertilitatis corpora nimis replentur ob quã cãm generãtur oppilationes. Deinde corruptiones: ⁊ hoc sufficiat de tertio capitulo ⁊c̃.

Capitulum quartum de modo curatiuo.

NUnc sequiť quartũ capitulum. In quo tractatur de actu curatiuo. Cuius intẽtio est triplex. Prima ẽ circa virtutem. Secunda circa febrẽ. Tertia circa apostema. Primo circa primã intentionẽ est sciendum ꝙ in febricitantibus apparet virtus multum debilitata: ⁊ istud accidit q̃ꝛ spiritus maxime resoluũtur: ac etiam complexiones mẽbroꝝ principaliũ sunt alterate: ⁊ maxime complexio cordis ab humoribus venenosis: q̃ querunt cor a forma specifica: ⁊ alia membra principalia. Ideo insistendum ẽ in dando cibos copiose: boni ⁊ magni nutrimenti q̃ leuiter digerantur: q̃ꝛ leuiter possint digeri: ⁊ spũs multiplicari: vt sunt fasiani: pulli: ⁊ ꝑdices: ⁊ similia. Condiantur q̃ꝫ tales cibi cum aceto: agresta: suco maloꝝ rancioꝝ: limonum: vino mali granati: ⁊ similibus que habẽt ꝓhibere corruptionem infirmi. Capianť etiam tales cibi: vltra appetituꝫ: q̃ꝛ vt plurimũ in talibus deficit appetitus. Et minus q̃ꝫ tempore sanitatis. Est etiam vtendum confectiõibus: electuarijs: aquis: ⁊ pulueribus: ac etiam alijs cordialibus que cõiť ponuntur ab auctoribus. Ab extra sunt membra confortãda principalia nõ dimittẽdo. s. cor: cerebrũ: ⁊ epar. Etiã alia membra vt stomachus: renes: ⁊ maxime confortetur membrum in quo ẽ talis humor venenosus: ⁊ istud fiat cum medicinis appropriatis membris cõfortandis. Aer camere sic rectificetur pro illis q̃ stant in camera: sicut pro egro aspergendo cum ramis ⁊ frondulis: ⁊ rosis madefactis in aceto cum sandalis cuꝫ prefumigijs ex myrra: thure siloaloe: storacem: ⁊ similibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis: ⁊ sepe renouando: ẽt muri camere aspergantur sepe aqua ⁊ aceto: ⁊ sint super lecto ⁊ banchis multi citri ⁊c̃.

¶ De corpis euacuatiõe ⁊ de clisteri faciẽdo.

SEcunda intentio ẽ maxime in desiccando: ⁊ euacuando corpus: cum fleubotomia: vel solutione ventris. Quia si materia vincens fuerit sanguinea incontinenti ẽ incipiendũ a fleubotomia. In quo ẽ apostema. Ad hoc vt humor venenosus nõ spargatur ꝑ diuersas partes corporis etiam cõsentiẽte virtute copiosa fiat fleubotomia: ⁊ si materia vincens sit alia a sanguine: ꝓut colerica vel melancolica ẽ euacuanda cuꝫ solutiuo appropriato illi. Et si illa materia fuerit sanguinea etiam alijs humoribus superabundantibus. In primis fiat fleubotomia. Consequenter desiccentur humores eradicando si fieri potest. Et si alique reliquie remanerent sunt digerende cum syrupis appropriatis. Sꝫ primo eradicẽtur: ⁊ ipso intermedio fiat clistere cõmune: ⁊ aliquãtulum acutum: ⁊ multum ẽ vtile vti continuo. s. bis in die. Similiter syrupus descript⁹ ante. Et posset in isto casu dare vna vice. in maiori q̃ꝫtitate alijs casibus.

¶ De cura apostematis.

TErtia intentio ẽ circa apostemata ⁊ ad cyrugicos spectat. Et ẽ sciendũ ꝙ apostemata que apparent tempore pestilẽtie: que sunt perniciosa ⁊ mortalia sunt ista. s. antrax carbũculus glangula: vel patrarcha: ignis ꝑsicus: ⁊ pruna de q̃bus dicetur ꝑ ordinẽ. Et primo de antrace que dicitur ab antro q̃ꝛ nascitur in locis absconsis cordis: vel q̃ꝛ ꝑ antrum vadit ad cor quod ẽ in medio: ⁊ sic diffinitur. ¶ Antra ẽ apostema paruũ ad modum pustule in principio fraudulentum ⁊ venenosum: q̃d corrumpit particulam a qua eleuatur adulterando illam ⁊ partes que ꝓpinquantur tumefiunt ad formam sanguinis combusti: qui acquirit eam malitiam in prima adustione: ⁊ ex mortali rubedine: ⁊ cum vlterius accenditur: ⁊ ardet augmentatur venenuꝫ ⁊ malitia. Et acquirtur vnus color citrinus: etiam si vlterius accenditur ꝙ locus efficiatur siccus: tũc augmentatur gradus malicie: ⁊ intantuꝫ ꝙ corrũ-

pñt subito partes ad quas pertingit. Et facit pun-
cturam vt ignis: ⁊ efficitur nigrum ac obscurum.
Et si cum eo exierit liquor ⁊ erit in superficie mem-
bri similis illi q fuit in corpore combusto vt caute-
rizato ab igne: ob quã causam sequitur ꝙ antrax ẽ
ex tribus manerie bus: vt pꝫ cum isto apostemate.
Adiunguntur seua accidẽtia: vt est tremor cordis:
sincopis: debilitas pulsus. Et iste accidit quia va-
pores mali leuati veniunt ad cor. Inde parum dif-
fert a carbũculo: qr est de materia sanguinea non
adusta vel denigrata. Primo in illa est aliquis li-
quor: q per adustionem exacuitur adhuc non est tã
te venenositatis vt est Antrax. Et appellat̃ carbun
culus quasi carbone lucente ⁊ non mortuo. Circa
ipm̃ sunt notande tres res. Prima est color: locus
⁊ dispositio partis: vnde color niger est peior om-
nibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Dein
de rubeus. Unde locus est peior iuxta aliquod mẽ
brum pñcipale: qꝫ extremalibus partibus: vnde
dispositio partis est peior illa que est desiccata qꝫ
humectata.

¶ De cura antracis.

In cura antracis est euacuandum vt di-
ctum fuit in interioribus bm̃ consensuꝫ
virtutis: ac etatis. Secũdario est eua-
cuanda materia defluxa ad illius par-
tem cum appositione ventose: simul cũ
scalpellatione: ⁊ cum sanguisugis ⁊ fiat cauteriũ
cum ferro ignito. Et euitetur cauterium cum cera
ardenti: qr congelatio cere ꝓhibet euaporationeꝫ
malorum vaporũ: imo sparguntur per mẽbruꝫ. Ad
huc potest fieri cauterium potentiale ex medicinis
cauterizantibus: vt est vitriolum: viride es. Arseni
cum. Calx viua: ⁊ capitellum factum de calce ⁊ sa-
pone: vel de aqua forti: ⁊ ex similibus rebus. Etiã
bonum est emplastrum factum de scabiosa: cuꝫ ipã
in pauco tempore mortificat. Similiter istud em-
plastrum est bonũ. Recipe vitellum vnius oui: ⁊
cum illo permisce de sale quantum potes: ⁊ debes
innouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego
laudo plus cauterium acutale: ⁊ debent admini
strari res que operentur contra venenum. Simili-
ter detur hec medicina omni die. Recipe succi sca
biose. ℥. iij. terre sigillate: boli armeni loti añ. ℨ. ß. mi
sceantur ⁊ potentur in mane. Similiter coagulum
bibitum expellit venenum a corpore: maxime coa-
gulum leporis. In vice. ℨ. i. cum vino odorifero.
Similiter sucus citri. ℨ. ij. cuꝫ vino bono. Similiter
terra sigillata: ambra: coralli: metridatũ: ⁊ tiriaca.

¶ Cura circa accidentia que veniunt a
prauitate materie.

Tertio est notandum circa accidentia q̃
veniunt a prauitate materie ⁊ a calidi-
tate ipsius. Et etiam a caliditate medi-
cinarum quã facit cauteriuꝫ: vel a cau-
terio actuali in parte infirma circun-
stantis vt mortua cum aliquo ferro: vel vt qr cau-
satur dolor ⁊ est causa inflãmationis: ⁊ apostema-
tionis. Ideo dꝫ expectari quousqꝫ naturaliter euel-
latur: ⁊ incidatur circa partes suas non dimittẽdo
aliquid carnis infirme: ⁊ corruptio nõ vadat ad p-
tes sanas. Et est bona scarificatio vt mali humo-
res possint exire. etiaꝫ ventosa euellit de profundo
sanguinem corruptum ⁊ venenosum vt non reuer-
tatur a circũferentia ad centrum. Fracta cute ⁊ ex-
tracta materia venenosa in eius euacuatione. Ca-
ueat sibi medicus a malis fumis: ⁊ non tangat cũ
manu: qr vna materia distillati subtilis est conta-
giosa intãtũ ꝙ medici postea infirmãtur. Immo
apponatur medicamẽ qd abstergat ⁊ mundificet.
Sicut medicamen factum ex farina ordei ⁊ melle
cum pauco salis apponendo soliũ. ¶ Ad idem re-
cipe sarcole mellis. añ. partes equales misceantur
⁊ mirabiliter operatur facta mundificatione ad-
ministretur generatiuum carnis. Et si est concaui
tas capiatur basilicũ ⁊ teratur ⁊ impleatur conca-
uitas ⁊ fiet generatio carnis. ¶ Ad idem recipe
aristologie rotunde: centauree minoris: pentafilõ
consolide maioris. ana partes equales: ⁊ distillet̃
aqua ad lambicum ⁊ reseruetur tempore: ⁊ ẽ mi-
rabilis in reseruatione carnis. ¶ Ad idem empla-
strum ex coriandris recentibus ⁊ vuis passis recẽ-
tibus cum melle est bonum. ¶ Ad idem radix an-
fodilli cum fece vini. Similiter bertonica cum pin
guedine emplastrata. Et ista sufficiant in cura car-
bunculi ⁊ antracis.

¶ Quare dicitur patrachia glandula siue
buffo ⁊ similia.

Secundario est notanduꝫ de patrachia
siue glandula vel buffone. Et dicit̃ pa-
trachia: a patrachio homine qui pmo
inter xpianos inuenit. Et dicitur buffo
siue bubo ad similitudinem illius ani-
malis. quod hic vocatur qr tale apostema accidit
in locis emunctorijs absconditis: vt illud animal
continuo stat. Sed differũt qr patrachia fit de ma
teria venenosa. Bubo autem non. ideo sic diffini-
tur. Patrachia est apostema venenosum perdens
quod operatur circa pulsus cordis cum sincopi ⁊
tremore: multiplicatur tempore pestis in locis pdi
ctis: vt in collo. Causa istius est causa diffinitionis
que etiam est dicta supra. Et differt a carbunculo:
qr materia sua qꝫuis sit ex sanguine non est tantuꝫ
adusta: vt in carbunculo: ⁊ est signuꝫ alterius ma
litie: quia occidit in tribus vel quatuor diebus: ⁊ ali
quando in paucioribus: ⁊ aliquando in quinqꝫ: ⁊
si peruenit vsqꝫ ad septimũ potest sperari. Aliquã-
do generatur ex materia flegmatica: ⁊ aliquando
humida cum sanguine permixta. Similiter est dif
ferentia qr carbunculus nascitur in extremitatibꝰ:
⁊ in alijs partibus corporis exceptis emunctorijs.
Et etiam in principio non causatur eschera vt a
crbunculo.

¶ Modus curationis istorum.

Circa curam istius apostematis. Scien
dum est ꝙ duplex est intentio: scꝫ vni-
uersalis ⁊ particularis. Uniuersalis fit
bm̃ intentionem. scd̃a ita ꝙ si tale apo-
stema est sub asellis dextre fiat fleubo-
tomia ex alia parte in brachio: ⁊ ex vena cõmuni.
Si post aurẽ fiat fleubotomia ex vena capitis illiꝰ
lateris in manu. Si in inguibus ex saphena illius
lateris. Cura particularis est duplex ad hoc vt ma
teria extrahatur sensibiliter cum rebus que habẽt
extrahere ⁊ resoluere vapores illius: ⁊ hoc fit cuꝫ
appositione ventosaꝝ ⁊ scalpellatione: ⁊ sanguisu
gis: vel cum cauterio actuali vel potentiali: vel cuꝫ
omni alia re cum qua melius fieri potest. Primo

si apponitur ventosa cum igne: deinde fiat scarificatio: et de nouo reponatur ventosa vel sanguisuge bone vel habeatur gallus et depiletur circa pudibunda apponatur loco per horam: et in alia hora apponatur alter: et sic fiat per totam diem et venenum ita attrahitur a corde galli. Ideo gallus subito moritur. Secunda est quod fiant emplastra que habeant attrahere et resoluere sensibiliter. Quorum hec sunt descriptiones. Recipe medulle fermenti. ℥. iiij. sinapis: semis vrtice: ana. ℥. ß. vitrioli. ℥. ij. Cantaridarum numero. x. misceatur et componatur cum melle dispumato. Ad idem recipe capitellum factum ex calce viua: sapone: et cum saliua est bonum. Ad idem recipe radi. nasturcij: agrimonie: ana. M. hec buliant cum oleo de lilio: et melle: ana. ℥. iiij. Ad idem recipe cantaridarum numero. x. pulverizentur: et buliant cum oleo veteri vsque ad spissitudinem et apponatur loco. Aliud recipe cartomi: nucis: rancide: seminis caulis: cepe stercoris columbini: ana. ℥. i. misceantur et pulverizentur: et fiat emplastrum: similiter appositio istius capitelli est multum vtilis.

¶ Ad frangendum et euacuandum apostema.

Singulares medicine que frangunt apostema: et euacuant materiam sensibiliter sunt iste. vz. Species gumme: vt est galbina: euforbium: arsenicum: nasturtium: vrtica: semen sinapis: nuces rancide. cantarelle: cordumeni: salisgeme. baurach: piracion: stercus auium calidorum: vt est columborum: accipitrum: et falconum. Componantur omnes iste res cum gummis et sucis vel melle: vel stercore auium: vel capitello: vel lixiuio forti: quo vtuntur tinctores: vel alchimiste. ¶ Alia circa hoc specialis in materia insensibiliter resoluatur. Recipe baurach: salis armoniaci: allei: piperis nigri: ana partes equales pistentur et misceantur cum suco scabiose: et fiat emplastrum. ¶ Aliud bonum Cinoglossa viridis et siccata trita inter duos lapides similiter consolida maior mirabiliter operatur. Et hoc vidi per experientiam quia resoluit venenum. Similiter operatur vincetosicum siue antiforata: quia habet proprietatem singularem.

¶ De pruna et igne persico.

Modo restat istud capitulum videre et est notandum quod dicitur carbo vel pruna: quia in principio sue apparitionis facit vnam adustionem et escharam: quia corrumpit partes quibus superuenit cum sorditie de ambulando et facit membrum nigrum: et est de genere carbunculi et nihilominus differt ab illo: quia pruna generatur ex sanguine subtili: vt sepe apparet tempore pestilentie. Materia autem carbunculi fit ex sanguine grosso adusto: vt dictum est: adhuc differunt quia pruritus precedit carbunculum. non autem in pruna. Adhuc differunt quia in aduentu carbunculi color semper est niger: et in aduentu aliorum. Aliquando rubeus. Aliquando citrinus. Aliquando viridis. Adhuc est differentia inter carbonem: et ignem persicum: quia ignis persicus est quando colera predominatur melancolie in tali adustione: et tunc est nigredo circunstans quantitatem et cum tali colore: vel insanis laudat tempus capiendi tiriacam: sanis et egris cum stomachus vacuus fuerit et tu bene digesseris: et aliquando ad fabe egyptiace magnitudinem: aliquando ad modum auelane. Et ad pondus. ℥. ß. vel. ℥. i. ad plus. secundum quod plus ad digestionem stomachi tempus habes: et modo cum aqua: modo cum vino: modo cum suco granati: modo cum vua: modo cum sucis: vt dictum est supra: appropriatis quod tibi ex te scire relinquitur. hoc modo medico logico et sapienti. Ita adhuc circa exhibitionem ipsius tiriace. Quam ego Petrus voco dominam medicinarum. Considerare etiam oportet anni tempus: regionem: et etatem: vtputa si estas est maxime cum calidior facta fuerit. Nam leditur inde corpus vt circa hoc. Ga. Ipocratem allegat cum dicit. Eas ante canem molestas esse farmancias. Et quia vt plurimum febres infert hoc tempus partius vtendum est isto calidissimo tempore tiriaca: similiter ab hominibus magne caliditatis partius est vtenda nisi forsam cogat necessitas. ¶ Et eadem ratione quia fortior est virtus tiriace robore infantium propterea ipsam Galienus infantibus prohibet exiberi: nisi causa predicta: cum ipse asserat se vidisse mirabiliter mortuum fuisse infantem vnum ex immoderato vsu tiriace: dissoluit enim in totum ambitum eius et ventrem fluere fecit: sic propter irrationabilem assumptionem tiriace peryt infans. Galienus finaliter concludit qui in terra calida conuersabitur: vt puta nigrorum vel similium: caue vti farmaca. videlicet tiriaca nisi vt dictum est in necessarijs causis et sufficiat tibi ea que inibi est caliditas. ¶ Quocirca a primo ortu Julij: et inquantum durant dies caniculares: scilicet per totum vigesimumsecundum diem Augusti: et hominibus calidissimis per totum Augustum exhiberi inibet tiriacam: nisi vt dictum est si esset necessitas maxima: vtputa pestis: morsus venenosus ferarum: et his similia vel maiora instaret.

¶ Incipit anothomia Mundini.

Quia dixit Gal. septi
mo terrapentice.
Methodi. auctori
tate Platonis op⁹
i aliqua scientia vł
arte traditur trib⁹
de causis. ¶ Primo
vt quis satisfaciat
amicis. ¶ Secun-
do vt exercitet̃ qs
exercitio vtilissimo
quod est per intelle
ctum. ¶ Tertio vt
remedietur obliuio
ni: que est ex senectute. Hinc est q̄ his trib⁹ de cau
sis ꝓmotus ꝓposui meis scholaribus in medicina
quoddam opus componere. Et q̄r cognitio par-
tiuȝ subiecti in medicina: quod est corpus huma
num: que loca dispositionū appellatur: est vna par
tiuȝ scientie medicine: vt dicit Auerroys primo sui
Colliget. capitulo de diffinitione medicine. Hinc ē
q̄ inter cetera nobis cognita cognitionem corpo
ris humani ⁊ partium eius que ex anothomia in-
surgit proposui tradere: non hic obseruans stiluȝ
altum sed ƀm manualem operationem vobis ma-
gis tradam noticiam.

Situato itaq̧ corpore vel homine mor
tuo per decollationem vel suspensionē
supino. Primo noticiam totius debe-
mus habere. Secūdo partium: naȝ cū
omnis nostra noticia incipiat a notio-
ribus nobis. ⁊ que sunt confusa sunt notiora: ⁊ totū
confusius sit partibus a cognitione toti⁹ debemus
incipere. ¶ Circa totum aūt quod debemus cogno
scere est in quo homo differentiam habet ab aliis
animalibus. Habet autem differentiam in tribus. s.
in figura vel situ partium: ⁊ in moribus siue arti-
bus: ⁊ in partibus quibusdam. In figura nāq̧ ho
mo est stature recte: ⁊ hanc habuit ꝓpter quatuor
causas. nam corpus humanum habet inter cetera
animalia materiam leuissimā spumosam ⁊ aereaȝ.
Et ideo ad superiora eleuabilem. Secūdo inter
cetera eiusdem quātitatis calorem habet amplio-
rem cuius est semper ad superiora eleuare. Tertio
formā habet ꝑfectissimā que cum angelis ⁊ intelli
gentiis que totum vniuersum regunt coicat: ⁊ ideo
sursum eius sensus vniuersi esse debēt. Quarto ra
tione finis sui fuit eiusdem stature ⁊ figure recte: q̄r
ipse finaliter ordinatur ad intelligere ad qđ deser
uiunt sensus ⁊ maxime sensus visus: vt apparet in
ꝓemio methaphisice ⁊ ideo in ipso debuit visus si-
tuari: ⁊ cerebrum: ⁊ ꝑ consequens caput situ tali vt
possit omnia diuersa sensibilia apprehendere. Et
q̄r ad plura visibilia se extendit quādo situatur in
alto: qđ apparet q̄r custodientes ciuitates vt pos-
sent a longe bene videre statuunt sua spectacula in
loco alto: vt in turribus ⁊ huiusmodi: vt dicit Gal.
nono de iuuamētis mēbroꝝ. Et ꝑꝑ hoc ipse ibi di-
cit: ⁊ ēt Aui. iii. cañ. in ꝑncipio q̄ necessitas in situā
do caput supius in hoīe nō fuit ꝑꝑ cerebrū: nec ꝑꝑ
aures: nec ꝓpter os: nec ꝓpter nares: sed ꝓpter ocu
los ꝓpter cām dictaȝ. Et sic ex parte apparet diuȝ
quatuor causaꝝ q̄ homo fuit stature recte: ꝑꝑ qđ
vocatur antropos vel plātenus. i. plāta reuersa: ⁊
microcosmus. i. minor mūdus: q̄r sursuȝ ⁊ deorsuȝ
hȝ sicut mūdus ⁊ vniuersum. Et est hec ꝑma dña.
Scđa est ex morib⁹ vel ex arte. Mores. n. inter ce-
tera aīalia magis hȝ mansuetos: nam est aīal poli-
ticū ⁊ ciuile. Arte oīa natura caret. nō enim hȝ artē
insitaȝ a natura: vt aranea: apes: ⁊ hmōi: ad hoc vt
ꝑcipiat oēm artem. si enim haberet aliquā insitaȝ a
natura: oī alia careret arte: vt dicit Gal. iiii. de iuua
mentis. Differt ēt ab aliis in partibus: nam nō hȝ
partes multas: quas hñt alia aīalia ītrinsecas: nā
nō hȝ ꝑtes q̄ sunt a natura date vt arma ad defen-
dendū sicut sunt: cornua: rostra: vngues lōge: ⁊ istis
caret: q̄r hȝ organuȝ organoꝝ qđ est manus: q̄ sibi
pōt parare omne genus armoꝝ ad defendēdū: vt
ēt dicit Gal. i. de iuuamētis: ⁊ iō caruit a natura il-
lis: vt oīa possit habere. Caruit ēt ꝑtibus q̄ pilose:
pēnose: ⁊ squamose sunt ꝑꝑ eandē cām: ⁊ ēt q̄r nō
hȝ materiā multū sup̄fluā terrestrē: q̄ materia ē illa-
ruȝ ꝑtiū. Caruit ēt cauda ꝑꝑ eādē cām ēt q̄r cum sit
stature erecte q̄tē opat̃ sedendo: cauda. n. sessionē
ꝓhibet. hec sufficiant de anothomia totius.

De partibus nāq̧ licet sint duplices. s.
simplices ⁊ composite: de simplicibus
non ponam distinctam anothomiam:
quia eorum anothomia non apparet
in corpore deciso: sed magis in liquefa
cto in gurgitibus aquarum. Sed ponēdo anotho-
miam mēbrorum organicorum de consimilibus
loquar ƀm q̄ simile aliquod in aliquo membro or
ganico dñatur: vt de carne in anothomia coxe: ⁊ đ
ossibus in anothomia dorsi ⁊ pedum ⁊ de neruis ī
anothomia cerebri ⁊ nuche. ¶ De membris auteȝ
officialibus sciendum q̄ in q̄pluribus ipsorum
q̄ȝtum ad anothomiam factam in mortuis sex sunt
videnda: vt dicit cōmentator Alexandrinus com-
mento libri sectarum. s. que ipsoꝝ sit positio: que sit
eoꝝ substantia: ⁊ ꝑ consequens cōclusio que sit eo-
rum quātitas: numerus: figura: ⁊ continuitas eoꝝ.
Sed quātum ad anothomiā ipsoꝝ factam in viuis
sunt consideranda duo que etiā in mortuis: vel mor
tuoꝝ anothomia possunt quodāmodo apparere.
primū ē que sint iuuamēta ipsius ⁊ opatiōes. scđȝ
est que sint egritudines q̄ in ipso pñt cōtingere: ⁊ si
curam aliquā appropriatā habeāt que sit illa ostē
datur. ¶ Diuisio aūt ⁊ numerus partiū corporis ē:
q̄r ꝑtes quedā sunt que extrema vel extremitates
dicuntur. Quedam v̾o intrīsece ⁊ ꝓfunde: ⁊ illaruȝ
q̄dam sunt que ordinant̃ imediate ad cōseruatio-
nem spēi: q̄dā īmediate ad cōseruationē īdiuidui.
Prima sunt mēbra genitalia. Scđa sunt que ī vē-
tribus cōtinent̃. Tres aūt sunt vētres in corꝑe no
stro. s. supior q̄ continet mēbra aīata vt caput. In-
ferior q̄ cōtinet mēbra naturalia. Medius q̄ conti
net mēbra spūalia. Primo tñ īcipiā ab anothomia
ventris īferioris: q̄r illa mēbra fetida sunt. Et ideo
vt ista primitus abiiciātur ab eis incipiendū ē. Se
cundario q̄r oīs nostra cognitio ⁊ speculatio q̄ ex
manuali cōsistit operatione a notioribus nobis ī-
cipit: talia aūt cū sint posteriora sunt nobis notio-
ra. ¶ Primū aūt qđ ē videre ex h̾ vētre ē substātia
⁊ cōplexio eius: q̄r positio eius ē satis nota: q̄r fuit
positus īfra alios vētres ꝑꝑ impꝑfectionē eoꝝ mē-

brorū: q̄ cōtinent̄: q2 mēbrū quāto minꝰ pticipat
de nobilitate ꝛ pfectione: tanto magis locū īfimū
obtinet in genere membroꝝ: sicut ē in mundo in
genere entiū. Item q2 ptinet mēbra deputata ad
expurgandū ꝛ ad ptinendum feces ꝛ supfluitates
graues que. s. ptendunt deorsum: ꝛ spāliter q̄ sunt
accepte p sursū. Est itaqꝫ substātia eius carnosa: vt
ītestina ꝛ pelliculosa: ꝛ carnosa tñ magis: ꝛ ex hoc
apparet q̄ ē cōplexionis calide ꝛ humide. Et cā q̄
re fuit huiusmodi venter carnosus ꝛ pelliculosus:
ꝛ nō ossuosus ē: q2 huiusmodi vēter hꝫ ptinere mē
bra que ppter assumptionē cibi vt stomachus: ꝛ p
pter repletionē ꝛ retentionē fecū: vel ex fecibꝰ i cō
cauū: vel ex aquositate vel ex vētositate: vt ydro-
pisis: vel ppter īpregnationē vt matrix dꝫ aliquā-
do tumescere. Si aūt venter esset ossuosus nō pos
set intumescere. ¶ Scdꝫ q̄ opꝫ videre ē numerus
ptiū q̄ztitas ꝛ figura. ptes. n. sunt duplices. s. intrī-
sece ꝛ extrinsece. Quedā sunt directa: quedā colla
terales extrinsece: directe sunt q̄ dñr corespondere
ori stomachi ꝛ ē ps in qua sentit̄ os siue cartilago
epiglotalis: que alio noīe noīatur pomū granatū
de qua suo loco apparebit: postea ē ps stomacha-
lis que ē supra vmbilicū vel distans ab vmbilico p
quattuor digitos. ¶ Tertio ē ps vmbilicalis: ꝛ est
vbi ē vmbilicus: cū quo ē alligatio fetus in matri
ce cū venis matricis. Et ppterea intrinsecis appa-
ret vena q̄dā que ptinuat̄ cū ipso ꝛ ptransit p zir-
bum epatis in chiliū. s. venā. ista tamē priuata est
sanguine: q2 frustra ē post partū a ppria operatio
ne: ꝛ ppterea ptinue euanescit: ꝛ iō minor apparet ī
senibus q̄z in iuuenibus: sicut ēt euanescit artaria
que cū dicta vena descendit ad vmbilicū fetus. Et
qñ est in vmbilico descendit inferius: ꝛ peruenit ad
artariū adorti iuxta spondiles renū ꝛ ylioꝝ: vt in
fra dicet̄: ꝛ qñ excarnas mirach ppe vmbilicū hāc
cōsidera artariā que est ad modū nerui vl' chorde.
¶ Quarto est ps que vocat̄ sumē infra vmbilicū
per quattuor digitos ꝛ est ps in qua quedā vene
termināt̄ ad cutiū per quas pueri existentes in ma
trice emittunt aquositates. Et ideo vt dicit Auicē.
tales vene ꝛ talis pars notior ē in nō natis q̄z in p
fectis: pꝫ quarta tertij caplo d̄ causis. Ego hoc mo
do multotiens monstraui: q2 in pfectis frustrat̄ ab
operatione. ¶ Quinto est ps que vocat̄ pecten in
quā existunt mēbra genitalia. ¶ Partes vero la
terales sunt duo: ypocūdria ꝛ ylia. Et est ypocum
driū dextrū ꝛ sinistrū: dextrū vbi locatū ē epar:
ꝛ ypocūdriū sinistrū vbi locatū est splen ꝛ yliūm
dextrum ꝛ sinistrum similiter.

His visis partes magis intrinsecas di-
scernas: ipsaꝝ. n. quedā sunt ptinentes
quedā vero ptente. Continētes cōi no
mīe vocant̄ mirach. Mirach aūt cōpo
nit̄ ex quinqꝫ partibus. s. cuti: piguedine: pannicu-
lo carnoso: musculis ꝛ chordis eoꝝ: ꝛ siphac. Cū
rasorio igitur incide ptrahēdo a scuto oris stoma
chi directe vsqꝫ ad ossa pectinis leuiter incidendo
cutī: postea iuxta vmbilicū ꝑm latitudinē incidas
ptrahendo a dextris ad sinistras vsqꝫ ad dorsum.
Postea excoria ꝛ habebis primo cutim: post autē
apparebit statim pinguedo maior tamē in porco
q̄z in homine. postea locatus est panniculus car-
nosus qui nō est neruosus vt alij: neqꝫ ē carnosus:

vt musculus: sꝫ est pmixtus ex carne ꝛ pāniculo pꝰ
eum sunt chorde ꝛ musculi. ¶ Musculi sunt octo
vt dicit Galie. sexto de iuuamentis mēbroꝝ: capi-
tulo penultimo: nā duo sunt lōgitudinales: quo-
rū fila ptendunt ꝑm longum a clipeo oris sto-
machi vsqꝫ ad ossa pectinis. ideo vocati sunt lon-
gitudinales: ꝛ isti non hñt magnas chordas nisi
ligamentales: post istos sunt duo trāsuersales su-
periores: vnus a dextris alter a sinistris: ꝛ ambo
oriunt̄ a supioribꝰ iuxta costas: ꝛ desinunt in chor
das circa ossa pectinis: sic q̄ dextera chorda tēdit
inferius ad sinistrū: ꝛ sinistrā ad dextrum: ꝛ p op-
positū sunt pcedentes inferiores ad supiora: quo
rū ortus est ab ossibus pectinis: ꝛ anche ꝛ desinūt
in chordas: cū ad locū vbi finiunt̄ coste dirigunt̄
ita q̄ chorde eoꝝ crucianit̄ adinuicem ad modum
istius ✠ figure. ¶ Ultimo post istos sunt latitudi-
nales: quoꝝ fila ptendunt ꝑm latū vnus dexter:
ꝛ alter sinister: ꝛ ortus ꝛ apparentia eoꝝ est magis
iuxta dorsū versus sursum: ꝛ isti cū longitudinali-
bus veniunt intersecantes se ad inuicē ad angu-
los rectos. ꝛ hic est numerus: quantitas: positio:
substātia: figura: colligantia: ꝛ ptinuitas. ¶ Iuua-
mentū eoꝝ est duplex. s. cōe ꝛ ppriū. Cōe est du-
plex. s. principale ꝛ secundarium. Principale est:
vt cōstituentes substātiā ipsius mirach mēbra in
trinseca tueant̄ a nocumentis extrinsecis: ꝛ caliitas
eoꝝ reuerberet̄ ad intra. Secūdariū iuuamētū ē: vt
adiuuēt ad expulsionē eoꝝ que a pectore expellū-
tur: ꝛ vt ad expulsionē fetus: ꝛ fecū cum mirach ēt
adiuuēt: vt dicit Gal. i eodē sexto. Iuuamentū spe-
ciale est: q2 musculi longitudiales sunt facti ad at
trahendū ꝑncipalr. Scdo ad expellendū. Et quia
hec opatio in ītestinis maxime reqritur. iō isti mu-
sculi fuerūt magni. expulsionē aūt operant̄ p con-
tractionē villoꝝ suoꝝ: qbus cōtractis exprimunt
membra que continent ꝛ p cōsequēs expellunt q̄ i
eis continet̄. Itē hoc faciūt gr̄a dyafragmatis cū
quo cōtinuantur q̄ descēdēs a pte posteriori de-
orsum cā fit: quare intestina ꝛ mēbra que continen
tur sunt quasi iter duas manus. ꝛ iō qñ isti muscu-
li ptrahūtur cōprimit̄ dyafragma: sic q̄ illa mēbra
exprimunt quod in eis est. sicut aliqua res contē-
ta inter duas manus expellitur per compressionē
manuū adinuicem. quod latius infra declarabit̄ ī
anothomia dyafragmatis. Musculi vo latitudi-
nales sunt facti ad expellendum ꝛ ppter hoc ma-
xime īmediatius approximant̄ intestinis: ꝛ expul-
sionem faciūt p compressionem partis a qua dꝫ fie
ri expulsio. Et expulsio dꝫ fieri a supioribus ad īfe
riora. ¶ Hinc est q̄ isti musculi magis fuerunt po-
siti superius q̄z inferius. Transuersales vero facti
sunt ad retinendum. Retentio aūt fit p villos trās
uersales: vt apparet tertio de ꝟtutibus naturalibꝰ
qua retentione opportebat facere ne superfluitates
reascenderent superius ad locum superiorem: vn
de venit. ꝛ ne cito descenderent. sed continerentur
vt totum iuuamentum exurgeretur. ideo non fue-
runt tm̄ duo transuersales superiores sed ꝛ infe-
riores. Sed q2 magis reqritur retentio ne regrediā
tur superius q̄z q̄ descendant īferius. ꝛ ideo maio-
res fuerunt transuersales superiores q̄z inferio-
res. Et etiam ad hoc facit dyafragma: vt postea
dicetur. ¶ Eleuatis autem ꝛ abscisis musculis

istis apparet siphac melius est: tamen vt in vna p-te reseruentur isti musculi propter illud quod po-stea oportet videre. ¶ Istud siphac est panniculus subtilissimus: ꝛ valde durus: ꝛ iste fuit fact⁹ vt phi-beretur ne musculi cōprimerent membra naturalia cum ea ꝯtinerent: ꝛ ꝓpter hoc fuit neruosus ꝛ du-rus: vt possit dilatari ꝛ ꝯstrigi quādo illa dilatanꝭ ꝛ fuit subtilis ne ea aggrauaret ꝛ fuit durus ne fa-ciliter rumpereꝭ: nam ex eius fractura accidit pas-sio que dr̄ ruptura seu crepata. Intumescit. n. hoc mirach cum rumpiꝭ hoc siphac. Sunt ēt eius alia duo iuuamenta que Auicen. ponit libro de anima libus capitulo de anothomia stomachi. s. vt p con-tractionē eius versus dorsuꝫ cū quo alligaꝭ expel-lat illud quod in stomacho ꝛ intestinis ꝛ in matri-ce ꝯtineꝭ: ꝛ hoc facit simul cū dyafragmate cum quo continuaꝭ: vt postea patebit. Aliud iuuamentum ē vt alligeꝭ itestina dorso: ꝛ vt ab ipo vniuersaliꝭ ori antur panniculi oīum membroꝝ alioꝝ in eo contē toruꝫ. Alia vtilitas ꝭꝫ Galie. quinto de iuuamentiꝫ membroꝝ est ꝙ ꝓhibet intestina a ruptura quādo inflantur a vētositate. Et ex his apparꝫ que sit sub stantia ipsius mirach ꝛ complexio eius: apparet q̄ sit eius positio quantitas partium: ꝛ numerus ap-paret que sint iuuamenta ipsius. Restat aūt vide-re de passionibus eius: pōt autem venter pati om-ne genus egritudinis. s. malam complexionē: ma-lam compositionē ꝛ solutioneꝫ ꝯtinuitatis. De cu ra male complexionis nihil dicaꝫ: quia non habet ꝓprium in sua curatiōe quod ex anothomia depē deat. mala aūt compositio que ē tumor preter na turam in ipso ē duplex: quedam ē apostema: ꝛ que dam non. Prima non habet aliquod ꝓprium nisi ꝙ in eruptione eius si rumpat ad itra ꝛ extra hec est peior ꝙ̄ si rumpaꝭ ad vnum latus tantuꝫ: ꝛ cau sa patet: quia natura non habet supra quod se fun det in consiliando vulnus. Mala autem comple-xio que non ē apostema ē inflatio ipsius ventris: que accidit in ydropisi asclite vel timpanite. Nam in asclite aquositas contineꝭ in concauitate vētris inter intestina ꝛ siphac: sicut in timpanite ventosi-tas continetur: ꝛ facit itumescere mirach. ¶ In cu ratione eius debes sic ꝓcedere cum his que ponūt auctores. Modus autē qui marie depēdet ex ano-thomia ē extractio aquositatis per incisionē. Mo dus autem est vt partem siphac quā modo incidi-sti reducas sup intestina: ita ꝙ stet sicut in viuo: et postea ydropico situato supino debes cutem tra-here superius: ꝛ postea rasorium habere ꝛ perfora re vsqꝫ ad siphac: ita ꝙ incidatur etiā siphac: ꝛ tūc statim debes habere canulam ꝛ ponere in foramie ꝛ extrahere de aquositate quātum sustinet patiēs semper tamē sis memor ꝙ melius ē infra sustine-re q̄ꝫ exquisitissime euacuare: ꝛ specialiter in ydro pisi ꝓpter debilitatem virtutis: postea dimitte cu-tim qr redibit ad locum suū ꝛ recooperiet vulnus ꝛ ex aqua amplius nō exibit. Ipsam vero quādo vis extrahere plus retrahe cutim sicut primo. Istō tamen volumus, non facies nisi a lateribus: non in medio: qr vulnus factum in medio non ita cito cō solidaꝭ ꝓpter siphac esse grossius ꝛ solidiuꝫ ibi q̄ꝫ in lateribus. Secūdo ꝓpter chordas vulnus ē pa ratuꝫ ducere spasmū. Tertio qr aqua melius egre diꝭ qr grauis ē tendere deorsuꝫ. Si vero vēter pa

tiaꝭ solutionē ꝯtinuitatis: tūc illa solutio est pene-trans in ꝓfundū: aut non. Si aūt nō tūc ē cura dif-ficilis: si sic tūc p vuln⁹ aut egredieꝭ aliquid de cō-tentis aut nō. Si sic: aut illud quod egredieꝭ ē zir-bus aut aliqd interioꝝ. Si zirbus tūc dꝫ sui cū syri co vel ligare iuxta cutiꝫ quātuꝫ possibile ē: ꝛ postea abscindi: qr totū de ipso quātuꝫ ꝯtingit aer corrūpi tur: ꝛ si intromittaꝭ corrūpiꝭ ꝛ putrefacit alias par tes: ꝛ iō dꝫ abscindi: ꝛ post illud dꝫ intromitti ꝛ fi-lum dimitti extra: ꝛ dimittere labiū aptum: qr na-tura ꝯsolidabit zirbum ꝛ expellet illud quod ē cū filo alligatū: ꝛ hoc facto debes cōsolidare vulnuꝫ. Si vero illud quod egressuꝫ ē: est intestinū tūc aut intestinū est vulneratū: aut nō. si nō est vulneratuꝫ ꝛ neqꝫ substantia alia ē ei inuoluta q̄ꝫ citius pōt dꝫ intromitti. Si vero aliqua substātia vt puluis ē an nexa vel ēt sanguis dꝫ lauari cū aqua calida ꝛ in-tromitti. Si vero ꝓpter morā ventositas sit inclu-sa in eo: ꝛ ex hoc intumescat ꝛ non possit itromitti: tūc cataplasma resolutiuū vel spongia madefacta in decoctione resolutiua desup poni dꝫ: ꝛ detume-scet: ꝛ sic intromittaꝭ. Si aūt nō possit detumefieri neqꝫ intromitti: tūc dilateꝭ vulnus mirach donec intestinū intromittaꝭ. Cum aūt intestinuꝫ fuerit in-cisuꝫ: tūc si ipsuꝫ fuerit ex grossis intestinis debēt la bia eius sui cū syrico sicut labia alioꝝ mēbroꝝ. Si vero sit ex intestinis gracilibus: tūc non sustinet su turaꝫ nisi sit ꝓfunda valde: ꝛ talis ipediet opatio-neꝫ eius. Et ꝓpter hoc melius ē vt dimittaꝭ ꝛ tene-anꝭ ꝯiuncta labia vulneris cū capitibus formicaꝝ magnaꝝ: debent. n. labia intestini cōiungi: ꝛ debes hēre formicas magnas ꝛ facere ꝙ mordeāt labia ꝯiuncta vulneris ꝛ abscindere caput statiꝫ: ꝛ sic fa cere donec labia sint iuncta: ꝛ tūc intromitte inte-stinuꝫ vt prius: hoc facto ad curandū ventris solu tionē redi. Et istud vulnus curari dꝫ cū reditiōe la bioꝝ in vnuꝫ: ꝛ reducta ꝯtinenꝭ in vnum sutura fa-cta cū syrico hoc modo. Naꝫ in prima sutura reci-pe totuꝫ mirach ex vna pte: ex opposita vero parte dꝫ dimitti siphac: ꝛ reliqua de mirach ī parte ī qua dimissuꝫ fuit siphac dꝫ assui: ꝛ ex alia pte siphac dꝫ dimitti: ꝛ sic pn̄r ad hoc vt labiū siphac iungaꝭ ꝛ re ducaꝭ labio membri carnisformis: vt fiat certior ꝛ firmior cōsolidatio vulneris: ꝛ eodē modo vuln⁹ hoc si per seipm nil sit egressuꝫ: ꝛ hoc de anotho-mia mirach quod ē membrū ꝯtinens sufficiat ꝛc.

Restat videre de anothomia cōtento-rum: hec mēbra sunt numero. x. Pri-mū qd̄ occurrit est zirbus. Scd̄m inte-stina. Tertium stomachus. Quartum splen. Quintum epar. Sextum misinte-rium. Septimum renes. Octauū vesica. Nonuꝫ te-sticuli: ꝛ vasa spermatica ꝛ matrix in muliere. Deci-mum est virga cum collo vesice. De zirbo aūt pri-mo qd̄ dꝫ videre ē locus eius: loc⁹. n. eius in hoīe ē qr cooperit stomachū ab anteriori parte: ꝛ oīa ite stina: ꝛ lꝫ in alijs non coopiat oīa itestina: hoc fuit qr hō iter cetera aīalia eiusdem quātitatis ē debi-lioris digestiue virtutis: ꝛ ēt qr itestina nocuis ex-terioribus sunt magis disposita pp cutē eius sub-tiliorē eē ꝛ minus pilosaꝫ. Ex hoc ēt pōt patere ꝭꝫ sit eius iuuamētū. Iuuamētū. n. eius est pricipa liter confortare virtutem digestiuam stomachi: ꝛ interiorum reuerberando calorem naturalem ad

stomachum. Et propterea dixit Gal. gnto de inge
nio sanitatis q̄ quidam miles in bello fuit vulnera-
tus cui epiplex .i. zirbus fuit abscisus tn̄ ex vulne-
re sanatus ē: ex quo tamē postea non potuit dige-
rere. Et ex his consequenter p3 tertium inquirendu3
de ipso .s. de substantia eius. substātia eius nō fuit
simplex: sed composita 7 fabricata ex substantijs
que habent calefacere: 7 ppterea fuit compositus
ex triplici substantia sicut dicit Gal. x. de iuuamen-
tis membroꝝ .s. ex pāniculis subtilibus duobus: ex
adipe seposa. Ex arterijs 7 venis. Et ex panniculis.
Primo vt ibi pāniculi continerent alia: 7 etiā quia
iste zirbus debebat esse extensibilis leuis 7 dēsus
vt caliditatem reuerberat: 7 ad hoc aūt magis pōt
substātia pannicularis 7 aliqua alia. Scdo in ipso
fuit adeps q2 calefacit cum sit valde ppinqua ca-
liditati vel in potentia ad calidum. Tertio arterie
7 vene que multum calefaciunt. Ex hoc patent reli
qua duo .s. quis sit numerus partiu3 eius: 7 que sit
colligantia eius: nam h3 colligātia3 ad mēbra ad
que terminatur vt ad stomachū vel ad splenē: 7 ad
intestina: 7 spāliter colon ppter cām que dicetur:
h3 etiam colligātiam ad membra a qb9 oritur. Ori
tur nāq3 a pāniculo carnoso inter dyafragma: 7 cā
quare inde oritur ē: q2 ad pāniculum illum termi-
nantur due extremitates panniculi siphac: que de-
bent inuestire zirbū: 7 sic q2 ibi ē vena magna 7 ēt ē
arteria a qbus iuxta stomachum oriunt vene par-
ue: 7 arterie contexentes zirbu3. Tertio ibi ē misin
terium seposum: a quo oritur adeps seposa replēs
vacuitates illius contexture. que aute3 ipsius egri
tudo ē declaranda per anothomiam patet ex his
que dicta sunt supra.

Leuato aūt zirbo quātum ad partem:
que cooperit itestina 7 nō plus: ne mo
ueas alia mēbra a suo loco statim tibi
apparent intestina. Circa que primo
notabis positionē 7 numerū. ferunt. n.
plura inuoluta 7 reuoluta: 7 non fuerunt vnum in-
testinum rectū propter duo. Primum q̄ dato in
quibusdam brutis tantum sit vnum intestinum
rectum vel recte procedens. In homine autem 7
in alijs aīalibus perfectis fuerunt reuoluta: vt diu
cibus cōtineretur in stomacho 7 in intestinis: q2 si
nō contineretur oporteret q̄ animal esset in conti
nua assumptione cibi 7 in cōtinua assellatione. Et
cōtinuatio illa impediret occupationem in alijs p
fectioribus opatiōibus. Scda causa fuit q2 si in-
testinum fuisset totum vnum rectum nō quelibet
pars cibi fuisset contacta a superficie intestini: 7 iō
non exiccasset totū intestinum totam humiditate3
contentam in cibo. vt igitur nihil remaneat de ci-
bo intactu3 ab intestinis: 7 vt tota humiditas exic
caretur ordinauit natura ipsa esse inuoluta. ex hoc
statim apparet q̄ sunt plura numero. quia sex tria
subtilia: 7 tria grossa. Incipiamus ergo ab vltimo
qd̄ vocat rectum vel longum: cuius extremitas ē
orificium quod vocatur anus. Sed vt anothomia
alioꝝ nō destruatur ligare op3 intestinum istud cir
ca mediū eius in duabus partib9 7 in medio liga-
ture incidere: 7 inferiorem ptem dimittere 7 cu3 su
periori ascendere scarnādo. Et nota circa istud inte-
stinū multitudinē venaꝝ miseraicaꝝ q̄ veniunt ad
sugēdum si aliquid ē de humiditate in chilo vel de

superfluitate remansit. 7 istud itestinū iuxta ylia finit
vbi incipit intestinū colon. Et dr̄ colon: q2 plura co
la h3 vel cauernositates vel cellulas vel cameras
in quibus stercus figuram accipit: 7 in ipso retinet
pp has cellulas. Circa qd̄ intestinū debes conside
rare locū: q2 multū circa sinistrum renē inuoluitur
hec ē cā quare eius dolor ex pte loci nō distinguit
a dolore renali. Postea vero ascendens 7 coope-
riens splenē incipit circa exteriora declinare v̄sus
ptem dextrā 7 cooperit stomachū: 7 pp coopturam
quā facit supra stomachū accidit: q̄ qn̄ superfluita-
tes descendūt ex hoc intestino q̄ stomachus ei cō-
patitur 7 dolor 7 rugitus tunc tpis apparet circa
stomachū: 7 tūc statim hō appetit assellare: 7 assel-
lat. Qd̄ nō cōtingeret si in stomacho essent hūidita
tes q̄ facerēt hūc rugitū 7 dolorē 7 ex hoc p3 q̄ ac
cidit his q purgantur q̄ sincopis eis accidit qn̄
appetunt assellare. Uel humores in intestino hoc
continentur q debēt euacuari: q2 tūc illi humores
in intestino illo existentes alterāt stomachu3: 7 os
ei9: 7 ex alteratiōe oris stomachi seqtur sincopis.
Sed dubitat aliqs rōnabiliter de loco hui9 inte-
stini cum sit de grossis deberet esse inferi9: 7 non su
pra alia cuius oppositū apparet. Dicendū q̄ istud
itestinū fuit locatū supius iuxta stomachū pp tria.
Primū q̄ istud ignobilius ē cibus gracilib9. 7 iō
sub mirach iter oia gracilia debuit esse positū exte
rius. Scdm q̄ istud intestinum cōtines feces: 7 ali-
quādo indurātur: 7 de se priuata sunt oi humidi-
tate 7 caliditate nāli: vt a mēbris vicinis adiuuare
tur: ordinauit nā vt imediate locaret supra stoma-
chū: vt coopiet a girbo: a quo 7 stomachus coo-
perit: q2 7 zirbus ipm humectat 7 calefacit: 7 pro-
pterea apparet q̄ nō ē aliud intentū cū quo alliga
tu3 sit zirbus sicut cū colon. Tertia cā hui9 locatio
nis ē: q2 istud intestinū pprie ē factū ad cōtinēdū
7 expellēdū feces: sed magis ad expellēdū. 7 ideo
inter alia itestina ad ipm pprie debuit puenire co
lera q̄ h3 expulsiua stimulare modo p hoc q̄ sic lo
catum ē colera ad ipsius substātia3 puenit pter illā
q̄ ad cō cauitatē itestinoꝝ puenit. Nā supra ipsum
in parte dextra existit pēnula epatis in q̄ existit chi-
stis fellis cū quo alligat: 7 hoc apparet ad sensu3.
Et ppterea tale intestinū in tali loco apparet citri-
num: 7 amarum in gustu 7 nigru3. Et nota circa hoc
mirabilem opationem nature. Ad illud qd̄ obijci
tur soluitur q̄ itestina nō iudicāt supiora rōne lo-
ci: sed rōne colligātie quā h3 cu3 stomacho vel fun
do stomachi: modo intestina gracilia rōne colligā
tie ad fundu3 stomachi sunt supiora alijs: 7 ex loco
istius supioris intestini apparet cā quare in dolore
colico auget dolor tēpore assumptiōis cibi: q2 tūc
istud intestinū cōprimit a cibo: s3 tpe famis nō. S3
intenditur dolor renalis 7 hoc est vnum ex signis
distinctiuis inter vnum dolorem 7 alium: 7 ex loco
7 colligantia dicti intestini apparent nobis duo.
vnum vtile in cognitione: aliud in operatione 7 co
gnitiōe: q2 quādo fit colica passio incipit in pte sini
stra: 7 in illa magis molestat: tūc q2 intestinū illud
frigidius est illic cū nō tāgit a chisti fellis. Secūdo
q2 in maiori q̄titate est locatū circa renē sinistrū: 7
est strictius: tamen illa colica que fit in pte sinistra
non tam diu molestat: tum quia fit a causis facili-
oribus: tum quia est causa eius in loco viciniori

ad expulsionem. Et nota hoc q2 per experientiam vidi multotiens. Quantum ad opus vero cōfert. Primo quia in colica ea que administrantur ad extra debent magis applicari ꝛ approximari circa ypocondrium dextrum q̄ȝ sinistrū licet vtrobiq3 conferat. Secundo quia quando fit clistere meli⁹ est vt corpus declinet versus dextrum: vt intestinum colon non comprimatur ab alijs: postea iniecto clisteri quando voluntas est vt egrediatur clisteri vertat se statim super latus sinistruȝ: ꝛ postea paulatiue super dextrum sicut in expulsione que debet fieri per positionem administratam per superiorem partem: econtra quando incipit mouere hoc est de loco ꝛ colligantia eius. Substantiaȝ vero eius consideres grossam ꝛ solidaȝ propter vētositatem generatam in eo: multo tempore cōtinet que in eo fortissimum interdum generat dolorem que cum fiat in substantia grossa ꝛ solida appare ac si intestinum terebello perforetur. Et etiam in hoc similatur dolor huius dolori renali. Quarto considerare debes figuram eius ꝛ formam que apparet ex dictis. cellulosum enim est intestinum ꝛ in cellulis istis quia via ꝛ transitus multis obliquatur superfluitatibus: ꝛ fit causa more superfluitatum que in eo figuram recipiunt ad modum illaꝝ cellularum: ꝛ ideo stercus figuram habet quā scis figura maxime apparet in stercore desiccato: ꝛ retento. ꝛ in febribus ꝛ in alijs egritudinibus in q̄bus eijciuntur squibale: ꝛ humores flegmatici retinentur: ꝛ sunt materia concurbitini. nam in concauitate cellularum: ꝛ humor flegmaticus melancolicus: qui est sufficiens materia generationis vermium si inter vnam cellulam ꝛ aliam continetur paucus humor qui non sit sufficiens ad generationeȝ panniculum continuantem vnum vermē generat in vna cellula cum alio in alia cellula generato. Operatio iuuamentum ꝛ egritudo ipsius ex predictis pȝ. Hoc autem intestinum est continuatum parte superiori cum monoculo siue ceco quod dicitur monoculus non q2 nisi vnum habeat orificiū: p̄ quod attrahitur ad ipsum ꝛ per ipsum expellit: q2 hoc est impossibile: sed habet duo orificia: vnuȝ p̄ quod attrahit: alteꝝ p̄ qđ expellit. Istud autem p̄ quod expellit nō est sicut in alijs opposite locatuȝ contra primū: sed ambo locata sunt iuxta se inuicē ꝛ infra hec orificia pendet lacuna hui⁹ intestini ad modum sacci: ꝛ iō alio nomie vocatur saccus: ꝛ sic apparet eius figura: ꝛ colligātia: ꝛ locus etiā q2 locatū ē in later̄ dextro supra ꝛ iuxta terminū anche siue scie: ꝛ infra renem dextrum. Substātia eius est eadē cū substātia colon: egritudinē et patit̄ sileȝ. Iuuamentū ē vt ps succi que venit ad ipm in eo retineatur: ꝛ reuoluat̄ ꝛ vt reuerberet vel descensum ꝓhibeat situȝ ipius succi ab itestinis superius: ꝛ ista intestina supiora sunt gracilia ꝛ sunt tria. Nā huic itestino cōtinuat̄ intestinū yleon qđ circa ylia locationē hȝ ꝛ situm ꝛ reuolutionem: ꝛ in isto fit yliaca passio in qua est dolor vehemēs circa ylia: ꝛ sic apparet loc⁹: colligātia: passio: ꝛ dolor. Substātia ei⁹ ē subtilior: ꝛ iō gracile vocat̄ sicut pp̄ primaȝ cām vocat̄ yleon. Eius iuuamētū ē: q2 factū est vt contineat succū. vt qđ vtile ē possit exsugari: iō multum inuolutū est: ꝛ ad ipȝ ꝓueniūt plures vene miseraice q̄ȝ ad aliqđ aliud itestinū: ꝛ ab eis ꝛ a misenterio debes ipm excarnare. ꝛ qñ ad p̄tem eius supiorem iuxta stomachū ꝓuenisti: tunc inuenies q̄ circa p̄tem sinistrā ad spondiles declinet ꝛ valde est īcarnatum cū misenterio: ꝛ iō cuȝ cautela incide ne frangas aliqđ: ꝛ post incisionē inueniens ieiuniū intestinū qđ taliter vocat̄: q2 vt plurimū inuenitur vacuū in bene dispositis. Et cā sue vacuitatis ē duplex. s. rectitudo eius. nā est rectū sicut intestinū vltimū. Scđa cā ē multitudo colere pure q̄ peruenit ad intestinū hic: vt chisti fellis p̄ canalem qui continuatur cū intestino duodeno cum quo istud imediate cōtinuatur. Et dr̄ istud primum intestinum ꝛ vocatur duodenū: q2 eius lōgitudo vt in plurib⁹ est duodecim digitoꝝ ad qđ intestinū cānalis qdē a chisti fellis ꝓuenit: ꝛ ideo caue qñ excarnas ne istud canale incidas: sed incide intestinū duodenū bene iferius ꝛ liga: ꝛ tunc incipiēdo sicut incipiunt auctores hēs sex intestina. Primū ē duodenum. Scđo ieiuniū. Tertiuȝ yleon: ꝛ ista sunt gracilia: ꝛ superiora. Quartū monoculū seu cecum. Quintū colon. Sextum rectuȝ. Hec. n. oia intestina videbis esse inuoluta continuata alligata dorso sicut alligata sunt oīa viscera p̄ quoddā mēbrū quod vocatur eucharus vel misenteriū a miseraicis que i ipo sunt disperse. Et vulgares Bononiēses vocāt ipȝ interiglio. i. interiora tenens.

¶ De misenterio vel alio noīe eucharo.

Istud mēbrum fm̄ auctores substantiā hȝ compositam ex venis cordis panniculis ligamentis: vt predicta membra possit ligare ex substantia seposa ꝛ pingui: vt dura mēbra quales sunt spondiles cum mollibus: qualia sunt intestina ꝛ alia viscera sine medio nō cōiungātur: vt molle a duro nō patiatur: reliquas autē vacuitates q̄ sunt i hoc replent substantie glandose: q̄ multe sunt in hoc mēbro: ꝛ hoc est vnū iuuamētū carniū glādosaꝝ: q̄ in hō. Aliud iuuamētū ē vt sustentat venas miseraicas q̄ in hoc sunt dispse sicut nō est lōgiquū q̄ iste carnes sint facte ad generādū humiditatē qua intestina ꝛ fex interdū humecterēt: vt lubricet cito ab intestinis: ꝛ iō videmus q̄ stercus liqdū emittit̄ dato q̄ cibaria sumantur dura. maxima tñ ps glandose carnis ē in p̄te supiori grossa in qua freqūter congregat̄ pp̄ ꝓpinquitatem ad splenē melācolia ex q̄ cātur melācolia mirachia. Hoc facto eleua misinteriuȝ vel dimitte donec feceris anothomiā venaruȝ que ꝓueniūt ad stomachū ꝛ ad splenē: ad quā vidēdam ꝛ alioꝝ membroꝝ infla stomachū cū canula p̄ portanarium ꝛ liga fortiter: ꝛ abstinde intestina. Et fac ante incisionē infra locum ad quem ꝓuenit canalis a chisti fellis ad intestina.

¶ De stomacho.

Viso de intestinis ꝓcedas ꝛ videas tertiū membrū: puta stomachū: de quo debes videre illa sex: que de alīs. Primo locuȝ ꝑnotabis eius: ꝛ circa locū nota primo vbi eius. Secūdo situm vbi eius est: q2 cum sit cella cibi stomachus: vt dicit Gal. qnto de iuuamentis stomachi: ꝛ caplō scđo. ꝛ ibi habet̄ totum qđ dicet̄ de stomacho. Et dictū ē de itestinis: ꝛ hr̄ ab Aliebate tertio sue theorice dispositionis regalis. caplō. xx. Est g̃ locus ei⁹ i medio supioris ꝛ iferioris: dextri ꝛ sinistri: anterioris ꝛ posterioris. sed

tu hic dubitabis quare stomachus non fuit posi-
tus iuxta os. Dico q causa fuit duplex. Una est qr
iuxta os deberēt eē mēbra anhelitus ꝑpt attracti
onē aeris. Secūda qr mēbra fecū recepta debent
eē ꝯtinuata cū stomacho: talia aūt ifra dyafragma
te debēt esse ꝯtenta: ⁊ iō vides q stomachus supe-
rius hz cor mediāte dyafragmate: inferius miscen
teriū ⁊ intestina a dextris hz epar quo apprehēdi
tur quinq suis pennulis: sicut manus que appre-
hendit ⁊ caput quinq digitis: ⁊ a sinistris hz sple-
nez: quo calefit: rōne arteriaꝝ eius: a pte anteriori
hēt zirbuz: a posteriori musculos dorsi: ⁊ venā ma
gnaz: ⁊ arteriaz que trāsit supra dorsuz: vt postea
videbis: ⁊ ideo locus eius ē in medio: qr est sicut
cella cibi cōis oibus. Situs aūt eius ē: qr lz sit lo-
catuz supra dorsuz: ps tñ eius supior declinat ver
sus sinistrū: inferior vero ad dextruz. Et cā istius si
tuationis fuit ꝑpter cās que dicenť: nam epar de-
buit esse in latere dextro eleuatū: ⁊ cū sit magnum
totā ꝯcauitatez dextre ptis supiorē occupauit: splē
aūt non: ⁊ iō in dextro non potuit pars supior col-
locari: sz in sinistro. Pars ergo inferior debuit ad
partez dextrā declinare: qr in parte sinistra inferio-
ri iuxta renes est intestinū colon grossuz multū in-
uolutū iustis iuolutionibus: ⁊ sibi ocupat magnuz
locū. Sed in parte inferiori dextra sunt intestina
gracilia ⁊ subtilia que paruūū ⁊ modicū occupāt
locū: ⁊ iō stomachus qtuz ad partez inferiorē dz
declinare ad partez dextrā: vt repleat cōcauitatem
ibi existentez: ⁊ cedat locū colon: ⁊ ex hoc apparet
primū: qs. s. locus sit eius. s. stomachi. Sz tu dices
quare stomachus nō fuit locat9 directe supra spō-
diles dorsi. Dico q cā huius pōt esse triplex. Una
que dicta ē: vt cederet epati in pte dextra: ⁊ replerz
vacuitatez in parte sinistra. Alia cā fuit: qr si stoma
chus esset directe locat9 supra dorsuz tūc orificia
duo. s. inferius ⁊ superius essent directa. Et ideo ī
homine cū sit stature recte stomachus nō bene cō
tineret cibū: sz descēderet ab eo statiz: vt ergo hoc
nō ꝯtingat sic fuit situatus. Tertia cā huius fuit q
quātuz ad os eius superius ⁊ partez superiorem
dz recipere melancoliaz a splene que est in pte sini
stra: ⁊ quātuz ad partez inferiorē dz recipere cole
raz ab epate quod ē in parte dextra. Et ex hoc ap-
paret. s. quis sit locus ei9. s. stomachi ꝓm colligan-
tiā: colligantia ꝯsequenter apparebit meli9: qr col
ligantiā hz cū splene: cū epate ⁊ cū corde: ⁊ cū cere
bro: ⁊ illud ꝯsequenter declarabiť: qr apparebit q
cū splene hz colligantiā ꝑpter venas que appor-
tant melancoliā ad os stomachi: ⁊ ꝑpter venas
q veniunt ad latus sinistrū stomachi ad nutriēduz
sicut cū epate hz colligantiā rōne venaꝝ reliquaruz
cū cerebro ꝑpter neruū qui venit ad os stomachi
⁊ expandiť maxime circa partez superiorez stoma
chi. Cū corde vero hz colligantiā rōne arterie ma
gne que sub ipso est. Ex his pōt apparere tertium.
s. cuius figure sit: qr est figure rotūde: qr talis figu
ra magis est a nocumentis remota. Item qr oium
aliaꝝ ē capacissima: stomachus aūt multa dz con-
tinere: sz non ē perfecte figure rotunde: sz arcualis
magis: ꝑpter cām dictaz: qr pars superior eius ē
declinans ad sinistrum: inferior vero ad dextrum
ad moduz cucurbite retorte: vel saracenice: verum
omnia que dicenť de stomacho melius apparebūt
per anothomiā mēbroꝝ sequentiuz. Patet etiam
quartuz. s. que sit quātitas stomachi: qr magn9 val
de est cū interduz ipm oportet recipere ⁊ cōtinere
magnaz quātitatez cibi: veruz quod non ē semper
in magnitudine sua vltima: sz equatur magnitudi
ni ꝯtenti: qr extēsibilis ⁊ corrugabilis. Quinto aūt
videas partes ⁊ numeꝝ partiuz eius: partes autez
eius sunt duplices. s. vniuersales ⁊ itegrales. Que
daz vero qtitatiue ⁊ determinate: prime sunt due
tunice eius. Prima intrinsecha ē neruosa. Secun
da ⁊ extrinseca est carnosa: veruz est q prima ē spis
sior secunda: qr illa primo dz ꝯtangere cibuz: ⁊ ideo
vt nō ledetur ab eo debuit esse spissa. Item pp aliud
qr stomachus ꝑpter illam tunicā est extensibilis:
qr requiritur interdum ꝑpter multam quantitatez
cibi. sed exterior: licet requiratur ꝑpter digestionē
fuit subtilior: qr digestio stomachi iuuatur a mem
bris vicinis circūstantibus: sed extensio ⁊ continē
tia cibi non. Et iste tunice non solum diuersificā-
tur in substantia: quantitate: ⁊ loco. sed situatione
villorum: qr in prima cū in ipsa sit appetitus: ⁊ ap-
petitus imediate ordinetur ad attrahendum villi
fuerunt situati ad attrahendum: tales autem sunt
longitudinales. ⁊ ideo in ea sunt villi longitudi-
nales: ⁊ quia attraxioni statim coniungitur reten
tio: qr omne quod attrahitur: attrahiť vt retinea-
tur: qr attrahiť vt ī ea membrū voluptuetur. Hinc
ē q in hac etiam tunica fuerūt positi villi transuer
sales qui deseruiūt retentioni: veꝝ est q illi sunt lo-
cati in pte non interiori illius tunice sed exteriori.
In secūda vero cuz ipsa ordinetur ad digestionē
⁊ digestioni seruiat: qr ei consequiť: ⁊ ex consequē
ti expulsioni substantie fuerunt positi villi latitudi
nales. ⁊ ex hoc apparet qre intrinseca tunica fuit
neruosa ⁊ carnosa: non fuit intrinseca ꝑpter villos
longitudinales q debent esse in tunica intrinseca q
est: vel dz esse principiū appetitus. Item alia cau-
sa ē qr intrinseca ordinata ē ad sentiendū: extrin-
seca ad digerendū ⁊ ad alterandum. Nūc autem
sensatio melior sit quādo sensibili imediate occur
rit sensus vel membrū sentiens: alteratio vero pōt
fieri p medium ⁊ digestio: ⁊ hoc ē quod expsse po-
nit Auicē. caplo de mēbris. pmo cañ. fen. prima.
Et natura qdem intrinsecam tunicā. s. stomachi fe
cit neruosaz. extrinsecā vero carnosaz: potest nāq
digerentis opatio ad id quod digestū est in potē
tia sine occursu ꝑuenire: sentiens vero id qd senti
tur nō pōt sentire nisi obuiando ei sensus. s. tact9.
Alie vero sunt partes eius qtitatiue ⁊ determina-
te: vt pars supior ⁊ orificiuz eius inferius qd diciť
portanariū. ps eius superior ꝓm naturam angusti-
or parte inferiori: qr in iferiori debet fieri digestio
⁊ cibus dz cōtineri. in superiori non. Orificia tamē
haꝝ partiū conueniūt ⁊ differunt. Conueniunt qr
ambo posita sunt a laterib9: ⁊ non sunt posita vel
facta in vltima eminētia partis inferioris ⁊ supio-
ris: sed ps inferior descendit magis qz portanariū
vel pillereon: vt cibus nō descēdat: sed cōtineať in
ea vt in bursa quadā sicut supior supemiet ori sto-
machi: vt qñ stomacho repleto homo inclinareť:
nō reascēdat cibus ad meri ⁊ os: ⁊ spāliter qñ mul
tum repleť stomachus. Ex hoc pōt videre: quare
ex supflua quantitate cibi dyafragma cōprimiť ⁊
cib9 non egrediť. Itē conueniūt qr ambo orificia

sunt in stomacho in loco in quo continuatur vel
alligatur dorso. nam os stomachi est recte in pͥnci-
pio sue alligationis dorso alligatū: ⁊ ꝓpterea alli-
gatum est os stomachi ad spōdilem: vbi finit̄ ⁊ ter-
minatur dyafragma: ⁊ ista ē tertiadecima eo qꝛ in
duodecima ē costa vltima mēdosa ad quā determi-
nat̄ dyafragma. Et ex hoc apparet tibi: ꝙ qn̄ vis
exterius alterare confortare vel aliter opari circa
os stomachi ꝙ optimū est in dorso circa. xij. ⁊ . xiij.
spōdilem hoc facere: ⁊ spālīter qn̄ pdicta impugnā
tur ab epate: ⁊ splene. dūmodo arteria adorti non
īpediat que in dorso ē. Sequētibus aūt spōdilibꝰ
q̄ vocant̄ spōdiles renū alligat̄ stomachꝰ vsqꝫ ad
portanariū: tūc vͦ alia pars inferior a spōdilibus
obliquat̄ versus sinistrā: ⁊ ideo cōueniunt illa duo
orificia. Differūt etiam qꝛ superiꝰ orificiū qđ vo-
cat̄ os stomachi est magis latū q̄ꝫ inferiꝰ portana-
rium. Et hoc fuit: qꝛ p os stomachi aliqn̄ cibꝰ gros
se substātie ⁊ dure dꝫ descēdere ⁊ indigestus. Et iđ
os stomachi debuit esse latum. Sed p orificiū īfe-
rius tm̄ res subtiliata ⁊ digesta dꝫ egredi: ⁊ ideo nō
fuit ita latū ⁊ hoc de ptibus eiꝰ. ¶ Ex qbꝰ apparet
sextū: ꝙ dꝫ ingri de stomacho. s. q̄ sit eius substan-
tia: qꝛ apparet ꝙ cū neruosa tunica sit maior in eo
ꝙ substātie neruose sit a dn̄io. Ex hoc apparet q̄ sit
ꝯplexio eiꝰ: qꝛ frigida ⁊ sicca. Apparet q̄ opatio vl'
iuuametū: qꝛ duplex: vnū ad appetēdū cibum pro
toto p tunicā intrīsecā: alterum ad pparādū cibuꝫ
ad nutrimētū totius ⁊ hoc p tunicā extrinsecā car-
nosam ⁊ mēbra coadiuuātia. Et ex his potes vide
re ꝙ pōt pati egritudines oīum generꝝ qbus pn̄t
cōpati alia mēbra oīa pͥncipalia: vt epar. cor. cere-
brum: ⁊ ex ꝯsequenti totū corpus: Curatio tn̄ eorū
ꝓprie ex anothomia nō dependet multū q̄ꝫ aliorū.
Et hec de stomacho.

¶ De splene.

Splenis anothomia pfecte videre nō
pōt nisi abscindas costas aliquas men
dosas ex latere sinistro: quas n̄ pfecte
eleues: sed vt sufficit operi tuo qbus ab
scisis locus splenis tibi apparet: qꝛ pa-
rieti sinistro stomachi adheret quātū ad cōcauum
eiꝰ. quātū vͦ ad cōnexum alligat̄ dorso ⁊ siphac
pāniculis subtilissimis ortis a siphac. Apparet se-
cūdo ꝙ locus eiꝰ nō est ita in alto sicut locus epa
tis: figura eiꝰ est quadrāgularis: qꝛ in hoīe ē quasi
ad modū quadrāguli pp figuram stomachi: cuiꝰ cō
cauitatem circūstantē in parte sinistra hꝫ splen re-
plere. Tertio vide quātitatem eius: qꝛ in hoīe satis
ꝓportionalibus est in quātitate respectu aliorum
membroꝝ. Colligātia vͦ eius est: qꝛ colligātiā hꝫ
ad cor epar miscenteriū: zirbū ⁊ stomachū. Colli-
gantiā vͦ hꝫ ad oīa ista mēbra pͥter cor: p venam
q̄ venit a porta epatis ad splenē q̄ colligātia appa
ret. nā si excarnādo ꝓcedas videbis ꝙ a vena con
caua epatis puenit vena magna ad splenē a qua
descendit vnus ramus in medio trāsitus eius īferiꝰ
ad miscenteriuꝫ ad ip̄m nutriēdum: ⁊ portat san-
guinem aquosiorem ⁊ humidiorem: postea quan-
do ista vena approximat spleni: iterꝝ vnus ramus
ramificatur ab ea: q vadit ad nutriēduꝫ partem si-
nistram inferioreꝫ stomachi. postea vͦ puenit ad
splenē ⁊ concauitatem eius. Et ramificatur in con-
cauitatem ipsius in duos ramos. s. inferiorem ⁊ su-
periorem: descēdit īferior inferius ad nutriēdum
zirbum: quātum ad partem sinistram: sed superior
transiens p cōcauitatem splenis ramificat̄ ī duos:
quorꝝ vnus puenit ad partem supiorem sinistrā sto
machi ad nutriēduꝫ superiora. alter vero circa ori
ficium puenit stomachi: ad portandū melancoliā:
que mulgendo ꝓfluit ad os stomachi: vt īcitet ap
petitum. Qđ vͦ remanet magis in splene ip̄m nu-
trit. Et ex hoc apparet tibi cū qbus mēbris alligā
tiam hꝫ splen mediante vena. colligantiā aūt hꝫ cū
corde p arterias que ad ipsum veniumt ab arteria
adorti que in dorso est infra dyafragma: a qbꝰ ar-
terijs stomachus multuꝫ calefit in latere sinistro:
vel a splene rōne istaꝝ arteriaꝝ: ⁊ hec fuit vna cā
quare arterie multe: ⁊ magne veniūt ad splenē si-
cut alia cā fuit. vt calore arteriaꝝ sanguis grossus
q est nutriturus splenē subtiliet̄ ⁊ digerat̄: qꝛ splen
hꝫ substātiam raraꝫ in quā dꝫ recipere humorem
grossum melācolicū. Et ex his apparet tibi quintū
qđ debes videre de splene. s. que sit eius substan-
tia: q̄ est rara ⁊ spongiosa ꝓpter qđ apparet sextū
scꝫ cuius cōplexionis sit: qꝛ in ꝯparatione ad cutiꝫ
calide ⁊ humide: lꝫ essentialiter sit frigide ⁊ sicce: ꝓ
pter nutrimētum. iuuamentū pꝫ. Et ex his tibi ap-
paret ꝙ cū recipiat humorē melancolicū ⁊ cōtine-
at grossum ⁊ ineptim euacuatiōi qđ frequenter re
pletur oppillatur ⁊ apostemat̄: ⁊ resoluētia fortia
tūc multū resoluūt substātiā eiꝰ si sint fortiora da-
to ꝙ rōne humoꝝ cōpetāt. Et hec de splene.

¶ De epate.

Epar manifeste vides esse locatū in dex
tro latere amplectens stomachū supi-
us eleuatū valde: ⁊ nō decipiat te ꝙ ī
aīali mortuo multuꝫ locat̄ sub costis:
qꝛ nō est sic: cum sit sub dyafragmate ⁊
dyafragma extremis costaꝝ coniungitur: sed hoc
euenit qꝛ mēbra spūalia multū euanuerunt: ⁊ ideo
vacuitatē eoꝝ replet epar: cōprimēdo dyafragma
⁊ ideo debes trahere inferiꝰ ⁊ aīal siue corpus ele
uare. Et cōsidera scđo q̄ꝫtitatē eius maximā in ho
mine: cum sit aīal calidum ⁊ humidū. Tertio respi
cias ptes eius quaꝝ quedā sunt intrinsece īegra-
les: quedā vͦ extrinsece magis: intrinsece integra
les sunt qnqꝫ pēnule eius lꝫ in hoīe non semp sint
abinuicē sepate: ⁊ quelibet illaꝝ pēnulaꝝ est cōpo-
sita ex venis diuisis ⁊ dispsis p eas in moduꝫ retis
cuius retis vacuitates replete sunt carne: que est ꝓ
prie substātia epatis: que est sanguis coagulatus:
⁊ in his venis continet̄ chilus: q diuisus est ad mi-
nima ꝺm minima alterat̄ ⁊ cōtangit̄ ab epate: ⁊ iđ
fit vt quasi totū epar cōtangat totū chilū: ⁊ hoc or
dinauit natura vt melior fieret ⁊ pfectior cōuersio
chili in sanguinē: qꝛ alteratio q̄ fit ꝺm minima me-
lior siue pfectior est. Sed tu dices quare nā non sic
ordinauit in stomacho: sed in stomacho posuit cō
cauitateꝫ vnā. Dico ꝙ hoc fecit qꝛ in stomacho nō
dꝫ fieri pfecta digestio: sicut in epate. Item qꝛ in sto
macho assumūtur cibaria grosse substantie q̄ non
possent p strictissimas vias penetrare: sed ad epar
substantia tm̄ ligda dr̄ puenire ⁊ penetrare. Et ista
decoctio: ⁊ si fiat in toto epate magis tn̄ fit in par-
te superiori. Et ꝓpterea pars illa solidior est ⁊ ma
gis compacta. ¶ Partes eius extrinsece sunt ptes
eius qbus mediantibus hꝫ cum alijs colligantiaꝫ:
nam cū corde hꝫ colligantiam p venam chilis que

oritur a gibbosa parte epatis: ⁊ ꝑ artarias: vt videbis in anothomia cordis ⁊ vene chilis: hꝫ colligātiam ad dyafragma cui suspendit̄: ⁊ ad spondiles siue dorsum cui alligatur ꝑ pāniculum eius. Panniculus aūt eius est duplex .s. cooperiens circūuoluens. ⁊ suspendēs. Primus est substātiam suā velans. Secūdus est suspendens ipm ad dyafragma superi⁹. Ex p̄mo patit̄ dolorem extensiuū. Ex quo patit̄ qn̄qꝫ dolorē extensiuū: ꝑ secūdū patit̄ dolorē aggrauatiuū a materia aggrauante. Quedā vero sunt ptes q̄ sunt orte ab eo: ⁊ iste sunt duplices vene ⁊ canalis chistis fellis: de canali hoc postea videbitur. Uene aūt sunt duplices .s. chilis que oritur a gibbositate epatis: ⁊ cōcaua siue porta que orit̄ a cōcauo epatis. De anothomia chilis postea videbitur. ¶ Porte aūt sunt qnqꝫ rami intrantes epar sicut sunt qnqꝫ pēnule iam dicte epatis. Egredientes ṽo extra epar sunt octo: due parue: in qbus nō labores ad discernēdum: qꝛ sufficit tibi si sequētes discernes. Sex aūt aliaꝝ. Prima vadit ad dextruꝫ stomachi ad intendēdum tunicā exterioꝝ eius: ⁊ spāliter partē inferiorē. Scd̄a vero vadit ad splenē cuius anothomiā iam vidisti i anothomia splenis: ⁊ illa est satis magna ⁊ bene discernibilis. Tertia tēdit ad latus sinistrū ⁊ vadit ad itestinū rectum ad exsugādū humiditatē a cibo si qd remāsit iuuatiua. Quarta vadit ad supiorem partem dextram stomachi ad nutriēdū ipm in opposito eius: q̄ veniebat a splene ad latus sinistrū. Quinta ps diuiditur: qꝛ vna vadit ad dextrā partē zirbi ad nutriēdum zirbū: in opposito illius q̄ veniebat a splene: q̄ veniebat ad nutriēdū sinistrū zirbi. Alia ṽo ps vadit ad colon ad suggendū qcqd est in ip̄o. ⁊ ad nutriēdum ipm: ⁊ ꝓpterea in pte dextra maxime continuat̄ zirbus cum colon. Sexta ṽo pars vadit ad ieiuniū: ⁊ reliquū eius vadit ꝑ intestina gracilia .s. ylion vsqꝫ ad cecū: ⁊ in isto sunt plures vene miseraice qꝫ in aliquo alio: ⁊ ꝓpterea iste ramus erit tibi manifestus valde: ⁊ hoc de tertio videndo circa epar. Quartū qd̄ debes videre est forma eius ⁊ figura: nam figura est lunaris: qꝛ cō̄cauitatem hꝫ ⁊ gibbositatem: ꝑꝑ qd̄ apostema factū in gibbo ei⁹ dꝫ esse figure lunaris. Quīto apparet substātia ei⁹ qꝛ additio i eo ē caro ꝓpria q̄ est sicut sanguis coagulatus: ⁊ ideo ē eius ꝯplexio calida ⁊ humida.

Iuuamentum ⁊ opatio eius pꝫ: qꝛ eius opatio est chiluꝫ sanguificare. Et quia ydrops est ꝓpriū nocumentū sanguificationis manifestū est: qꝛ ydros est ꝓpria passio epatis. Quō aūt aquositas vel ventositas huius pueniat ad totū: vt in yposarcha satis pꝫ qꝛ ꝑ venas. Quō aūt pueniat ad concauitatem vētris vt in asclite ⁊ timpanite declaratum est supra in anothomia ventris ⁊ mirach.

¶ De chist fellis.

Chistis fellis locus est qꝛ in cōcauo epatis in pennicula media eius: ⁊ cā huius fuit: qꝛ colerā quā continet dꝫ trāsmittere ad intestina ꝓpter cām dictam supi⁹: nunc aūt agilius colerā hanc trāsmittit ad intestina: qꝫ si esset locata in gibbo epatis. Itē nisi sic esset tunc nō cōtangeret intestinū colon ꝓpter iuuamētum dictū. Sed tu dices quō verificat̄ dictū Gal. qnto de iuuamētis membroꝝ caplo .iij. ꝙ purgatiuuꝫ colore est in loco medio venaꝝ que portant sanguinē ab epate ⁊ venaꝝ inferioꝝ q̄ attrahunt ⁊ educūt chilū ad epar. ¶ Dicēdū ꝙ illud hꝫ veritatem d̄ loco colli chistis fellis: qꝛ initiū colli ē i medio epatis: vt pꝫ ad sensum: ⁊ debuit ibi esse initum sui ortus cum in medio epatis cōpleat̄ digestio humoꝝ. ergo tibi dꝫ sanguis depurari a sup̄fluitatib⁹ oibus: ⁊ in collū chisti fellis ibi debuit esse vel habere ortū: lꝫ bursa siue vesica chistis sit locata: vt dictum est. Scd̄ꝫ qd̄ debes videre ē colligātia eius. Colligātia aūt eius apparet ex partib⁹ suis q̄s discernes eleuādo chistim fellis a pte inferiori: ⁊ tūc manifeste vides ꝙ hꝫ duplicē partē .s. vesicā continentē ⁊ collū suū deferēs ⁊ deportās: ⁊ istud collū vsqꝫ ad distātiam quādam est vnū: ⁊ postea bifurcatur: ⁊ vn⁹ ramus ei⁹ penetrat in epar in mediuꝫ sui vel melius orit̄ a medio loco epatis: ad attrahēdū colerā ab epate. alter ramus magn⁹ descēdit ad itestinū duodenū: vt vidisti supius: ⁊ iste bifurcatur: qꝛ ab ipso ramus puus ramificatur: q vadit ad fundum stomachi ad cōfortādū digestiuam: ⁊ iste fuit puus vt expulsiua superflue nō irritaret vl̄ stimularet: ⁊ istud est veꝝ: vt in plurib⁹. Aliqbus vero iste ramus ē maior eo q vadit ad intestina p̄dicta. Et ex his ad sensuꝫ poteris videre solutionē cuiusdaꝫ qōnis q̄ ꝯsueuit fieri tertio de ṽtutib⁹ nālibus qd̄ Gal. dicit ꝙ ꝑ idem collū chistis fellis attrahit colerā ⁊ expellit: qꝛ videt̄ ꝙ tunc expellat ad locū: ⁊ ad mēbrū a quo attraxit. Dicēdū ꝙ istud est ideꝫ collū vsqꝫ ad quādā distantiā: postea ṽo bifurcat̄. Et ex hoc apparet tibi que sit colligātia chistis fellis: qꝛ colligātiam hꝫ cū epate: intestinis: ⁊ stomacho. Item hꝫ colligātiā rōne neruoꝝ venaꝝ ⁊ arteriaꝝ cū aliis eo qꝛ ad ipm p̄ter p̄dictum canale ꝑueniunt vene ⁊ arterie: quas potes videre ad sensum ad ipm nutriēdum: qꝛ ex eo nō nutrit̄ ꝙ puenit ad concauitatē eius ſm Gal. eodem tertio sicut ad ipsum perueniūt nerui: qbus mediātibus habꝫ sensuꝫ. Ex his apparet tertiū .s. qs sit numerus partium eius: ⁊ quartū .s. que sit eius quātitas: ⁊ quintum .s. que sit figura eius: qꝛ figure oblonge cū rotunditate: substātia eius est pellicularis. Iuuamenta eius patent ex dictis: qꝛ factus est ad attrahendum colerā rubeā: ⁊ sup̄fluam ab epate ad expellēdū eā ab intestina: vt dictū ē. Et ex his potes videre q̄ sint infirmitates que ab ip̄o pn̄t cōtingere: ⁊ sunt valde nocētes: qꝛ oppilatiōes. Illa aūt oppillatio pōt eē duplex .s. qꝛ vel ē oppilatio facta in collo ei⁹ cōmuni: vel in aliquo ramoꝝ eius: si sit facta oppilatio in collo eius cōi: tūc cum colera non expurgetur: ab epate ꝑmiscetur cū sanguine per totum corpus: ⁊ si ipa sit colera subtilis ⁊ corpus sit aptū ad febrē ipsa est cā febris putride colerice. si vero sit grossa: tunc est cā ycterície: ⁊ tunc egestiōes poterunt esse colorate: tn̄ magis vel min⁹ ſm ꝙ plus attrahitur de colera ad intestina. Interdum tn̄ est ꝙ oppillatio illa sit tm̄ in canali: q peruenit ad intestina: ⁊ tunc colera attrahitur ad chistim fellis: ⁊ non potest expelli ad intestina: qꝛ clausus est canalis: ⁊ tunc putrefiet ⁊ causabit febrem tertianā vel continuam: ⁊ egestiones nō erunt tincte sed vrinafic. Quādoqꝫ vero erit oppilatio in canali q puenit ad epar: ⁊ tunc egestio nō erit tincta: nec ad chistiꝫ attrahetur colera. Et ideo in eo nō continebi-

tur:ꝛ per consequens nō putrefiet in loco ꝓcipuo ꝛ ideo colerā generat:ꝛ ictericiā: vel febrem continuam. Et nota bene has oppilationes: qꝛ multum valet ad curam:ꝛ multotiēs contingunt. Et ex his habes perfecte anothomiā epatis. Et his expeditis potes eleuare splenē ꝛ abscindere epar. sed non in totū. Sed circa zirbū eius vbi est origo vene chilis dimitte partē quandā: vt aliam videas q̄ reseruauimus ad posteriora ꝺ epate ꝛ vena illa. stomachū aūt dimitte: sed eleua miscenteriū: qꝛ eius anothomiā vidisti in anothomia intestinorum.

¶ De vena chili de renibus.

Quibus omnibus eleuatis tibi apparebit vena magna: q̄ est ramus chilis descendens. ꝛ arteria magna q̄ est ramus adorti descēdens: ꝛ q̄n illa vena chilis est indirectio renū ab ipsa ramificātur due vene: q̄ vocātur emulgentes: quaꝝ vna vadit ad renū dextrū: altera ad sinistrū. Orificia tn̄ illaꝝ nō sunt indirecto: sed vnū est altius ꝛ supius alio: ꝛ hoc ne vnus ren impediret aliū in attrahēdo. Superius aūt vt in pluribꝰ est orificiuꝫ vene qꝺ venit ad renē dextrū. Inferius ꝟo eius que venit ad renē sinistrum. lꝫ sit aliq̄n ecōuerso: ꝛ cā illius fuit: qꝛ vt in pluribus ren dexter dꝫ esse magis ad supiora eleuatus sinistro. ꝛ hoc qꝛ calidi est eleuare: ipe aūt calidior est sinistro. Item qꝛ monoculum intestinū est locatū in dextra parte sub rene. Item epar erat eleuatum superius. splen vero in latere sinistro magis descendebat. Sed si alicui esset magnum epar: monoculū esset paruū. colon vero in parte sinistra esset eleuatum: ꝛ pars siue ren sinister esset calidior dextro: ꝛ esset contrario modo: hoc tamē raro est: quelibet harum emulgentium vadit ad renis concauitatem: ꝛ ideo debes vnam earum excarnare: ꝛ melius est vt excarnes leuiter illam: que venit ad renē dextrum: ꝑpter cām que dicetur: ꝛ in ea ponas tentam: ꝛ videbis ꝙ ad concauitatem ꝛ cauernositatem renis venit cuius iam apparet tibi locꝰ qꝛ locus eius est quasi iuxta epar. Sed tu dices q̄re non fuit iferius iuxta vesicam: dico ꝙ cā fuit vt bene attraheret aquositatem ab epate: q̄n eni mēbrum attrahens est ꝓpe illud a quo dꝫ attrahere attractio est melior. Colligātia etiam eius cuꝫ epate apparet: qꝛ magnā venam recipit ab epate mediante vena chili: vt ꝑ venam illam aquositatē vrinalem que āmodo est supflua corpori postq̄ꝫ sanguis egressus est epar attrahit ꝛ expellat: sed cum hac aquositate ꝛ attrahitur sanguis: qꝛ ꝯm Gal'. ꝺ iuuamentis caplo. iij. de ꝟtutibus naturalibus ad mēbra ad que attrahiꝉ supfluitas aliqua ꝑ canalē latum attrahiꝉ simul cū supfluitate iuuatiua. s. sanguis: ꝛ hec est cā quare ad splenē ꝛ ad renē simul cum supfluo ꝓprio vnicuiqꝫ attrahiꝉ sanguis. s. ad vtrāqꝫ vesicam. s. fellis ꝛ vrine pura supfluitas attrahitur sine sanguine. Et ex hoc apparet tibi ꝙ si vrina ad renes ꝑuenerit cum sanguine mixta ꝛ venit ad vesicam depurata ꝛ sepata a sanguine: opꝫ ergo ꝙ in renibus depuraꝉ ꝛ coletur. Colatur aūt: qꝛ ad cōcauitateꝫ ꝑuenit renū quā videre debes scindendo renē in parte gibbosa eius nō concaua ꝛ ꝑ longum ꝯtrahere vsqꝫ quo cōcauitatem vides: statim tūc apparet qdam pāniculus: siue pannus rarus: ꝛ ista est vena emulgens rarefacta ad modum collatorij: ꝛ ꝑ has porositates potest vrina transire: sanguis aūt non. Et ideo colatur vrina ꝛ distillat inferius in rene ad orificium cui cōtinuatur porus viritides: q descendit inferius vsqꝫ ad vesicam ꝛ vrina descēdit ꝑ ipm ad vesicam. Et ex hoc apparet tibi ꝙ hꝫ colligantiā cum vesica: sicut hꝫ colligantiam ꝑpter arteriam que venit ad ipsuꝫ ꝑueniunt cum corde ꝛ cerebro rōne neruoꝝ q ꝑueniunt a nucha ad texēdū pāniculū eius quo mediāte sentit: ꝛ sanguis remanet in rene: ꝛ attrahiꝉ i substantia eius: ꝛ nutrit renē. Et ex hoc apparet tertiū scꝫ qs sit numerus eius partiū. Quia primo numerus discretus est sub duobus: dextro ꝛ sinistro. Et causa qdem fuit ꝙ si nocumentū accideret vni operatio ꝑficiatur ꝑ alteꝝ. Scꝺa cā fuit vt totam superfluitatem aquosam: que multa est plus q̄ꝫ aliqua alia scꝺe digestionis bene ꝛ cōplete possent attrahere. Et ex hoc apparet ꝙ nō fuit tm̄ vnus ren: sicut vnus splen: ꝛ vna chistis fellis. Sed tu dices q̄re non fuit vnus ꝛ magnus potens attrahere totam aquositatem: ad hoc r̄ndet. G. caplo ꝑallegato: qꝛ si esset tm̄ vnus magnus: tūc corpus humanum rectum nō esset equū in laterībꝰ. sed inequalis qꝺ est verēdum ꝛ enorme. numerus aūt partiū pꝫ: qꝛ hꝫ substātiam ꝓpriam cōcauitatem pāniculum ꝛ collatoriū. Quarto notes q̄ꝫtitatem ꝛ figurā. nā figure est oblonge: vt in ipso distincta essent duo orificia ꝑdicta. Apparet ēt qnto que sit substātia eius qꝛ carnosa ꝛ solita multū: vt ab aquositate mordicatiua nō lederet vel dissoluatur apparent iuuamenta renū. Et ex his notes hic ꝙ in renibꝰ ex quolibet generꝭ egritudinis accidit difficilis egritudo. ¶ Primo ex morbo cōplexionali vt ex supflua caliditate dyabetes que ꝯm Gal'. sexto de interioribus assimilaꝉ lienterie stomachi: qꝛ tota aquositas subito attrahitur ꝛ expellitur sine digestione a renibꝰ. ¶ Patitur etiam morbum compositionalem ꝓpriū ꝛ spāliter in numero vt lapidem arenam ꝛ pilos. Lapis vero arena ꝛ pili vt plurimū generantur ex eadem materia: ꝛ in eodem loco. nam materia horum sunt humores grossi: q densantur ꝛ inspissantur a caliditate renum. Et interdum est ꝙ parum inspissantur: ꝛ tunc fiunt pili q generantur subtiles ꝛ longi: qꝛ materia illa ꝑ poꝝ aliquē strictum repelliꝉ paulatim: ꝛ continuata a poris cutis expelliꝉ paulatim: ꝛ cōtinue materia pili ꝛ capilli: ꝛ q̄n illa materia plus aduritur generatur arena que congregata generat lapidem. Et ille lapis est rubeus: qꝛ ren est rubeus. Et iste lapis si sit ita magnus: ꝙ nō possit egredi poꝝ viritidem: vel nō frangitur difficilime ꝛ quasi est ipossibilis cure: qꝛ non nisi ꝑ incisionem a qua penitus caueas. Si ꝟo sit paruus ꝛ frāgibilis difficulter curaꝉ: ꝛ expelleꝉ cum fortissimis doloribus cum transeat per membra valde sensibilia: ꝛ ingrediatur ꝑ cauernositates vesice: q̄ sunt ita stricte. Sed fortitudine virtutis aperiuntur ꝛ dilatantur: ꝛ non est longinquū ꝙ aliqui scindantur. ¶ Patiuntur etiam renes solutionem continuitatis quantum ad venam eoꝝ ex qua accidit fluxus sanguinis cum vrina. Et nota ꝙ hec solutio huius vene que est causa huius fluxus sanguinis ꝓprie dꝫ intelligi ꝙ sit facta ꝛ fiat in parte illa in qua vena sit subtilior ꝛ rarior: ꝛ hec pars est pars panniculi collatorij: vt apparuit tibi ad sensum: ꝛ ideo quādo

illa soluitur cum deberet ꝓhibere sanguinem de=
scendere: non ꝓhibet. Et ideo sanguis egredit̃ cū
vrina. Et fit mictus sanguinis verū est ꝙ dicunt ali
qui alij ꝙ istud accidit ex vena soluta supra renes.
⁊ dicunt ꝙ cā est: qꝛ vena debilitatur in cōtinēdo.
Sed tene primū dictū: qꝛ rōnabilius magis est ⁊
sensui magis pꝫ ⁊ concordat. Patitur etiam quar
to egritudinem compositā vt apostema: ⁊ tūc est
dolor infixus ꝑpter substātiam suam solidam ag=
grauatiuus. Ac si lapis esset infixus in loco: ⁊ in do=
lore hoc multum cōicat cum colica. Sed dr̃ia disti
cta ipsoꝝ dicta est supra. ¶ His cōpletis non ele=
ues renes: sed qñ veneris ad vasa spmatica vt vi=
deas ortum eorum: ⁊ ideo dato ꝙ vesica sit octa=
uum mēbrum continuatiōe. tamē ꝑtermittas ano
thomiam vasoꝝ spmaticoꝝ ⁊ testiculorum.

¶ De vasis spermatis ⁊ eorum differentia ⁊
conuenientia ⁊c̃.

Debes ergo scire ꝙ membra generatio=
nis in viris ⁊ in mulieribꝰ in aliquo dif
ferunt: ⁊ in aliquo conueniūt. Conueni
unt primo in vasis spermaticis quātū
ad ortum eoꝝ: qꝛ vt dicit Auicē. secūdo
cañ. fen. xx. ⁊. xxj. de anothomia matricis: vasa sp=
matica in viris ⁊ in mulieribꝰ oriuntur iuxta renes
ita. s. ꝙ vasa que sunt in pte sinistra ortū habent a
vena emulgente sinistra ⁊ dextra ortum habent su=
pra renes scꝫ rene a vena chili: ⁊ arterie ab arteria
adorti. Et qꝛ hee vene ortum hñt a corde ⁊ ab epa
te vt infra videbis potest cognoscere quomodo va
sa spmatica sunt decisa a corde: qꝛ non imediate sꝫ
mediate. Et hoc in viris ⁊ in mulieribus potes vi=
dere: lꝫ autem conueniant magis in loco originis.
In locis tñ ad que terminantur in viris ⁊ in mulieri
bus multum differunt: qꝛ in mulieribus terminan=
tur ad matricē in loco exteriori vbi sunt testiculi: ⁊
imo proprie loquendo extra matricē reuoluūtur
⁊ contexunt̃. Et concauitates cōtexture carnibus
minutis glandosis replentur: ⁊ ꝓpterea non sunt ve
re testiculi: sicut in viris: imo sunt sicut testiculi lepo
ris: facti ꝓpter predictam vtilitatē vt generent hu
miditatem quandā saliualem que sit cā delectatio=
nis in mulieribꝰ: postea vasa hec substantiam pe=
netrant matricis ⁊ ad concauitatem ipsiꝰ ptingūt.
Et fiunt ora ipsius ⁊ vocant̃ cotillidones: qꝛ eis me
diantibus alligatur fetus matricis que fit fluxus
menstruoꝝ. Et quedam ꝑueniunt ad os matricis
neruosum ad portandum humiditatem saliualem
iam dictam ⁊ ab his venis ramificant̃ ⁊ oriunt̃ due
vene a quolibet latere vna: que in mirach penetrāt
⁊ ascendunt: ⁊ quāto plus ascendunt minus occul=
tantur: ⁊ extra iuxta cutem magis approximāt: do
nec ꝑueniant ad mamillas. Et ideo in mulieribus
quādo facis anothomiam mirach vsqꝫ ad has ve=
nas cōserua ⁊ cōsidera hūc locum: ⁊ hoc in mulie
re: qm̃ in porcha vel in alio animali habente mā=
millas in mirach iste vene oriunt̃ in matrice: ⁊ ma=
nifestant̃ in mirach. Et post has venas ascendit a
ꝓfundo pectoris iuxta vel in directo pomi grana
ti vna vena que venit ad mamillas ad decoquēdū
sanguinem: q dꝫ conuerti in lac: ⁊ non videtur nisi
vna: ⁊ in porcis pregnātibꝰ valde apparet. Et tūc
apparebit tibi colligātia matricis: ⁊ mamillaꝝ per
venas illas. Et quare appositio vētose in mamil=
lis restringit fluxum mēstruoꝝ. Et vt continuetur
hic sermo si facis anothomiā in muliere post vasa
spmatica debes videre anothomiā matricis eius:
sicut in alijs mēbris videas. Primo locum ⁊ colli=
gantiā. Secūdo figurā. Tertio quātitatem. Quar
to substātiam. Quinto numerū partium eius. Sex
to iuuamēta ⁊ nocumēta eius. Locum eius vide=
bis: qꝛ est situata in concauitate alchatim: ⁊ est cir=
cundata concauitas illa spōdilibus allanis: ⁊ cau
de a parte posteriori: ⁊ a parte anteriori: ꝑs que dr̃
pecten siue femur: qꝛ ipsa imediate est locata inter
intestinum rectū quod est sicut calcitra eius a pte
posteriori: ⁊ vesicam ex pte anteriori: ⁊ spāliter quā
tum ad collū eius: qꝛ eius collo supueniet collum
vesice: lꝫ concauitas eius altior sit concauitate ve=
sice. inter dextrum aūt ⁊ sinistrū est in medio posi=
ta directe. ¶ Scd̃o videas colligantiā eius: qꝛ ma
gna est: qꝛ colligātiam hꝫ quasi cum omnibus mē=
bris superioribꝰ: qꝛ cum corde ⁊ epate mediātibus
venis ⁊ arterijs: cū cerebro rōne neruoꝝ multorū:
⁊ per consequēs cum stomacho rōne vtrorūqꝫ: cuꝫ
mēbris que in medio sunt vt cum dyafragmate re=
nibus ⁊ mirach: qꝛ mediantibus his cū ꝑdictis al=
ligat̃: ⁊ spāliter cū mamillis: vt dixi. lꝫ ēt cum eis sit
colligātia mediātibus alijs venis: que oriuntur a
vena chili ascendēte que oriūtur sub furcula. vt in
fra dicetur. Est etiam colligātia eius cuꝫ membris
iferioribus vt vesica per collū eiꝰ ⁊ intestino colō.
Colligata aūt est anchis ⁊ iūcturis ambabus scie
que sunt ligamenta grossa: ⁊ fortia alligātia matri=
cem ad anchas: que iuxta matricē sunt lata: ⁊ gros=
sa ⁊ iuxta anchas subtilia ꝓcedentia sicut cornua a
capite aīalis. Et iō vocata sunt cornua matricis.
Figura eius est quadrāgularis cum quadā rotun
ditate hñs collū longum iferius: ⁊ cā huius figure
fuit exigentia loci: ⁊ vtilitas siue necessitas propter
quā fuit creata: ꝗ postea dicent̃: qꝛ pp talem figurā
hꝫ distictionem cellulaꝝ. vij. que dicētur inferius.
Tertio videas de quātitate eiꝰ: quātitas eiꝰ ꝓprie
mediocris est ꝫm quātitatem vesice: variat̃ tñ rōne
aliaꝝ: qꝛ maiorat̃ ⁊ minorat̃ rōne coitus: ⁊ impre=
gnationis: qꝛ mulier que fecūdauit hꝫ matricē ma=
iorē qꝫ sterilis. Scd̃o rōne coitus qꝛ mulier vtēs
coitu: maiorem hꝫ matricē virgine: vel continētis
vt accidit in viris membro pudēdo: eo qꝛ opatio
magnificat mēbrum: ꝫm Gal. sexto de iterioribus.
Tertio rōne etatis: qꝛ iuuenis maiorē hꝫ matricē
ꝙ habeat puella ⁊ senilis. Quarto rōne comple=
xionis ⁊ humiditatis totius ista potes colligere ex
fen. scd̃i. c. ꝑallegato. Et ꝓpter istas quattuor cās
mulier quā anothomizaui āno preterito. s. āno xpi
M.ccc.xv. de mēse Januarij maiorē in duplo ha=
buit matricem qꝫ illa quā anothomizaui āno eodē
de mense Martij. Potuit ēt esse vna causa quam
ponit Auicen. s. qꝛ prima erat tunc menstruata ⁊ in
parte menstruationis ēt impinguat̃ ⁊ ingrassatur
matrix. diuersificat̃ ēt matrix rōne generationis: qꝛ
matrix aīalium plurimum generatiui maior est qꝫ
matris vnius generatiui. Et ꝓpterea centies erat
maior matrix porche quā anothomizaui anno dñi
M.ccc.vj. qꝫ vnqꝫ videri in femīa humana: potuit
tñ esse alia cā: qꝛ erat pregnans ⁊ habeat in vtero.
xiij. porcellos: ⁊ in ea monstraui anothomiā fetus
siue pregnātis quam tibi narrabo. Quarto videas

eius substantiam. Substãtia eius est neruosa ⁊ pel
liculosa: vt possit dilatari ad fetum cõtinendum: ⁊
ideo est frigide ⁊ sicce cõplexionis: ⁊ etiã substantia
eius spissa multũ que subtiliatꝛ in dilatatione neces
saria. Quinto videre debes numeꝝ partiũ eius: ipa
enim hꝫ partes exteriores ⁊ iteriores. Exteriores
sunt latera eius in qbꝰ sunt alligati testiculi: ⁊ vasa
seminaria iã dicta. ⁊ cornua eius: ⁊ collũ cuius ex-
tremitas est vulua: ⁊ circa collũ nota ꝙ ipm est lõ-
gum in quãtitate palmi: vt virga: latum ⁊ dilatabi
le: ⁊ ideo pelliculosum ⁊ rugosum rugas habens
ad modũ sanguisugaꝝ: vt titilatio ei ex virga i coi-
tu contingat: ⁊ in extremitate vulue sunt due pelli
cule se eleuãtes ⁊ deprimẽtes orificiũ dictũ: vt ꝓhi-
beant ingressum aeris ⁊ reꝝ extrĩsecaꝝ in collũ ma-
tricis vel vesice: sicut pellicula ꝓpucij tuetꝛ veretrũ
⁊ ideo vocat eam Aliabas loco ꝑallegato ꝓpucia
matricis. Partes intrĩsecas videre potes eas scidẽ
do p medium: ⁊ tũc videbis os eius: ⁊ cõcauitateꝫ
eius. Et os est neruosum multũ factuꝫ ad modum
oris catuli nuꝑ nati: vel vt ꝓprius loquar ad mo-
dum oris tince antique: ⁊ in supficie eius est velatuꝫ
velamine subtili in ꝟginibus: ⁊ in violatis rumpitꝛ
⁊ ideo sanguinatur. Concauitas ꝟo eius hꝫ septeꝫ
cellulas: tres in parte dextra: ⁊ tres in parte sinistra
⁊ vnam in sũmitate siue in medio eius: ⁊ iste cellu-
le non sunt nisi quedã cõcauitates in matrice existẽ
tes in qbus põt sperma coagulari cũ mẽstruo: ⁊ cõ
tineri ⁊ alligari orificijs venaꝝ. Ex his oibus appa
rent iuuamẽta matricis: qꝛ principalr̃ est facta ꝓ-
pter conceptionẽ ⁊ ex cõsequẽti vt totũ corpus su
ꝑfluo sanguine indigesto mũdificetꝛ: vel purgetꝛ. Et
hoc in hoie: qꝛ alia aialia fluxum mẽstruoꝝ nõ pa
tiuntꝛ: qꝛ tales superfluitates consumuntur in eis:
in pellis: pillis: vngues: rostra ⁊ pẽnas: ⁊ huiusmo-
di: homo aũt caruit his. Et ex his patet ꝙ multis
passionibus est submissa: ⁊ multa mẽbra per com-
passionem ei compatiuntur: que sunt passiones ei
ꝓprie. accidentia ⁊ causas ⁊ curas longinquũ esset
narrare: ⁊ extra propriam intentionem: sed querei
locis ꝑallegatis appropriatis: vt in tertio cañ. xxj.
fen. a Serapione: Rasi. ⁊ Joãne nostro passiones
que eidem compassiones existunt sunt tot quot sũt
membra: quibus est colligata: siue localiter alliga-
ta: que sint illa iam dictũ est ⁊ vidisti. ¶ Unum ta-
men ex anothomia potes ꝑpendere qꝺ ponit Gal.
sexto de interioribus. s. ꝙ suffocatio matricis non
fit qꝛ matrix corporaliter moueatur vsqꝫ ad colluꝫ
gulam ⁊ pulmonem: qꝛ hoc est impossibile: sed hoc
contingit siue accidit qꝛ ipsa non potens expelle-
re vapores per partem inferiorem: ꝓpter aliquam
causam mouetur ⁊ constringitur in parte inferiori
vt expellat ad superiora. Et si isti vapores per col-
ligantiam iam dictam perueniant ad stomachum
per compassionem ⁊ arteriam adorti faciunt sin-
gultum ⁊ eruptionem frequenter: ⁊ tunc mulieres
dicunt ꝙ habent matricem in stomacho. Si vero
hij vapores perueniunt ad pulmonem ⁊ impediãt
operationem eius dyafragmatis scilicet anhelitũ
dicunt mulieres ꝙ habent matricem in gula: quia
gula siue trachea arteria est ordinata ad anhelitũ
immediate. Si vero illi vapores perueniãt ad cor
quod raro contingit suffocationem patiuntur cuꝫ
sincopi: ⁊ tunc dicunt mulieres ꝙ matrix earum ꝑ-

uenit ad cor. Uerum est ꝙ hec suffocatio fit p com-
passionem ad dyafragma: propter alligantiã quaꝫ
habet ipsa matrix cum dyafragmate: ⁊ cum lum-
bis. Non enim ipsa peruenit ad ipsa membra sed
vapor: quomodo autem possit ⁊ per quas vias ꝑ-
uenire potuisti videre: que sit cura ⁊ cum quibus
queras ab auctoribus: qꝛ anothomia in his princi
paliter dat noticiam locorum. ¶ Etiam narraui
anothomiam vasorum spermaticorum mulieris: ⁊
visa est continentia ipsorum in viris ⁊ mulieribus
q̃ꝫtum ad originem. Sed differentia est quia cum
viris testiculi sint ad extra sicut sunt i quolibet ani
mali: quod debet esse morosum in coitu: sicut sunt
omnia quadrupedia preter eritium vasa spermati-
ca intra mirach non terminantur: sed egrediuntur
mirach ⁊ testiculis copulantur vt duobus suspen-
sorijs: quia membra nobilia vt sint tuta a nocumẽ
tis extrinsecis debent esse velata panniculis. Ista
vasa non contenta in siphac contenta ⁊ velata sũt
panniculis vel panniculo orto a siphac qui nomi
natur dindimus: cuius orificiũ est in fine illorum
clausum ſm naturam existens. In ꝓcessu eius ſm
q̃ꝫtitatem vasoꝝ dilatatum existit: in fine eius dila-
tatur ad q̃ꝫtitatem testiculoꝝ. Et in parte illa voca-
tur bursa testiculoꝝ siue oxeũ: ⁊ sic apparet cuius
figure sit iste dindimus ⁊ cuius q̃ꝫtitatis sit. Et q̃ꝫti
tas numerus partium eius: substantia: positio: si-
ue colligantia: apparet etiam iuuamentuꝫ eius: qꝛ
factum est ad continendũ ⁊ custodiendum testicu-
los: ⁊ vasa spermatica peruenientia ad eos. Egri-
tudo igitur spãlis eius cuius cognitio ⁊ cura decla
ratur ex anothomia est dilatatio orificij eius pre-
ter naturam que causa est vt illa que continentꝛ in-
tra siphac descendant in oxeum: ⁊ talis descensus
dicitur hernia: ⁊ qꝛ illud qꝺ descendere potest ẽ vẽ
tositas: vel aquositas: vel intestinum: hernia tri-
plex est: ventosa ⁊ aquosa: ⁊ intestinalis. Carnosa
autem non causatur ex descensu alicuius. Curantꝛ
autem he passiões p emplastra constrictiua ⁊ liga
tiones ſm ꝙ ponũt auctores. Sed illa que est inte
stinalis quãdo ꝓcessit cyrugia ꝓprie curatꝛ: ⁊ mo-
dum videas: qꝛ suppinatur homo ⁊ intestina rein-
tromittũtur: siue ad ꝓprium locum reducãtur. Po-
stea testiculus ducitur superius donec sit in altiori
loco in quo possit esse: ⁊ illum locũ signa: qꝛ tunc di-
recte est supra osse femoris: qꝛ in loco illo dꝫ fieri
incisio vel perforatio ⁊ nõ supra locum illũ. Quia
tunc perforaretur mirach. ⁊ aliquod intestinoruꝫ.
Nõ etiam dꝫ fieri infra locũ illum: quia remaneret
post cõsolidationẽ illa eminentia magna preter na
turam. In signato loco dꝫ fieri pforatio: ⁊ ista fit a
qbusdam cum rasorio ⁊ citius expediũt ⁊ vadunt
circũcirca excarnãdo dindimũ ⁊ etiam testiculũ ab
oxeo. Postea ligant in parte superiori ⁊ abscindũt
dindimum ⁊ vasa spermatica cum testiculo: ⁊ con-
solidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidã sunt
qui solum excarnant dindimum ⁊ non testiculum:
⁊ sunt ⁊ ligant in parte superiori: ⁊ ponunt medica
mina fortiter constrictiua ⁊ sic dimittunt. Et fit ista
perforatio cum caustico rumpente: ⁊ adurente cu-
tim in loco illo: postea ponunt arsenicum ꝙ corro-
dit ⁊ causticat ⁊ constringit: adurendo ⁊ continue
partes dindimi corruptas extrahunt: postea vero
consolidant.

¶ De diuersis vasis spermatis ⁊c.

Expedito dindimo debes videre ꝙ ponunt auctores scilicet ꝙ vasa spermatica sunt duplicia scilicet preparantia ⁊ deferentia. Preparantia sunt que descendunt a locis predictis scilicet testiculis. ⁊ circa partem superiorem testiculoꝝ inuoluuntur ⁊ saccum quasi ibi faciunt. Nõ enim substãtiam testiculorum ingrediuntur. ⁊ ista vasa sunt venosa ⁊ neruosa. alia vero sunt que istis continuantur neruosa magis: ⁊ quanto plus ascendunt a testiculis magis sunt neruosa ⁊ ascendunt vsqꝫ ad locum ossis femoris: vbi icipit dindimus egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vł colli eius: ⁊ tandem ꝓcedunt ad virgam ⁊ ad meatum virge perueniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: ⁊ tũc per meatus q̄ sunt ibi duo sicut vasa spermatica sunt duo emittunt sperma quod apportatur a testiculis: quod ab eis generatũ fuit in alijs vasis: ⁊ illud sperma emittunt in canale virge: ⁊ postea virga extra emittit. Uerum est ꝙ illa foramina non poteris videre nisi quando anothomizas virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis ⁊ vasis spermaticis apparet figura ⁊ substantia: q̄r testiculi sunt glandosi: ⁊ apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: ⁊ iuuamentum eorum. Et ex his apparet egritudo: quia quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non peruenit: quod cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis in voluntaria: ⁊ maxime contingit propter spasmum vel propter mollificationem predictorum vasorum.

¶ De vesica ⁊ que circa eam dicuntur.

His completis eleua renes: ⁊ vade excarnando vnum porum vritidem vel ambos: ⁊ videbis ꝙ terminantur ad vesicam iuxta medium eius: ⁊ non est perforans vesicam directe vno foramine magno: sed foraminibus magis paruis ⁊ obliquis: a lateribus procedentibus inter tunicam ⁊ tunicaꝫ vel inter tunicam ⁊ coopertorium. Et hoc fuit factum vt quando vesica repleretur vrina non redeat vrina ad renes: imo quanto plus ipletur tanto plus foramina illa claudũtur: q̄r paries vnius tunice ad parietē alterius siue coopertoꝝ applicat̃. Scide ergo vesicam ⁊ videbis magnã eius concauitatem q̄ neruosa est: ⁊ videbis eius colluꝫ carnosum ⁊ musculosum: vt tēporibꝰ determinatis quãdo oꝫ: ⁊ homo vult expellat vrinã: ⁊ qñ est necessarium retinere: retineat eam. Et q̄r musculosum est eius collum si incidat̃ vesica in collo eius consolidari põt: si ꝟo in fundo nõ. Collũ eius aũt foratuꝫ est foramīe paruo ꝑ qđ emittit vrinã ad canalē virge: ⁊ extra egredit̃. Nam illud collũ statiꝫ cõtinuatum est cũ ꝓputio virge vt potes videre: ⁊ sic ipsiꝰ vesice apparet locus: quantitas siue colligãtia: numerus: substantia ⁊ iuuamentũ. Egritudies potest pati oĩum generꝝ vel modoꝝ: vnam tñ patitur que dicitur litiasis: nam ī concauitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosis congregatis in ea ⁊ condensatis a caliditate sup̄flua: Et hic lapis curatur cũ dissoluentibus ipm vel ꝑ incisionem. Nam hic lapis situato homine debite ne possit se mouere sedendo: oꝫ cum digito posito manũ ⁊ cum manu alia posita suꝑ femur cõduci ad collũ vesice ⁊ conductus ibi retineri: ⁊ postea oꝫ fieri icisio in collo: ⁊ cum trahectorio violenter extrahi: ⁊ hec si lapis est magnus. si vero paruus ꝙ possit ꝑ canalē virge extrahi oꝫ ꝑ compressionem factam cum digitis ex collo vesice conduci vsqꝫ ad virgam: ⁊ si non egreditur cum trahectorio paruo debet educi.

¶ De virge continuatione: ⁊ que circa eam narrantur.

Ultimo vero est virga continuata cũ collo vesice carnoso continuato multis ligamentis ⁊ chordis: que oriuntur ab osse pectinis: cuꝫ neruis ortis a nucha ⁊ ideo valde sensibilis ⁊ extēsibilis est: cõtinuata est ēt cum maximis venis ⁊ arterijs ortis a vena descēdente: ⁊ arteriã in loco vbi bifurcatur ad duas anchas: q̄r ad linguam ⁊ etiam virgam veniunt maiores vene ⁊ arterie q̄ꝫ ad aliud membrum eiusdem quãtitatis. Et ideo in locis periton inuolute sunt iste vene ⁊ arterie: ⁊ sunt magne ⁊ ibi est locus siue principium virge: ⁊ propter hoc he vene sunt sicut radices virge: ⁊ propter istas virga est tota cauernosa: ⁊ sue cauernositates replentur ventositate generata in predictis arterijs: ⁊ qñ ventositate replentur erigitur virga. Et vt melius anothomiam eius videas: debes separare ossa femoris: ⁊ eleuare virgam cum vesica: ⁊ in intestino recto vel sine illis: ⁊ diuidere virgam per longitudinem: vsqꝫ ad eius canalem: ⁊ tunc in p̄cipio eiꝰ apparebunt duo foramina predicta: apparebunt etiam cauernositates eius. Et ex his vides quantitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis apparet etiam substantia eius: q̄r neruosa est: preter extremitatem eius que vocatur preputium. Apparet etiam numerus partiuꝫ eius: apparet positio ⁊ colligantia: figura vero oblonga: quia virga est in homine absoluta: ⁊ non applicata ventri: sicut ī quadrupedibus: ⁊ causa fuit: q̄r homines in coeundo: non coniunguntur ꝺm dorsales: sed amplexando: ⁊ si cum virga eleuasti intestinum vel extremitateꝫ intestini recti: cuius anothomiam diximus supra: tunc cognosce in illo intestino siue extremitate eiꝰ: que dr̃ anus musculos mouentes siue aperientes ⁊ constringentes. Et considera quinqꝫ venas emoroydales que in extremitate eius sunt magis profunde: sicut in q̄busdam periodis determinantur aperiuntur: ⁊ fiunt fluxus emoroydarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturaliuꝫ que in primo ventre continentur.

¶ De excoriatione medij ventris: ⁊ que circa hunc dicuntur hic.

HIs expeditis incipe excoriare ventrem mediū: vsq ad pncipiū colli: qr vsq ad principium capitis sunt membra spiritualia. Et nota q sicut prius: ita iste hz duplices partes scilicet partes continentes ⁊ mēbra contenta: membra continentia sunt membra pectoris: ⁊ membra pectoris sunt duplices partes. s. intrinsece ⁊ extrinsece. Exteriores quedā sunt directe: ⁊ quedam laterales. directe sunt siue vocātur partes furcule: ⁊ iste sunt due furcule. s. superior ⁊ inferior. laterales vero partes vocantur latera pectoris dextrum. s. ⁊ sinistrum. Intrinsice autem partes sunt quinq. s. cutis: pinguedo: que non te sunt mamille: musculi: ossa: ⁊ cartilagines.

¶ De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c.

MAmmillarum primo videas figuram: quia figuram habent cucurbite ⁊ rotūdam: quia debent esse capaces sanguinis qui debet conuerti in lac. Item qr vt ibi ponit Galie. sunt scuta cordis: ⁊ ideo debuit habere figuram tutam a nocumentis: talis autē ē rotunda. Habuerunt autem vt papillas fetus nuper natus posse sugere lac. Ex his secūdo videas substantiam: quia ipse carnes habet glādosas: qr sanguis superfluus bene decoctus in eis debz cōuerti in lac. ⁊ ista conuersio est per infrigidationez eius: ⁊ ideo carnem habuerunt glandosam. Tertio videas quantitatem: tamen primo scias q ī muliere sunt maiores q̄z in viro: quia in muliere sunt facte ꝓpter duo. vnum est vt generēt lac. in viro autem non. ⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere sunt facte magne vt caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducant reuerberando: ⁊ hoc est magis necessarium in mulieribus: qr minus habent de caliditate circa cor q̄z viri. Quarto nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut in omni animali quod generat vnum vel duo. In animalibus autem poligenes siue plura generantibus plures sunt mammille. Quinto vide locum ⁊ colligantiam: primo locum: naz in homine sunt situate in pectore: ⁊ in alijs animalibus non sunt situate in pectore: ⁊ causa quare in alijs animalibꝰ non sunt situate in pectore est vna quam dat Gal. capitulo preallegato: quia mammille sunt facte ꝓpter generationem lactis. Lac autem generatur ex superfluitate sanguinis bene digesti. multa tamen quantitas talis superflui in alijs animalibus trāsit in cornibus seu in generationem cornuum ⁊ dētium ⁊ huiusmodi. Aliam causam dat Aristotiles i libro de partibus animalium: quia alia animalia habent coleas. i. tibias anteriores quasi adinuicez complicatas: ⁊ ideo pectus habent strictum ꝓpt quod mammille eorum in pectore eorum non potuerunt locari: ⁊ ideo habuerunt iuxta anchas posteriores. Si sint animalia generantia vnum tantuz vel dispersas per ventrem si generant: plura: vt in porcha ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus latum habuit mammillas locatas in pectore: quia cum hoc habuit iuuamenta. nam lac debet i eis generari ex sanguine subtiliato: ⁊ bene digesto: melior autez digestio fit circa pectus in mammillis ꝓpt calorem existentem in eis fortiorem: q̄z in omnibꝰ alijs partibus ⁊ ꝓpter eandem causam natura ordinauit venas: que veniunt ad matricem: vt ibidez dixit Gali. ꝓcedere tortuose ad hoc vt sanguis continue subtilietur: ⁊ bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: quia sunt sicut scutum cordis ⁊ in homine cor debet bene tueri: quia est sine pelle. Tertium iuuamentum est: quia caliditatem siue calorem recipiunt a membris spiritualibus: ⁊ receptū reuerberant ad ipsum: sicut vestimentum: vt etiam ibi ponit Gali. Et ex his apparet colligantia earū qr ipse colligate sunt cum corde ⁊ epate per venam ascendentem a qua iuxta furculam ramificantur rami: qui descendunt supra dorsuz: ⁊ inter costas tēdunt ad mammillas. Colligantur etiam cum matrice mediantibus venis que ascendunt a matrice ad mammillas de quibus dictum est supra. Ex iuuamentis autem potes videre nocumenta.

¶ De quadam dr̄a musculorū ⁊ eoꝝ meatibꝰ ⁊c.

POst mammillas sunt musculi: musculos autem omnes pectoris in anothomia ista discernere non potes: lz tamen nō discernantur: qr sunt: tamē debes scire q istorum musculorum quidam sunt tantum dilatantes: ⁊ quidam dilatantes ⁊ constringentes. Dilatantes tantum sunt duo musculi dyafragmatis: qui sunt in inferioribus pectoris: sunt ēt duo musculi qui sunt in collo. s. dyafragma dilatatur in parte inferiori: vbi ē spaciositas magna: sed illi qui sūt in collo dilatant concauitatem superiorem que est parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi ē origo costarum: ⁊ incipiunt iuxta originem prime coste. Sūt ⁊ multi alij musculi parui. Musculi vero qui sunt dilatantes ⁊ constringentes sunt musculi qui inter costas sunt locati: qr īter quaslibz duas costas sunt duo musculi: quorz vnus habz villos latitudinales: ⁊ alius transuersales. Post musculos sunt ossa. Ossa autem pectoris fuerunt plura ⁊ non vnum continuum: vt possit dilatari ⁊ constringi: nam debet esse in continuo motu. Sed ad motum localem ⁊ voluntarium requiruntur musculi mouentes ⁊ requiruntur ossa que sunt sustentaculum motionum. Et hec est causa quare iste vēter non fuit tantum musculosus vt primus: nec tātum ossuosus vt vltimus. Ista ergo ossa fuerūt duplicia. s. coste ⁊ ossa thoracis. Coste sunt duodecim Septem vere: ⁊ quinqz mendose. Vere sunt que cū ossibus thoracis sunt continuate ad cooperiēdus ⁊ complendum pectus. Et causa quare vna costa non attingit alteram in extremitatibus: ⁊ est illa que dicta est: vt pectus possit melius dilatari ⁊ cō stringi: ossa tamen thoracis sunt septem continuata septem costis veris. Intertamen ista ossa ⁊ costas sunt cartilagines continuantes vnū cum alio. Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis componitur vnum membrum quod vocatur furcula pectoris: quia ad modum furcule est bifurcata ⁊ figurata: ⁊ in extremitate eius directa est quedaz scutalis cartilago vocata pomū granatū. facta ad custodiēdū os stomachi. a laterībꝰ aūt ī costis mēdosis sūt cartilagies: vt mollis cū duro melior fiat piūctio: verū ē q oia ista meliꝰ apparebūt si icidat pectꝰ: vbi sunt teneritates costaꝝ: ⁊ a latere dextro

ꝛ sinistro:ꝛ tunc apparebunt tibi oīa que sūt īteri⁹.

¶ De panniculis pectoris.

Embra autē ꝯtenta in pectore sunt pā niculi:cor ꝛ pulmo:ꝛ orta ab eis. panniculi aūt sunt tres. s. mediastinus qui diuidit cōcauitatē pectoris per mediū ab anteriori ad posterius:ꝓpterea diuidit pulmonē per mediū. Et iste panniculus nō est neruosus nec ꝯtinuus ꝛ verꝛ vnus vt alij. Et iste ē factus ꝓpter iuuamentū cōe. s. vt si nocita fuerit ps dextra vel sinistra pulmonis non cōicet nocumentū alteri parti:factus ē etiā vt suspendat pulmonē ad pect⁹ Item ē factus vt si ꝓpter cām aliquā fiat empima:hoc ē ꝙ aggreget̄ sanies in pectore: vt illa sanies nō regurgitet ad aliā ꝑtem:postea ē pleura. Pleura aūt ē panniculus substātia durus ꝛ neruosus:in q̄ntitate magnus:cooperiens oēs costas interius:ꝛ ideo colligantiam hꝫ cū oībus membris ꝯtentis in ꝯcauitate pectoris. ¶ Iuuamēta sunt cooperire membra predicta:ꝛ vt ab ipso panniculi predictoꝝ membroꝝ ortū habeant: vt ponit Auic. Fen. prima. primi can. caplo de membris. Passiones oium modoꝝ ꝛ generū pōt pati:maxime tamē patit̄ passionē apostemosā que vocatur pleuresis:verum ē ꝙ pleuresis ē duplex. s. vera. ꝛ nō vera. Non vera est illa que fit in musculis qui sunt intra costas cuius acumen ē versus cutim extrinsecā. Uera fit in hoc panniculo:ꝛ ex substātia eius potes videre ꝙ illud apostema:vt plurimū est colericū ꝓpter qd̄ ipsum ꝯsequit̄ febris acuta:febris ratiōe loci ꝯsequit̄:qꝛ ꝓpinquius ꝛ vicini⁹ cordi fit febris illa acuta ratione humoris calidi. Uide etiā ꝙ ad tale apostema ꝓpter sensibilitatē panniculi consequit̄ dolor pungitiuus ꝛ lateris:qꝛ huic panniculo attrahunt̄ magis latera q̄ꝫ pars anterior:sed pꝫ anterior magis ap ꝓꝑiatur panniculo mediastino ꝛ ꝓpterea dolor ꝯsequens peripleumoniā est anterior:iste lateralis. fit etiam qꝛ comprimit pulmonē:ꝛ impedit dilationē eius malicia anhelitus: tussis sequit̄ tunc:qꝛ eminentia apostematis stimulat ꝛ aliqua virulentia ꝛ erugo que emanat ab hoc apostemate per porositates panniculi:ꝛ hec est cā quare in pleuresi fit screatus in principio rubeus: postea albus:aut saniosus fm̄ ꝙ materia maturatur. Et ideo apparētin principio subrubeus ichoꝛantem abbreuiat:vt ponit Ipo. primo amforismoꝝum:paroxismos ꝛ consistentias. ꝛ cā est:qꝛ tunc significat̄ ꝙ materia ē subtilis:panniculus est ratus ꝛ ꝙ virtus est fortis. quomodo aūt ista materia virulenta ꝛ saniosa per pulmonē expellatur ꝛ screatus in anothomia pulmonis declarabitur. Terti⁹ panniculus est dyafragma qui potest etiā dici musculus:eius situs in corpore est in fine pectoris:ꝛ costaꝝ altius existens in parte anteriori q̄ꝫ posteriori. Nam q̄ntum ad partem eius carnosam ē continuatum cum cartilaginibus costaꝝ mendosarū. Et in parte posteriori cum spondili duodecima ex spondilibus renum:ꝛ eius vtilitas fuit ex situ eius. Primo vt diuideret spūalia a naturalibus:ne a cibo hora digestiōis ꝛ a fece vapores eleuati peruenirent ad membra spūalia:qꝛ impedirent mentē ꝛ rōnem. Et ex hoc satis apparent: qꝛ q̄n̄ egritudinem patit̄:vt apostema leditur mens:ideo alio nomine vocatū ē eufrenū:qꝛ frenum est mentis:sicut vocatum est dyazonona ab Aristotile:qꝛ zona zingens p medium:nō ꝙ directe latitudinaliter cigat. sed oblique:vt dictū ē: ꝛ cā siue vtilitas hui⁹ obliquitatis fuit illud qd̄ dictū fuit caplo de anothomia mirach:qꝛ ex hoc cū mirach cōprimuntur hora compulsionis superfluitates in intestinis ac si esset inter assides torcularis cuiusdam. Quantū vero ad ꝑtem mediā eius:que est neruosa ꝛ panniculosa colligatum est cū pulmone:vt ipm moueat motu anhelitus mediantibus neruis:q ad ipm veniunt a cerebro ꝛ nucha. Et ex hoc apparet quare diuersificatum est dyafragma ab alijs musculis:qꝛ alij musculi in loco vbi ossib⁹ applicant̄ sunt chordosi:ꝛ in alijs carnosi. dyafragma vero est econtrario. cā est:qꝛ dyafragma ꝓncipaliter hꝫ mouere pulmonem ꝛ nō costas:nunc aūt oīs musculus q̄ntum ad chordā eius dꝫ esse ꝯtinuatiuus cum membro quo dꝫ mouere:ꝛ cum alio q̄ntum ad ꝑtem eius carnosam. Et ex his apparet q̄ sit figura eius:qꝛ rotūda oblonga. apparet etiā que sit substātia eius:qꝛ musculosa ꝛ chordosa:apparet etiam q̄ntitas eius. ¶ Iuuamenta sunt tria que declarata patent ex dictis. Primum est vt sit principiū motus anhelit⁹. Secundum est vt diuidat inter membra spūalia et naturalia. Tertiū est vt iuuet intestina ꝛ mirach ad expellendum:que in intestinis sunt contenta. Et ex secundo iuuamento apparet ꝙ ad apostema eius sequitur alienatio mentis:sicut ad frenesiꝫ. Signa distinctiua perquire a Salic. quito de interiorib⁹. capitulo de passionibus dyafragmatis.

¶ De corde ꝛ operatione eius.

Leuatis panniculis apparebit tibi pulmo in cuius medio existit cor velatum pennulis pulmonis:vt ab ipo aere attracto tefrigeretur calor ꝛ spiritus q̄ i eo generatur:ꝛ temperetur cui⁹ cordis primo apparet situs ꝛ locus:qꝛ est in medio anterioris ꝛ posterioris dextri ꝛ sinistri q̄ntum ad cuspidē eius declinās versus sinistrum:q̄ntum vero ad radicē ei⁹ versus dextrum: vt possit bene insufflare calorē et spiritum versus dexteram partem: que calidior esse debuit sinistra. Est etiam in medio superioris ꝛ inferioris amotis ꝛ extremis:ꝛ sic fuit locatum:quia sicut princeps ꝛ prima radix omnium membrorum. Que sit colligantia eius consequenter apparebit sicut apparebit q̄ntitas eius:qꝛ non nimis magnum neq̄ꝫ paruum:maius tamen est in homine q̄ꝫ in aliquo alio animali eiusdem q̄ntitatis:quia plus habet de calore in q̄nto: sicut figura tibi apparebit:qꝛ est figure pinealis vel piramidalis:qꝛ huiusmodi figure debet esse omne quod est excedentis caliditatis:qꝛ propria figura primi calidi est figura piramidalis. Et etiam alia ratio: distictio ventriculorum eius ꝛ ororū ab ipso. Quarto debes videre numeꝝ partium eius:ꝛ ex hoc tibi apparebit que sit substātia ei⁹:ꝛ cōplexio ꝛ iuuamētum. Numerus vō partiū ei⁹ est:qꝛ ꝑtium eius q̄dā sunt extra substātiā ei⁹. Quedā vō sunt ī substātia ei⁹. Extra substātiā ei⁹ sūt casula cordis:ꝛ ora ab eo:que postea apparebūt. Casula ei⁹ neruea siue pellicularis est dilatata multū:facta ad tuēdū

coꝛ a nociuis:⁊ ne contangatur ab aliȷs membꝛis
in hoꝛa sue expāditionis. Et cā quare non est con-
tinua cum coꝛde fuit ne coꝛ in sui motu impediret
ꝓpter aggregatōem. fuit etiā alia cā vt contineret
quādā aquositatem:qua humectaret coꝛ: ⁊ roꝛaret
ne ꝓpter sup̄fluū ⁊ continuū ei⁹ motum exiccaret.
⁊ ideo semꝑ in hac casula repitur aquositas:⁊ ideo
si exsiccat hec casula vel priuat tali aquositate ad
marcisū deuenit:sicut si fit sup̄flua in iectigantiaȝ
⁊ tremoꝛem ⁊ tardiacā passionem cadit coꝛ: vt po-
nit Gal. qnto de inferioꝛib⁹ caplo.ij. ptes aūt essen
tiales coꝛdis:quedam sunt extrinsece:quedā intrin-
sece. Extrinsece sunt pinguedo additamēta coꝛdis:
siue auricule coꝛdis:⁊ oꝛta ab eo pinguedo statim
apparet in sup̄ficie exterioꝛi coꝛdis ꝓpter fineȝ po-
tius q̄ȝ existat ex parte agentis:qꝛ pinguedo gene-
ratur a frigido aut calido diminuto . coꝛ aūt cali-
dissimū:sed generata est ꝓpter finem:vt coꝛ ꝓpter
vehemētem ⁊ continuū motum non exiccetur . Ad
ditamēta coꝛdis sunt q̄dam ptes pelliculares:apte
ad dilatādum ⁊ constringēdū:genite ad hoc:vt qn̄
in coꝛpe nr̄o generat multū de sanguine vel d̄ spi-
ritu in ventriculo sinistro dilatet:vt contineant san-
guinem multū vel spūm multū q interdū generat.
Sed tu obycies sicut obiȷcit Gal. loco p̄allegato.
Quare natura non fecit coꝛ ita magnuȝ ꝙ posset
continere omnem multitudinem sanguis ⁊ spūs:ȝ
fecit illa additamenta:dico ꝙ causa fuit:quia si coꝛ
fuisset valde magnū esset cā debilitatis virtutuȝ ꝓ
pter dispersionē spiritus. Et ꝓpterea aīalia que ha
bent coꝛda magna sunt timida:vt lepus ⁊ ceruus.
Secūda causa fuit:qꝛ cum non semꝑ generet in no
bis multa quātitas spiritus ⁊ etiam sanguinis cum
coꝛ fuisset magnū:vt plurimū concauitas coꝛdis
extitisset vacua:sed qꝛ iste auricule pn̄t faciliter cō
trahi qn̄ non sunt replete:ibi nō erit vacuitas. Jtē
euitat pōderositas. Que aūt sit oꝛta a coꝛde sub-
sequenter apparebit. partes aūt intrinsece coꝛdis
sunt ventriculi coꝛdis:dexter. s. ⁊ sinister ⁊ medi⁹.
Scinde igit coꝛ primo in pte dextra ⁊ incipe a cu-
spide ei⁹:sic ꝙ alium parietem non tangas : sed a
latere ventriculi mediȷ diuidas:⁊ tunc occurret ti-
bi statim vētriculus dexter:⁊ videbis in eo duo oꝛi
ficia:quoꝝ vnus est versus epar:⁊ est oꝛificium per
quod ingredit vena chilis:⁊ est oꝛificiū maximū:
qꝛ ꝑ hoc oꝛificiū coꝛ trahit sanguinem ab epate: ⁊
ip̄m expellit ad oīa alia mēbꝛa:⁊ qꝛ ꝑ istud oꝛifici-
um hȝ plus trahere q̄ȝ expellere:oꝛdinauit natura
vt clauderet hoꝛa cōstrictionis:qn̄ dȝ expellere : ⁊
aperire qn̄ coꝛ dilatatur ⁊ attrahit tria hostilia:que
aperiunt ab extra ad intra:⁊ qꝛ ꝑ idem oꝛificiuȝ fit
ēt expulsio sanguinis ꝑfecte decocti:⁊ lȝ non totus
expellatur:qꝛ aliqua poꝛtio eius expellitur ad pul
monem:alia ꝑs eius transit in spiritum: oꝛdinauit
natura ne illa hostilia essent multum depꝛessa: ⁊ vt
ꝑfecta clausione nō claudat. Nota tamē duo. Pri-
mo ꝙ sensus tibi declarat ꝙ vena chilis hȝ oꝛigi-
nem suam coꝛde:qꝛ cū substātia coꝛdis est conti-
nua:⁊ ip̄m nō ꝑtransit:⁊ est maxima iuxta coꝛ sicut
stirps arboꝛis. Et scd̄o aduerte ꝙ ab ista vena an-
teq̄ȝ concauitatem coꝛdis ingrediat oꝛitur vena q̄
circūcirca radicem coꝛdis circulatur ⁊ ab ea oꝛiunt
rami dispersi per substantiam coꝛdis:⁊ ex hac vena
nutritur coꝛ. i. ex sanguine huius vene:postea vero
versus pulmonem est aliud oꝛificium vene arteria
lis que poꝛtat sanguinem ad pulmonem a coꝛde :
qꝛ cum pulmo deseruiat coꝛdi ꝺm modum dictum
vt ei recompēset:coꝛ ei trāsmittit sanguinem : ꝑ hāc
venam:que vocat vena arterialis:quia ꝓpoꝛtat san
guineȝ arterialis:qꝛ habet duas tunicas:⁊ habuit
duas tunicas. primo qꝛ vadit ad membꝛū qd̄ exi-
stit in continuo motu:⁊ secundo qꝛ poꝛtat sangui-
nem valde subtilem ⁊ colericum:vt igitur:non eua-
poꝛet:⁊ vt nō scindatur hec vena:ipsa habet duas
tunicas quare est dicta vena arterialis:⁊ in oꝛificio
isto vel istius vene sunt tria hostilia que aperiūtur
ab intra ad extra:⁊ claudūtur ab extra ad intra
perfecta clausione:quia per hoc oꝛificium coꝛ tā-
tum dȝ expellere a se hoꝛa constrictionis:⁊ non dȝ
retrahere aliqd hoꝛa dilatationis. Hoc viso scide
ventriculum sinistrum: ita ꝙ in medio remaneat
paries in quo est ventriculus medius : ⁊ tunc statim
tibi apparebit concauitas ventriculi sinistri cui⁹
paries est densioꝛ ⁊ spissioꝛ pariete ventriculi dextri.
Et hoc fecit natura ꝓpter tria. Primo qꝛ hic ventri
culus dȝ continere spiritū. dexter vero sanguinem:
sanguis aūt grauioꝛ est spiritu ꝓpter qd̄ rōne con-
tentoꝛuȝ plus aggrauaret pars dextra q̄ȝ sinistra:
⁊ ideo coꝛ nō fuisset equalis stature:vt illa esset eq̄-
lis ponderis fecit parietem sinistrum grossioꝛem:
vt recompēsaret sua grauitate grauitati sanguis.
Alia causa est qꝛ dȝ continere spūȝ:⁊ q facile est reso-
lubilis. Ut igitur nō resoluat paries fuit spissus:
Tertia cā ē: qꝛ hic ventriculus generare dȝ spūm
ex sanguine. spūs aūt generatur ex sanguine a foꝛ-
ti caliditate subtiliante:⁊ euapoꝛante. foꝛtioꝛ autē
est caliditas:qn̄ est in mā:⁊ sub̄o densioꝛi quare pa
ries hui⁹ vētriculi fuit spissus ⁊ densus. Jn conca-
uitate aūt eius circa radicē sunt duo oꝛificia:vnum
est oꝛificium arterie adoꝛti q̄ dr̄ adoꝛti:qꝛ imediate
a coꝛde oꝛta:vel qꝛ est ꝑ̄ncipiū oꝛigis oīum arte-
riaꝝ q̄ sunt in coꝛpe:⁊ ꝑ istā trāsmittit coꝛ spūm su-
pꝛa sanguinē in ipso generat ad oīa mēbꝛa qn̄ con
stringitur:⁊ ꝓpterea oꝛdinauit i ꝑ̄ncipio istius oꝛi
ficiȷ tria hostiola densa valde que ꝑfecta clausione
claudūtur ab extra ad intus:⁊ apiūtur ab intus ad
extra:⁊ oꝛificium hoc est valde ꝓfundum. Aliud ē
oꝛificium arterie venalis q̄ dr̄ arteria:qꝛ vapoꝛem
poꝛtat. dr̄ venalis qꝛ tm̄ hȝ vnaȝ tunicā:qꝛ natura
nō fuit multum solicita de custodia ei⁹ ꝙ per ipsaȝ
trāsit qd̄ est vapoꝛ capinosus vel aer q̄ attrahit coꝛ
a pulmone:⁊ qꝛ ꝑ istā venā coꝛ attrahit ⁊ expellit nā̄
i oꝛificio : hic posuit tm̄ duo hostiola:que perfecta
clausione nō clauduntur. Et sunt hostiola ista mul
tum eleuata:vt apodient parieti coꝛdis qn̄ expel-
lit ⁊ transmittit spūm ne ꝑ ipsum spiritus expella-
tur. Et ista sunt mirabilia opera nature sicut mira-
bile est opus ventriculi mediȷ. Naȝ iste vētriculus
nō ē vna cōcauitas:sed ē plures cōcauitates pue
late magis in parte dextra q̄ȝ in sinistra ad hoc: vt
sanguis q vadit ad ventriculum sinistrū a dextro:
cū debeat fieri spūs cōtinue subtiliet: qꝛ subtiliatio
eius est pꝛeparatio ad generationē spūs:⁊ natura
trāsmittēdo aliqd ꝑ mēbꝛa vel viam aliquā nūq̄ȝ
trāsmittit illud ociose:sed ꝑ̄parādo illd̄ ad foꝛmā
quā dȝ suscipere:vt frequenter ponit Gal. in libꝛo
de iuuamentis:vt in qnto de venis miseraicis. Et
hoc de partibus substantialibus cordis. Alie sunt

partes:que sunt orte: ⁊ illa sũt quattuor.s. vena chilis:vena arterialis:arteria adorti: ⁊ arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem:cuius anothomiam statim videas.

¶ De pulmonis substantia ⁊ numero partiũ ei⁹ ⁊ ex quot vasis componitur.

Ex dictis aliqualiẽ apparere põt substãtia pulmonis ⁊ numerus ptiũ eius:nã ipse cõpositus est ex triplici vase:ex carne molli ⁊ panniculis: ⁊ vase triplici.s. ex vena arteriali:que oriẽ ex dextro ventriculo cordis:que portat sanguinẽ nutritũ pulmonẽ. Secũdo ex arteria venali que oriẽ ex sinistro ventriculo portans vapores capinosos ad pulmonẽ:et apportans aerẽ ad cor a pulmone. Tertio ẽ trachea arteria:que ad pulmonẽ portat aerem: ⁊ ab ipso ad extra ducit: ⁊ hec vasa ꝯueniunt oĩa ĩ hoc ꝙ primo qñ ad pulmonẽ euenerit in duos ramos diuidunẽ. Unus vadit ad ptem dextrã eius:alter ad sinistrã. Et quilibet eoꝝ iterum diuidiẽ in duos ramos magnos:quoꝝ vnus vadit ad partem superiorem pulmonis: ⁊ alter ad partem inferiorem: postea oẽs vadunt se diuidẽdo vsqꝫ ad ramos capillares ⁊ minimos ⁊ adinuicẽ ꝯtinuanẽ ⁊ intexũtur sicut rete: ⁊ cõponunt sicut rete substãtiã pulmonis: ⁊ sicut vene epatis substãtiã ei⁹: ⁊ scias ꝙ rami trachee arterie sunt iuxta ramos vene arteriales:vt cibentur ab ea ⁊ iuxta ramos arterie venalis vt aerẽ transmittant ad arteriã venalẽ:vt cũ portet ad cor: ⁊ a corde ducat ad arteriã tracheã. Iste tamẽ vie vel rami ꝗ sunt inter has sunt ita stricti vt sint inuij sanguis: ⁊ ꝑuij aerij intrãti ⁊ exeũti: ⁊ ideo si dilatanẽ superflue põt fieri exitus sãguinis sine ruptura a pulmone. Concauitatẽ ⁊ vacuitates huius retis replet caro mollis ipsius pulmonis: ⁊ hec est ps secunda eius. Tertia vero ps eius est panniculus eius rarus:ad quẽ terminanẽ orificia hoꝝ vasoꝝ:verũ est ꝙ orificia vasoꝝ trachee arterie sunt maiora orificicijs alioꝝ vasoꝝ ⁊ aptiora. Primo qꝛ orta sunt ex stipite maiori ⁊ latiori. Secũdo qꝛ sunt cartilaginosa ⁊ nõ pelliculosa: ⁊ ideo cũ sint duriora magis possunt stare apta. Et ex hiꝭ nota vlterius viã per quã a pectore ad pulmonẽ ⁊ tracheã arteriã expelliẽ screatus vel sanies siue sanguis emanans a pectore:vt in pleuresi vel a cõcauitate eius:vt in emothoica passione ⁊ empimate:qꝛ quãdo materia in his locis est cõgregata ipa diuidiẽ ad minima: ⁊ ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quãdo pulmo dilatatur orificia trachee arterie magis aperiunẽ: ⁊ ꝑ illa exsugat materiã predictã: ⁊ non ꝑ alia orificia alioꝝ vasorũ:qꝛ nõ sic sunt lata:neqꝫ dilatanẽ ora anhelitus ⁊ tunc ex vasis illis:ille humor vel liquor expelliẽ ad vias latiores. Et ex illis ad minores donec ad originem ꝑueniat canne pulmonis: ⁊ tunc cũ tussi extra expellitur: ⁊ tussis ẽt adiuuat ad penetrandũ hunc catarrũ in canales iam dictos. Et ex his apparet ꝙ expurgatur hec materia: ⁊ dato ꝙ nõ perueniat ad cor:sed si expurgaretur ꝑ alia duo vasa bene de necessitate perueniet ad cor. Hec oĩa habẽt a Gal. qnto de interioribus caplo.iiij. sic igitur pꝫ numerus partiũ integrantiũ pulmonẽ. Partes ei⁹ quãtitatiue sunt qnqꝫ.s. due in parte sinistra ⁊ tres in dextra:quaꝝ tertia dicitur pomũ granatum siue culcitra:qꝛ supra ipsã sedet vena chilis: ⁊ arteria indirecto cordis in loco vbi vena ascendit ad cor: ⁊ ex hoc potes videre quantitatẽ pulmonis:qꝛ si sit paruus non inflatus:si tamen inflando ipm inflaueris videbis ipsum magnificari: maior tamen est quantitas eius in dextra qꝫ sinistra.qꝛ ĩ sinistra est cor locatum ibi occupans locum. Figura eiꝰ pꝫ:qꝛ ad figurã clibani figuratus est:in parte posteriori longiorẽ habẽs magnitudinẽ qꝫ anteriori eius:colligantia pꝫ ex predictis. Et iuuamentũ ⁊ egritudines eius satis sunt note:nisi ꝙ debes excorticare ramos trachee arterie: ⁊ videre annulos rotundos:quos expuit peripleumonicus vel ptisicus:qꝛ illi sunt rotundi:sed habens vlcus in cãna pulmonis (de cuius anothomia statiꝫ ꝓsequẽdũ) non expuit annulos:sed cortices: ⁊ si ãnulos expueret non tamen rotundos cuius cãm dicemus.

¶ De anothomia trachee arterie ⁊c.

Expedita anathomia pulmonis:oꝫ videre anothomiã trachee arterie que est via ad pulmonẽ:sed vt eius anothomiã videas perfecte oꝫ ꝑmittere anothomiã quorundã que cum ea colligantiã habẽt. Opꝫ igitur vt excarnes collum siue gulã ⁊ uidebis musculos lõgitudinales supra quos notabis venas quidem ex utroqꝫ latere vnã quod fuit iuuamentum hoꝝ dixi iã in anothomia pectoris. Illis eleuatis inuenias duas amigdalas ex vtroqꝫ latere vnã que sunt carnes glandose facte ad formã ⁊ figuram duaꝝ amigdalaꝝ:quaꝝ iuuamentũ fuit vt humiditatem quã generant ⁊ cõgregãt humectet trachea ne exiccetur ꝓpter motũ. Scðm iuuamẽtũ fuit vt replerent ⁊ equarent loca gule:qꝛ gula ꝓpter epiglotũ in parte supiori est valde tumida: ⁊ ĩ parte inferiori ꝓpter stricturã trachee ẽ valde gracilis. Amigdale igitur ille posite sunt infra epiglotũ vt adequet. Tertiũ iuuamentũ est vt sint scutum venarum ⁊ arteriarum appopleticarum:que portant sanguinem ad caput ⁊ arterie portãt spiritum:qui postea in rete quod ꝯterunt conflato sub cerebro fit animalis: ⁊ iste vene vocantur appopletice:qꝛ ex plenitudine eaꝝ frequenter fit appoplexia. Uocatur etiam vena somni:qꝛ ex naturali oppilatione facta in rete iam dicto causatur somnus vocantur etiam profunde:qꝛ sunt locate in profũdo iuxta siue supra musculos spondilium colli. Et vt eius originem videas scinde furculã ⁊ accipe truncum arterie adorti ascendentem ⁊ vene ascendentis. Et videbis ꝙ anteqꝫ egrediatur furculam ramificatur. Primo in duos ramos quorum un⁹ vadit ad partem sinistram: ⁊ alter ad dextram: ⁊ añqꝫ ad subassellam perueniant alter istorum vel ab alterutro descendet vena per spõdiles dorsi ad nutriendum octo costas: ⁊ partes superiores pectoris:postea penetrat per assellam quilibet predictorum: ⁊ vadit ad domesticum brachium: ⁊ in cubito apparet.i. curuatura cubiti ⁊ dicitur basilica: ⁊ est inferior. Et ex his potes videre quomodo basilica habet continuitatem cum vena que nutrit partes pectoris superiores. Etiam apparet que est causa quare in pleuresi in qua dolor ascendit superi⁹ vsqꝫ ad furculam competit fleubotomia basilice:vt ponit Ipo. secundo regiminis acutorũ. ⁊ Gal. ibidẽ.

·Postea vero egreditur furculam: ⁊ ramificatur in ra
mos quoꝝ duo obliquantur: ⁊ vnꝰ eoꝝ vadit ad bra
chiuȝ dextrū: ⁊ alter ad sinistrum ⁊ vadit ad silue=
strem ptē brachij: ⁊ apparet in curuatura brachij
⁊ dicitur cephalica: ⁊ hȝ euacuare a capite: qꝛ ꝯtinua=
ta est cū venis duabus directe ꝓcedentibus supiꝰ
ad caput. Et iste dicunt vene predicte appopletice
⁊ sicut dixi de venis: ita eodē modo ꝓcedunt arte=
rie. ·Postea iuxta istas arterias ⁊ venas appopli=
cas inuenies neruos duos magnos descendentes
a cerebro a sexto pari neruoꝝ: vnus a latere sinistro
⁊ altera a dextro: ⁊ ex vtroqȝ formantur ⁊ ramificantur
nerui reuersiui: q̄ sūt nerui vocis: quos videbis suo
loco: residuū aūt dextri cū ysophago ꝓ maiori ꝑ=
te ꝯiungitur: ⁊ in os stomachi ramificatur: ⁊ tēdit vsȝ
ad fundum: lȝ aliqua ps eius in furculā cum venis
⁊ arterijs cassule ꝯiungatur: sȝ finister pro maiori ꝑ=
te cum mēbris spūalibus cōplicatur. Et qꝫtuȝ ad ali
qd̓ eius cum naturalibus ꝯiungitur: his mēbris
excarnatis eleua similiter tracheaȝ arteriā ⁊ ysopha=
guȝ: sed hoc nō poteris nisi alia membra. s. oris ele
ues. Incide ergo ⁊ eleua mandibulas inferiores a
superioribꝰ: ⁊ hec faciēdo notes anothomiā oris.

¶ De anathomia oris ⁊ mltis circūstātijs circa h.

TAm ipsius oris primo occurrūt labia
inferius ⁊ superiꝰ: ⁊ huiusmōi labia sūt
cōposita ex neruis: carne: ⁊ cute: mira cō
mixtiōe: ita ꝙ cutis a carne: neqȝ caro
a neruis pōt seperari: neqȝ panniculus ab eisdem.
Et hoc fuit qꝛ labia debebant moueri versus oēȝ
differentiaȝ positionis. s. sursum ⁊ deorsuȝ: ante et
retro: a dextris: ⁊ a sinistris. Uel igitur oportuit ꝙ
haberent diuersos ⁊ plures musculos qd̓ est īpos=
sibile ꝓpter grauedinē: vel igitur oportuit ꝙ car=
nem ⁊ neruos ꝑm oēm diuisionē haberent permix
tos: cooperiunt etiam labia panniculo q̄ oritur a
tunica intrinseca meri continuata: cum tunica ītrī
seca stomachi: sicut ⁊ oia membra oris. Ut sit sen=
sus eius: cuius est stomachus: ⁊ ꝓpter hoc conue=
nit ꝙ in omni vomitu futuro tremit labiū inferiꝰ.
·Post labia sunt dentes numero. xxxij. duo duales
inferiores: duo īcisiui: duo camini: quattuor maxil=
lares: ⁊ sex molares: ⁊ totidem superiores. Et den
tes principaliter sunt facti ꝓpter contritionem ⁊
digestionem sicut cibi. Secūda ratio ꝓpter vocem
⁊ distinctionem loquele: sicut ⁊ labia: ⁊ ideo caren
tes dentibus vel labijs nō bene loquūtur: post dē
tes est lingua cuius anothomiā reserua. ·Post vi=
de pallatum habens cōcauitatem in cacumine su=
periori: vt fiat intonatio vocis: ⁊ reuolutio agilis
ipsius cibi quando dentibꝰ cōteritur. In fine pal=
lati videbis vueā pendētem ad modū grani vue: ⁊
ideo vocata est vuea in substātia existēs rara: spon
giosa: ꝙ principalr̄ ē facta vt supfluitatē descendē
tem a capite hora reumatismi recipiat: ne ad mem
bra īferiora descēdat: ⁊ ꝓpterea freqnēter aposte=
matur. Est ēt formata vt vocem modulet in frangē=
do aerē: q̄ est materia vocis. Sed iuuamētum eiꝰ
ē vt ipm aerem q̄ ad pulmonē vadit ⁊ attrahitur ꝑ
nares ⁊ os repcutiēdo aliquādiu in ore retineat ⁊
ne frigidus sed alteratus ꝑueniat ad pulmonē. Et
ꝓpterea contingit ꝙ habentes abscisaȝ vuulā mul
tum sunt catarrosi: ⁊ ideo ꝓhibetur ab auctoribus
ne incidatur. Sed si sit putrida aut apostemata debȝ
aduri. Est etiam alia causa: qꝛ ꝓpter situm ⁊ substā
tiam eius qñ inciditur raro cōsolidatur: sed sanies
ibi aggregatur putrida. ⁊ semꝑ sentitur fetor oris: ⁊
ideo meliꝰ ē vt cauterizetur ferro ignito. Modus
aūt ē vt habeatur cauilla ferrea vel lingua linita luto
sapie: siue creta: vt ponit Auicē. q̄rta. fen. pmi cañ.
caplo de cura ꝑ cauteriū ⁊ aperto ore ⁊ interposito
inter maxillas ligno rotundo in vna extremitate
cauille imponatur vuula postea ferrum ignitum ꝑ
cōcauitateȝ cauille intromittatur: ⁊ attingat vuula ⁊
cauterizetur. ·Post vuulam vero sunt fauces: ⁊ sunt
loca ampla glandosa: apta suscipere supfluitates.
Et ideo frequenter apostemantur: ⁊ apostema eoꝝ lȝ
extra nō emineat. eminet tamē intus. Et ideo si os
aperiatur ⁊ in ꝓfundo aspiciatur apparet tumor:
⁊ ideo fit ibi squinātia ī scd̓a specie ⁊ vocāt vulga
res gotumi: ⁊ in fine siue termino existit ṗncipium
cāne: ⁊ meri: ⁊ ibi videbis membrū vnū cartilagio=
sum cū magna sapia a natura fabricatuȝ: qd̓ voca
tur cooptoriū: qꝛ hora trāsglutiōis cibi claudit fo=
ramē epigloti: ad hoc vt aliqd cibi vel potus nō de
scendat ad pulmonē: q̄ possit esse cā suffocatiōis.
Et ideo euenit ꝙ si aliqs ridendo trāsglutiat: ꝙ tūc
vadit aliqd ad pulmonem: qꝛ hora risus stat epi=
glotis aperta: qꝛ tunc videtur suffocari.

¶ De meri cum trachea.

HIs expeditis eleua vt agilius ⁊ leuius
videas anothomiā residuoꝝ meri cuȝ
trachea: ⁊ his eleuatis nota primo sub
stantiam eoꝝ: nam substātia meri ē pel=
licularis ⁊ mollis: substātia trachee ē
pellicularis ⁊ cartilaginosa ⁊ causa fuit qꝛ meri ē
via cibi: qui interdum diglutitur in magna quanti
tate ꝓpter qd̓ oportet via eius interdū dilatari: sed
trachea est via aeris penetrantis ad pulmoneȝ: qꝛ
cum leuis sit ⁊ non solidus per viam penetrat que
stat aperta. Uia autem pellicularis ꝓpter molliciē
non stat aperta: sed paries vnus cadit supra alteꝝ.
non fuit hec cāna ossuosa: qꝛ dȝ esse flexibilis ꝓpter
formationem vocis. Item impediret trāsitum cibi
multi: ⁊ solidi per meri. Et ꝓpter hanc cām nō fuit
tota cartilago vna. sed fuerunt plures cartilagines
continuate per pelliculas simul. ⁊ isti sunt circuli
quidam non tamē cōpleti sed in figura. C. residuū
autem cartilaginis continuata substantia pellicu=
laris in directo meri ⁊ hoc nec substātia dura car=
tilaginosa comprimat meri ⁊ impediat transitum
cibi. Et ideo scire debes ꝙ a parte anteriori cāna ē
cartilaginosa: qꝛ versus partē illaȝ nō cōtangit me
ri. Item tuetur tunc magis a nociuis: sed versus pteȝ
posteriorē est pellicularis: ⁊ hoc vsqȝ ad epiglotiȝ:
que tota est cartilaginosa ꝓpter cāni que dicetur.
Et sic apparet substātia cāne. Sed substātia meri
ē cōposita ex duplici pāniculo: siue tunica intrīse=
ca: que villos longitudinales ad attrahendū hȝ ⁊
extrinseca que villos hȝ latitudenales aptos ad ex=
pellēdum illud qd̓ attrahitur ab intrinseca. verum
ē ꝙ prima principalior ē scd̓a: Et ex his pȝ iuuamē
tū hoꝝ ⁊ numerus ꝑtiū eius. pp partes trachee: q̄
partē quandā principalē hñt: que dr̄ epiglotis cu=
ius anothomiā postea ponā. Tertio videas drīam
ex pte q̄ꝫtitatis: nā meri ē lōgius ⁊ maiꝰ cāna: quia
tendit vsqȝ ad dyafragma: ⁊ infra ipm cōtinuatur cū
ore stomachi: sed canna pulmonis non descendit

nisi vsqꝫ ad furculam. Et cā pᵒ: qꝛ pulmo statiꝫ est sub furcula: sed os stomachi est imediate sub dyafragmate. differunt quarto in situ siue loco: nā meri est positum magis in pfundo: versus spondiles colli ꝛ dorsi: sꝫ trachea arteria magis est posita anterius: ꝛ cā fuit triplex: vna fuit qꝛ cum trachea sit magis dura cartilaginosa ꝛ meri piculosuꝫ potest magis tueri canna ab intrīsecis alterātibus q̄ȝ meri qꝛ magis fuit posita exterius. Secūda cā fuit qꝛ p tracheam attrahit̄ aer: cuius ptinuus dꝫ esse in gressus: ꝛ ideo ipse debuit habere situꝫ directū ad qd̄: ꝛ sic hꝫ qꝛ ponitur anterius sicut os. Tertia cā fuit qꝛ si meri fuisset posituꝫ anterius versus gulam vel oportuisset ꝙ post finē tracheę meri obliquasset versus dorsum vel ꝙ a fine canne vsqꝫ ad principiū oris stomachi fuisset vacuitas: sꝫ vtrūqꝫ est inconueniēs: nam secundū est impossibile: primuꝫ aūt pareret nocumentū ꝛ īpedimentuꝫ in actu transglutiendi. ¶ His visis eleua meri incipiēdo a parte inferiori cū solicitudine ne tangas aliquē neruuꝫ reuersiuū: veruꝫ est ꝙ faciliter sepatur a trachea vsqꝫ ad epiglotuꝫ: ibi vero difficulter. Propterea qꝛ tunica meri dispersa est i epigloto: ꝛ iō ab eo non facile sepatur: ꝛ hoc fecit natura sagaciter ad hoc: vt in hora transglutionis cū meri eleuatur ad os: ad attrahendū cibum epiglotis etiaꝫ eleuet̄ ne sui duricie ꝛ soliditate ipediat transituꝫ cibi. Et ista continuatio nō fuit necessaria i tota trachea: qꝛ ipa ƀm totum preter epiglotuꝫ non est cartilaginosa: ꝛ ex hac anothomia manifestatur snia Gal̄. in libro de motibus liquidis: qꝛ epiglotus hora transglutionis non mouetur sursum: qꝛ ab aliquo moueat̄: neqꝫ ex se. sꝫ qꝛ trahit̄ ab ysophago ppter ptinuationem dictam. Et hic sufficiat de anathomia ysophagi meri ꝛ cause pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate grossa ꝛ solida q̄ nominatur epiglotis ꝛc.

ELeuato meri videbis extremitateꝫ pulmonis grossaꝫ ꝛ solidaꝫ que nominat̄ epiglotis. Et hic epiglotis est compositus ex quadruplici substantia .s. pelliculari: qꝛ velat̄ ppter cām dictaꝫ ꝛ ex musculis: et neruis ꝛ cartilaginibus. Musculi vt dicit Galie. octauo de iuuamentis sunt. xx. īter cartilagines eiᵒ ꝛ octo inter epiglotim ꝛ membra circumiacentia: nō tamē perfecte oēs possunt discerni. Neruos āt inuenies ascendētes: ab vnoquoqꝫ latere trachee arterie vnū: ꝛ isti sunt nerui orti cū neruis suprapositis descendētibus supradictis: ꝛ oriunt̄ ab eis iuxta corꝛ: ꝛ superius reuertunt̄. Et ideo isti vocati sūt nerui reuersiui: siue nerui vocis: qꝛ proprie sunt pn cipium motuꝫ vocis. Et cā quare hꝰ nerui reuersiui fuerunt ꝛ nō directe ad epiglotim veniunt a cerebro: fuit quadruplex: vt ibidem ponit Gali. in libro de motibus liquidiſ. Una cā est: quia isti nerui sunt principium magni motus ꝛ fortiſ ꝛ spissi: propter quod debuerūt esse fortes: quare sicci: qꝛ nerui motiui quāto sicciores tanto fortiores. Nunc āt sūt sicciores quāto a cerebro magis remotiores: qꝛ iuxta cerebruꝫ ꝛ originē eoꝝ nerui sunt valde molles. Propter quod vt essent remoti a cerebro natura transmittit eos vsqꝫ ad cor. Postea reflexit superius ꝛ reflexit iuxta loca calida vt cor. ꝛ ad arteriam adorti vt fierent sicciores. Secunda cā fuit qꝛ cū vox fit motus qdaꝫ voluntarius: vel facta a motu voluntario: eius principium dꝫ esse cerebrum. Et qꝛ cerebrū non pōt multū moueri: taliter ordinauit natura istos neruos: vt cerebro modice moto moueretur epiglotis ƀm imperium voluntatis ipsius. modo hoc fit per hoc ꝙ nerui illi sunt situati ad modum freni ꝛ habenarum. Et ideo ibi dicit Gal̄. ꝙ cerebrum vtitur his neruis ad mouendū epiglotim: sicut miles vtitur freno ꝛ habenis. Tertia causa est ista: qꝛ lꝫ vox dependat a cerebro tanq̄ꝫ a principio voluntarij motus dependet etiā a corde tanq̄ꝫ ab eo in quo formatur conceptus: ꝛ ideo cum sit operatio cōis cerebri ꝛ cordis: nerui q sunt in strictura vocis debent cōicare cordi ꝛ cerebro: ꝛ ideo cum ortum habeant a cerebro transitū debuerunt habere iuxta cor. Quarta cā fuit: quia nerui ad musculos debent peruenire iuxta principium eoꝝ ꝛ non finē. Principiuꝫ aūt musculoꝝ epiglotis est versus parteꝫ inferiorem quare nerui ad eos venientes ab inferiori pte ad eos debēt peruenire: quare fuerunt reuersiui ꝛ isti nerui lꝫ manifeste appareant tm̄ duo. tamē multiplicat̄ postea ƀm multiplicationem musculoꝝ. Et ex his pōt videre qūo ex incisione neruoꝝ reuersiuoꝝ pōt accidere lesio ꝛ amissio vocis. Item ꝙ qn̄ inciduntur nerui descendētes simul amittit̄ vox ꝛ alie opationes: ꝛ imo cum ictu quando incidunt̄ soli reuersiui amittitur tantuꝫ vox ꝛ alie operationes non impediuntur. Post neruoꝝ anothomiam eleua neruos ꝛ musculos ꝛ cōspice tres cartilagines. Pria anterior maior est oibus clipealis appellata siue scutalis: ad similitudinē scuti siue clipei. Item posita ad exterius ad defendendum vt clipeus. Secūda vero est ad complenduꝫ totuꝫ qd̄ deficit̄ ex prima. ꝛ hoc vocat̄ nomen nō hn̄s: ꝛ cā quare fuit facta epiglotis cōplete cartilaginosa est vt sit magis sonora vt ad ipsam fiat melior refractio: ꝛ nō impediat cum hoc transglutionem: qꝛ eleuat̄ hora trāsglutiendi ad superiora cū meri ppter cāꝫ supra dictam. Tertia est que existit in medio ꝛ vocat̄ cimbalaris. In medio aūt eius est lingua fistule dicta fistula: ad similitudineꝫ fistule artificialis. Et ista sic nominata est ad similitudinē istius fistule naturalis: ꝛ est conuenientius dictum.

¶ De lingua ꝛ narratis circa eam hic ꝛc.

EXpeditis his que circa pulmonē ꝛ cannam eius ꝛ epiglotim tunc remanet lingua que fabricata est in osse facto ad figuram lr̄e laude. Habuit. n. in suo fundamento os: vt ab eo sustentet̄ ꝛ etiaꝫ qꝛ diuersis ꝛ varijs motibus dꝫ moueri: vt ei inuitatur: ꝛ eideꝫ assigatur: qꝛ omis motus localis dꝫ esse ad aliqd̄ fixum. Et hec est cā quare os istud fuit figure laude: qꝛ si fuisset totum vnuꝫ oblongum: aut pcessisset recte deorsum: ꝛ tunc penetrasset epiglotim vel meri vel stetisset a latere vno: ꝛ tunc lingua nō existeret directa sed ad idem latus plicata. Postea scide linguam per medium ꝛ videbis magnas ꝛ plures arterias ad eam venientes vt faciliter moueatur ꝛ magnificetur: videbis etiam duo pia neruoꝝ motiuorum qui magis profundant̄ in profundo radice lingue: ꝛ sensitiuoꝝ qui in supficie ꝛ panniculo eius expanduntur ad dandum sensum gustus ꝛ tactus: ꝛ sic iam peruenisti ad anothomiaꝫ vnius

nerui motiui orti a cerebro ad dandum motum.
⁊ vnius sensitiui ad dandum sensum.

¶De capite continente mēbra animata.

His expeditis assume caput qđ est ven=
ter posterior vel postremus continens
membra animata ⁊ spāliter cerebrū qđ
est in imobile: ⁊ ideo caruit musculis. si
tus eiꝰ est pars supior corporis. Cā aūt
eiꝰ situs est supra dicta. Et ex his apparet primū. s.
substantia eiꝰ: qr de se ossuosum est potiꝰ ꝙ̃ muscu
losum. Apparet scđo situs ⁊ locus eiꝰ ⁊ ex superio=
ribꝰ ⁊ sequētibꝰ apparebit colligantia eius. Appa
ret tertio q̃ztitas eiꝰ: qr hic venter in homie est ma
gne q̃ztitatis respectu aliorꝝ maioris ꝙ̃ in alio aīa=
li eiusdem q̃ztitatis cum hoīe. qr hꝫ continere cere=
brum qđ maius in hoīe ꝙ̃ in aliquo aīali eiusdem
q̃ztitatis. Et dꝫ habere ventriculos maiores etiam
magis disstictos. Figura aūt capitis ⁊ forma appa
ret: qr est figure sperice leuiter p̃esse ex vtraqꝫ parte:
ita ꝙ ꝑm anteriora ⁊ posteriora tuberositates q̄si
dam: ꝑm dextrū vero ⁊ sinistrum habeat planiciez.
Cā aūt quare fuit figure rotunde: sed leuiter com=
presse ex vtraqꝫ parte est: qr talis est oīum aliaꝝ ca=
pacissima: ⁊ qr ipsa non pōt tangi nisi in puncto. ⁊
ꝑ consequēs a rebꝰ exterioribꝰ tuta. His duobꝰ in=
diguit caput: qr dꝫ esse capacissimuꝫ pp cerebrū. ⁊
qr valde dispositum ītrinsecus alterantibꝰ dꝫ esse
tutū ab eis. quare figure fuit spice: non tñ fuit pfe=
cte figure rotūde. sed depsse ex vtraqꝫ parte pp vē=
triculoꝝ cerebri distinctionē. ⁊ pp ortū sensuū par=
ticulariuꝫ a pte anteriori. quare fuit figure p̄dicte.
Et ex his apparet qntum qđ cōsueuit ingri in ano=
thomia cuiusqꝫ mēbri. s. iuuamētum eius: qđ ē cōe
⁊ generale qđ est continere mēbra aīata ⁊ spāliter
cerebrū ⁊ orta ab eo. Sequit̃ sexto ⁊ vltimo videre
numeꝝ partiū eiꝰ: partes aūt capitis ꝑm Auicē. in
tertia. fen. prima. caplo pmo. sunt. x. s. capilli cutis:
caro: pāniculus exterior: craneū: pāniculi intrinseci
duo: cerebrū: duo pāniculi inferiores: recte mirabi=
le os basilare: ⁊ adde. xj. vt orta. Capilli in capite
fuerunt generati ⁊ ex necessitate materie ⁊ ex necessi
tate finis. Ex necessitate materie qr cū caput sit ca=
minum totius corpis recipit fumosas supfluitates
a toto corpe que materia pilorꝫ: ⁊ ideo ꝑ cutim eis
egrediūtur ⁊ formātur pili magni q dicūtur capil=
li. Necessitas finis fuit: qr cū caput sit expositū re=
bꝰ exterioribꝰ alterantibꝰ habuit capillos: vt per
eos tueretur a nociuis extrinsecis alterantibus.
Cutis capitis grossa est: quia capilli debent esse fir=
mati ⁊ infixi in ea q debēt habere radices magnas
⁊ grossas: ⁊ ideo cutis grossa fuit ⁊ etiam qr est ve
lamē ⁊ scutum ossis ⁊ cerebri. cum super craneum
non sit musculus. Caro autem apparet in fronte
temporibus ⁊ circa mandibulas. Eleuata cuti cra
nei apparebit tibi panniculus exterior factus pro=
pter tria iuuamenta: vnū vt craneum acuti ⁊ cutis a
craneo siue medio non tangitur. Scđm vt craneū
per hunc panniculum sentiat. Tertium vt per hūc
panniculum dura mater suspendatur a craneo. qr
hic panniculus generatur ex neruis ⁊ ligamentis
ortis a dura matre penetrantibus per cōmissuras
⁊ poros cerebri extra craneū ex quibus contexitur
panniculus his exterior.

¶De craneo quid sit ⁊c̃.

Craneū est os magnum circūdās cere=
brū exteriꝰ. in cōcauitate existit cerebꝝ
locatū. ⁊ iō magnū ē h̄ os in hoīe sicut
⁊ cerebrū. eiꝰ situs ē: qr velatū est pti=
bus p̄dictis pp necessitatē dictā. ⁊ velat ēt cerebrū
pp necessitatē eandē. Istud craneū nō fuit vnū ⁊ cō
tinuū: sed ptes habuit. ⁊ h̄ pp multa. Prio vt si fie
ret nocumētū in vna pte alteri nō cōicaret vel toti.
Scđo vt fumositates possent ꝑ iūcturas ex̃ crane
um expelli. Tertio vt v̾tus medicaminū tpe necessi
tatis possit ad substātiā cerebri penetrar̃. Iste ptes
cōtinuate sunt iūcturis: q̄ vocant̃ adoree. s. serati=
les. nō. n. fuerūt nodatiles: qr nō debēt moueri illa
ossa: sed fuerūt seratiles vt firmiorē facerēt colligā
tiā: ⁊ iō dentales sunt. ⁊ fuerūt duplices. s. vere ⁊ mē
dose: mēdose sunt due. s. in vtroqꝫ tpe vna: ⁊ dicunt̃
mēdose: qr nō penetrāt interiꝰ: sed tm̄ aperiūt exte=
rius. vere v̾o sunt tres sicut tres sunt vētriculi. s. co
ronalis facta ad moduꝫ corone. sagittal̃ prūpens
ꝑm lōgitudinē ad modum sagitte vel linee. ⁊ tertio
adoree. lauda q̄ cōtinuat̃ craneū posterius. qđ ē fi=
gure laude. ⁊ fuit figure istius os posteriꝰ. qr cere=
brū posterius ē figure piramidalis q̄ sit cā istiꝰ ap
parebit in anothomia substātie cerebri posterioris
Et ex his apparet ꝙ in genere qnqꝫ sunt ossa capi=
tis. s. os frōtis: duo parietes cranei: os lauda: ⁊ ba
silare qđ statim videbis. Et ex his pꝫ ꝙ sit iuuamē
tū cranei ⁊ partiū eiꝰ. ⁊ egritudies eius sunt oīuꝫ ge
neꝝ. Pōt. n. pati malā cōplexionē: apostema ⁊ so=
lutionē cōtinuitatis: in qua nota ꝙ ipsa ē periculo
sa qr discooptū est aeri ⁊ appropinq̃t exteriꝰ alterā
tibꝰ ⁊ maxime si fiat in loco iūcturaꝝ ⁊ spālr in loco
q dr̃ bregma ⁊ ē ps mollior ⁊ gracilior q̄ sit in cra
neo ⁊ tardius indurat̃ in pueris: ⁊ hoc est qr ibi fit
cōiūctio siue vnio duaꝝ coniuncturarum.

¶De dura matre ⁊ pia.

Expedito craneo videbis duos pānicu
los sub eo. s. durā matrē: ⁊ piā matrem
factos vt velēt cerebꝝ: ⁊ vt cerebꝝ non
cōtangat̃ a craneo qđ est valde durū.
⁊ iō iuxta craneū imediate existit dura mater q̄ soli
da ⁊ dura ē iuxta cerebꝝ ē pia mater: q̄ mollis ⁊ hu
mida est vt nō ledat cerebꝝ. Et qr in ipsa cōtinent̃
siue cōtexte sunt vene: qbꝰ mediātibꝰ nutrit̃ cerebꝝ
⁊ ex hoc apparet q̃re duo fuerūt pāniculi. qr h̄ fuit
vt ne durus cōtangeret cerebꝝ. ⁊ vt mollis nō con=
tāgeret craneū. Est ēt alia cā. s. vt si nocumentū nō
cōtingeret vni: adhuc nō cōicaret cerebruꝫ ⁊ dura
mater magis ē alligata craneo vt suspendit̃ ei. ⁊ iō
ꝑ ipm siue suas pficaces trāsmittit neruulos ⁊ li=
gamēta. hꝫ ēt dura mater cōtinuitatē cū cerebro.
vñ penetrat ꝑ ipm diuidēs ipm ꝑ mediū in dextruꝫ
⁊ sinistrū vsqꝫ ad vētriculū anteriorē. ⁊ diuidit etiā
ipm in anteriꝰ ⁊ posteriꝰ. Et ideo diuidit anteriꝰ ce
rebrū a posteriori: ⁊ fuit hoc necessariū: qr vnū ē di
uerse cōplexiōis ab alio: ⁊ sicut diuidit dura mater
ita etiaꝫ ⁊ pia mater: imo magis: qr cū pia mater sit
sustētaculū venaꝝ nutrientiū cerebrū diuisa est per
cauernositates cerebri ⁊ nutrimētū tribuat cerebro:
sicut penetrauit vsqꝫ ad vētriculos cerebri: ⁊ circū
circa velati sunt: vt pāniculo subtilissimo vsqꝫ ad fi
nē medij. nā vētriculus posterior pāniculo nō idi=
guit ꝑpter siccitatem eius respectu anterioris.

¶De cerebro in hoīe q̃re maius in quātitate ꝙ̃

in aliquo animali eiusdem quantitatis ₹c.

Pānniculis eleuatis appebit cerebꝝ in hoīe maiꝰ in q̄ʒtitate q̄̄ in aliq̄ alio aiali eiusdē q̄ʒtitatis: qꝛ coꝛ hʒ calidius eis dem: ⁊ idiget pp opationē itellectꝰ plu ribꝰ spiritibꝰ aīalibꝰ. Et hoc cerebꝝ̄ duas partes hʒ anterioꝛē ⁊ posterioꝛem: pars anterioꝛ diuisa est ꝭm dextꝝ ⁊ sinistꝝ: ⁊ hec diuisio appet in substā tia maxīe cerebꝛi: ⁊ ex cōsequēti in vētricul: eiꝰ sub stātia medullaris frigida ⁊ hūida diuersa ab alijs medullis: q̄re nō est ɔtēta: vt craneū nutriat: sed po tius craneū nutrit: vt ɔtineat cerebꝝ: ⁊ eiꝰ iuuamē tū est vt spm̄ vitaleʒ siue ɔplexionalē contempet vt fiat aīalis. Postea v̄o vade scindēdo leuiter p me diū donec puenias ad vētriculū anterioꝛē magnū. Et anteq̄ʒ ꝓfundes vsq3 ad lacunā: nota vētriculū eē diuisum in dextꝝ ⁊ sinistꝝ vt dixi: ēt parietes hic inde sunt descēdētes vsq3 ad basim. ⁊ diuides dex truʒ a sinistro: ⁊ tūc statim videbis amplitudinem vniuscuiusq3 vētriculoꝝ. in āterioꝛi pte eiꝰ. s. in an gulo āīrioꝛi locata est fantasia q̄ retētiua ē spēꝝ: a sensibilibꝰ pticularibꝰ receptaꝝ. Jn angulo poste rioꝛi est imaginatiua q̄ apphēsiua est haꝝ spēꝝ in fantasia retētaꝝ. ⁊ eas apphendit cōponēdo: ⁊ di uidēdo: discernēdo h̄ esse hoc. Jn medio v̄o huiꝰ ē sensus cōis q ē apphēdēs spēs delatas a sensibꝰ p ticularibꝰ. ⁊ iō sensitiua hic termiat ad illū locū: vt riui ad fontē vt videbis. Et hec diuisa sunt ꝭʒ sniaʒ Auic. de v̄tutibus aīalium: ⁊ lʒ ꝭm sniam Aristo. ⁊ Gal. ibi tm̄ sit sensus cōis: q diuersimode pōt dici ⁊ fantasia: ⁊ imaginatio vt alꝭ declaraui. Et ex his pn̄t patere iuuamēta huiꝰ vētriculi: qꝛ iuuamenta sunt: vt imaginatio fantasie deseruiat ⁊ sensui cōi: ⁊ vt oībꝰ sensitiuis siue oꝛganis sensus spm̄ tribuat aīaleʒ vt sentiāt. Et ex his apparēt nocumēta q̄ in h̄ vētriculo ⁊ cerebꝛo anterioꝛi ɔtingūt: qꝛ i eo pn̄t oēs egritudines fieri. Solo cōtinuitatis mala com plexio: q̄ si sint in pāniculo doloꝛē cāūt: ⁊ si totū cir cundāt pāniculū vocat ouū siue doloꝛ oualꝭ: si me diā partē emigranea. Pōt ēt pati egritudinē q̄ est apostema: ⁊ si sit in pānicul calidū vocat sirsen. qō frequēter cōtingit si sit frigidū vocat litargia. Si v̄o sit in substātia cerebꝛi pessimū ē moꝛtiferꝝ: pōt ēt pati egritudinē ɔpositionalē: q̄ si est oppilās nō ex toto aut ē substātia vapoꝛosa. ⁊ sic est v̄tigo ⁊ scho tomia: aut humoꝛalꝭ: ⁊ sic ē stupō paralisis: ⁊ hmōi. Si sit oppilatio ex toto aut oppilat ventriculos ⁊ substātiā similāt ventriculos tm̄: si vētriculos ⁊ sub stantiā. sic est appoplexia. si ventriculos tm̄ sic est epilēsia. Uerū ē q hec oppilatio ē oppilās alios ventriculos: sed nō tm̄ quātū anterioꝛē. Melāco lia est de gn̄e ɔplexiōis male. anteq̄ʒ aūt ꝓcedas ad mediū vētriculū ɔsidera iter media iter hūc ⁊ me diū. ⁊ sunt tria. s. anche. q̄ sunt sicut basis huiꝰ ante rioꝛis vētriculi dextri ⁊ sinistri. ⁊ sunt de substātia cerebꝛi ad foꝛmā ⁊ figurā anchaꝝ ⁊ a latere vnius cuiusq3 iter vētriculos iā dictos ē substātia vna ru bea sanguiea. facta ad modū vermis oblongi siue subterranei: ligata ligamētis ⁊ neruulis alterutriq3 q̄ ad sui elongationē ɔstringit: ⁊ claudit anchas: ⁊ viā siue trāsitū ab anterioꝛi ad mediū. ⁊ eꝫ. Et qn̄ hō vult cessare a cogitatōe ⁊ sui ɔsideratione ele uat parietes: ⁊ dilatat anchas vt possit spūs trāsire de vno vētriculo ad alios. ⁊ ꝓpterea vocat v̄mis: tum qꝛ assimilat v̄mi subterraneo in substātia ⁊ fi gura. ⁊ ēt in motu ɔctiuo: ⁊ extēsiuo. ¶ Post h̄ de scēde iferiꝰ paulatiue. ⁊ p̄mo tibi occurret lacuna q̄ est q̄dam ɔcauitas rotūda. ⁊ oblonga: i cuiꝰ me dio est foꝛamē tendēs inferiꝰ ad palatū dyagona liter. ⁊ ei occurrit via directa q̄ a medio ventriculo descendunt directe ad collatoꝛiū: ⁊ hec lacuna hʒ circūquaq3 eminētias rotūdas magnas: factas ad sustētandū venas vel arterias ad ascēdendū a reti mirabili ad vētriculos dictos: ⁊ iō in basi eiꝰ appa rent glādule q̄ sunt iuxta rete mirabile eminētes: ⁊ p istaʒ lacunā vētriculi anterioꝛes ⁊ cerebꝝ quātū ad mediū eiꝰ expurgant suas superfluitates. sed cere bꝛuʒ quantū ad partes āīrioꝛes magis expurgat suas superfluitates p collatoꝛia nariuʒ. His expedi tis stati sibi apparet vētriculus mediꝰ q est sicut q̄ dam via ⁊ trāsitus ab āīterioꝛi ad posterioꝛē. ⁊ in isto locata ē v̄tus cogitatiua: ⁊ merito qꝛ hec v̄tus operat ɔponēdo fantasiata ⁊ memoꝛata vt ex sen satis eliciat nō sensata. Jteʒ qꝛ ipsa ē v̄tus regitiua totiꝰ aīalis. regimē aūt totiꝰ aīalis ɔsistit in ɔphen siōe pn̄tiuʒ: memoꝛia p̄teritoꝝ: ⁊ ꝓnosticatiōe futu roꝝ. Et iō debuit esse i medio haꝝ v̄tutū apphensi uaꝝ ⁊ rememoꝛatiuaꝝ. fuit ēt in medio hoꝝ vētri culoꝝ vt sit v̄tus eiꝰ in directo ad coꝛꝺ q v̄tꝰ eiꝰ ē v̄tus imediate deseruiēs itellectū: q̄re debuit esse i medio vētriculo: post istū ꝓcedendo tibi appebit vētriculus posterioꝛ q ē i cerebꝛo posterioꝛi situa tus ⁊ locatꝰ: ⁊ h̄ cerebꝝ ē velatū ⁊ distinctū a p̄mo duobꝰ pāniculis iaʒ dictis. qꝛ h̄ est molle. s. anteriꝰ ⁊ posteriꝰ duꝝ. Jstud cerebꝝ posteriꝰ est locatū: qꝛ ē p̄ncipiū nuche. ⁊ qꝛ est p̄ncipiū plurimū neruoꝝ motiuoꝝ. Motꝰ aūt fit p neruos motiuos q q̄ʒto durioꝛes tāto foꝛtioꝛes sunt. Jstud cerebꝝ est figu re piramidalis: qꝛ vētriculus locatꝰ in eo: ē ēt figu re piramidalis: ⁊ cā q̄re illius figure est vētriculus posterioꝛ est: qꝛ p partē iferioꝛē eiꝰ q̄ est basis eius dʒ recipe ⁊ iō dʒ h̄re latitudinē. p partē supioꝛē dʒ ɔtinere: ⁊ iō acumē ⁊ stricturā dʒ h̄re in cacumie: qꝛ spēs meliꝰ reseruant i stricto loco q̄ʒ i amplo: ⁊ iō fuit talis figure. Et ex his pʒ q̄ opatio siue iuua mētū istius cerebꝛi posterioꝛis: qꝛ vnū ē vt sit p̄nci piū motiuoꝝ ⁊ nuche. Aliud est vt sit instr̄m v̄tutis memoꝛatiue. Et ex h̄ pʒ q passio ꝓpꝛia huic est qn̄ lesa est memoꝛia sicut qn̄ lesa ē cogitatiua. Egritu do ꝓpꝛia est vētriculo medio: ⁊ qn̄ lesa est imagina tiua passio est i vētriculo anterioꝛi: sicut qn̄ passio ē cōicās toti cerebꝛo oēs lese sunt v̄tutes: ⁊ opera tiōes haꝝ v̄tutū oiuʒ. Sʒ tu dices q̄ ē cā q vētricu lus mediꝰ n̄ hūit cerebꝝ mediū distictū sic alij vē triculi. dicēdū q cā fuit: qꝛ iste vētriculus ē sic via ⁊ trāsitꝰ istoꝝ alioꝝ duoꝝ: ⁊ iō n̄ dʒ esse distictꝰ ab eis ꝭm cerebꝝ: ⁊ hoc de anothomia cerebꝛi ₹c.

¶ De eleuatiōe cerebꝛi qd inde apparebit.

His expeditis oꝫ eleuare cerebꝛuʒ leuit ita vt nō rūpat aliqs neruꝰ ⁊ incipe ele uare a parte āīrioꝛi: ⁊ tūc stati tibi appa rebūt due carūcule siles capitibꝰ mā millaꝝ: ⁊ i suba apparēt siles sube cerebꝛi: ⁊ iō a me dullare suba sunt oꝛte: velate subtilissimo pāniculo q dr̄ pia mr̄: ⁊ iō fragiles sunt satis: qꝛ nō debebāt in hoīe ex̄ penetrare: ⁊ h̄: qꝛ cerebꝝ ex odoꝛibꝰ ɔfoꝛ tat ⁊ foꝛtificat: qꝛ cerebꝝ est ɔplexiōis frigide ⁊ hu mide excedēter odoꝛ autē cuʒ sit fumalis euapoꝛa

tio:vel nō ſit ſine fumali euaporatiōe hꝫ exiccare ⁊ calefacere q̄re remittere hꝫ lapſum cerebri:⁊ iō ipſꝫ hꝫ iuuare:q̄re nō ordinauit vt nō elōgaret a cerebro:ſed ītra craneuꝫ remanerent:ī cōcauitate emōtorij ſiue collatorij nariuꝫ:⁊ per poroſitates oſſis nariū recipiunt vapores: ⁊ odores repſentāt vſq; ad ventriculuꝫ añrioreꝫ cerebri:ꝓcede poſtea ⁊ videbis neruos duos maiores:q ſunt ī corpore nr̄o vocatos opticos:q̄ꝝ origo ē a ſubā cerebri:⁊ ſi bñ ꝓcedebas: videbis ꝙ cōtinuate ſunt cerebri ſube ī vētricul' añrioribꝰ:⁊ eẍ pāniculū piā mr̄eꝫ cerebri añq̄ꝫ craneuꝫ egrediant̄ ꝯiungunt̄:q2 adiuiceꝫ applicant̄:vl' q2 cruciant̄ exñtes perforati ī loco cruciatiōis ⁊ vniōis ipoꝝ:vt eis fiat vnꝰ locꝰ cōis: vt ſpēs vniꝰ rei recepta a duobꝰ oculis ⁊ delata per duos neruos ad vnitateꝫ redeat:vt vna res nō videant̄ due:ſꝫ vna ſicut dꝫ:⁊ pꝰ cruciatōeꝫ eoꝝ egrediunt̄ craneuꝫ:⁊ q̄libet eoꝝ ad ꝓpriuꝫ venit oculuꝫ cuiꝰ anothomia:poſtea declarabit̄. ¶Poſt illos eleua tm̄ cerebꝝ ſꝫ medietateꝫ eiꝰ ⁊ videbis ſcd̄ꝫ par neruoꝝ ſubtiliuꝫ ⁊ duroꝝ:q vadunt ad oculos ad mouēduꝫ ipſos motu volūtario. ¶Poſtea ē tertiū par neruoꝝ cuiꝰ vna prs vadit ad mēbra faciei ad dāduꝫ ⁊ ſenſum ⁊ motū volūtariū:⁊ alia ps eiꝰ admiſcet̄ q̄rto pari:⁊ iſtud q̄rtū par ſil' cū eo qđ ei admiſcet̄ ex t'tio pari deſcēdit inferiꝰ ad loca dyafragmatis:⁊ dat ſenſuꝫ mēbris īferioribꝰ ⁊ viſceribus. Et iſti veniūt ad ſtomachū:⁊ ex eis oriunt̄ reuerſiui:q̄ꝝ iuuamēta dcā ſunt ſupra:⁊ iſti ꝑmi nerui ſunt vocis. ¶Poſtea ſunt nerui q̄nti paris q vadūt ad os petroſuꝫ:qđ ē ī radice auris:⁊ eiꝰ foramē ē pāniculū ꝯtextū ex filis hoꝝ neruoꝝ:⁊ ſic ſūt inſtr̄ꝫ auditꝰ. ¶Poſtea ſunt nerui vigiti pariꝭ ſubtiles q vadūt ad palatū ad dādū ſenſuꝫ palato. Ultīo ē ſeptimū par neruoꝝ q vadūt ad liguā ad dādū ſenſuꝫ guſtus ⁊ motū ligue. Et ex his ꝓcedēdo eleua totū cerebꝝ ⁊ tūc appebunt duo pāniculi īferiores exñtes ſupra os baſilare qđ ē baſis ⁊ fundamtuꝫ cerebri:⁊ totiꝰ capitꝭ:⁊ tūc eleua hos pāniculos duos ab oſſe: ⁊ in medio baſilarꝭ īdirecto collatorij īuenies rete mirabile:ꝯtextū textura fortiſſima:⁊ miraculoſe duplicata vel multiplicata ex arterys ſubtiliſſimis:adiuicē ꝯtextis q̄ ſunt rami arteriaꝝ apopleticaꝝ:aſcēdētiū ⁊ ī iſto reti ſiue ī venis iſtiꝰ retis ꝯtinet̄ ſpūs vitalis aſcēdēs a corde ad cerebꝝ:ad ħ vt fiat aīal':⁊ q2 ſpiritꝰ ħ meliꝰ alterat̄ diuiſus ad minia:⁊ tūc maxie diuidit̄ ad mīma:qñ ē ꝯtētꝰ ī arterys ꝑuiſſimis ⁊ ſubtiliſſimis:iō iſtud rete fuit ꝯtextū ex venulis ſiue arterijs mīmis ⁊ ſubtiliſſimis: vt ſpūs ī eis ꝯtētꝰ a cerebro facil'r alteret̄:⁊ ꝑpaturꝰ ad formā aīalis ſpūs ꝯuertet̄:lꝫ formā ꝑfectiorē acq̄rat̄ in ventricul' cerebri:ſicut ſāguis ī vētricul' cordis:⁊ hec ē vna ex cāiꝭ q̄re rete mirabile fuit ꝯſlatuꝫ ſub cerebro vt ponit Gal'.x. đ iuuamētꝭ:⁊ in libro đ vtilitate pulſus. Eſt ēt alia cā:q2 mēbꝝ ħ eſt dignū multa cuſtodia:q̄re ipm natura locauit ī loco tutiſſimo ⁊ forte ēt ħ fecit natura:vt ex vaporibꝰ ciboꝝ ⁊ potuuꝫ ꝯdēſatis a ꝯplexiōe cerebri ⁊ cadētibꝰ deorſum:vt aliq̄ oppilatio ad tēpꝰ fieret in ħ reti mirabili ex q̄ oppilatōne cauſat̄ ſōnꝰ:⁊ iſtud rete ſuſtētat due carnes glādoſe facte principal'r ad ipſuꝫ ſuſtentanduꝫ duas venas aſcendentes ad cerebrum ⁊ duas arterias aſcendentes ad ventriculos cerebri.

¶De oris qđ durius eſt ceteris baſilatione.

POſt hec oīa videbis os baſilare qđ durius ē ceterꝭ:q2 dꝫ eē baſis ⁊ fundamentū ⁊ ſuſtētaculū oīum alioꝝ qđ aūt dꝫ alia ſuſtentare dꝫ eſſe duꝝ. Duꝝ fuit ēt vt a ſupfluitatibꝰ qbꝰ ſubmittit̄ nō putrefiat:ſed putrefactiōi reſiſtāt. Iſtud os diuiſuꝫ eſt in oſſa patroſa nariū:⁊ oculoꝝ ⁊ oſſa duo lateralia:q̄ vocant̄ oſſa paris:⁊ ſic ſunt q̄nq;:⁊ ħ melius diſcernes ſi decoques tm̄:tñ eſt ꝙ oſſa nariū ſunt multū cauernoſa poroſa. vt ſupfluitates pñt deſcendere ⁊ vapor ſubiectꝰ odori aſcendere ad cerebꝝ: poſtea ſcinde alterutraq; oſſa oculoꝝ:⁊ videbis locū oculi ⁊ colligātiā eiꝰ cū neruo optico:⁊ colligantiā eiꝰ cū neruis motꝰ oculi. appet ēt locus eiꝰ:q2 nō eſt poſitus multū in ꝓfundo:q2 dꝫ recipe ſpēs in medio exñtes:nō eminet ēt multū eẍ faciē:ne ab exterioribus ledat̄ cum eos hēat valde molles ⁊ paſſibiles:⁊ iō ad eiꝰ ſiue eoꝝ tutelā in hoīe nā̄ ordinauit ſupcilia vt a rebus deſcendentibꝰ cuſtodiant. ⁊ palpebras vt a rebus interius occurrentibꝰ etiam cuſtodiant̄. ordinauit etiaꝫ tuberoſitatem maxillaꝝ:vt cuſtodiātur a rebus ab inferioribus aſcendentibꝰ ⁊ a latere obuiantibꝰ:ſicut ab alio latere obuiant nares.

¶De oculorum tunicis ⁊c̄.

IN oculo aūt ſunt. vij. tunice:⁊ tres humores. tunicas videbis diuidēdo oculuꝫ ī duas ptes:plane ⁊ leuit̄. ſ. in añrioreꝫ ⁊ posterioreē. Et ī añriori ſunt q̄tuor tunice:q̄ꝝ tres ꝯtinuant̄ ⁊ correſpōdent tribꝰ tunicis intrīſecis:q2 vni illaꝝ. ſ. cornee nō ꝯtinuat̄ aliq̄ in ꝓfundo ſiue interiꝰ. ſicut igit̄ ꝑma eſt cornea:q̄ dr̄ cornea:q2 aſſimulat̄ cornu ī ſubā ⁊ colore q̄ traſparēs ē:⁊ fuit trāſparēs q̄ꝫtū ad coloreꝫ vt nulliꝰ eſſet coloris:ne īpediret receptionem oīs coloris: fuit ēt ſube ſolide:q2 rebꝰ exterioribꝰ eſt ꝓpinq̄ſſima. Scd̄a eſt ꝯiūctiua q2 ꝑter corneā exteriꝰ eſt cōiūgens ⁊ velās ⁊ coopiens totū oculū: ⁊ huic ī pte poſteriori ſiue īteriori eſt ſclirotica ꝯtinuata cū ea ⁊ īteriꝰ circūdans totū oculū:poſtea ſubiūctiua ī pte añriori eſt vuea dicta ſic:q2 ſimulat̄ medio folliculo graui vue nigre ī cuiꝰ medio v̄ſus corneā ē foramē qđ dr̄ pupilla:fcā vt ſpēs viſibilis poſſit ꝑuenire vſq; ad criſtallinā:⁊ nō īpediat̄ pp obſcuritatem vuee:⁊ cā q̄re nō fuit totus diſcoopertꝰ hac tunica vuea ē triplex:vna eſt q2 ab ea ſuo colore viridi ⁊ puniceo ſiue azuro ꝯfortat ſpūꝫ viſiuū cū ſint medium inter extremos colores. Scd̄a cā eſt:q2 nimis ſi ipſa nō eſſet ſpūs viſiuꝰ a lumīe exteriori reſoluere tur. Et iō vt ſtaret vnitꝰ ī vno loco īdirecto criſtallino fuit hec tunica hñs vnū foramē qđ foramē pupilla vocat̄:⁊ iō ꝯtigit ꝙ ſi ħ foramen dilatat̄ a nā̄: vl' al'r ꝙ īpedit̄ viſus:⁊ magꝭ īpedit̄ q̄ꝫ ſi ꝯſtringat̄ a nā̄. Tertia cā ē:q2 oīs ſpēs rei q̄ vr̄ ꝑuenit ad oculuꝫ in figura piramidale:cuiꝰ baſis eſt res viſa:⁊ eiꝰ conꝰ eſt oculus ſiue eiꝰ angulus eſt ī criſtallina:q̄re oꝫ ꝙ ħ foramē ſit ſtrictū. dr̄ vuea:q2 hec tunica ꝯtinet hūoreꝫ vueū q̄natū ad humectādū oculū: ad ħ vt ſit mediuꝫ ītrīſecū receptiuū ſpēꝝ:⁊ q2 tale medium nō pōe eſſe niſi aerꝭ vel aq̄ a dñio ⁊ aer nō pōt ibi ꝯſeruari. iō nō fuit ibi aer:ſꝫ aq̄. Iteꝫ q2 illuc currit ſpūs viſibilis aeris a dñio:⁊ hic humor ꝯtinet̄ ī vuea vt ꝓhibeat criſtallinā appropinq̄re aeri exteriori:⁊ vt corneā faciat diſtare a criſtallina:etiaꝫ vt foramen pupille ſtet dilatatū:⁊ ꝓpterea egredit̄ fo-

ramen vuee ⁊ intumescit corneã. Et iõ ꝯtingit ꝙ in
appropinquãtibꝰ morti cũ exiccet̃ hic hũor ꝙ cor-
nea cadit ⁊ applanat̃. Et tũc a vulgaribꝰ dr̃ ꝙ ap-
pettela añ oculos: ⁊ ē signũ ĩfallibile mortꝭ. Cõtin
git ẽt ꝑꝑ eiꝰ exiccationẽ ꝯstrictio pupille: ⁊ iã potui
sti videre noticiã passionũ q̃ occulte sunt: q̃ sunt in
oculo rõne huiꝰ vuee nisi ꝙ restat aliud dicẽ de ca
taracta. Cataracta aũt fit qñ vapor gñat̃ aut descẽ
dit a cerebro aut ascẽdit a stomacho ⁊ ꝑuenit ĩdire
cto pupille ad humorẽ hũc exñs inter cristallinã ⁊
pupillã ĩpedit receptionẽ spẽꝝ. Et qꝛ h̄ vapor ĩ pn̄-
cipio ē mobił spẽs repñtat̃ cũ motu. Itẽ cũ ꝺ̄ se sit
coloratꝰ mouet cristallinã ẜm suũ colorẽ: ⁊ cũ spẽs
ꝯsueuerit eẽ rei extrĩsece q̃ mouet visuꝫ iudicat ꝟtuꝭ
visiua res exteriꝰ eẽ motas: ⁊ iõ iudicat muscas aut
cimices vel formicas suꝑ pitẽ ãbulare. Postea ꝟo
hic vapor ĩ aquã ꝯuertit̃: q̃ ꝯdẽsat̃ ⁊ ĩ cataractã trã
sit ꝯfirmatã: q̃ si totã pupillã coopiat ꝓhibet oĩno
visuꝫ. si aũt nõ oppilat ex toto aut existit a latere fo
ramĩs aut ĩ medio. Si a latere diminutã videt ⁊ iu
dicat rẽ. Si ꝟo ĩ medio sit iudicat rẽ ẽt ꝑforatã: qꝛ
ꝑtẽ quã videre nõ põt iudicat eẽ foramẽ. Et ex his
nota modũ curatõis cataracte ꝯfirmate: q̃ fit ꝑ ma
nualẽ opatõeꝫ: qñ fit: qꝛ ista cataracta penitꝰ exhat̃
qꝛ añq̃ possit attrahi egrediet̃ totꝰ hũor albigineꝰ
ſꝫ h̄ fit: qꝛ acũ ĩponũt ꝑforãdo corneã lõge a pupil-
la: ⁊ ꝓfundat̃ obliq̃ cornea: donec sit indirecto pu-
pille: postea ducũt acũ ad locũ cataracte vel aq̃ cõ
dẽsate: ⁊ tũc ipsaꝫ ĩpellũt ĩfra ad locũ ĩfimuꝫ: ⁊ tunc
cũ suffocatiõe: ⁊ alijs rebꝰ ꝓhibẽt ipsa reascẽdere:
⁊ iõ talẽ actũ nõ vocãt cataracte curatiuũ: ſꝫ vocãt
abatere. i. deprimẽ cataractaꝫ: ⁊ sic appꝫ tibi q̃rta
tunica: q̃ dr̃ vuea cũ ista in ꝑte posteriori seu ĩterio-
ri oculi ē tunica q̄nta q̃ dr̃ secundina: vł qꝛ scδa ē a
sclirotica: vł qꝛ secũdie assiłata. Post istas ē tũica
aranea circũdãs cristallinã ꝟsus ꝑtẽ añriorẽ: cuꝫ ĩ
ꝑte posteriori ꝯtinuat̃ tunica retina: ⁊ ĩ medio istoꝝ
ꝯtinet̃ humor vitreꝰ ⁊ ĩ medio eiꝰ ē humor cristal-
linus rotũdus siue figure sperice cũ q̃dã planiciei ĩ
ꝑte anteriori: ⁊ hic humor est magꝭ ꝟsus partẽ an-
teriorẽꝫ q̃ꝫ humor vitreus in quo locat̃: ⁊ iõ hic hu
mor factꝰ est ad cristallinã locandũ: ⁊ ad ipsam nu
triendũ. Et ex his ꝯpleta est anothomia oculi.

¶ De loco aurium in capite ⁊c̃.

His expeditis videbis aurẽ positã a late
re capitis: qꝛ sonꝰ ꝑcipit̃ ⁊ a dextris ⁊ a
sinistris: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ sursuꝫ ⁊ deor-
sum. Et iõ instr̃ꝫ illiꝰ potuit locari ĩ dex-
tra ⁊ sinistra. nõ aũt ĩ ꝑte añriori: qꝛ ibi erant instr̃a
alioꝝ sensuũ. Auris aũt fuit figure rotunde in hoĩe
vel circularꝭ: vt eẽt plurimũ capacissima: ⁊ cartila-
ginosa. Cartilagiosa aũt fuit: vt eẽt ab alterãtibꝰ ex
trĩsecꝰ tuta. Et vt eẽt sonora cuiꝰ foramẽ ē lõgum
terminatũ ad os petrosuꝫ in cuiꝰ ꝯcauitate ē spũs
ꝯplantatꝰ q̄ est ĩplãtatꝰ: q̄ ē instr̃ꝫ auditꝰ: ⁊ eiꝰ fora
mẽ vel cauernositates coopit pãniculus subtił cõ
textꝰ ex villis neruoꝝ auditꝰ iã supradictoꝝ vt hic
ē. Ossa ãt alia q̃ sunt ĩfra basillare: nõ bñ ad sensuꝫ
apparẽt nisi ossa illa decoquant̃: ſꝫ ꝑꝑ pc̃m dimittẽ
ꝯsueui: veꝝ ē ꝙ ꝺ̄ mãdibullaꝝ ossibꝰ potes videre
principiũ ⁊ finẽ. Incipiunt. n. a cõmissura siue ado
rea q̃ ē inter craneum ⁊ basilare in loco q̄ est in fine
supercilij ⁊ frõtis: ⁊ ꝓcedit ꝟsus partẽ posteriorẽ
iuxta os petrosum ⁊ auriculam terminatur: aut ad
dentes: quoꝝ anothomiam supra dixi.

¶ De diuisione totius corporis ⁊c̃.

Capite expedito diuide ẜm lõgitudineꝫ
totũ corpꝰ ĩ duas ꝑtes: ĩcipiẽs a collo
vsq̄ꝫ ad caudã vt tibi p̄mo occurrit col
luꝫ scm̃ ꝑꝑ pulmonẽ ⁊ tracheã arteriã
ĩ aĩalibꝰ respirãtibꝰ: in q̊ sunt. vij. spõdiles: ⁊ he spõ
diles sunt graciles: ⁊ subtiliores alijs: qꝛ ab alijs
dñt sustẽtari ⁊ põtari: delatuꝫ aũt dꝫ eẽ leuiꝰ deferẽ
te: lꝫ. n. sint subtiliores alijs foramẽ hñt maiꝰ: qꝛ nu
cha ē grossior ĩ collo q̃ꝫ in aliq̃ ꝑte spõdiliũ: qꝛ ibi ē
p̄ncipiũ eiꝰ: ⁊ qꝛ sunt graciles he spõdiles fuerunt
dure ⁊ firmit̃ ꝯtinuate vt nõ accidat dislocatio ⁊ le
sio ab obuiãtibꝰ extrĩsecꝰ. Post istos sunt spõdiles
costaꝝ q̄ sunt. xij. sic sũt coste. xij. septẽ vere ⁊. v. mẽ-
dose. Postea sunt spõdiles renũ q̃ sunt. v. ⁊ sũt val-
de grosse ⁊ magne cuꝫ sint sic fundamẽtũ ⁊ susten
tamẽtum oĩuꝫ aliaꝝ ⁊ basis: postea sunt spõdiles
aliq̃ñ q̃ sunt ĩplicatura: q̃ ē a dorso ad caudã: ⁊ sũt
tres minores p̄dictꝭ: qꝛ dꝫ ꝯtiuari cũ ossibꝰ siue spõ
dilibꝰ caude q̃ sunt ꝑue: vltio sunt spõdiles caude
veꝝ ē q̃ꝺ̄ hic debes notar̃ dr̃ias haꝝ spõdiliũ: q̃ sũt
ĩ foramibꝰ eoꝝ ꝑ q̃ trãseũt ꝑua neruoꝝ ⁊ diuersita
tes ẽt eoꝝ in alijs siue additamẽtꝭ siue simenis vt
noĩat Aui. Sꝫ he diuersitates magꝭ sunt note ĩ cor
pore decocto vł ꝑfecte exiccato: ⁊ iõ nõ cures: ſꝫ for
te alꝭ faciã anothomiã in tali: ⁊ scribã q̃ ad sensuꝫ
videbo: vt ꝓposui a p̄ncipio: in q̃libet tñ spõdili est
nucha q̃ ē medulla silis sube cerebri: nisi qꝛ viscosi-
or ē ⁊ solidior scã vt ab ipa tribuat̃ sensus ⁊ motꝰ
toti corpi a capite ĩferiꝰ: ⁊ qꝛ orta ē a cerebro diuiso
ẜꝫ dextꝝ ⁊ sinistꝝ: hic ē ꝙ ĩ supficie eiꝰ appꝫ filũ diui
dẽs eã ꝑ mediũ. s. dextꝝ ⁊ sinistꝝ tñ ñ penetrat h̄ di
uisio vł sepatõ ẜꝫ ꝓfũduꝫ: qꝛ nucha ē orta a ꝑte po
steriori cerebri: q̃ nõ ē depssa ẜꝫ ꝓfundũ: ⁊ ex hac di
uisiõe sine sepatiõe nuche tibi põt appere cã q̃re op
pilatio põt ꝯtingẽ ĩ media ꝑte nuche: ⁊ ñ erit ĩ alia
ꝑte: ⁊ iõ ꝑalisis põt in vna ꝑte vt dextra vel sinistra
ꝯtingẽ ⁊ nõ ĩ alia. A nucha ãt in q̃libet spõdili orit̃
vnũ par neruoꝝ q̄ vadũt ad dãduꝫ sensuꝫ ⁊ motuꝫ
mẽbris determiatꝭ. Que ãt sũt mẽbra ad q̃ ꝓueni
unt nerui illi nõ põt bñ in tali anothõia videri: sed
oporteret aĩal liq̃fieri in aq̃ pluuiali: ⁊ h̄ nõ spectat
ad pñs: ⁊ si vis hec mẽbra cog̊scere lege ĩ p̄ma fen.
p̄mi cañ. sũma scδa capło ꝺ̄ anothomia neruoꝝ or
toꝝ a nucha: ⁊ qꝛ spõdiles sunt. xxx. paria: neruoꝝ
sunt. xxx. paria: ⁊ qꝛ a cauda orit̃ vnũ erũt. xxxi. ꝑia.

¶ De excoriatione brachioꝝ ⁊ pedum ⁊c̃.

His expeditis excortica brachiũ ⁊ pedẽ:
⁊ incipe a brachio ⁊ excortica leuit̃: vt vi
deas venas supradictas: q̃ veniunt ad
curuaturã brachij: ⁊ tũc videbis venaꝫ
supradictã: q̃ penetrat ꝑ subassella ad brachiũ: ⁊ ꝓ
cedit ꝑ domesticã partẽ brachij: ⁊ in ꝑte ĩferiori cu-
biti appꝫ: ⁊ vocat̃ basilica. Et in supiori ꝑte cubiti
ē cephalica: q̃ euacuat a capite: ⁊ ad brachiuꝫ venit
supra furcula morte a vena ascendẽte ad caput: vt
supra dixi. Et in medio istaꝝ ē vnꝰ ramꝰ ꝯtinuatus
in curuatura brachij cũ ãbabꝰ: ⁊ hec vocat̃ media
qꝛ media ē: vł alio noĩe vocat̃ cõis: q̃lib et tñ haruꝫ
duaꝝ ꝓcedit vlteriꝰ vsq̄ꝫ ad manũ ⁊ in siluestri ꝑte
manꝰ apparẽt: ⁊ illa q̃ ē inter auricularẽ ⁊ ãnularẽ
dr̃ sylen ⁊ rñdet basilice. Que ꝟo ē inter pollicẽ ⁊
ĩdicẽ dr̃ saluatella ⁊ fleubothomat̃ loco cephalice.

Que ꝟo est in medio dr̄ funis brachij ⁊ retinet lo=
cum cōis siue basilice pꝰ venas mulsculos multos
notabis: ⁊ chordas multas magnas ⁊ grossas qꝝ
anothomiā pfectā in tali corpe nō labores inueni
re: sꝫ in corpe exiccato ad solē ꝑ trienniuꝫ vt al's mō=
straui ⁊ numeꝝ eoꝝ pfecte declaraui ⁊ anothomiā
taliuꝫ: ⁊ musculoꝝ brachij ⁊ manꝰ ⁊ peduꝫ scripsi in
lectura quā feci sup pmo scdo ⁊ t̄tio ⁊ q̄rto d̄ iuua=
mētis. Eleua igit̄ carnositatē totā vsqꝫ ad ossa: ⁊ p̄=
mo inuenies os qd̄ vocat̄ adiutoriū: veꝝ ē tn̄ ꝙ su
pra dorsum siue pectꝰ a latere posteriori ē spatula
hn̄s figurā silē ad moduꝫ spatule lignee: qd̄ os la
tuꝫ ē inferiꝰ: vt pectꝰ ⁊ costas nō ipediat: strictuꝫ ꝟo
ē superiꝰ vt adiutorio ꝯfirmet̄: ⁊ iō in eiꝰ extremo su
piori hꝫ aliquā ꝯcauitatē supficialē ad moduꝫ ꝯca
uitatis rotūde: in q̄ vt reuoluat̄ adiutoriuꝫ situata
ē extremitas rotūda adiutorij: cuiꝰ caput p̄muꝫ ē
rotūduꝫ locatuꝫ in pissīde ossis spatule: postea ī me
dio obliq̄t ꝟsus domesticā ptē vt plicatio ⁊ āplexio
reꝝ sit possibilior. Extremuꝫ āt hꝫ q̄si duas eminē=
tias: qꝛ duobꝰ focilibꝰ dꝫ ꝯiungi: ⁊ in medio ptiuꝫ
eminētiā hn̄tiuꝫ hꝫ magꝭ supra quādā ꝯcauitatem
in quā ingredit̄ extremitas focilis inferioris: q̄ fcā ē
ad moduꝫ instr̄i hauriēdi aquā: vt firmior fit ꝯiūctio
⁊ colligantia: ⁊ iō dislocatio raro ⁊ difficulter fit in
hac iūctura. Et qn̄ fit raro ē ꝙ bn̄ possit restaurari:
⁊ focile inferiꝰ ē lōgiꝰ supiori: qꝛ ꝯueniētiꝰ ē ꝙ illd̄
qd̄ sustētat alteꝝ sit lōgiꝰ: ⁊ maiꝰ: eo ꝙ sustētat̄: ābo
tn̄ ꝯueniūt: qꝛ sunt grossiora in extrēis qꝫ in medio
qꝛ ab extremis debēt oriri ligamēta: ⁊ iūcture: ⁊ in
medio debēt situari musculi: ⁊ focile supiꝰ n̄ ꝓcedit
directe: sic inferiꝰ: vt sit cā ꝯplicatōis manus ⁊ bra=
chij: pꝰ ista duo focilia ē raseta: cuiꝰ ossa fuerūt pu
rificata: vt possit manꝰ in plāta eiꝰ plicari ⁊ ꝯhi ad
ꝯtinēdū res fluidas ⁊ currētes: ⁊ fuert̄ ossa eiꝰ octo
in duabꝰ aciebꝰ: in q̄libet acie q̄tuor. postea sunt os
sa pectinis denoīata sic a forma ⁊ figura pectinis.
⁊ sic sunt q̄tuor: q̄ corrn̄dēt q̄tuor digitꝭ: nā pollici
nō rn̄det aliqd̄ os pectinis qꝛ pollex nō est in eadē
acie cū alijs digitꝭ: postea sunt digiti qnqꝫ in qꝝ q̄=
cūqꝫ videbis carneꝫ in parte domestica vt possit cō
plicari ad capiēdū: ⁊ ex duricie ossiuꝫ eoꝝ nō ledā
tur pp fricatōeꝫ. A lateribꝰ ēt eoꝝ ē mlt'a caro vt in
ter ipos ꝯplicatos nō accidat vacuitas aliq̄. Ex pte
ꝟo siluestri nō ē tāta multitudo carnis: qꝛ digiti nō
ꝯiūgunt̄ ꝟsus partē siluestrē. Post carnē ꝟo sunt
chorde qꝝ vnaqueqꝫ ꝓpa ad ꝓpriā venit iūcturā
⁊ illa q̄ ad supiorē venit iūcturā igredit̄ ꝑ mediuꝫ
inferioris chorde: qꝛ eq̄tate eā nō pōt: vt sit tuta a
nocuis: ⁊ ꝓpt̄ h̄ superior magꝭ est ꝓfundior infe=
riori: qꝛ lōgiꝰ hꝰ ꝓcedere. Itē nō eq̄tat eā ne tumō
⁊ ineptitudo fiat in digitꝭ: nō aūt ꝓcedit ī aliq̄ lateꝝ:
qꝛ ossi ꝓprio dꝫ ꝯiungi in medio directe: nō a latē.

De esse ossium ⁊ qbꝰ in locis dirigunt̄ ⁊c.

VLtimo āt deueniemꝰ ad ossa q̄ sunt fun
damēta totiꝰ ⁊ supportātia oīa: ⁊ sunt
ossa īferiora: an̄ tn̄ qꝫ ad ossa peruenia
mus excoria cutē subtilissime vt iueni=
as venas duas descēdētes: q̄ ramificate sunt a trū=
co vene chilis descēdētes: q̄ qn̄ erit in fine spōdiliū
renuꝫ mūdificat̄ in duos ramos: qꝝ vnꝰ trāsibit ad
tibiā dextrā: ⁊ alter ad sinistrā qd̄ pōt videre ad sen
suꝫ: ⁊ eodē mō ramificat̄ arteria descendēs: postea
q̄libet illoꝝ tunicoꝝ ramificat̄ in duos magnos ra
mos: quoꝝ vnꝰ directe descendit per domesticā p=
teꝫ tibie vsqꝫ ad digitos pedis: ⁊ hec vocat̄ saphe=
na q̄ ꝓpt̄ directōeꝫ suā fleubothomata euacuat a
mēbris n̄alibꝰ: ⁊ genitalibꝰ: vt a matrice renibꝰ te
sticulis ⁊ hmōi ⁊ appet supra genu ⁊ infra supra ca
uiculā: ⁊ infra in calcaneo: ⁊ appet in pectine pedꝭ
aliꝰ ramus obliquat̄ ⁊ ingredit̄ iuxta iuncturā scie:
⁊ iō vocat̄ sciatica: ⁊ pp obliq̄tōeꝫ quā hꝫ circa has
iuncturas fleubothomata magꝭ euacuat in passio
nibꝰ iuncturaꝝ: ⁊ appet in oībꝰ p̄dictꝭ locis. In pte
tn̄ siluestri: postea eleua musculos ⁊ chordas: ⁊ vi
de ossa. Et p̄mū est os femoris supra qd̄ fabricati
sunt spōdiles dorsi: ⁊ ꝑ ꝯn̄s totū corpꝰ. In pte infe
riori hꝫ pisidē quādā: in cuiꝰ ꝯcauitate locata est ex
tremitas rotunda cāne coxe q̄ vertebꝝ vocat: ⁊ in
medio āboꝝ in pte āteriori est q̄ddā ligamētuꝫ qd̄
alio noīe pōt vocari ꝟtebꝝ: ēt qn̄ h̄ vel p̄muꝫ resilit
foras: tunc necesse ē hoīeꝫ claudicare: qꝛ crus hoc
elōgat̄ ⁊ firmari nō pōt nec totuꝫ pōt bn̄ supporta
ri: necesse est vt crus tabescat: qꝛ vene q̄ ptrāseunt
inferiꝰ ꝑ oppssioneꝫ: ⁊ obliq̄tōeꝫ q̄dāmō oppilant̄
lꝫ nō perfecte ⁊ iūctura hec istoꝝ ossiū vocat̄ scia:
vn̄ dolor eiꝰ vocat̄ sciaticus: postea videbis os qd̄
noīat̄ cāna coxe qd̄ est maiꝰ oībꝰ ossis: q̄ sint i cor
pore: qꝛ dꝫ esse sustētamētū totiꝰ corpis: qd̄ ꝯcaui=
tateꝫ habuit magnā: vt esset leue: ⁊ vt multū medul
lā retineret: ⁊ qꝛ meliꝰ sustētare pōt qn̄ nō stat per=
pendicul'r: sꝫ qn̄ s̄m extrema plicatū est ꝟsus dome
sticā: ⁊ in medio plicatū est ⁊ ꝯnexū: hinc est qd̄ nō
est rectū oīo: sꝫ s̄m modū dictū post ip̄m in iunctu
ra genu s'r duo focilia tibie ꝟsus tn̄ pteꝫ āterioreꝫ in
iunctura illa est os qd̄ vocat̄ patella factū ad mo
duꝫ patelle vt iūctura sit fortior fcā ex ligamentis
ac si ꝑ modū fuissent ligata: ⁊ focile maiꝰ est in do=
mestico ⁊ grossius: qꝛ illud hꝫ magꝭ onus corporꝭ
sustentat̄: minꝰ aūt ⁊ subtiliꝰ est in pte siluestri nō
perueniēs ad iūcturā: qꝛ fcm̄ est tm̄ vt sit appodia=
mentū maioris. Post ista duo focilia est os cui ista
ꝯtinuant̄ ꝑ iūcturā cayb siue cauicule noīate ab os
se illo qd̄ cayb nominat̄: ⁊ est os calcanei fabricatū
depssuꝫ ⁊ grossuꝫ q̄drāgulatū: vt possit bene figi ⁊
figere totū: ⁊ ꝓpt̄ fixioneꝫ bonā ⁊ vt qn̄ figit̄ cutim
ad terrā nō atterat. nā cutiꝫ grossaꝫ callosam mul=
ta sub ipso posuit. Postea est nauiculare qd̄ est fa
ctū ad modū nauicule q̄drāgulat̄ oblōgū. Postea
est raseta pedis qd̄ ꝯpositū est ex tribꝰ ossibꝰ: non
ex octo sicut raseta manꝰ: qꝛ pes nō dꝫ ita plibꝰ mo
tibꝰ moueri ad aliqd̄ retinēdū vt manꝰ: sꝫ ꝓpt̄ fixio
neꝫ hūit tm̄ tria: Postea ē pectē qd̄ ꝯpositum est ex
qnqꝫ: qꝛ pollex positꝰ est in eadē pte cuꝫ alijs: post
hec sunt ossa digitoꝝ q̄tuordeciꝫ: qꝛ q̄libet eoꝝ digi
toꝝ hꝫ tria ossa: ⁊ pollex hꝫ duo: ⁊ tūc erūt ossa pe=
dis: xxviij. Quot āt ⁊ q̄ sūt musculi ⁊ chorde magꝭ
pōt videri in hoīe exiccato qꝫ recent̄ suspēso: sicut
al's d̄claraui ad sensuꝫ qn̄ legi libꝝ d̄ iuuamtꝭ mē=
broꝝ tm̄: tn̄ scias ꝙ chorde extendentes digitos pe
dis oriunt̄ a muscul' q̄ sunt in tibia in pte siluestri
sꝫ ꝯhentes digitos oriunt̄ a muscul' q̄ sunt in plāta
pedis: nā ps inferior pedis fuit carnosa multū pro
pterea vt pes magꝭ figeret̄ ⁊ cutꝭ ab ossibꝰ ad terrā
nō altereret̄: ⁊ iō in plāta peduꝫ rōnabil'r musculi ꝯ=
hentes digitos fuerūt locati: sꝫ extendentes digi=
tos nō potuerūt locari ī pte superiori: qꝛ ps supe=
rior dꝫ esse excarnata ne aggrauet pedem. Finis.

¶ Incipit tractatus Rasis de egritudinibus puerorum ⁊ earum cura qui appellatꝰ pratica puerorꝝ.

¶ De sabafati puerorũ.

Sabafati accidit pueris ⁊ forte accidit ĩ facie ⁊ in capite ⁊ gñatio eius est ꝓpter multitudinẽ sanguis ⁊ humiditatẽ cutis ⁊ signũ eiꝰ est vulnera pua ex quibꝰ exit humor q expanditꝰ in facie ⁊ in capite: ⁊ cũ eis accidit pruritus q̃re puer plãgit vigilat: ⁊ ꝯquerit: ⁊ incipe in eorꝝ cura corrigẽdo cibũ nutricis: dein de tonde caput pueri cũ psilotro: deinde suppone desuper folia attriplicis: qm̃ forte curatꝰ p hoc tantũ qm̃ ista folia sugunt venenũ: aut pone desup istud vnguentũ. ¶ Unguentũ valens ad sabafati q̃ accidit in capitibus puerorꝝ. Reci. ceruse litargiri. ℥. v. lixiuij de cineribꝰ vitiũ. ℥. iij. olei ro. ℥. j. cere. ℥. ſ. liquefiat cera cũ oleo ro. ⁊ terantꝰ medicine: ⁊ ꝯficiãtꝰ cũ vitellis duorꝝ ouorꝝ assis. Deinde vnge cũ eo caput pueri.

¶ De fauositate puerorum.

¶ Passio q̃ dicitꝰ fauositas mellis est spẽs sabafati: ⁊ tũc sup vulnera apparẽt q̃dã squame ⁊ scalpitꝰ cutis cũ magno pruritu: ⁊ exit ex eis qꝺ ẽ q̃ mel: et cura eiꝰ est vt quotidie tondatꝰ caput ⁊ abluatꝰ cũ aq̃ mentastri ⁊ maiorane ⁊ saturegie: deinde vngatꝰ cũ isto vnguẽto. Accipe litargiri ceruse. ana. aure. ij. sulfuris ⁊ argenti viui: aureũ. j. olei rosati partes duas: aceti partẽ vnã misceantꝰ ⁊ ꝯficiantꝰ cũ oleo rosato ⁊ aceto donec fiat vnguentũ: ⁊ vnge cũ eo sero ⁊ mane: ⁊ caput ablue cum illa aqua.

¶ De magnitudine capitis puerorum.

¶ Accidit q̃busdã pueris ꝙ exeant cũ magno capite: ⁊ post exitũ augmentatꝰ vltra mensurã debitam. Et ego vidi puerũ cuiꝰ caput adeo augmentabatꝰ in longitudĩe ⁊ latitudĩe ꝙ corpus eiꝰ sufferre non poterat ⁊ nõ cessauit augmẽtari quousq̃ mortuꝰ est puer. ¶ Magnitudo aũt capitis aut erit ex ventositate gñata in ossibꝰ capitis: aut ex aggregatiõe aque incluse in eo q̃ nõ inuenit viã exitꝰ: ⁊ incipe ĩ cura eiꝰ purgãdo caput nutricis cũ yeris magnis ⁊ caueat ab oĩbus cibis gñantibꝰ ventositatem, ⁊ supflua grossa: deinde incipias in eiꝰ cura cũ eis q̃ mittuntꝰ in naribꝰ pueri: sicut de oleo amigdalarũ amararꝝ: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut de aq̃ maiorane: ⁊ si sic sit curatus sufficit. Sin aũt pone sup caput emplastrũ de olibano: sarcacolla serapino gũmi amigdalarꝝ: si sanatꝰ fuerit sic sufficit: sin aũt accipe alzũ vel alzunabũ ⁊ pista cũ testa sua donec fiat q̃si vnguentũ. misce cũ eo paruũ olibani ⁊ pone sup totũ caput post rasurã: ⁊ pmitte aliquot diebꝰ. Ista medicina restrĩgit caput ⁊ redire facit ad mensurã debitã: deĩde mitte in naribꝰ eiꝰ fel lupi vel cerebrꝝ ⁊ parũ mirre vel ambre ⁊ fac hoc in quolibet mense. Paruitas capitis si fuerit nãlis nõ curatꝰ.

¶ De inflatiõe vẽtris puerorꝝ.

¶ Multotiẽs accidit eis cũ magnitudĩe capitis inflatio uẽtris: ⁊ cura eiꝰ ẽ ꝙ accipiat mirrã ⁊ aloẽ ⁊ crocũ ⁊ ꝯficantꝰ cũ aq̃ saraliarꝝ: ⁊ pone sup caput ⁊ si cũ inflatione vẽtris in magnitudĩe capitis macrescit corpꝰ. Accipe aniuleꝫ. ℥. v. auellanarꝝ. ℥. vij. amigdal. ⁊ feniculi aureũ. j. terantꝰ ⁊ exꝰhatꝰ ab eis oleũ deinde in mitte naribus vsq̃ ad. ℥. iiij. ⁊ vnge caput ⁊ mitte ĩ naribus: ⁊ da bibere nutrici cũ lacte.

¶ De sternutatione puerorum.

¶ Sternutatio accidit in cerebro vel ĩ tunicis eiꝰ: ⁊ signũ eiꝰ est ꝙ oculi ꝓfundãtꝰ ⁊ supuenit febris. Cura eius ẽ ꝙ ponas sup cerebrũ folia portulace: aut rasurã cucurbite cũ oleo ro. ⁊ farina ordei: aut vnge caput cũ vitello oui ⁊ oleo.

¶ De vigilijs puerorum.

¶ Uigilie accidũt pueris ĩ pͥma etate ex corruptione lactis. Et cura eius ẽ vt mittatꝰ in naribus pueri oleũ violatũ cũ croco aut oleum anetinũ cum succo latuce: ⁊ vnge caput ⁊ stomachũ cũ istis oleis ⁊ sit sollicitudo nostra in correctiõe lactis. ⁊ da sugere sirupũ papaueris ⁊ vnge timpora ⁊ frontem cũ oleo opij ⁊ croco.

¶ De epilepsia puerorꝝ

¶ Epilepsia accidit duobus modis: aut nascitꝰ puer cũ ea: ⁊ ẽ ex malitia cõplexionis nãlis in cerebro humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis. Et si nãlis ẽ qm̃ cũ ea nascitꝰ. Signũ accidẽtalis ẽ qm̃ aduenit post partũ. Et cura nãlis ẽ obſuatio diete: qm̃ cũ mutauerit etatẽ sanabitꝰ ab ea: si aũt non fuerit sanus sectabitꝰ eũ vsq̃ ad mortẽ. Et curatio accidẽtalis ẽ sollicitudo circa corruptioneꝫ lactis: vt caput ⁊ corpꝰ nutricis purgetꝰ: ⁊ caueat ab oĩbꝰ cibis gñantibus flegma: ⁊ non lactetur puer nisi ĩ ea quãtitate q̃ possit digerere vel minus: ⁊ mitte in naribus medicinas calidas: ⁊ odoret assam fetidã ⁊ rutã ⁊ vnge cũ oleis calidis ⁊ suspende peoniã in collo eius: ⁊ liga ad collũ eiꝰ lapidẽ smaragdi: ⁊ nõ accidet eiꝰ epilepsia ⁊ si durauerit pꝰ h̄ da tiriacã magnã.

¶ De q̃dã passiõe q̃ dꝛ matꝰ puerorꝝ.

¶ De quadã passione que dꝛ mater puerorꝝ: hec infirmitas accidit pueris in pͥma etate freq̃ẽter: ⁊ signũ eius est plãctus magnus multus timor in somno: ⁊ vigilia augmentatur calor: ⁊ ex ore eius egreditur odor fetidus: ⁊ cã huius egritudinis est acceptio lactis plus q̃ꝫ possit digerere. Et cura eius est in correctione lactis: ⁊ ꝙ detur dyapliris diamascũ quotidie sexta pars dragme. cũ lacte: ⁊ sp̄recipua medicina ẽ in hoc tiriaca magna.

¶ De sanie aurium puerorum.

¶ De humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec infirmitas accidit pueris in pͥma etate ex humiditate cerebri. ¶ Et cura eius est vt mittatur in eiꝰ auriculis liciniũ bombacinũ antiquũ ⁊ cum fuerit humore plenũ extrahatur ⁊ aliud intus mittatur: ⁊ forte cũ hoc tm̃ curatur. sin aũt accipe alumen et dissolue cum vino ⁊ intinge in licinio ⁊ intromitte: humor. n. desiccabitur. aut accipe croc. ⁊ nitrum cõtere cũ aq̃ ⁊ aceto ⁊ intromitte.

¶ De veneno fluente de aure.

¶ De veneno: ⁊ hoc accidit pueris ex vesica vꝉ plaga accidẽte ĩ auricula. sufficit eis intromittere mel bulitũ cum aq̃: purgat. n. venenũ ab auriculis: aut accipe folia mirte aut galle ⁊ distẽpetur cũ aceto ⁊ ĩtromittet.

¶ De morbis oculorum in pueris.

¶ De egritudibus puerorꝝ in oculis: accidit pueris in volis diuersitas egritudinũ. ⁊ ex eis ẽ inflatio ⁊ clausura palpebrarꝝ: ⁊ forte hoc accidit ex medicinis stipticis: q̃s mulieres ponũt sup capita puerorꝝ: sicut alkanna ⁊ hmõi: qm̃ supflua capitis ꝯuertuntꝰ ad oculos: ⁊ forte accidit eis ex fluxu mãie calide ⁊ frigide. Et cura huiꝰ egritudis est qñ rubor ẽ in facie ⁊ calor ĩ fronte: vt accipias succũ memithe ⁊ foliorꝝ rosarꝝ ana. ℥. j. croci mirre ana. ℥. j. ⁊ ſ. pulueriza ⁊ ꝯfice cũ aq̃ sarraliarꝝ ⁊ lacte mulierũ ⁊ suppone oculis ⁊ frõti quotidie renouãdo quo-

vſqꝫ apiant̃ oculi ⁊ ē exptuꝫ i pueris. ¶ Si autē in
oculis nō fuerit rubedo nec calor in frōte. Accipe
murraꝫ ⁊ crocuꝫ ⁊ aloeꝫ ⁊ folia roſaꝝ ɔfice cū bo-
no vino ⁊ ſup oculos pone. ¶ Et ꝓbatius ad hoc
qđ ſepe ꝓbaui mitte in naribus paꝝ ambre ⁊ diſtē
pera cū lacte mulieris. Si aūt accidat eis aliaꝝ egri
tudinū aliq̄: ſicut ſcabies ⁊ albedo ⁊ hmōi curent̃
cū medicis q̄ dicunt̃ in etatibꝰ adoleſcentiū ⁊ iuue
nū ⁊ alioꝝ: ſꝫ tñ cū leuioribꝰ. ¶ De obligtate viſꝰ

¶ De egritudine qñ q̄s oblique aſpicit vel videt ⁊
hoc aut ē naturale aut accidit poſt partum: ⁊ cura
eius ē ꝙ apponat̃ de nocte candela ex pte ɔ̃ria vi-
ſui obliqui: ⁊ cū receptus vel erectus fuerit i lecto
ſuſpendāt̃ cultre pulchre diuerſoꝝ coloꝝ ſup lectū
quouſqꝫ corrigat̃ viſus.

¶ De morbis dētium.

¶ De egritudinibus q̄ accidūt pueris circa natiui
tatē dentiuꝫ dixit Gal̃. qñ dentes naſcunt̃ cito nati
uitas eoꝝ leuior ē: ⁊ minoris doloris: ſꝫ dētes erūt
ɔ̃biliores: ⁊ cū tardauerit eoꝝ natiuitas erit dolor
fortis: ſꝫ dētes erūt fortiores: ⁊ duri: ⁊ ſi origo fue
rit in vere naſcunt̃ ſtatiꝫ ⁊ ſine dolore: ⁊ ecōuerſo:
ſi fuerit in hyeme: ſꝫ gingiue nō inflabunt̃: ⁊ ſi fue-
rit in eſtate accidit eis ꝑuus dolor: ⁊ accidit eis in
hoc tp̄e plurimū apoſtema in maxillis ⁊ gingiuis
⁊ glandule ⁊ pruritus in auriculis: ⁊ fluxꝰ ſangui-
nis ⁊ veneni: ⁊ forte accidit q̄buſdaꝫ febris ⁊ fluxꝰ
ventris: aut ɔſtipatio. ¶ Et cura eius eſt qñ inflat̃
gingiua vt ſcalpat̃ paꝝ cū digito ⁊ poſtea cū oleo
vel pinguedine gallie aut cerebro leporis: aut la-
cte canis: ⁊ pone ſup caput pueri aquā in q̄ decocta
fuerit camomilla ⁊ anetū: ⁊ ſup eius mandibulas
pone emplaſtra diſſolutiua: ⁊ ſi dolor augmentet̃
poſt hoc apud originē. Accipe alcannā butiꝝ ole-
uꝫ laurinū miſce totū: ⁊ pone ſup locuꝫ. ¶ Uel acci
pe butirū vacce ⁊ medullā cruris ⁊ pone deſup ⁊ ſi
apparuerint capita dentiū pone ſup caput totum
⁊ colluꝫ lanā mundā ⁊ ſpargat̃ quotidie ſup lanaꝫ
aqua tepida. ¶ Et ſi acciderit fluxus ventris medi
cabit̃ cuꝫ eis que dicemus.

¶ De puſtulis que accidunt in ore pueroꝝ.

¶ Ueſice que accidūt in oribꝰ pueroꝝ in prima eta
te qñqꝫ accidunt ex corruptione lactis: vel ex acu-
mine: ⁊ illa veſicatio aut erit nimis acuta aut paꝝ.
¶ Signū acute ē rubedo ⁊ fortitudo doloris ⁊ flu
xus ſaliue ⁊ ſignū paꝝ acute ē vt veſice declinent
ad albedinē ⁊ ſint parui doloris ⁊ humor q̄ ad os
deſcendit ſit multus. ¶ Cura veſicaꝝ acutarū eſt
corrigere lac nutricis cū cibo frigido ⁊ humido. De
inde maſticare parū de lenticulis ⁊ ponat mulier i
ore pueri: aut accipe parū midi ⁊ diſtēpera cuꝫ aq̄
roſaꝝ ⁊ ſuppone ⁊ pone in ore pueri aquā macia-
noꝝ vel maloꝝ granatoꝝ. ¶ Et ſi acuta fuerit ⁊ ni-
mis colerica miſce cū iſtis ſuccū lactuce aut portula
ce aut vue canine. ¶ Et cura veſicaꝝ parui acuminis
⁊ declinātis ad albedinē eſt vt accipias: mirre cro-
ci. ana. ʒ. j. zuchari duplū pulueriza ⁊ mittant̃ i os
⁊ ſi plage fuerit nigre aut putride medicabimur cū
medicinis dictis i etatibus iuuenum.

¶ De vomitu in pueris.

¶ Accidit pueris i prima etate vomitꝰ multis cau
ſis: aut ꝓpter lactis multitudinē magis q̄ꝫ digere
re poſſit: aut ꝓpter corruptionē eius: ⁊ maxie ſi pu
er fuerit humidi ⁊ debilis ſtomachi. ¶ Et cura eſt
vt vetes multitudinē lactis: ⁊ poſt ɔſidera in vomi
tu ſi ſentit̃ odor acetoſus ⁊ fuerint in eo humores
al. Accipe olibani ſextā partē. ʒ. j. ⁊ rute ſicce tertiā
partē. ʒ. j. pulueriza ⁊ miſce cū ſiru. roſaꝝ: ⁊ da pue
ro: aut accipiat mater paꝝ cimini ⁊ ſumach ⁊ maſti
cet: ⁊ ponat in ore pueri. ¶ Aut detur puero ſiru-
pus maloꝝ granatoꝝ cū menta. ¶ Aut qđ ſepe ꝓ-
baui: accipe ligni aloes ⁊ maſticis. ʒ. ſ. galle ſextā p
teꝫ. ʒ. j. Molle totū ⁊ ɔfice cū ſirupo roſaꝝ ⁊ modi
co algalie ⁊ da puero anteq̄ꝫ ſugat lac. ⁊ pone ſup
ſtomachū hoc emplaſtruꝫ maſtix: aloe acatia gal-
la olibanuꝫ panis vſti. ana. ɔfice cū oleo roſato: et
ſirupo roſarū: ⁊ pone ſup ſtomachuꝫ: eſt. n. exptuꝫ
ad vomitū ⁊ ſaliuā puerorū. ¶ Et ſi i vomitu nō
fuerit odor acetoſus ſꝫ acutus ⁊ calor declinet pa-
ruꝫ ad acumen: vel color ad palorē: ꝓpina puero
paruꝫ de rob agreſte vel citoniorū vel coctanoruꝫ
aut de iſtis. ¶ Trociſci valentes ad vomituꝫ puero
ruꝫ. Recipe roſaꝝ ſpodij. ana. ʒ. iiij. galle. ʒ. ij. ſemi
nis portulace: ſeminis lapatij. ana. ʒ. j. ⁊. ſ. carabe
ɔficiant̃ cū aq̄ agreſte vel cū aq̄ maloꝝ granatorū
ad pondus. ʒ. j. ⁊ da trociſcū vnuꝫ puero cū ſirupo
roſaꝝ: ⁊ pone ſup ſtomachuꝫ iſtud emplaſtruꝫ qđ
valet vomitui ⁊ fluxui ventris q̄ accidunt pueris.
Recipe farine ordei: rubi viridis: corticis mali gra
nati. ana. ɔfice cuꝫ aq̄ roſaꝝ ⁊ pone ſup ſtomachū.

¶ De fluxu ventris puerorum.

¶ Multotiens accidit fluxus ventris pueris ꝓpt̃
nationeꝫ dentiuꝫ ſicut diximꝰ. Uel ꝓpter frigꝰ cuꝫ
ligat̃ puer. Aut ꝓpt̃ corruptioneꝫ lactis ex colera
aut flegmate. ¶ Et ſignuꝫ colere eſt ꝙ iueniat̃ i ege
ſtione pueri citrinitas ⁊ acumen: ⁊ ꝙ exit ſine mo-
ra. ¶ Et ſignuꝫ frigoris ⁊ flegmatis eſt albedo in
egeſtione ⁊ tortio in ventre cuꝫ egerit ⁊ niſi flegma
ſit viſcoſuꝫ exit ſtatiꝫ. ¶ Et cura ē vt det̃ puero ſiru
pus roſaꝝ vł macianoꝝ vel mali granati cuꝫ mēta
⁊ accipiat de ſpodio in aq̄ poſito ad bibenduꝫ: aut
accipiat fermētuꝫ diſſolutuꝫ i aq̄ ⁊ cola ⁊ mitte ſex
taꝫ pteꝫ. ʒ. ſpodij ⁊ tres partes. ʒ. galle ⁊. ʒ. ſ. croci
⁊ da bibere. ¶ Aliđ accipe ſemen lapacij ⁊ violaꝝ
⁊ miſce cuꝫ vitello oui aſſati ⁊ da puero. ¶ Aut da
ex hac medicia expta. Reci. ſeminis lapacij: arilli vſti
vuaꝝ paſſaruꝫ. ana. ʒ. iiij. glandiuꝫ ſemis papaue-
ris albi. ana. ʒ. ij. croci aurea q̄ttuor pulueriza ⁊ det̃
ex eo puero cuꝫ rob de citonijs vel ſirupo roſaꝝ: ⁊
pone ſup ſtomachuꝫ emplaſtra ſtiptica: ⁊ accipe
aq̄ꝫ decoctiōis ſumach: ⁊ malaſſa cuꝫ farina ordei
vel farina milij ſuperpone: ſi ceſſauerit fluxꝰ bonū
ē. Sin autē accipe acatie ceruſe. añ. ʒ. i. opij. vii. par
teꝫ. ʒ. ⁊ forma liciniuꝫ ⁊ ſuperpone ⁊ ſtatim ceſſabit
fluxꝰ. ¶ Si auteꝫ fuerit ex frigore vel flegmate det̃
puero octaua pars. ʒ. gallie cuꝫ ſucco coctanoꝝ vel
det̃ pars q̄rta. ʒ. olibani. Emplaſtruꝫ ɔſtipās ven-
treꝫ valꝫ ſtomachis pueroꝝ. Accipe crocuꝫ: mirrā
ceraꝫ cōfice cuꝫ vino ⁊ pone deſuper.

¶ De conſtipatione puerorum.

¶ Multotiens accidit pueris cōſtipatio. Et cura
eius eſt vt des nutrici paꝝ cucumeris aſinini: dein-
de alia die lactet pueꝝ: aut accipe lacteridis terre et
fac ceroṫuꝫ: ⁊ pone deſuper aut accipe mediā par-
teꝫ ſtercoris foricini ⁊ terre cuꝫ pinguedīe renuꝫ yr
ci ⁊ fac liciniuꝫ parum ⁊ ſuppone: ⁊ ſi acciderit pue
ro duoꝝ menſiuꝫ vt ɔſtipet̃ eiꝰ nā ⁊ alteret̃ i calore
⁊ nō pōt vomere. Accipe ſarcacolle t̃tiā pteꝫ. ʒ. vniꝰ
⁊ da cuꝫ lacte matris eiꝰ: aut fac cliſter̃ cuꝫ oleo viol̃.

¶ De tussi puerorum.

¶ Tussis accidit pueris in p̄ma etate. Lingue aūt
eoꝝ nō pn̄t claudere epiglotū: ⁊ sic īfrigidat̄ pect⁹
⁊ ei⁹ instr̄a: ⁊ cura ei⁹ ē cū eis q̄ sunt sicut cib⁹ ⁊ me
dicina. Jsti. n. nō debēt curari cū forti vl' vehemēti
medicina. Sȝ accipe amigdalas dulces pista ⁊ cōfi
ce cū aq̄ feniculi ⁊ coque cū ea: ⁊ ꝓpina puero sero
⁊ mane. Aut accipe aquā feniculi ⁊ misce cū lacte ⁊
da puero. ¶ Et si cū tussi fuerit aspitas ⁊ siccitas.
accipe semē citonioꝝ ⁊ resolue cū aq̄ calida ⁊ ex̄he
viscositatē. coq̄ sup ignē cū penidys ⁊ oleo amig. ⁊
da. ⁊ si fuerit calor misce succū maligranati dulcis.
¶ Medicamē ad tussim pueroꝝ cū calore. Reci.
papaueris albi: dragaganti. an̄. ʒ. ſ. seis cucumeris
ʒ. i. Cōfice cū aq̄ decoctiōis. sebestē. ¶ Aliud ad tus
sim pueroꝝ. Reci. passas sine arillis fac bulire va
se ferreo: sȝ caue ne adurant̄ pista ⁊ misce tātūdem
penidioꝝ: ⁊ da puero sero ⁊ mane ad modū nucis.
¶ Aliud ad tussiȝ frigidā. Accipe mirrā ⁊ misce cuȝ
melle ⁊ cū oleo amig. ⁊ ꝓpina. ¶ Et si pect⁹ pueri
fuerit plectoricū accipe dragātū galbanū: an̄ mit-
te ī vitello oui assati: ⁊ da. Et si acciderit strictura
anhelit⁹ accipe se. lini pista cū melle: aut accipe se.
bōbacis ⁊ cōfice cū vitello oui assati. ¶ Et si cū tus
si fuerit fluxus vētris da sirupū mirti cū lacte coctū
Aut coque dactilos cū farcacib⁹ ⁊ lacte ⁊ ꝓpina.

¶ De pruritu ⁊ vesicis pueroꝝ.

¶ Pruritus ⁊ vesice accidūt pueris ī coxis ex acui
tate vrine: ⁊ qn̄q3 accidūt diuersa vulnera in corpi
b⁹ pueroꝝ ex corruptiōe lactis in stomacho pueri
vel in se. ¶ Ex illis aūt vesicis q̄dā sunt albe q̄daȝ
rubee: q̄dā nigre: ⁊ q̄dā vehemētis doloris: ⁊ q̄daȝ
pui: Et si nigre fuerit cū febre significant mortē. Et
cura gn̄alis est vt p̄mo incipiat in correctiōe lactis
⁊ ponat pueꝝ in caldario pleno aq̄ calida ad attra
hendū sup̄flua ab interiorib⁹ ad exteriora ad supfi
ciē cutis vel corpis: ⁊ da puero medicinas ad expel
lendū sup̄flua ab interiorib⁹ ad exteriora ad supfi-
cieȝ cutis sui corpis sicut est decoctio dactiloꝝ aut
ficuū cū aqua feniculi. ¶ Et cū ītellexeris ꝙ oēs su-
p̄fluitates sunt extra. balnea quotidie ī aq̄ decoctio-
nis folioꝝ rosaꝝ ⁊ mirti ⁊ huiusmōi. Cū āt puer exie
rit ab aq̄ vngat̄ oleo rosato. ⁊ si vulnera fuerint si-
ca cū oleo violato. Si humida ex multitudie vene
ni pone desup̄ cerusam mixtā cū cera ⁊ oleo rosa-
to. ¶ Et si affuerit pruritus ⁊ puer trāsierit sex vel
septē mēses ipm balnea p̄mo in aq̄ decoctōis vio
laꝝ siccaꝝ ⁊ or. excorticati: maluauisci: fenugreci: fe-
niculi: cucurbite: sed nō vngues aliq̄ vnguēto. ⁊ da
nutrici succū fumiterre: mirabolanos: citri. ⁊ absti-
neat nutrix ab oīb⁹ dulcib⁹ ⁊ salsis adurētib⁹ san
guinē: ⁊ si acciderit ī crure aliq̄ vl'nera post balneū
sup̄asperge puluereȝ amidi spodij alkanne: rosaꝝ
mirre: ⁊ farinā ordei.

¶ De lumbricis pueroꝝ.

¶ Nō opȝ nos dare medicias fortes pueris ad po
tandū ꝯ hāc passionē: sed eligemus ex eis q̄ appo-
nunt̄ extra. ¶ Medicamē ex̄hens lūbricos ab inte
stinis. Accipe ciminū pista cum felle tauri recēti ⁊
pone ad vmblicum. ¶ Aliud. accipe lupinos asini
nos. ʒ. j. alipiadi: ⁊ bacaꝝ lauri. an̄ ꝯficiant̄ cū felle
tauri recēti. ⁊ da q̄tidie ad bibēdū. ʒ. j. aut aquā se-
bestē: aut oleū oliue: aut comedat amigdalas dul.

¶ De inflatiōe vel eminētia vmblici pueroꝝ.

¶ Eminētia vmblici accidit pueris qn̄ multū plā-
gunt: vel vociferāt: aut ex tussi magna: aut forte ac-
cidit ex casu vel ꝑcussiōe. ¶ Et cura est vt accipias
lupios ⁊ petias pāni linei: ⁊ ꝯbure ⁊ ꝯfice cū vino
⁊ īterpone stupas ⁊ pone sup vmblicū: ⁊ si fuerit fle
xibilis cauterizet̄ in circuitu vmblici: ⁊ non in loco
flexibili propter tenuitatē cutis ⁊ si indigueris for
tioribus medicinis pone medicinas q̄s dicem⁹ in
cap̄lo crepature.

¶ De crepatura pueroꝝ.

¶ Jam diximus⁹ supius q̊t modis accidit crepatura:
sed mō nō īdigem⁹ nisi medicinis pueris necessa-
rys. ¶ Empl'm valēs crepature pueroꝝ. Reci. alu
minis aureos. xv. galle aureos. ij. terant̄ ⁊ ꝯficiant̄
cū vino q̊usq3 inspisset̄. ⁊ pone sup locū ⁊ suppone
spōgiā intinctaȝ ī aceto mixto cuȝ aq̄ ⁊ cū ceciderit
aliud reponat̄. ¶ Aliō leue ponat̄ sup pānū aliquē
glutinū de corijs: ⁊ sup locū ponat̄: ⁊ ꝑmitte quo-
usq3 adhereat. ⁊ si ceciderit aliud reponatur.

¶ De lapide in vesicis pueroꝝ.

¶ Lapis q̱ generat̄ ī vesicis pueroꝝ facit strāguri
am: dolorē magnū ⁊ tenuitatē vrine: ⁊ pruritū ī vir
ga: ⁊ forte erit virga semp̄ erecta. Et cura eius est in
balneis vt balnees pueꝝ quotidie ī aq̄ calida: ⁊ da
ex ista medicina. ¶ Medicamē ꝓuocās vrinā: ⁊ frā
gens lapidē. Reci. olibani vnchen ana cōfice cū mel
le: ⁊ detur ad modū auellane mane ⁊ sero. ¶ Medi
camē exp̄tum ad grauitatē lapidis ⁊ difficultatem
vrine. ¶ Accipe septē nuces virides ⁊ pista cū corti
ce exteriori: ⁊ accipe manipulū vnū porroꝝ nō loto
ruȝ: ⁊ ex̄he succū ex vtroq3 ī vase vitreo ⁊ cola ⁊ da
puero oī mane septē dieb⁹: ⁊ qn̄ ibit dormitū vnge
virgā ⁊ testiculos oleo antiquo vel oleo de ben.

¶ De relaxatione pueroꝝ.

¶ Relaxatio accidit pueris: vel in vno mēbro vel
toto corpore: ⁊ ꝓhibet ipm ab ambulatione ⁊ mo-
tu: ⁊ ꝓuenit ꝓpter viscosum humorē relaxantē ner
uos. ¶ Et cura eius est si nō fuerit naturalis vt des
nutrici sirupuȝ factum de medicinis subtilib⁹. Et
sit eius cibus siccus: sicut res assate ⁊ non comedat
lac nec carnes duras: ouinas: nec pisces: nec vinuȝ
limphatum: ⁊ anteq̄ȝ lactetur puer ponatur in bal
neo: ⁊ inunge eius iuncturas cum oleo de costo vel
de castoreo: ⁊ vtatur quotidie isto electuario.
¶ Electuariū quod cōposuit Galienus cuidaȝ pue-
ro q̱ patiebatur spasmū in toto corpore. ¶ Recipe
mentastri rosa. cinamomi. masticis. fu. meu. anie-
os. doronici. zedoarie. gariofilorum ana. aureum
vnum. sandaloꝝ ligni aloes. ana. ʒ. j. musci. ʒ. ſ. vn-
ge omnes medinos balsamo: ⁊ confice cum melle:
⁊ da quotidie quartam partem. ʒ. j. vel. ſ. ⁊ si spas-
mus fuerit in toto corpore: pone super spondiles
dorsi emplastrum euforbij. quod sic fit. Accipe ce-
re. ℥. j. euforbij. ʒ. j. olei quod sufficit ⁊c̄.

¶ Explicit fasciculus medicine in quo ꝯtinent̄: vȝ.
Primo iudicia vrinarum cum suis accidentijs.
Secundo tractatus de flobotomia.
Tertio de cyrogia.
Quarto de matrice mulierū ⁊ impregnatione.
Quinto concilia vtilissima contra epidimiam.
Sexto de anothomia mūdini toti⁹ corpis humāi.
Septimo de egritudinibus puerorum.

¶ Impressum Venetijs per Joannem ⁊ Gregoriū
de Gregorijs fratres. Anno domini. M. cccc. die
xxviij. Martij.